

Nr 111.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete, till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken, till lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar och till lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift; given Stockholms slott den 10 april 1916.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

lag om försäkring för olycksfall i arbete;

lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken;

lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar; och

lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

Förslag
till
Lag om försäkring för olycksfall i arbete.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Envar arbetare är, där ej nedan annorlunda stadgas, enligt denna lag försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbetet.

Kostnaden för försäkringen bestrides, med bidrag av statsmedel till omkostnaderna, genom försäkringsavgifter, som erläggas av arbetsgivaren.

2 §.

I denna lag förstås med arbetare envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock envar, som för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning utför dylikt arbete. Med arbetsgivare förstås envar, för vilkens räkning sådan arbetare användes till arbete, utan att mellan dem står någon tredje person, vilken såsom självständig företagare åtagit sig att ombesörja arbetets utförande.

Såsom arbetare enligt denna lag anses ej den, som utför arbetet i sitt hem eller å arbetsställe, som av honom bestämmes, ej heller arbetsgivares barn och föräldrar i förhållande till honom, ej heller minderårig, som icke fyllt tolv år, ej heller den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest ej använder arbetare.

3 §.

Konungen äger från tillämpningen av denna lag undantaga arbetare, som användas till arbete för statens eller kommuns räkning och vilka på grund därav tillförsäkrats ersättningar vid olycksfall i arbete, som finnas väsentligen motsvara ersättningarna enligt lagen. Konungen äger ock från lagens tillämpning undantaga arbetare, som användas till arbete av synnerligen ofarlig beskaffenhet.

4 §.

Försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten; dock att, där för ändamålet bildats sådant ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, vars delägare äro arbetsgivare och för vars förbindelser delägarne svara med obegränsad personlig ansvarighet, försäkringen av delägarnes arbetare i stället må äga rum i det bolag.

Försäkring i bolag, som ovan sägs, skall omfatta samtliga delägarrens arbetare i rörelse, arbetsföretag eller annan verksamhet, som med försäkringen avses.

5 §.

Besvär och framställningar, som i 33 § omförmälas, prövas av ett för hela riket gemensamt försäkringsråd, som jämväl i övrigt har att med uppmärksamhet följa försäkringens tillämpning och utveckling. Försäkringsrådets organisation bestämmes av Konung och Riksdag.

Ersättningar.

6 §.

Har arbetare skadats till följd av olycksfall i arbetet, skall, på grund av försäkringen, till honom i ersättning utgivas:

1) om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

a) erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dylikt;

b) sjukpenning för varje dag sjukdomen varar, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, motsvarande två tredjedelar av den skadades dagliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att sjukpenning ej utgår under de fyra första dagarna efter olycksfallet, dagen för olycksfallet inräknad, och ej heller utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel;

2) om olycksfallet, efter sjukdomens upphörande, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

livränta under tiden å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst,

och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att livränta ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel.

Kan vid sjukdom läkarvård ej utan oskäligen omgång eller kostnad anskaffas, må i stället annan lämplig vård beredas den skadade.

7 §.

Har olycksfallet medfört arbetarens död, skall i ersättning utgivas:

a) begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock ej med mindre än femtio kronor;

b) livräntor till efterlevande, nämligen:

till änka eller änking, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, samt

till varje den avlidnes minderåriga barn en livränta från dödsfallet, till dess barnet uppnått femton års ålder, å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten;

dock att, där livräntor till efterlevande skulle, för år räknat, sammanlagt överstiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, de skola, i förhållande till vad på en var livräntetagare belöper, nedsättas till detta belopp, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar.

Till änka eller änking, som före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

8 §.

Vid bedömandet, i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, skall hänsyn tagas ej blott till skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att försörja sig genom arbete, utan även till skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drivande av den skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder och kön. Var den skadade vid olycksfallet behäftad med kroppsskada eller lyte, skall hänsyn jämväl därtill tagas.

9 §.

Den årliga arbetsförtjänst, som i 6 och 7 §§ omförmäles, utgör hela den avlöning — vinstandelar, där sådana förekommit, inräknade — som den skadade under ett år, räknat tillbaka från olycksfallet, åtnjutit av arbetsgivaren.

Har under längre eller kortare tid av året den skadade icke av arbetsgivaren använts till arbete, eller kan avlöningen för någon tid av året på grund av bristfällig utredning eller av annan anledning ej bestämmas, beräknas avlöningen för den tid till belopp, som med hänsyn till avlöningen i arbetsorten under motsvarande tid för en arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete som den skadade eller eljest med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt. Lag samma vare, där den skadade under någon tid av året, på grund av tillfälligt övertidsarbete eller annat särskilt förhållande, åtnjutit väsentligt högre avlöning, eller, på grund av sjukdom eller annan oförvållad anledning, åtnjutit väsentligt lägre avlöning än sådan arbetare, så ock där den skadade för yrkesutbildning eller endast tillfälligtvis använts till det arbete, i vilket olycksfallet inträffat, eller den skadade är minderårig.

Utgöres avlöning helt eller delvis av naturförmåner, uppskattas dessa förmånens värde efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Överstiger den årliga arbetsförtjänsten ettusen åttahundra kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning. Understiger den årliga arbetsförtjänsten trehundra kronor, skall den beräknas till detta belopp.

Med den i 6 § 1) omförmälda dagliga arbetsförtjänst förstås en trehundredel av den enligt ovan angivna grunder bestämda årliga arbetsförtjänsten.

10 §.

Försäkringsinrättning, i vilken den skadade enligt 4 § är försäkrad, äger rätt att när hälst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda honom vård å sjukhus. Den skadade må dock ej utan sitt medgivande intagas å sjukhus, såvida ej skadan, enligt läkares intyg, kräver vård å sådan anstalt.

Har den skadade intagits å sjukhus, äger försäkringsinrättningen att, till betäckande av kostnaden för vården, å den till honom, under den tid vården å sjukhuset varar, utgående sjukpenning avdraga högst hälften.

Försäkringsinrättning äger ock att under viss tid, i stället för livränta eller del därav, bereda livräntetagare, som är hemfallen åt drycken-skap, ersättning i naturaförmåner samt åt livräntetagare, som därtill samtycker, bereda uppehälle å ålderdomshem, barnhem eller annan dylik anstalt.

11 §.

Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid skada till följd av olycksfall i

arbete utgiva understöd, såsom avlöning, pension eller annat underhåll, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än i 4 § sägs, avdrages från sjukpenning, livränta, begravningshjälp eller annan ersättning, som utgives enligt denna lag, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren eller av kassan eller på grund av försäkringen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. Från livränta eller begravningshjälp må dock sådant avdrag endast äga rum om arbetsgivaren, på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, samt, i fråga om understöd från kassa eller på grund av försäkring, endast ske om arbetsgivaren helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag. För pensionstillägg eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring eller för understöd från sjömanshus eller för annat dylikt, allenast för behövande avsett understöd må avdrag icke göras.

Beredes den skadade genom understödet naturaförmåner, såsom bostad, fritt uppehälle eller dylikt, beräknas avdraget för dessa förmåner efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Avdrag, som ovan sägs, skall jämväl ske för skadestånd, som i följd av olycksfall i arbete utbetalas enligt allmän lag eller särskild författning.

12 §.

Äger någon rätt till ersättning enligt denna lag, är han ej därav hindrad att göra gällande det anspråk på skadestånd, som i följd av olycksfallet må tillkomma honom enligt allmän lag eller särskild författning. Försäkringsinrättning, i vilken den skadade är enligt denna lag försäkrad, äger att, sedan den skadeståndspliktige därom tillsagts, i ersättningstagarens ställe uttaga skadeståndet, för så vitt motsvarande ersättning utgår från försäkringsinrättningen.

13 §.

Sedan försäkringsinrättningen erhållit underrättelse om olycksfallet, skall inrättningen, ändå att ansökan om ersättning ej blivit gjord, så fort ske kan, besluta om de åtgärder, som för den skadades vård må vara av nöden, samt bestämma den ersättning, som enligt denna lag skall utgivas. Kan ersättningen ej med ledning av inkomna handlingar genast bestämmas, utgives provisoriskt skäligt belopp, utan återbetal-

ningsskyldighet för den, som uppburit beloppet, därest sedermera ersättningen bestämmes till lägre belopp eller ersättning finnes icke böra utgå.

Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av försäkringsinrättningen bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, må jämkning i ersättningen äga rum. Sådan jämkning må dock ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats av inrättningen, före dagen för beslutet.

Beslut om ersättning skall, så fort ske kan, meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsvidare lända till efterrättelse.

14 §.

Begravningshjälp ävensom kapital enligt 7 och 27 §§ utbetalas så fort ske kan, samt sjukpenning för varje kalendervecka å veckans sista dag. Livränta utbetalas för varje månad, räknad från den dag rätten till livränta inträtt, å månadens första dag, utan återbetalningsskyldighet för månad, under vilken rätten till livräntan upphört eller livräntan minskats. Sjukpenning och livränta må ock, med ersättningstagarens samtycke och utan återbetalningsskyldighet, utbetalas för längre betalningsterminer än nu är sagt. Uppkommer vid bestämmande av belopp, som sålunda skall utbetalas, bråktal av ören, utföres beloppet med närmast högre antal ören.

Har ersättningsbelopp ej lyftats före utgången av året näst efter det, under vilket detsamma förfallit till betalning, är rätten till beloppets utfående förverkad.

Angående sättet för utbetalning av ersättning förordnas av Konungen.

Försäkringsavgifter.

15 §.

Avgift för försäkring enligt denna lag skall, evad försäkringen omfattar en eller flera arbetare, av försäkringsinrättningen bestämmas till belopp, som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under vilka det bedrives, efter försäkringstekniska grunder prövas vara erforderligt för betäckande av den risk, som försäkringen avser, med tillägg, i fråga om försäkring i bolag som i 4 § avses, av ett belopp, motsvarande omkostnaderna för försäkringen; och kan förty avgiften ökas eller minskas i den mån förändring i försäkringsrisken eller omkostnaderna äger rum.

Är arbetsgivare, kassa eller försäkringsanstalt skyldig att utgiva understöd, för vilket enligt 11 § avdrag må göras, bestämmas försäkringsavgiften till det lägre belopp, som motsvarar den minskade försäkringsrisken; dock att, i fråga om annan arbetsgivare än staten, sådan lindring i försäkringsavgiften ej må äga rum, med mindre arbetsgivaren det begär och tillika, där så finnes erforderligt, för utgörande av understödet ställer säkerhet, som av försäkringsinrättningen godkännes. Har i fråga om understöd vid sjukdom, som skall av arbetsgivaren utgivas, säkerheten ej godkänts, äger arbetsgivaren, därest sådant understöd ändock av honom utgives, att av försäkringsinrättningen återfå vad han utgivit, dock ej i vidare mån än som motsvarar vad i anledning därav avdragits från ersättningen enligt denna lag.

16 §.

Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet skall för varje försäkring i riksförsäkringsanstalten till statsverket erläggas tilläggsavgift med belopp, motsvarande fem procent av försäkringsavgiften, beräknad utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles.

Försäkringsbolag, som i 4 § avses, är ock skyldigt att till statsverket erlägga bidrag till bestridande av nämnda omkostnader. Bidraget erlägges för varje räkenskapsår efter årets utgång på tid och sätt, som av Konungen bestämmas, med belopp, motsvarande tre procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles, för de i bolaget under räkenskapsåret tagna försäkringar.

Övriga omkostnader för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet bestridas av statsmedel.

17 §.

Arbetsgivaren är pliktig att när som helst, på därom framställd begäran, till försäkringsrådet samt, där försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten, jämväl till anstalten lämna sådan uppgift om arbetet och de förhållanden, under vilka det bedrives, samt om arbetarnes antal, arbetstid och avlöningsförhållanden, som må erfordras för bestämmande av försäkringsavgift eller ersättningsbelopp.

Riksförsäkringsanstalten äger att, i den mån sådant må vara nödigt för bestämmande av försäkringsavgifter och ersättningsbelopp, taga del av arbetsgivares avlöningslistor och förteckningar samt hos myndighet, som enligt gällande föreskrifter utövar tillsyn å arbetsgivarens verksamhet,

påfordra eller, där särskild skyndsamhet är av nöden, ävensom i fråga om verksamhet, för vilken tillsynsmyndighet ej finnes, själv företaga undersökning av de förhållanden, under vilka arbetet bedrivs. Enahanda befogenheter tillkomma jämväl försäkringsrådet.

18 §.

Den, som på grund av tjänsteåliggande för riks försäkringsanstaltens eller försäkringsrådets räkning har eller haft att taga befattning med uppgift, handling eller undersökning, som i 17 § sägs, vare förbjudet att röja yrkeshemlighet och må ej heller, där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse, yppa driftanordning eller affärsförhållande vid arbetsställe, i avseende å vilket han har eller haft att taga sådan befattning.

19 §.

Riks försäkringsanstaltens beslut om försäkrings- eller tilläggsavgifts belopp skall, även där beloppet blivit allenast provisoriskt bestämt, utan hinder av förd klagan, tillsvidare lända till efterrättelse. Vinnes nedläggning i eller befrielse från avgift, återbetalas vad för mycket blivit erlagt.

Angående tid och sätt för erläggande av avgifter för försäkringar i riks försäkringsanstalten förordnas av Konungen. Avgifter, som icke på föreskrivet sätt blivit erlagda, förskjutur av statsverket och indrivur i den ordning, som för indrivning av resterande kronoutskylder är stadgat.

Försäkringsavgifterna ingå till en fond, som förvaltas enligt grunder, som bestämmas av Konung och Riksdag.

Anmälan och undersökning om olycksfall.

20 §.

Varder arbetare, som i denna lag avses, skadad till följd av olycksfall i arbetet, skall arbetsgivaren eller den, som å hans vägnar förestår arbetet, ofördröjligen härom underrättas. Där ej läkarvård av försäkringsinrättningen beredes den skadade, är han skyldig att underkasta sig vård eller föreskrift av läkare, som må tillkallas av arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren.

21 §.

Där olycksfallet medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som enligt 6 eller 7 § föranleder ersättning, åligger det arbetsgivaren

eller arbetsföreståndaren att, sedan han från den skadade eller eljest erhållit underrättelse om olycksfallet, ofördröjligen därom hos den försäkringsinrättning, i vilken den skadade enligt denna lag är försäkrad, göra skriftlig anmälan enligt formulär, som av riks-försäkringsanstalten fastställles.

Då anmälan göres, skall samtidigt eller, där så ej kan ske, så snart som möjligt därefter till försäkringsinrättningen insändas genom arbetsgivarens försorg anskaffat läkarbetyg enligt formulär, som av medicinalstyrelsen fastställles, angående skadans beskaffenhet och den skadades tillstånd eller, där olycksfallet medfört döden, angående dödsorsaken; kan läkarbetyg ej utan oskäligen omgång eller kostnad anskaffas, må i stället insändas intyg av präst eller annan tjänsteman i orten, av ordföranden i kommunalstämman eller ordföranden eller ledamot i kommunalnämnden eller av ledamot i häradsnämnden.

Polismyndigheten i orten skall så fort ske kan föranstalta om undersökning rörande olycksfallet, därest sådan undersökning begäres av försäkringsinrättningen eller försäkringsrådet, samt till inrättningen eller rådet insända protokoll över undersökningen; begäres ej polisundersökning, hålles undersökning allenast om polismyndigheten finner sådan nödig.

Med polismyndighet avses i denna lag å landet länsman samt i stad magistrat, stadsstyrelse, poliskammare eller polismästare.

22 §.

Har olycksfallet inträffat under resa utom riket, sker anmälan om olycksfallet hos försäkringsinrättningen eller det svenska konsulat, där anmälan tidigast kan äga rum. Har anmälan skett hos svenskt konsulat, verkställes genom dess försorg så fort ske kan nödig undersökning, varefter handlingar och protokoll i ärendet insändas till försäkringsinrättningen.

23 §.

Försäkringsinrättning ävensom försäkringsrådet äga att, till vidare utredning i ärende rörande tillämpning av någon i denna lag given bestämmelse, låta vid allmän domstol avhöra vittnen eller sakkunniga.

Särskilda bestämmelser.

24 §.

Har olycksfallet uppsåtligen förorsakats av den skadade, utgår ej ersättning enligt denna lag. Ej heller må, där olycksfall, som medfört

den skadades död, uppsåtligen eller av grovt vållande förorsakats av efterlevande, ersättning utgå till denne.

25 §.

Har olycksfallet föranletts därav, att den skadade ej ställt sig till efterrättelse gällande anordning eller föreskrift om åtgärder för undvikande av olycksfall, eller därav, att den skadade varit av starka drycker berusad, må ersättning enligt 6 § skäligen nedsättas eller indragas.

Lag samma vare, där den skadade ej ställt sig till efterrättelse anordning eller föreskrift om sjukhus- eller läkarvård, som givits på grund av denna lag, så ock där genom försummelse av den skadade under rättelse om olycksfallet enligt 20 § icke lämnats; dock att nedsättning eller indragning av ersättningen ej må ske, såvida ej skadan väsentligen förvärrats därigenom, att den skadade i följd av förseelsen kommit att sakna lämplig vård.

26 §.

Har någon, som är försäkrad enligt denna lag, under resa eller eljest blivit borta, samt har all underrättelse om honom upphört, och kan skäligen antagas, att han omkommit till följd av olycksfall i arbetet, äger anhörig, som i 7 § b) omförmäles, att av den försäkringsinrättning, i vilken försäkringen ägt rum, uppbära livränta efter de i samma lagrum angående livräntor till efterlevande stadgade grunder.

Försäkringsinrättningen är berättigad att av sådan anhörig, såsom villkor för utbetalning av livränta, fordra förklaring på heder och samvete, att han saknar varje underrättelse om den försäkrade. I fråga om omyndig må sådan förklaring infordras från förmyndaren.

Rätten till livränta upphör, därest den försäkrade finnes vara vid liv eller hava avlidit av annan orsak än olycksfall i arbete.

27 §.

Är någon, som har rätt till sjukpenning eller livränta enligt denna lag, icke svensk medborgare, och är han ej i riket bosatt, äger försäkringsinrättningen att, med hans samtycke, när som helst, i stället för sådan ersättning, till honom utgiva ett kapital för en gång till belopp motsvarande högst femtio och minst tjugu procent av ersättningens kapitalvärde enligt de för inrättningen gällande beräkningsgrunder. Ersättningen må ock, utan den ersättningsberättigades samtycke, utbytas mot kapital till belopp av femtio procent av kapitalvärdet. Har utbyte

av ersättning mot kapital ägt rum, är rätten till vidare ersättning på grund av olycksfallet förfallen.

Har olycksfallet medfört döden, och var den avlidne ej svensk medborgare och ej i riket bosatt, utgår begravningshjälp enligt 7 § allenast om olycksfallet inom tre månader medfört döden, samt livränta eller kapital enligt samma § till efterlevande, som ej är svensk medborgare, allenast om denne vid tiden för olycksfallet var bosatt här i riket.

Från vad ovan i denna § är föreskrivet äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, medgiva undantag för medborgare i visst land.

28 §.

Försäkringsbolag, som i 4 § avses, åligger att för varje år, inom åtta månader efter årets utgång, till riksförsäkringsanstalten, enligt formulär, som av anstalten fastställles, lämna uppgifter angående de arbetsgivare, som under året varit delägare i bolaget, och de av dem använda arbetare, som under året varit i bolaget försäkrade, samt angående inträffade olycksfall i arbete, ävensom i övrigt att när som helst på begäran av anstalten eller av försäkringsrådet lämna uppgifter om delägare eller arbetare eller om olycksfall. Bolaget är ock skyldigt att, där ny delägare inträtt i bolaget eller delägare ur bolaget utträtt, därom genast lämna uppgift till riksförsäkringsanstalten.

29 §.

Grunderna för beräkning av försäkringsavgifter och premiereserv för försäkringar i riksförsäkringsanstalten bestämmas av Konungen.

Angående beräkningsgrunderna för försäkringsbolag, som i 4 § avses, ävensom angående sådant bolags verksamhet, i den mån härom ej särskilt föreskrives i denna lag, gäller vad i lagen om försäkringsrörelse stadgas angående ömsesidigt försäkringsbolag.

30 §.

Slutes avtal om ersättning enligt denna lag, annorledes än i 10, 14 eller 27 § sägs, är avtalet utan verkan mot den ersättningsberättigade.

31 §.

Rätt till ersättning enligt denna lag kan icke överlätas och må förty ej för gäld tagas i mät.

32 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av försäkringsrådet eller riksförsäkringsanstalten.

Besvär.

33 §.

Över beslut av riksförsäkringsanstalten eller försäkringsbolag, som i 4 § avses, rörande ersättning eller eljest rörande tillämpning av någon i denna lag given bestämmelse, må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola ingivas till rådet eller i betalt brev med allmänna posten vara till rådet inkomna sist å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde.

Den, som önskar ändring i formulär, som fastställts av riksförsäkringsanstalten, eller i annan allmän föreskrift, som på grund av denna lag meddelats av anstalten, äger därom göra framställning hos försäkringsrådet.

Försäkringsrådet äger, ändå att klagan icke förts eller framställning gjorts, till prövning upptaga ärende, som i denna § avses.

Försäkringsrådets beslut meddelas kostnadsfritt.

Över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras.

Straffbestämmelser.

34 §.

Underlåter arbetsgivare eller arbetsföreståndare att fullgöra något av vad honom enligt 17, 21 eller 22 § åligger, eller försummar någon att lämna uppgift, som i 28 § stadgas, straffes med böter.

Lämnar någon i uppgift, som enligt denna lag skall avgivas, veterligen oriktigt meddelande, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor, där ej å förseelsen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

Gör någon sig skyldig till förseelse, som i 18 § avses, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom om yrkeshemligheten, driftanordningen eller affärsförhållandet till egen eller

annans fördel, då må till fängelse dömas. Framgår av omständigheterna, att han om yrkeshemligheten, driftnordningen eller affärsförhållandet erhållit kännedom å tid, då han ej hade att taga befattning med uppgift, handling eller undersökning, som i 17 § sägs, eller att yppandet av driftnordningen eller affärsförhållandet ej kunnat medföra skada för det företag, som bedrevs å arbetsstället, må ansvars- eller ersättnings-skyldighet icke åläggas honom. Å förseelse, varom nu är sagt, må allmän åklagare tala allenast efter angivelse av målsäganden.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla den i 19 § tredje stycket omförmälda fond. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Frivillig olycksfallsförsäkring.

35 §.

Vill arbetsgivare, som till arbete använder annan arbetare än i denna lag avses, i riksförsäkringsanstalten försäkra honom för olycksfall i arbete, vare därtill berättigad. Sådan försäkring må ock av bolag, som i 4 § avses, meddelas för delägares arbetare.

Har försäkring, som ovan sägs, ägt rum, skall vad i denna lag finnes stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Övergångsbestämmelser.

36 §.

Genom denna lag upphäves lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete ävensom de i lagen angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift meddelade bestämmelser om skyldighet för järnvägs ägare eller innehavare att utgiva ersättning, då i följd av järnvägs drift arbetare, som är anställd i järnvägens tjänst eller arbete, under förrättandet därav varder dödad eller skadad.

37 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918; dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, vilket därförinnan inträffat, bedömes enligt äldre lag.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken.

Häriigenom förordnas, att 17 kap. 12 § handelsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

12 §.

Därnäst have kronan företräde till lös egendom för gäldenärens utskylder för sista och löpande året, de där ej för fast egendom utgå; så ock för vad enligt lag om försäkring för olycksfall i arbete statsverket må hava förskjutit på grund av gäldenärens underlåtenhet att erlægga försäkrings- eller tilläggsavgift för sista och löpande året.

Sist skola med förmånsrätt ur gäldenärens egendom så i fast som löst gäldas med lika rätt sins emellan: kommunal- och stadsutskylder, av kyrkostämman eller kyrkofullmäktige beslutade avgifter till kyrka och skola samt härads- och landstingsmedel, samtliga dock endast för sista och löpande året; så ock vad enligt lag om allmän pensionsförsäkring kommun må hava utgivit på grund av gäldenärens underlåtenhet att erlægga pensionsavgift för sista och löpande året.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902
innefattande vissa bestämmelser om elektriska
anläggningar.

Härigenom förordnas, att 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar skall erhålla följande ändrade lydelse:

De i denna lag givna bestämmelser skola icke medföra skyldighet för ägare eller innehavare av elektrisk anläggning att utgiva ersättning, då till följd av olycksfall i arbete sådan i anläggningens tjänst anställd arbetare, som avses i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, varder dödad eller skadad.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918, men äger ej tillämpning i fråga om skada, som därförinnan inträffat.

Förslag

till

Lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift.

Med upphävande av lagen den 22 juni 1904 angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift, förordnas som följer:

Har skada uppstått i följd av elektrisk järnvägs drift, skola bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift äga motsvarande tillämpning.

Vad sålunda föreskrivits skall icke medföra skyldighet för ägare eller innehavare av elektrisk järnväg att utgiva ersättning vare sig för skada, som uppkommit genom inverkan av elektrisk ström, eller då till följd av olycksfall i arbete sådan i järnvägens tjänst eller arbete anställd arbetare, som avses i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, varder dödad eller skadad, utan gälle för dessa fall vad särskilt är stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918, men äger ej tillämpning i fråga om skada, som därförinnan inträffat.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 mars 1916.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

*Socialförsäk-
ring.*

Bland de sociala spörsmål, som i civiliserade länder på senare tid framför andra tilldragit sig statsmakternas uppmärksamhet, torde frågan om den moderna socialförsäkringen otvivelaktigt framstå såsom ett av de viktigaste. Genom socialförsäkringen söker staten åt de samhällsmedlemmar, som till följd av sjukdom, olycksfall, ålderdom, ofrivillig arbetslöshet eller andra oförskyllda orsaker råka i betryck, bereda en lämpligare form av understöd än den, som lämnas av den offentliga fattigvården eller av understödsskyldiga anhöriga. Allt efter arten av de förhållanden, som kunna föranleda behovet av dylikt understöd, har man plägat uppdelat socialförsäkringen i särskilda försäkringsgrenar, var och en med sin speciella uppgift, och har man i allmänhet i lagstiftningen behandlat de särskilda uppgifterna var för sig.

Vad vårt land beträffar har den gren av socialförsäkringen, som avser understöd åt åldringar och andra invalider, numera vunnit en mera definitiv lösning genom 1913 års lag om allmän pensionsförsäkring med däri sedermera vidtagna jämkningar. För tryggande av deras ställning, som genom sjukdom berövas sin arbetsförmåga, hava jämväl åtgärder vidtagits, i det nämligen det frivilliga sjukkasseväsendet ordnats genom lagen om sjukkassor den 4 juli 1910. Genom lagen om understödsföreningar den 29 juni 1912 har dessa föreningars verksamhet reglerats. Dessutom har Kungl. Maj:t den 31 december 1915 tillsatt en kommitté med uppdrag att verkställa utredning dels angående införande i vårt land av obligatorisk sjukförsäkring (inkl. moderskapsförsäkring) för arbetare, dels ock huruvida och i vad mån från det allmännas sida åtgärder kunde vidtagas för främjande av arbetares försäkring för de ekonomiska följderna av oförvårdad arbetslöshet, samt att inkomma med de förslag, som den verkställda utredningen kunde föranleda.

Den gren av socialförsäkringen, å vilken jag nu särskilt vill fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet, är den, som avser att bereda ersättning för de ekonomiska följderna av skada till följd av olycksfall i arbete. Rörande denna del av socialförsäkringen, som under de senaste åren varit föremål för utredning inom den s. k. ålderdomsförsäkringskommittén, ämnar jag nämligen nu framlägga förslag till lagstiftning, grundad på de förarbeten, som av kommittén utförts.

Innan jag övergår till att redogöra för nämnda förslag och grunderna därför, torde jag i korthet få erinra om olycksfallsförsäkringsfrågans utveckling och nuvarande läge i vårt land.

Arbetet på ordnandet av olycksfallsförsäkringen, liksom av socialförsäkringsarbetet överhuvud, kan, om man bortser från förarbetena till 1886 års lagstiftning angående ansvarighet för skada i följd av järnvägsdrift, sägas hava tagit sin egentliga början med den av S. A. Hedin vid 1884 års riksdag väckta motionen med begäran om lagförslag rörande bl. a. arbetsgivares ansvar för olycksfall i yrkesarbetet och arbetares olycksfallsförsäkring samt riksdagens i anledning av motionen beslutade skrivelse den 11 maj samma år, däri riksdagen anhöll bl. a., att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, om och i vad mån åtgärder kunde finnas lämpliga för ordnandet av förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare beträffande möjliga olycksfall i arbetet.

*Riksdagen
1884.*

Med anledning av denna skrivelse tillsattes år 1884 den s. k. arbetarförsäkringskommittén, vilken den 28 juli 1888 avgav utlåtande och förslag till »lag om försäkring för olycksfall i arbetet». Enligt detta förslag

*Äldre arbetar-
försäkrings-
kommittén.*

skulle samtliga hos arbetsgivare anställda personer i vissa i förslaget angivna industriella eller industrien närstående yrkesgrenar vara försäkrade för följderna av olycksfall i arbetet. Försäkringen skulle äga rum i en genom statens försorg inrättad riksförsäkringsanstalt. Avgifterna för försäkringen skulle erläggas av arbetsgivaren, varemot staten skulle bekosta anstaltens förvaltning. Ersättningen skulle utgå från och med tredje veckan efter olycksfallet — karenstiden var sålunda 14 dagar — och utgöra, vid full invaliditet 60 % av den skadades årliga arbetsförtjänst och vid partiell invaliditet en i förhållande till arbetsförmågens nedsättning bestämd del av arbetsförtjänsten, dock högst 50 % därav. Vid dödsfall skulle utgå, förutom begravningshjälp, livränta såväl till änka som, under viss förutsättning, till änkling med 20 % samt till varje barn under 15 år med 10 % av arbetsförtjänsten, dock sammanlagt högst med 50 %. Klagan över riksförsäkringsanstaltens beslut i ersättningsfrågor skulle föras hos en för ändamålet tillsatt nämnd, bestående av ordförande och 6 ledamöter. Vidare innehöll förslaget bestämmelser om beräkning av den årliga arbetsförtjänsten, avgifternas beräkning och inbetalning, anmälningsskyldighet, undersökning, frivillig försäkring o. s. v.

Kommittén avgav jämväl förslag till »lag om sjöfolks försäkring för olycksfall i tjänsten» i huvudsak byggt på enahanda grunder som förenämnda förslag. Slutligen avgav kommittén förslag till »förordning angående riksförsäkringsanstalten», enligt vilken ett »särskilt råd» skulle inrättas med uppgift bl. a. »att med uppmärksamhet följa riksförsäkringsanstaltens verksamhet i dess olika riktningar, övervaka efterlevnaden av de för denna verksamhet utfärdade författningar samt föreslå åtgärder till avhjälpande av däri sig företeende brister ävensom för en vidare utveckling av denna del av lagstiftningen och förvaltningen».

Proposition
1890.

Med ledning av arbetarförsäkringskommitténs ovan förstnämnda lagförslag utarbetades inom civildepartementet ett förslag till förordning angående försäkring för olycksfall i arbetet. Detta förslag, som i övrigt i huvudsak vilade på samma principer som arbetarförsäkringskommitténs, omfattade dock endast kroppsarbetare, varjämte ersättningsbeloppen bestämdes, utan avseende på den skadades förutvarande avlöning, efter en högsta livränta av 360 kronor. Över det sålunda utarbetade förslaget inhäntade Kungl. Maj:t genom proposition den 12 mars 1890 riksdagens yttrande. På grund av enskild motion förelåg samtidigt arbetarförsäkringskommitténs förslag till lagstiftning i ämnet till behandling inom riksdagen.

Riksdagen, som avslög motionen, förklarade sig ej heller kunna godkänna Kungl. Maj:ts förslag. Vid ärendets behandling inom riksdagen framhölls bl. a., att lagstiftningen i fråga ej borde byggas på försäkringsplikt utan på arbetsgivarnes omedelbara ersättningskyldighet, varjämte riksdagen i sin skrivelse i ärendet till Kungl. Maj:t uttalade den önskan, att en blivande lagstiftning måtte erhålla civillags natur.

Det sålunda för riksdagen framlagda förslaget blev sedermera inom departementet med hänsyn till framställda anmärkningar i vissa delar omarbetat, därvid dock försäkringsprincipen bibehölls. Över detta omarbetade förslag inhämtades högsta domstolens yttrande. Domstolens majoritet avstyrkte därvid förslaget under anförande bl. a., att ur privaträttsliga synpunkter ej kunde härledas någon skyldighet för arbetsgivare att genom försäkring på förhand vidkännas utgifter för beredande av ersättning åt arbetare för skada, som möjligen framdeles skulle kunna tillskyndas honom genom olycksfall.

Förslaget framlades emellertid, i väsentliga delar oförändrat, för 1891 års riksdag, men även denna gång blev propositionen av båda kamrarna avslagen.

Frågan om olycksfallsförsäkring upptogs därefter till behandling i samband med frågan om ålderdomsförsäkringen, och Kungl. Maj:t, som fann båda dessa lagstiftningsfrågor möjligen böra sättas i samband med och huvudsakligen grundas på invaliditetsprincipen, uppdrog åt en ny kommitté, den s. k. nya arbetarförsäkringskommittén, att ytterligare utreda hithörande förhållanden. Denna kommittés år 1893 avgivna förslag till »lag angående försäkring för beredande av pension vid varaktig oförmåga till arbete» var grundat på invaliditetsprincipen och innefattade bestämmelser om obligatorisk försäkring av alla hos arbetsgivare anställda biträden i handel, näring eller yrke, arbetsförmän, arbetare och med dem jämförliga arbetstagare med undantag, bland andra, av dem, som ej fyllt 18 år eller vilkas årliga avlöning översteg 1,800 kr. Försäkringen skulle äga rum i en central statsanstalt och gälla varje varaktig oförmåga till arbete, vare sig denna oförmåga härrörde av ålderdom, av olycksfall i arbetet eller av annan orsak. Endast övergående oförmåga till arbete lämnades oberörd och förutsattes bliva föremål för sjukkassors och med dem jämförliga anstalters verksamhet. Med invaliditetsförsäkringen var förenad hustru- och barnpensionering.

*Proposition
1891.*

*Nya arbetar-
försäkrings-
kommittén.*

Kostnaderna för försäkringen skulle bestridas genom pensionsavgifter, erlagda delvis av arbetsgivaren och delvis av arbetaren.

*Proposition
1895.*

Detta förslag blev förelagt 1895 års riksdag, dock med den ändring, att staten skulle åtaga sig kostnaden för hustru- och barnpensioneringen, att vissa mindre arbetsgivare tillerkändes ersättning av allmänna medel för de av dem erlagda pensionsavgifter, samt att en frivillig försäkring anordnades vid sidan av den obligatoriska. Förslaget vann ej riksdagens godkännande, men anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t ville taga frågan under förnyad prövning.

*Proposition
1898.*

Med hänsyn till frågans behandling inom riksdagen utarbetades inom civildepartementet, med biträde av tillkallade sakkunniga, ett nytt förslag till »lag angående försäkring för beredande av pension eller livränta», vilket förslag vilade på samma huvudgrunder som 1895 års förslag, men skilde sig från detta bland annat däruti, att arbetsgivarnes skyldighet att bidra till försäkringen borttagits och ersatts med bidrag av statsmedel. Icke heller detta förslag, som underställdes 1898 års riksdag, blev av riksdagen antaget.

*Propositioner
1900 och 1901.*

Då sålunda varken en på försäkringsplikt byggd särskild olycksfallsförsäkring eller en på invaliditetsprincipen grundad kombinerad olycksfalls- och ålderdomsförsäkring vunnit bifall, fann man lämpligast att söka bygga olycksfallslagstiftningen på principen om arbetsgivarens direkta ersättningsskyldighet. Sedan ett på denna princip grundat förslag förelagts riksdagen år 1900, men på grund av kamrarnas skiljaktiga beslut förfallit, framlades ånyo, vid 1901 års riksdag, förslag till lag i ämnet, vilket förslag med vissa ändringar av riksdagen antogs, varefter i överensstämmelse med riksdagens beslut *den 5 juli 1901* utfärdades den ännu gällande *lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete*, vilken lag, efter det att riksförsäkringsanstalten, i enlighet med riksdagens därom fattade beslut, blivit år 1902 inrättad, trädde i kraft den 1 januari 1903.

*1901 års
lag.*

Enligt denna lag åligger det, som bekant, arbetsgivaren att i de fall, som i lagen avses, utgiva ersättning, om arbetare skadas till följd av olycksfall i arbetet. Lagen omfattar endast vissa uppräknade verksamheter, tillhörande industrien eller närstående yrkesområden, varemot jordbruket och dess binärningar, hantverk, handel och sjöfart icke medtagits. Lagen äger även tillämpning med avseende å staten och kommunen, därest de på yrkesmässigt sätt utöva någon verksamhet, som

omnämnes i lagen. Ersättning utgår efter 60 dagars karenstid dels i form av sjukhjälp, om olycksfallet medfört väsentlig nedsättning av den skadades arbetsförmåga, med 1 krona om dagen, och dels i form av livränta vid invaliditet med högst 300 kronor. Har olycksfallet inom två år medfört döden, utgår dels begravningshjälp med 60 kronor och dels livränta till de efterlevande, nämligen till änka med 120 kronor och till varje minderårigt barn under 15 år med 60 kronor, dock med tillhopa högst 300 kronor. Därest från kassa, som helt och hållet eller till väsentlig del bildats genom bidrag av arbetsgivaren, pension eller annat understöd utgår till skadad arbetare eller om arbetaren på arbetsgivarens bekostnad blivit mot olycksfall försäkrad på annat sätt än i riks försäkringsanstalten, äger arbetsgivaren göra motsvarande avdrag från ersättningen enligt lagen. Genom att försäkra sina arbetare i riks försäkringsanstalten eller, sedan olycksfall, som medfört skyldighet att utgiva livränta, inträffat, genom inköp i riks försäkringsanstalten av dylik livränta kan arbetsgivaren befria sig från sin ersättningsplikt. Slutligen kan i riks försäkringsanstalten frivilligt tagas försäkring såväl av arbetsgivare, som ej omfattas av lagen, för hos honom anställda arbetare, som av varje enskild arbetare.

I 1901 års lag har sedermera ingen annan ändring vidtagits, än att genom *lagen den 3 juni 1904* medgivits rätt dels för arbetsgivare att genom försäkring i riks försäkringsanstalten bereda sina arbetare sjukhjälp och livränta jämväl under karenstiden och dels för enskild arbetare att själv erhålla försäkring med rätt till ersättning för denna tid. Därjämte har enligt *kungörelsen av den 28 september 1907* stadgats, att arbetsgivare och arbetare, som tagit försäkring i riks försäkringsanstalten, jämväl kunna erhålla försäkring mot olycksfall utom arbetet.

Ändringar i
1901 års lag.

Vid sidan om dessa allmänna bestämmelser om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbetet finnas i särskilda författningar ännu gällande stadganden, varigenom arbetare tillförsäkras dylik gottgörelse. Sålunda är i 6 § *legostadgan* föreskrivet, att om tjänstehjon sjuknar, husbonden bör låta sköta och vårda det med rätt dock, om han vill, att å lönen avräkna vad han utgjort till läkare eller läkemedel, och enligt 64, 90 och 93 §§ *sjölagen* äger befälhavare eller sjöman, om han sjuknar eller skadas i tjänsten, i allmänhet rätt till hyra, tills han entledigats, samt dessutom rätt till vård på redarens bekostnad, så länge han är kvar i tjänsten och 4 veckor därefter, varjämte redare är skyldig att bekosta avliden sjömans begravning.

Andra gällande bestämmelser.

Vidare är enligt *lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift*, om någon, som är anställd i järnvägs tjänst eller arbete, under förrättande därav dödas eller skadas, såväl järnvägens innehavare som dess ägare skyldig att efter allmänna skadeståndsregler gälda skadestånd, där icke den, som led skadan, genom överträdelse av gällande föreskrifter eller annan grov vårdslöshet själv ådragit sig densamma. I själva verket kan denna lag anses utgöra det första steget i vårt land ifråga om utvecklingen av principen, att arbetsgivaren skall ansvara för skada, som genom olycksfall i arbetet tillskyndas hans arbetare, oberoende av om vållande till skadan kan läggas arbetsgivaren till last eller icke. Efter ikraftträdandet av 1901 års olycksfallslag gäller emellertid 1886 års lag ej längre ifråga om arbetare eller arbetsförman, som erhållit anställning i järnvägs tjänst efter 1903 års ingång. Enligt *lag den 22 juni 1904* skall 1886 års lag äga motsvarande tillämpning i avseende å elektrisk järnväg med undantag dock för de fall, varå olycksfallslagen äger tillämpning. Med enahanda undantag är enligt *lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar*, innehavare av sådan anläggning under angivna förutsättningar skyldig att utgiva skadestånd i fall, då någon ljugit döden eller lidit kroppsskada genom inverkan av elektrisk ström från anläggningen.

Genom *kungörelsen den 2 oktober 1908 angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall* har åt fiskare, vare sig han arbetar för egen eller annans räkning, medgivits rätt att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten mot en årlig försäkringsavgift av 5 kronor 50 öre bereda sig ersättning enligt de i 1901 års olycksfallslag stadgade grunder. I den mån avgiften icke skulle förslå till ersättningarnas bestridande, fylles bristen av statsmedel.

Enligt *förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring*, utgiver staten ersättning då under militärtjänstgöring i fred olycksfall inträffar, så att tjänstgörande värnpliktig, volontär vid hären eller någon, som tillhör flottans eller kustartilleriets stammanskap, varder skadad, eller person, som nu nämnts, skadats under tjänstgöring i krig. Ersättning utgives jämväl, om sjukdom med därav följande skada yppats under eller efter slutad militärtjänstgöring, och tjänstgöringen skäligen kan antagas hava bidragit till sjukdomen. Författningens föreskrifter överensstämman i huvudsak med motsvarande bestämmelser i 1901 års lag, dock att ersättningsbeloppen i regel äro 50 procent högre, varjämte karenstiden är nedsatt till tre dagar.

Såväl enligt denna författning som enligt 1908 års kungörelse utgår ersättning under viss förutsättning jämväl till efterlevande föräldrar och syskon.

Genom *förordningen den 22 oktober 1909 angående ersättning åt efterlevande, om någon av lotsverkets betjning till följd av tjänsteutövning ljugit döden*, har åt sådana efterlevande tillförsäkrats ersättning efter i huvudsak samma grunder som enligt förordningen angående ersättning för skada under militärtjänstgöring.

Slutligen torde i detta sammanhang böra erinras, att *lagen om allmän pensionsförsäkring den 13 juni 1913* avser pension eller understöd vid höggradig invaliditet även i följd av olycksfall, vare sig olycksfallet inträffat i eller utom arbetet.

1901 års olycksfallslag torde, på sätt framgår såväl av förarbetena till lagen som av en jämförelse med den moderna utländska lagstiftningen i ämnet, mera vara att anse som ett första genombrott på olycksfallslagstiftningens område än som en definitiv lösning av ifrågasvarande problem. Också har beträffande åtskilliga av lagens stadganden redan i början av lagens tillämpning behövt av utvidgning i flera hänseenden gjort sig gällande. Särskilt hava önskemål framställts om utvidgning av lagens tillämplighetsområde, om rikligare ersättningar samt om införande av försäkringsplikt i stället för direkt ersättningsskyldighet för arbetsgivaren.

Riksförsäkringsanstalten 1908.

Redan i skrivelse den 22 januari 1907, eller sålunda något mer än 4 år efter det lagen trätt i kraft, uppdrog dåvarande chefen för civildepartementet åt riksförsäkringsanstalten att igångsätta en utredning angående de ändringar i lagen den 5 juli 1901, som kunde anses vara av behovet påkallade. Departementschefen anförde därvid, att han av förekommen anledning funnit det böra närmare utredas, huruvida, med hänsyn till vunnit erfarenhet rörande nämnda lags tillämpning och verkningarna därav, bestämmelserna i densamma kunde anses vara i alla delar ändamålsenliga och lämpade efter behovet. Särskilt hade det syntts departementschefen kunna ifrågasättas, om ej karenstiden lämpligen borde förkortas, om gällande bestämmelser i avseende å livräntas utgående vore tillräckligt betryggande, samt huruvida icke arbetsgivare och arbetare borde tillerkännas rätt att hos anstalten teckna försäkring, som med avseende å beloppet överstege det lagstadgade.

Den 10 januari 1908 avgav riksförsäkringsanstalten utlåtande i ämnet. Anstalten framhöll därvid att, som frågorna om ordnandet av sjukkasseväsendet samt om ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen då

stode på dagordningen, anstalten funnit det mindre lämpligt, att någon genomgripande ändring i olycksfallslagen vidtoges, och därför icke ansett sig för det dåvarande böra föreslå några väsentliga ändringar i avseende å de grunder, på vilka lagen vore byggd. Det avgivna förslaget avsåg sålunda huvudsakligen lagens omfattning samt ersättningarnas storlek och form. I fråga om lagens omfattning föreslog anstalten utvidgningar. Särskilt ansågs ersättningsskyldigheten böra utsträckas till jordbruket, dock endast till fastigheter med ett taxeringsvärde av minst 20,000 kronor, varjämte ersättningsskyldigheten borde omfatta även skada till följd av olycksfall, som träffade arbetare vid utförande av arbete, vartill han utom yrket användes av sin arbetsgivare. Beträffande ersättningens storlek och form innebar förslaget en allmän höjning av ersättningsbeloppen, vilka dock fortfarande skulle vara i lagen fixerade och icke sättas i relation till arbetsförtjänsten. Sjukhjälp och livräntor till den skadade borde i regel höjas med femtio procent. Vid invaliditet under 20 % borde kapital i st. f. livränta utbetalas. Ersättning till efterlevande skulle i vissa fall jämväl utgå till änking samt till den avlidnes föräldrar och minderåriga syskon o. s. v. För att trygga utfäendet av ersättning enligt lagen föreslog anstalten upprättandet av en garantifond, till vilken skulle inflyta vissa bötesmedel. Anstalten framhöll emellertid, att den mest betryggande garantien för ersättningarnas utfående erhöles genom införande av försäkringsplikt. Slutligen upptog riksförsäkringsanstalten tanken på upprättandet av ett arbetarförsäkringsråd. Detta råd skulle erhålla rådgivande befogenhet och bl. a. hava att yttra sig i de frågor, riksförsäkringsanstalten förelade detsamma, ävensom över förslag, som Kungl. Maj:t kunde vilja hänskjuta till detsamma.

Kommerskollegium
1909.

Över riksförsäkringsanstaltens utlåtande inforrades kommerskollegii yttrande, vilket avgavs den 15 april 1909. Beträffande grunderna för en dylik lagstiftning anförde kollegium i huvudsak följande. Lagens omfattning borde i vissa avseenden utvidgas utöver vad riksförsäkringsanstalten föreslagit. Bland annat borde ersättningsskyldigheten utsträckas även till något mindre jordbruk nämligen jordbruk med ett taxeringsvärde av minst 10,000 kronor. I sammanhang med utvidgning av lagens tillämplighetsområde och höjning av ersättningarna borde emellertid arbetsgivarens direkta ersättningsplikt utbytas mot försäkringsplikt. Dock borde arbetsgivarne i fråga om försäkringsformen lämnas frihet att försäkra antingen i riksförsäkringsanstalten eller på annat sätt, varjämte även befrielse från försäkringsplikten under betryggande garantier borde

kunna medgivas. Ett centralorgan skulle upprättas för att i första hand leda och övervaka försäkringen och därvid bland annat tillse, att ersättning utginge i enlighet med lagens föreskrifter. Ersättningsbeloppen borde sättas i förhållande till den skadades arbetsförtjänst och en förkortning av den nuvarande karenstiden äga rum. Det kunde dock förtjäna att tagas i övervägande, huruvida tillräckliga skäl föreläge för att ifråga om de båda första månaderna efter olycksfallet föreskriva försäkringsplikt, eller om det icke vore lämpligare att endast stadga, att ersättning härunder skulle av arbetsgivaren lämnas, men överlåta åt vederbörande arbetsgivare att försäkra eller icke försäkra risken ifråga.

Riksförsäkringsanstaltens förslag rörande sättet för olycksfallsersättningens beräkning m. m. fann kollegium i åtskilliga fall utgöra avsevärda förbättringar. Dock ansåg kollegium, att ersättning liksom hittills icke borde lämnas för invaliditetsfall under tio procent samt att kapitalbelopp i stället för livränta ej borde lämnas till änka, som uppnått 50 års ålder. Att ersättningsskyldigheten utsträcktes till att gälla, förutom änka och barn, även änking och föräldrar vore berättigat, men däremot vore icke befogat, att låta den omfatta minderåriga syskon, då försörjningsplikten enligt fattigvårdslagstiftningen icke sträckte sig längre än till föräldrar och barn. Vidare borde stadgandet om förlust av rätten till ersättning på grund av grov vårdslöshet till sin innebörd närmare preciseras eller ock helt ur lagen uteslutas.

Utlåtandet utmynnade i en hemställan, att Kungl. Maj:t ville låta utarbeta en ny, fullständig lagstiftning i ämnet enligt i huvudsak följande grunder: att lagstiftningens ifråga giltighetsområde gjordes så omfattande, som det med nödig hänsyn till vederbörande näringsidkares ekonomiska bärkraft kunde anses möjligt; att lagstiftningen grundades på principen om arbetsgivarnes obligatoriska försäkringsplikt på det sätt och under de närmare betingelser, för vilka i utlåtandet redogjorts; att denna lagstiftning, vad särskilt jordbruket och sjöfartsnäringen beträffade, av praktiska hänsyn reglerades genom särskilda lagar; att principen om olycksfallsersättningens fastställande i förhållande till den skadades arbetsförtjänst komme till användning; samt att den nuvarande till sextio dagar bestämda karenstiden förkortades.

Slutligen uttalade kollegium i fråga om olycksfallsersättning till sjöfolk, att en blivande lagstiftning i detta ämne borde, naturligtvis under nödig hänsyn till de säregna förhållanden, varunder sjöfartyrket utövades, så nära som möjligt ansluta sig till olycksfallslagstiftningen, i vad den avsåge övriga yrken.

*Sjömans-
pensionerings-
kommittén.*

I detta sammanhang torde slutligen böra erinras om det av kommittén för utredning angående förbättrat pensioneringssätt för sjömän den 15 november 1904 avgivna betänkande, innefattande bl. a. förslag till lag om försäkring av sjöfolk. Enligt detta förslag skulle i allmänhet envar, som erhöle anställning å fartyg, därmed bliva försäkrad i handelsflottans pensionsanstalt med rätt dels till sjukhjälp, livränta och begravningshjälp vid olycksfall under anställning, därvid med olycksfall likställdes sjukdom, som kunde anses innebära särskild yrkesfara, och dels till pension vid annorledes än genom olycksfall under anställningen ådragen invaliditet. Avgifterna för försäkringen skulle betalas till hälften av fartygsägaren och till hälften av den försäkrade. Ersättningarna skulle i allmänhet utgå från och med 15:de dagen efter olycksfallet enligt väsentligen samma grunder och med samma belopp som enligt 1901 års lag. Därjämte skulle livränta i vissa fall utgå, då fartyg förolyckats eller all underrättelse om fartyg uteblivit. Förslaget innehåller slutligen särskilda bestämmelser rörande anmälan av olycksfall under resa, utlännings och utomlands boendes rätt till livränta o. s. v.

*Riksdags-
motioner.*

Frågan om ändringar i olycksfallslagstiftningen har jämväl inom riksdagen varit föremål för behandling. Sålunda föreslogs vid 1907 års riksdag i en av herr J. A. Christiernsson m. fl. väckt motion, dels att ersättningsbeloppen måtte höjas med 50 procent, dels ock att karenstiden måtte nedsättas från sextio till tre dagar. Vidare hemställdes i en motion av herr K. J. Larsson om antagande av ett tillägg till lagen av den innebörd, att en genom olycksfall i arbete skadad arbetares ersättningsanspråk icke måtte underkännas med hänvisning därtill, att den skadade själv genom grov vårdslöshet varit vållande till olycksfallet, därest yrkesidkaren försummat vidtaga nödiga försiktighetsåtgärder till olycksfallets förebyggande. Slutligen föreslogs även i en annan motion av samma motionär en riksdagsskrivelse med begäran om förslag angående beredande av tillfälle för medellösa, olycksfallsskadade arbetare att erhålla rättegångsbiträde.

De båda förstnämnda motionerna vunno ej riksdagens bifall, varemot riksdagen med anledning av den sistnämnda motionen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställde, att Kungl. Maj:t i sammanhang med omarbetning av olycksfallslagen ville taga i övervägande, huruvida icke riksförsäkringsanstaltens skyldighet att vid inträffade olycksfall i arbete avgiva utlåtande skulle kunna i vissa fall utsträckas.

Vid 1908 års riksdag väcktes av enskilda motionärer ånyo olika förslag rörande en mer eller mindre vittgående revision av olycksfalls-

lagstiftningen. I en motion av herr Th. Furst föreslogs en riksdags-skrivelse med begäran om utredning och förslag till ny lag om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, grundad på principen om alla arbetsgivares försäkringsplikt i riksförsäkringsanstalten eller med denna likställd anstalt, så att ersättning för inträffat olycksfall bereddes åt varje kroppsarbetare. I en annan motion av herr Furst hemställdes, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t vid utarbetande av ny ersättningslag för skador till följd av olycksfall i arbete, ville låta utreda, huruvida och i vad mån livräntebeloppen vid invaliditet och dödsfall borde höjas för att motsvara den skadades eller de efterlevandes måttliga levnadskostnader samt göras beroende av den skadades eller avlidnes lön, ävensom huruvida ersättning för övergående skada lämpligen kunde sammanföras med sjukdomsersättning och behandlas i samband därmed samt bortföras från riksförsäkringsanstalten. Vidare föreslogs i en motion av friherre Th. Adelswärd, att riksdagen ville för sin del besluta, att skyldighet att enligt § 1 i olycksfallslagen utgiva ersättning skulle åligga var och en, som låter annan för sig mot kontant betalning eller annan överenskommen ersättning utföra arbete, som icke är allenast av tillfällig natur.

Sammansatta stats- och lagutskottet, till vilket motionerna hänvisades, avstyrkte desamma. Första kammaren följde utskottets förslag, men andra kammaren beslöt, i anslutning till en inom utskottet framställd reservation, att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t i sammanhang med pågående eller blivande utredning rörande revision av lagen om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete ville taga i förnyat övervägande, huruvida ifrågavarande lag lämpligen borde grundas på principen om försäkringsplikt. I anledning av motion vid 1909 års riksdag av herrar K. J. Larsson och C. A. Lindblad anhöll riksdagen, i enlighet med sammansatta stats- och lagutskottets förslag, i skrivelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t tacktes taga i övervägande, huruvida och på vad sätt genom det allmännas försorg rättshjälp kunde beredas genom olycksfall i arbete skadade arbetare eller deras efterlevande för utfäende av dem enligt lag tillkommande ersättning. Berörda skrivelse har sedermera överlämnats till ålderdomsförsäkringskommittén.

Med anledning av sålunda gjorda framställningar om ändring i gällande lagstiftning rörande ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete anmälde dåvarande chefen för civildepartementet den 28 oktober 1910 frå-

*Ålderdoms-
försäkrings-
kommittén.*

gan om revision av lagen den 5 juli 1901 inför Eders Kungl. Maj:t. Departementschefen förklarade härvid, att man, enligt hans uppfattning, icke lämpligen kunde utsträcka lagens omfattning, höja ersättningsbeloppen eller eljest ändra någon av lagens grundläggande bestämmelser utan att göra frågan om ersättningsplikens förverkligande genom obligatorisk försäkring till föremål för ingående undersökning och utredning. Med hänsyn till förevarande frågas nära sammanhang med frågan om ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen hemställde departementschefen, att Eders Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt den kommitté, som år 1907 tillsattes för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande allmän ålderdoms- och invaliditetsförsäkring, (ålderdomsförsäkringskommittén), att avgiva yttrande och förslag även beträffande revision av lagen den 5 juli 1901, vilken hemställan av Eders Kungl. Maj:t bifölls.

Sedan nämnda kommitté den 9 november 1912 avgivit särskilt betänkande och förslag angående allmän pensionsförsäkring och detta förslag lett till antagande av ovannämnda lag om allmän pensionsförsäkring, har kommittén den 19 oktober 1915 avlämnat betänkande och förslag angående försäkring för olycksfall i arbete, innefattande, förutom motiv och utredningar, förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete, lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken, lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar och lag om ändrad lydelse av lagen den 22 juni 1904 angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift.

De sålunda utarbetade lagförslagen hava för yttrande remitterats till riksförsäkringsanstalten, socialstyrelsen, kommerskollegium, vattenfallsstyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, lantbruksstyrelsen, lantbruksakademien, överståthållarämbetet samt Kungl. Maj:ts befallningshavande i rikets län, varjämte kommuner och övriga intresserade lämnats tillfälle att yttra sig över förslagen. De från statens centrala ämbetsverk inkomna utlåtandena, i sin helhet befordrade till trycket, torde, jämte en likaledes tryckt översiktlig redogörelse för övriga utlåtanden, såsom bilagor få åtfölja detta protokoll.

*Departements-
chefen.*

Såsom av den föregående redogörelsen torde framgå, har behovet av en fullt modern lagstiftning på ifrågavarande område starkt gjort sig gällande. Att den lösning av olycksfallsförsäkringens problem, som

efter nära två årtiondens lagstiftningsarbete vunnits med genomförandet av 1901 års lag icke kunnat tillfredsställa de berättigade krav, som ställas på denna gren av socialförsäkringen, är uppenbart. Orsaken till detta med utvecklingen i övrigt på det sociala området så föga överensstämmande resultat torde huvudsakligen vara att söka i de svårigheter, som vanligen möta, då det gäller att på ett ännu oprövat område söka åstadkomma en efter landets förhållanden lämpad lagstiftning. Sedan emellertid numera i så gott som alla civiliserade länder en vida mera effektiv lagstiftning än i vårt land på detta område blivit genomförd, och därjämte tillämpningen av den hos oss gällande olycksfallslagen givit ökad erfarenhet, har behovet av en väsentlig förbättring av de ifrågakvarande sociala förhållandena ytterligare framträtt. Genomförandet av en ny olycksfallslagstiftning synes mig därför nu icke längre kunna uppskjutas.

Då jag nu övergår till behandling av frågan om och i vad mån det föreliggande kommittéförslaget lämpligen kan läggas till grund för ny lagstiftning på ifrågakvarande område, skall jag till en början tillåta mig att i korthet erinra om förslagets innehåll.

*Kommitténs
förslag.*

Från gällande lag avviker förslaget huvudsakligen därutinnan, att lagstiftningens omfattning skulle enligt förslaget väsentligen utsträckas, ersättningarnas belopp höjas och bestämmas efter arbetsförtjänstens storlek. Den s. k. karenstiden skulle så gott som helt borttagas, och arbetsgivarens direkta ersättningsskyldighet utbytas mot försäkringsplikt.

Enligt förslaget skall sålunda envar arbetare vara försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbetet, därvid med »arbetare» förstås envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning, således icke allenast kroppsarbetare i vanlig mening, utan även biträden och tjänstemän i banker, handelsaffärer, kontor o. s. v. ävensom arbetare och tjänstemän i statens och kommunernas tjänst. Såsom arbetare anses även lärlingar, däri inbegripna studerande, praktikanter o. d., även om de ej hava avlöning. Från lagens omfattning undantagas emellertid personer med högre årlig avlöning än 5,000 kronor, minderåriga under tolv år, arbetare, som utföra arbetet i sitt hem, arbetsgivarens barn och föräldrar ävensom vissa tillfälligt sysselsatta arbetare.

Med olycksfall i arbete likställer förslaget sådana yrkessjukdomar, som förorsakas av särskilt giftiga, vid arbetet använda ämnen. Har olycksfallet uppsåtligen förorsakats av den skadade, äger han ej rätt till

ersättning. Däremot förverkas ej denna rätt, såsom enligt nu gällande lag, om olycksfallet vållats genom grov vårdslöshet.

Ersättning till den skadade utgår från och med dagen efter olycksfallet under förutsättning att väsentlig nedsättning av arbetsförmågan varat tre dagar efter olycksfallsdagen. I ersättning utgives dels daglig sjukpenning, som utgår jämväl under sön- och helgdagar och dels, vid invaliditet, livränta. Såväl livräntan vid helinvaliditet som sjukpenningen bestämmes till $\frac{2}{3}$ av den skadades arbetsförtjänst. Under konvalescenstid och vid lindrigare sjukdom samt vid partiell invaliditet utgår sjukpenning resp. livränta med proportionsvis lägre belopp. Sjukpenning och livränta erhålles dock ej, om arbetsförmågan genom olycksfallet nedsatts med mindre än 25 resp. 10 procent. Under sjukdomstiden äger den skadade rätt till fri läkarvård och läkemedel, vartill även räknas enklare hjälpmedel, såsom kryckor, bräckband o. d. I ändamål att bereda den skadade möjligast lämplig vård äger den försäkringsinrättning, i vilken han är försäkrad, rätt att bereda honom vård å sjukhus. Detta får dock ej ske utan den skadades medgivande, så vida ej skadan enligt läkares intyg kräver sådan vård. Under tiden för sjukhusvården får å sjukpenningen eller livräntan, till ersättning för vården, avdragas högst hälften.

Har den skadade avlidit till följd av olycksfallet, utgives, oavsett den tid efter olycksfallet, inom vilken döden inträffat, dels begravningshjälp och dels livräntor till efterlevande maka samt minderåriga barn under 15 år. Begravningshjälpen utgör en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock minst 50 kronor. Livränta till änka eller änklings utgår, så länge livräntetagaren lever ogift, med en fjärdedel av arbetsförtjänsten. Med avseende å rätten till livränta göres således icke skillnad mellan änka och änklings. Till varje den avlidnes barn (även utom äktenskapet) utgår livränta med en sjättedel av arbetsförtjänsten. Dessa livräntor få sammanlagt ej överstiga två tredjedelar av arbetsförtjänsten. Slutligen har efter utlandets exempel även föreslagits, att änkan eller änklings skulle, vid ingående av nytt äktenskap, erhålla ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes arbetsförtjänst. Såsom villkor härför har föreskrivits, att äktenskapet skall hava ingåtts före fyllda sextio år.

I huvudsaklig överensstämmelse med utländska lagar skall, vid ersättnings bestämmande, den skadades årliga arbetsförtjänst i de reguljära fallen beräknas till hela den avlöning, vinstandelar och naturaförmåner inräknade, som han under året före olycksfallet åtnjutit av arbetsgivaren i den verksamhet, i vilken olycksfallet inträffat. Har arbetaren

icke under hela året varit sysselsatt hos arbetsgivaren, skall för den tid, han icke haft arbete, avlöning beräknas efter avlöningen i arbetsorten under motsvarande tid för en liknande arbetare, eller eljest med hänsyn till omständigheterna. Överstiger den årliga arbetsförtjänsten 1,800 kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning. Understiger arbetsförtjänsten 300 kronor, skall den beräknas till detta belopp.

Med tillämpning av dessa bestämmelser komma ersättningsbeloppen att kunna variera, den dagliga sjukpenningen mellan 1 krona och 4 kronor och den årliga livräntan vid de sällsynta fallen av helinvaliditet mellan 200 och 1,200 kronor. I lindrigare fall och vid partiell invaliditet kunna ersättningsbeloppen nedgå, sjukpenningen ända till 25 öre om dagen och livräntan till 20 kronor. Livräntan till änka och änking växlar mellan 75 och 400 kronor, och livräntan till barn mellan 50 och 300 kronor. Begravningshjälpen uppgår till 50 à 180 kronor.

Ersättningarna vid sjukdom och vid invaliditet skulle sålunda enligt förslaget väsentligen uppgå till samma belopp som i Tyskland, Frankrike, Holland, Schweiz, Luxemburg, Rumänien och Ryssland, men däremot överstiga beloppen i övriga länder.

Såsom förut nämnts, är förslaget byggt på principen om arbetsgivarens försäkringsplikt. Den sålunda obligatoriska försäkringen skall äga rum antingen i riksförsäkringsanstalten eller i ömsesidigt arbetsgivarbolag med solidarisk ansvarighet. Har försäkring icke skett i arbetsgivarbolag, anses arbetaren, utan att någon åtgärd från hans sida erfordras, vara försäkrad i riksförsäkringsanstalten. Arbetsgivaren behöver således icke hos anstalten göra anmälan eller ansökan om försäkring. Förutom att erlagga föreskrivna avgifter och göra anmälan om inträffat olycksfall, är arbetsgivaren endast skyldig att vid anfordran lämna uppgifter angående sina arbetare, deras löneförhållanden, beskaffenheten av sin verksamhet m. m. eller att, där erforderliga uppgifter icke sålunda kunna erhållas, låta försäkringsinrättningen taga del av sina lönelistor eller föranstalta om undersökning av verksamheten.

Försäkringen torde i allmänhet bliva kollektiv, men kan naturligen i vissa fall även vara individuell. Försäkringsavgifterna bestämmas med tillhjälp av vunna upplysningar om verksamhetens art och växla efter yrkets farlighet, arbetarnas antal och arbetstid samt arbetsförtjänstens storlek. Kunna avgifterna, såsom ofta är fallet, till en början endast provisoriskt bestämmas, sker reglering efteråt. Har arbetsgivaren enligt annan författning eller enligt eget åtagande skyldighet att utgiva olycksfallsersättning, eller har han lämnat väsentligt bidrag till kassa, som utgiver dylik ersättning, kan han, under förutsättning av tillräcklig säkerhet

för ersättningens utgivande, erhålla motsvarande minskning i försäkringsavgiften. Ersättning, som utgår från riksförsäkringsanstalten eller arbetsgivarbolag minskas i sådant fall med vad som utgives av arbetsgivaren eller, ifråga om understöd från kassa, med vad som av understödet svarar mot arbetsgivarens bidrag. För pensionstillägg enligt lagen om allmän pensionsförsäkring ävensom för vissa andra understöd av liknande karaktär få avgiftsminskning och motsvarande avdrag ej äga rum.

Klagan över beslut av riksförsäkringsanstalten eller arbetsgivarbolag rörande ersättning, avgiftsbelopp, avgiftsskyldighet m. m. skall enligt förslaget föras hos en särskild myndighet, benämnd »försäkringsrådet», som skulle bestå av medlemmar med sakkunskap på olika områden jämte ett antal arbetsgivare och arbetare. Härigenom skulle undvikas, att dylika tvister bliva föremål för prövning vid domstol. Rådets beslut i försäkringsfrågor får ej överklagas. Rådet skall därjämte hava vissa allmänna uppgifter, såsom att bereda tillfälle för arbetsgivare och arbetarne att iakttaga berättigade intressen i fråga om försäkringskostnaderna och ersättningarna, att med uppmärksamhet följa försäkringens tillämpning och utveckling, att avgiva yttranden och förslag i försäkringsfrågor m. m.

Något detaljerat förslag till förvaltningens ordnande har kommittén icke avgivit. Kommittén har emellertid beräknat de årliga omkostnaderna till 730,000 kronor för riksförsäkringsanstalten och 120,000 kronor för försäkringsrådet eller sålunda sammanlagt till 850,000 kronor. För bestridande av dessa utgifter skulle arbetsgivare enligt kommitténs förslag lämna bidrag. Sålunda föreslås, att till avgiften för försäkring i riksförsäkringsanstalten skall beräknas en tilläggsavgift motsvarande 5 procent av försäkringsavgiften. Därjämte skulle av arbetsgivarbolagen erläggas bidrag med belopp motsvarande 5 procent av summan av försäkringsavgifterna. Med dessa bidrag har kommittén beräknat, att hälften av förvaltningskostnaderna eller omkring 425,000 kronor skulle komma att täckas.

Slutligen innehåller förslaget även bestämmelser om rätt för arbetsgivare, som använder annan arbetare än i lagen avses, att frivilligt försäkra denne i riksförsäkringsanstalten. Beträffande frivillig försäkring av annat slag, såsom försäkring för olycksfall utom arbetet, försäkring av arbetsgivaren själv m. m., har kommittén tänkt sig att erforderliga föreskrifter kunna lämnas genom särskild förordning eller genom bestämmelser i riksförsäkringsanstaltens instruktion.

Ehuru statistiken rörande arbetarnes fördelning å olika yrken är synnerligen ofullständig, har kommittén dock sökt att skaffa sig en föreställning om antalen försäkrade arbetare inom olika yrken för år 1917 eller det år, under vilket lagen i bästa fall skulle kunna träda i kraft. Enligt en i flera avseenden osäker uppskattning har *arbetarnes fördelning* på de olika huvudkategorierna av yrken eller verksamheter ansetts vid nämnda tidpunkt komma att bliva ungefär följande:

	Män.	Kvinnor.
Jordbruk, tjänare	80,000	60,000
» jordbruksarbetare	75,000	15,000
» familjemedlemmar	30,000	70,000
Industri, yrkesarbetare	360,000	80,000
» utan uppgivet yrke	75,000	15,000
» minderåriga 12—15 år	20,000	20,000
Hantverk	50,000	10,000
Handel	40,000	30,000
Sjöfart	30,000	—
Tjänare utom jordbruket	40,000	110,000
Allmän tjänst (inkl. ensk. järnvägar)	90,000	40,000
	Summa 890,000	450,000

Hela antalet försäkrade arbetare skulle enligt denna uppskattning komma att utgöra omkring 900,000 män och 450,000 kvinnor eller tillsammans 1,350,000 »arbetare» av olika slag. Då 1901 års lag omfattar omkring 450,000 manliga och 100,000 kvinnliga arbetare, skulle den nya lagstiftningen således komma att omfatta omkring *dubbelt* så många manliga och 4 à 5 gånger så många kvinnliga arbetare som den nu gällande lagen. Som en del av de nytillkomna arbetarkategorierna i större utsträckning omfatta s. k. säsongarbetare o. d. och således bestå av ett relativt mindre antal helårsarbetare än de arbetargrupper, som omfattas av nu gällande lag, kommer emellertid arbetarantalets ökning, därest man avser allenast helårsarbetare, att i själva verket bliva mindre än här angivits.

Beträffande antalet arbetsgivare, som skulle komma att omfattas av den föreslagna lagstiftningen, är statistiken ännu mera ofullständig än i fråga om arbetarne. Efter en synnerligen osäker uppskattning hava arbetsgivarne ansetts kunna fördelas på följande sätt:

Jordbruk	ungefär	100,000
Industri och hantverk	»	100,000
Handel och samfärdsel	»	50,000
Övriga (merendels för tjänare)	»	50,000
	Summa ungefär	300,000

således tillsammans omkring 300,000 för sina arbetare avgiftsskyldiga arbetsgivare. Då antalet arbetsgivare, som omfattas av nu gällande lag, högst kan uppskattas till omkring 50,000, skulle förslaget innebära, att åtminstone 6 gånger så många arbetsgivare komme att underkastas lagstiftningen. Denna betydliga ökning beror naturligen i huvudsak därpå, att inom de nytillkomna verksamhetsgrenarna, särskilt jordbruket, handeln och hantverket, ett synnerligen stort antal mindre arbetsgivare med en eller två arbetare finnas, vilka komma att omfattas av lagen.

Departements-
chefen.

Det torde ligga i sakens natur, att i fråga om ett ämne av förevarande art och omfattning olika meningar skola göra sig gällande rörande en del av de spörsmål, som beröras av den ifrågasatta lagstiftningen, så mycket mer som med densamma skulle följa så betydande förändringar i förhållande till gällande lag, som, enligt vad den av mig lämnade redogörelsen utvisar, avses med kommitténs förslag. I de över förslaget avgivna utlåtandena hava ock — huvudsakligen beträffande förslagets detaljer — åtskilliga erinringar och ändringsförslag framställts. Förslagets grundlinjer och syfte hava dock vunnit allmänt erkännande.

Det av ålderdomsförsäkringskommittén framlagda förslaget, för vilket jag redogjort, synes även mig innebära en i stort sett synnerligen tillfredsställande lösning av den föreliggande frågan. Samtidigt med att kommittén på ett förtjänstfullt sätt för sitt förslag tillgodogjort sig det bästa av den utländska lagstiftningen i ämnet och den erfarenhet, olycksfallsförsäkringens tillämpning såväl hos oss som i utlandet givit, synes förslaget i allmänhet hava väl anpassats efter förhållandena i vårt land. Denna min uppfattning har jag fått ytterligare bekräftad av uttalanden i enahanda riktning såväl från myndigheter som från enskilda, varvid från flera håll tillika framhållits den klarhet och reda, som jämväl ansetts utmärka kommitténs förslag.

Jag har sålunda icke tvekat att lägga förslaget till grund för ny lagstiftning i ämnet.

Vid den granskning, som jag underkastat kommitténs förslag, har jag emellertid i vissa hänseenden funnit mig icke helt kunna ansluta mig till detsamma, utan ansett mig böra föreslå vissa ändringar däri, för vilka ändringar jämte skälen därför jag i det följande vill redogöra. I samband därmed kommer jag att till behandling upptaga de anmärkningar och erinringar mot förslaget, ävensom de allmänna uttalanden därom, som framställts i de över detsamma avgivna utlåtandena och antingen föranlett ändringar i kommitténs förslag eller eljest ansetts vara av beskaffenhet att böra särskilt upptagas.

Såsom kommittén framhållit, finnas vissa för lagstiftningen på ifrågavarande område väsentligen gemensamma förutsättningar, som ligga till grund för alla lagar på området och numera kunna anses hava vunnit allmän giltighet. Dessa förutsättningar, på vilka jämväl kommittéförslaget byggts, äro dels att lagstiftningen väsentligen endast avser beredande av ersättning för olycksfall i arbete och omfattar lönarbetare inom flera eller färre slag av verksamheter, dels att arbetsgivarne ensamma skola bära kostnaden för ersättningarna, dels att ersättningarnas belopp i varje fall bestämmas efter den skadades arbetsförtjänst och att vid dödsfall ersättning även utgår till efterlevande.

Mot de nu angivna grunderna för en blivande lagstiftning i ämnet hava i allmänhet några anmärkningar av vikt icke framställts.

Från några håll har emellertid ifrågasatts, huruvida icke *arbetarne själva borde betala en del* av avgifterna eller om icke staten borde i någon mån bidra till bestridande av kostnaderna för försäkringen. Såsom skäl härför har man huvudsakligen åberopat, att i fråga om vissa industrier, t. ex. gatstensindustrien ävensom vissa grenar av hantverket och jordbruket, avgifterna för arbetsgivaren eljest skulle bliva alltför betungande.

Beträffande storleken av de avgifter, som arbetsgivarne enligt förslaget skulle hava att erlægga för försäkringen, torde man, med ledning av vad kommittén i detta hänseende anfört ävensom av de premietariffer, som för närvarande användas av riksförsäkringsanstalten, kunna beräkna, att årspremien för helårsarbetare inom nedanstående verksamhetsområden skulle komma att uppgå till ungefärligen följande procent av årslönen, nämligen:

*Allmänna
grunder.*

*Bidrag till
kostnaderna.*

inom industrien	till mellan	0,3	och	7,0	%
» sjöfarten	»	»	»	1,5	» 2,0 »
» jordbruket	»	»	»	0,6	» 1,3 »
» hantverket	»	»	»	0,3	» 1,3 »
» handeln (utom kontorspers.)	»	»	»	1,0	» 2,0 »
samt för kvinnliga tjänare	»	»	»	0,5	» 0,8 »

Utan tvivel kunna avgifter till dylika belopp i vissa fall bliva betungande, särskilt beträffande sådana områden av industrien, där yrkesfaran är mycket stor. Men å andra sidan stå dock avgifterna i full motsvarighet till de bördor, som i flera andra länder med försäkringsplikt, såsom Tyskland, Holland, Schweiz, Luxemburg, Rumänien och Ryssland, ålagts arbetsgivarne. I Österrike, Ungern och Norge äro visserligen ersättningarna något lägre än i förenämnda länder och enligt kommitténs förslag, men även om man i vårt land skulle vilja sänka de av kommittén föreslagna ersättningsbeloppen till belopp, som ungefär motsvara de i sistnämnda länder gällande, och vilka i huvudsak överensstämma med de redan av 1884 års kommitté föreslagna, skulle detta icke medföra större sänkning av arbetsgivarne kostnader än med omkring en åttodel.

I länder med ersättningsplikt äro ersättningsbeloppen, av naturliga skäl, vanligen lägre än där försäkringsplikt införts. Dock är procent-satsen för helinvalidräntan — och denna procent är utslaggivande i fråga om kostnaden — i Frankrike ($66 \frac{2}{3}$) lika hög som enligt kommittéförslaget. I England och Belgien äro ersättningarna (50 %) lägre, motsvarande, vid försäkringsplikt, allenast en minskning med omkring en fjärdedel.

Emellertid har man i alla de länder, i vilka försäkringslagar med ungefär liknande ersättningar som enligt kommitténs förslag äro gällande, icke dragit sig för att ålägga arbetsgivaren hela utgiften för ersättningarna. I själva verket är ju också den obligatoriska försäkringen allenast en särskild, mera praktisk form för fullgörandet av ersättningsplikten, och i de länder, där den direkta ersättningsplikten gäller, och där bördan för arbetsgivaren kan bliva vida mera betungande, har av näraliggande skäl någon lindring genom bidrag från annat håll i arbetsgivarne kostnader för ersättningarna i allmänhet icke ifrågasatts. Det synes mig därför vara synnerligen svårt att för den nya lagstiftningen i vårt land, som icke är särskilt ogynnsamt ställt i ekonomiskt avseende, kunna föreslå grunder i förevarande hänseende, som vore för arbetarne mindre gynnsamma än i flertalet andra länder med försäkringsplikt. Beträffande

särskilt förslaget att stadga skyldighet för arbetarne att betala en del av avgifterna, torde böra beaktas, att arbetarnes bidrag i sådant fall icke skulle kunna sättas alltför lågt, därest man därmed i någon avsevärd mån ville minska arbetsgivarens kostnader. En dylik bidragsskyldighet för arbetarne skulle därför, särskilt med hänsyn till deras bidrag till folkpensioneringen och sjukkassorna, ofta bliva alltför betungande för dem.

Vad åter angår frågan om bidrag från det allmännas sida, torde dylikt bidrag väl knappast kunna ifrågasättas i andra fall, än där arbetsgivarnes avgifter skulle bliva synnerligen betungande. Då detta även skulle kunna inträffa i fråga om sådana arbetsföretag, för vilka yrkesfaran på grund av mindre ändamålsenlig drift eller olämpliga arbets- eller skyddsanordningar vore betydande, skulle ett statsbidrag ej sällan kunna verka återhållande i fråga om intresset att minska faran för olycksfall. I alla händelser torde frågan om eventuellt statsbidrag, där ett sådant skulle anses böra ifrågakomma, för närvarande vara alltför litet utredd för att man nu skulle kunna i lagen intaga bestämmelser därom.

Vidare har från några håll erinrats, att vid lagstiftningens inskränkning till endast lönarbetare, d. v. s. personer, som mot avlöning användas till arbete för arbetsgivares räkning, vissa kategorier av *mindre yrkesidkare och andra självständiga företagare*, såsom hantverkare, småbrukare, torpare m. fl., skulle komma att uteslutas, ehuru de mången gång kunna vara i lika grad utsatta för olycksfall och med hänsyn till sin ringa ekonomiska bärkraft vara lika beroende av sin arbetsförmåga som lönarbetare. Det har därför ifrågasatts om icke den obligatoriska försäkringen borde utsträckas till att gälla även sådana personer.

*Mindre
yrkesidkare.*

Helt säkert kunna dylika mindre yrkesidkare, därest de drabbas av olycksfall, ofta komma i en synnerligen betryckt ställning. Frågan om lagstiftning för tillgodoseende av understöd i dylika fall läser emellertid falla utanför ramen för den nu ifrågasatta lagstiftningen, som ju endast avser att ordna arbetsgivarens ersättningsplikt i förhållande till arbetaren. Otvivelaktigt är dock denna fråga av sådan betydelse, att densamma vid lämplig tidpunkt torde böra bliva föremål för särskild utredning.

Jag har sålunda icke i de önskemål, som i nu berörda hänseenden från några håll framställts, funnit tillräckliga skäl att frångå de förutnämnda, för den moderna olycksfallslagstiftningen gemensamma grunddrag, vilka kommittén ansett kunna tjäna som utgångspunkter vid arbetet för åstadkommande av ny lagstiftning i ämnet.

Emellertid återstå frågor av grundläggande betydelse, rörande vilka en dylik enighet i den moderna olycksfallslagstiftningen ännu icke uppnåtts. Bland dessa frågor vill jag redan nu upptaga till behandling dels frågan, huruvida den förevarande lagstiftningen bör grundas på arbetsgivarrens direkta ersättningsskyldighet eller på försäkringsplikt, dels frågan om lagstiftningens omfattning och dels frågan om den s. k. karenstiden.

Försäkrings-
plikt.

Såsom redan angivits, är kommitténs förslag byggt på förutsättningen av försäkringsplikt för arbetsgivarne. De europeiska lagarna förete i detta hänseende skiljaktigheter, vilka kunna åskådliggöras genom följande av kommittén uppgjorda sammanfattande tabell.

Försäkringsplikt.

Tyskland:	industri, jordbruk,	sjöfart, handel,
Österrike:	industri, jordbruk (m),	sjöfart, handel,
Ungern:	industri, jordbruk (m),	— —
Italien:	industri, jordbruk (m),	sjöfart, —
Norge:	industri, jordbruk (m),	sjöfart, —
Holland:	industri, —	— —
Schweiz:	industri, —	— —
Luxemburg:	industri, jordbruk,	— —
Ryssland:	industri, —	— —
Finland:	industri, —	sjöfart, —
Rumänien:	industri, jordbruk (m),	sjöfart, —
Serbien:	industri, —	— handel,
Grekland:	industri, —	sjöfart, —
Frankrike:	— —	sjöfart, —
Danmark:	— jordbruk,	sjöfart, —
Belgien:	— —	sjöfart, —

Ersättningsplikt:

England:	industri, jordbruk,	sjöfart, handel,
Spanien:	industri, jordbruk (m),	sjöfart, —
Portugal:	industri, jordbruk (m),	sjöfart, —
Sverige:	industri, —	— —
Frankrike:	industri, jordbruk (m),	— handel,
Danmark:	industri, —	— —
Belgien:	industri, jordbruk,	— handel.

Till industrien räknas vanligen även byggnadsverksamhet, järnvägsdrift, större hantverk, inrikes sjöfart m. m. Till jordbruket räknas oftast även skogsbruk samt till sjöfarten det större fisket (havslisket). Där efter »jordbruk» i tabellen införts beteckningen (m), omfattas jordbruket av försäkringen allenast i den mån motordrift förekommer. Den engelska lagen omfattar alla slag av kroppsarbetare, således även tjänarne. Det nya danska förslaget avser även hantverket och tjänarne och är fullständigt grundat på försäkringsplikt.

Man finner härav, att försäkringsplikten redan nu är lagd till grund för flertalet utländska lagar, nämligen för industrien i 13 fall av 20, för jordbruket i 8 fall av 13 och för sjöfarten i 10 fall av 13. För handeln gäller dock försäkringsplikt endast i 3 fall av 6.

Vad vårt land beträffar voro, såsom förut anförts, redan den äldre arbetarförsäkringskommitténs förslag ävensom de därpå grundade vid 1890 och 1891 års riksdagar framlagda propositionerna grundade på principen om obligatorisk försäkring. Efter det 1901 års olycksfalls-lag trätt i kraft, har jämväl vid upprepade tillfällen önskenål framställt om införande av obligatorisk försäkring på ifrågavarande område. Sålunda framhöll riksförsäkringsanstalten i sitt betänkande av år 1908, att den mest betryggande garantien för ersättningarnas utfående vore att finna i försäkringspliktens införande. Kommerskollegium hemställde i sitt med anledning av betänkandet avgivna utlåtande, att lagstiftningen måtte grundas på försäkringsplikt, och vid 1908 års riksdag beslöt andra kammaren skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t i sammanhang med revision av olycksfallsförsäkringslagen ville taga i övervägande, huruvida ifrågavarande lag lämpligen borde grundas på denna princip.

Kommittén för sin del har till stöd för sitt förslag bl. a. anført, att principen om arbetsgivares direkta ersättningsskyldighet egentligen endast i det fall, att lagstiftningen skulle omfatta allenast större eller eljest mera bärkraftiga företag, icke komme att medföra svårare olägenheter. I sådant fall bleve nämligen fullgörandet av ersättningsskyldigheten ej alltför betungande för arbetsgivaren, på samma gång som säkerheten för den skadade arbetaren att utfå ersättning merendels vore tillräcklig. Så snart däremot lagstiftningens omfattning sträcktes utöver denna gräns, så att även mindre arbetsgivare indroges under lagtillämpningen, bleve olägenheterna av ersättningsprincipens bibehållande synnerligen avsevärda, då ju ersättningens utgivande i sådana fall ofta kunde verka ruinerande för arbetsgivaren och säkerheten för arbetaren ej sällan bliva illusorisk. Införande av försäkringstvång bleve därför nödvändigt, därest, såsom

kommittén tänkt sig, även mindre arbetsgivare skulle omfattas av lagstiftningen. Och i fråga om större arbetsgivare, för vilka visserligen ersättningspliktens tillämpning i regel icke skulle medföra större svårigheter, torde ej heller genomförandet av försäkringstvång kunna medföra nämnvärda olägenheter eller vara mera betungande än den direkta ersättningsplikten. De anförda skälen vunne än mera i betydelse med hänsyn till de väsentligt ökade ersättningsbelopp, som enligt kommitténs förslag skulle tillförsäkras de skadade arbetarne.

Riktigheten av vad kommittén sålunda anført synes mig icke kunna dragas i tvivelsmål, och de myndigheter och enskilda, som uttalat sig i ämnet, hava så gott som enhälligt tillstyrkt kommitténs förslag i denna del. Jag anser sålunda i likhet med kommittén, att den nya lagstiftningen på ifrågavarande område bör grundas på principen om obligatorisk försäkring.

Omfattningen.

Vad härefter angår frågan om de verksamheter, som böra omfattas av olycksfallslagstiftningen, har kommittén såsom förut nämnts föreslagit en väsentlig utvidgning av lagens tillämplighetsområde. Under det den nu gällande svenska lagen huvudsakligen endast omfattar industrien och densamma närstående verksamheter, skulle enligt kommitténs förslag under lagstiftningen inbegripas varje arbetare, oavsett arten av den verksamhet, vari han sysselsättes.

Vad den *utländska lagstiftningen* beträffar, förete, såsom av kommitténs utredning framgår, de olika lagarna synnerligen skiljaktiga bestämmelser i förevarande avseende. Industrien och därmed jämförlig verksamhet, vartill i allmänhet även hänföres byggnadsverksamhet, järnvägsdrift, större hantverk, inrikes sjöfart m. m., hava i alla länder tidigast omfattats av olycksfallslagstiftningen. I alla sjöfartsidkande europeiska länder, utom i Ryssland och Sverige, har lagstiftningen även utsträckts till *sjöfarten*. Det slag av verksamhet, som jämte industrien och sjöfarten mest beaktats i den utländska lagstiftningen, är *jordbruket*, som i större eller mindre omfattning ingår under lagstiftningen i Tyskland, England, Danmark, Belgien, Luxemburg, Norge, Österrike, Italien, Frankrike, Spanien, Portugal, Ungern och Rumänien. I de åtta sistnämnda länderna omfattar lagstiftningen dock endast den del av jordbruksdriften, i vilken maskinella hjälpmedel användas. Mindre allmänt inbegripes *handeln* under lagstiftningen. Det är endast i Tyskland, England, Frankrike, Belgien, Österrike och Serbien, som handeln i allmänhet eller med viss begränsning omfattas av

olycksfallslagstiftningen. *Hantverket* upptages i de utländska lagarna i allmänhet endast, där det drives under sådana förhållanden, att det kan anses jämförligt med industrien. Endast *tjänararbetet* har ännu ej mera allmänt indragits under lagstiftningen. Den engelska lagen av år 1906, vilken avser så gott som *alla slag av kroppsarbetare, omfattar dock i full utsträckning även* arbetare inom *hantverket* samt *tjänarne*. Sistnämnda ståndpunkt intages även av det förslag till ny olycksfallslagstiftning, som nu föreligger till behandling inom den danska riksdagen. I allmänhet har lagstiftningen på olycksfallsförsäkringens område, från att ursprungligen endast hava avsett industrien, så småningom utsträckts till att gälla även sjöfarten och jordbruket och i en del länder jämväl handeln, hantverket och husliga göromål.

Såsom av det föregående framgår, har jämväl i Sverige framställts krav på utvidgning av olycksfallslagens giltighetsområde, därvid även ifrågasatts att utsträcka lagen till lönarbetare inom varje slag av verksamhet. Över huvud taget torde den uppfattningen, såsom ock kommittén framhållit, göra sig alltmer gällande, att varje arbetare, av vad slag hans arbete än må vara, bör så vitt möjligt beredas rätt till ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete. Något egentligt skäl varför en arbetare, som sysselsättes i ett visst yrke, skulle vara mera berättigad till dylik ersättning än arbetaren i ett annat yrke, torde för övrigt knappast kunna angivas.

Då därför kommittén, i anslutning till den sålunda uttalade uppfattningen, ansett lagstiftningen böra utsträckas till så många slag av verksamhet, som med nödig hänsyn till omständigheterna i övrigt kan låta sig göra, och därför föreslagit, att den nya lagen skulle omfatta, förutom industrien och därmed jämförliga verksamheter, även sjöfarten, jordbruket, handeln, hantverket och husliga sysslor, synes mig från principiell synpunkt någon invändning däremot svårigen kunna göras. I den mån en inskränkning i lagens omfattning må vara erforderlig, torde densamma icke böra ske med hänsyn uteslutande till arten av de olika verksamheterna.

Vad först *sjöfarten* beträffar, så hava de önskemål, som förut framställts om dess undantagande från 1901 års lag, icke avsett, att denna näringsgren överhuvud skulle undantagas från olycksfallslagstiftning, utan endast föranletts av de för sjöfarten egenartade förhållanden, som ansetts påfordra särskilda bestämmelser, sammanförda till en särskild lag. Rörande behovet av en dylik särskild lagstiftning torde emellertid numera en annan uppfattning göra sig gällande. Sålunda hava direktionerna för sjömanshusen i Stockholm och Hälsingborg, Svenska maskinbefälsför-

bundet m. fl. särskilt uttalat sin tillfredsställelse över att sjöfolket medtagits i förslaget. Kommittén har i sitt förslag intagit de särskilda bestämmelser, som enligt kommitténs förmenande närmast betingas av att sjöfarten skulle omfattas av lagen. Vid en jämförelse mellan kommitténs förslag i denna del samt de ovan omförmälda förslag, som avgivits av arbetarförsäkrings- och sjömanspensioneringskommittéerna, synes mig också framgå, att de svårigheter, som ansetts uppkomma vid en gemensam lagstiftning, väl kunna övervinnas. De ytterligare bestämmelser, som för sjöfartens del må kunna erfordras, och om vilka kommerskollegium i sitt över förslaget avgivna utlåtande erinrar, torde enligt 32 § i kommitténs förslag komma att utfärdas av Kungl. Maj:t.

Vad åter angår *jordbruket*, torde böra erinras, att riksförsäkringsanstalten i sitt utlåtande av år 1908 påyrkade jordbrukets medtagande åtminstone för egendomar med taxeringsvärde av 20,000 kronor och därutöver, och att i de yttranden, som med anledning av detta förslag avgåvos av kommerskollegium, lantbruksstyrelsen, lantbruksakademien, hushållningssällskapens förvaltningsutskott m. fl., i allmänhet förordades ersättningsskyldighetens utvidgning till jordbruket. I åtskilliga fall förklarade man sig anse den föreslagna taxeringsgränsen för jordbruk av 20,000 kronor eller däröver böra antingen borttagas eller nedsättas. Lantbruksakademien och lantbruksstyrelsen förklarade båda, att taxeringsgränsen för de jordbruk, som skulle beröras av lagstiftningen i fråga, borde betydligt nedsättas, förslagsvis till 10,000 kronor.

Varken i fråga om jordbruket eller beträffande *handeln och hantverket*, har i de avgivna utlåtandena den åsikten bestämt uttalats, att dessa verksamheter borde helt undantagas från lagen. Däremot har ifrågasatts, huruvida icke en begränsning i lagens omfattning på det sätt kunde och borde äga rum, att mindre yrkesidkare och företagare, oavsett verksamhetens art, i allmänhet undantoges från lagen. Från en del håll har i sådant avseende framhållits, att det för dylika mindre arbetsgivare skulle bli förenat med alltför betungande utgifter, om de bleve underkastade försäkringsplikt, och att, därest lagen skulle komma att omfatta jämväl dessa synnerligen talrika arbetsgivare, kostnaderna för förvaltningen skulle komma att ökas på ett sätt, som icke stode i förhållande till kostnaderna för ersättningarna.

Å andra sidan har, såsom jag redan omnämnt, yrkanden framställts på försäkringens utvidgning till att omfatta ej endast arbetare, utan även självständiga, mindre yrkesidkare, såsom hantverkare, småbrukare, torpare m. fl.

Även kommittén har haft under öfvervägande frågan om en begränsning av lagstiftningen till de större och medelstora arbetsgivarne. Kommittén anför i detta hänseende bl. a.:

Kommittén.

»Beträffande lagstiftningens omfattning, kan man först sätta i fråga, huruvida ej, såsom i utländska lagar ofta är fallet, gränser böra bestämmas för olika näringsgrenar, t. ex. att försäkringen i avseende å sjöfarten skall omfatta endast fartyg av viss storlek, att försäkringen i avseende å jordbruket skall gälla endast egendomar av viss areal eller av visst taxeringsvärde, eller att försäkringen i avseende å handeln, hantverket eller särskilda arbetsföretag skall avse endast sådan verksamhet, där ett visst minimiantal arbetare sysselsättes o. s. v.»

»I sådant avseende har kommittén tagit under öfvervägande, huruvida icke lagstiftningen endast borde omfatta arbetsgivare, som i regel sysselsätta minst 2 eller 3 arbetare. Härigenom skulle emellertid, då enligt nu gällande lag en dylik begränsning icke förefinnes, ett avsevärt antal arbetare, vilka för närvarande äro tillförsäkrade ersättning vid olycksfall, komma att uteslutas från försäkringen, varjämte, om försäkringen utsträcker till att omfatta även andra verksamheter än industrien, därutöver ett synnerligen betydande antal arbetare skulle gå miste om de förmåner, som med den nya lagstiftningen avses. Då dessutom, såsom ofta framhållits, den ekonomiska bördan för arbetsgivaren efter införande av obligatorisk försäkring ej skulle bliva särskilt betungande, så har kommittén ansett en begränsning av ifrågavarande art icke hava tillräckliga skäl för sig.»

Till vidare belysning av innebörden av en dylik begränsning må nämnas, att, såsom av kommerskollegii förenämnda utlåtande år 1909 framgår, skulle, därest man t. ex. inskränkte försäkringsplikten beträffande hantverket till att gälla allenast hantverksmästare med 3 eller flera arbetare, 44 % eller nära hälften av landets samtliga hantverksarbetare falla utanför lagen, och genom en inskränkning ifråga om jordbruket till exempelvis jordbruk om minst 20,000 kronors taxeringsvärde skulle omkring 96 % av samtliga jordbruk i landet och sannolikt mer än hälften av jordbruksarbetarne ej komma att omfattas av lagen o. s. v. Av vad nu anförts framgår, att genom en begränsning av ifrågavarande art ett synnerligen stort antal arbetare ej skulle bliva försäkrade för olycksfall i arbetet. Skulle dessutom begränsningen komma att gälla alla näringsgrenar och således även industrien, torde, såsom jämväl kommittén påpekar, ett betydande antal av de arbetare, som för närvarande omfattas av lagstiftningen, komma att ställas utanför densamma. Med hänsyn till arbetarnes intressen skulle således en dylik inskränkning komma att

*Departements-
chefen.*

verka synnerligen ogynnsamt och orättvist. Beträffande de mindre arbetsgivarne (med en eller två arbetare) torde man ej heller med fog kunna göra gällande, att försäkringsavgifterna skulle komma att verka särskilt betungande, då, såsom jag förut påpekat, dessa avgifter, särskilt för jordbruket och hantverket, ej skulle komma att uppgå till mera avsevärda belopp och därför jämväl hos oss, liksom i andra länder med försäkringsplikt för dessa näringar och med liknande ersättningsbelopp, utan alltför stora svårigheter kunna bäras även av de mindre arbetsgivarne.

Vad de befarade förvaltningssvårigheterna angår, är det visserligen sannt, att förvaltningen i allmänhet skulle bli mera omfattande, om försäkringen utsträcker sig även till de mindre arbetsgivarne, än om dessa uteslötes från försäkringen, men de ökade svårigheterna torde dock ej bli så stora, som man från några håll synes förmoda. Särskilt må framhållas, att av de mindre arbetsgivarne en stor del tillhöra mera ofarliga yrken, inom vilka antalet olycksfall ej är betydande. I följd därav bliver ökningen av sådana försäkringsärenden som undersökningar rörande olycksfall, prövningar av ansökningar om ersättning m. m., i förhållande till ökningen av antalet arbetare, betydligt mindre än i fråga om industrien. För hushåll, mindre jordbruk eller hantverk m. m. komma i de flesta fall vissa genomsnitts- eller normalavgifter att gälla, varigenom och tillika på grund av dylika verksamheters enklare förhållanden arbetet med avgifternas bestämmande och vad därtill hör bliver relativt mindre omfattande o. s. v. De ökade svårigheterna komma egentligen att visa sig vid registreringen av den stora mängden försäkringspliktiga arbetsgivare, men torde även i detta avseende vara av mindre betydelse, enär arbetet härmed huvudsakligen kräver ökning allenast av mindre kvalificerade arbetskrafter. Att svårigheterna och kostnaderna beträffande förvaltningen ej komma att ställa sig särskilt ogynnsamma, torde även framgå av riksförsäkringsanstaltens utlåtande över kommitténs förslag.

Av nu anförda skäl har jag ej funnit anledning att beträffande de ifrågavarande näringarna avvika från kommitténs förslag i vidare mån, än att jag, på sätt av det följande framgår, ansett undantag från lagens tillämpning böra göras ifråga om vissa slag av ofarliga arbeten.

Tjänare.

Därest man emellertid endast medtog de näringsgrenar, om vilka jag redan yttrat mig, nämligen industrien, sjöfarten, jordbruket, handeln och hantverket, skulle endast sådana arbetsgivare, vilkas verksamhet kan betecknas såsom »rörelse» eller »arbetsföretag», komma att omfattas av försäkringen. Den nya lagen skulle då erhålla ungefärligen samma till-

lämplighetsområde som gällande arbetarskyddslag, dock med den skillnad, att även sådana jordbruk, där maskinella hjälpmedel ej komma till användning, ävensom sjöfarten skulle inbegripas under lagen. I huvudsak skulle sålunda, förutom statens och kommunernas tjänstemän, till vilkas ställning inom försäkringen jag längre fram återkommer, endast återstå *tjänarne* och med dem jämförliga arbetare. Enligt kommitténs förslag, som principiellt omfattar envar arbetare, skulle emellertid icke blott arbetare i rörelse eller företag, utan även tjänare vara försäkrade enligt lagen.

Mot en dylik utvidgning av den ifrågavarande lagstiftningen hava emellertid från åtskilliga håll betänkligheter uttalats. Därvid hava väsentligen enahanda invändningar framställts som i fråga om medtagandet under lagen av mindre arbetsgivare, nämligen att försäkringsplikten skulle bliva allt för betungande och förvaltningen för invecklad. Vidare har anförts, att tjänargöromål i allmänhet icke medförde någon särskild risk för olycksfall i arbetet, och att ifråga om lagstadda tjänare, husbonden i allt fall enligt legostadgan vore skyldig att vid sjukdom, vare sig denna förorsakades av olycksfall eller ej, under vissa villkor vårda och underhålla tjänaren. Införandet av obligatorisk försäkring ifråga om tjänarne vore följaktligen ej så nödvändigt som beträffande övriga arbetare.

Enligt vad jag inhämtat, har inom kommittén en viss tvekan gjort sig gällande beträffande denna fråga och provisoriskt förslag har inom kommittén förelegat att låta olycksfallslagen, i anslutning till arbetarskyddslagen, omfatta endast arbetsgivare, som dreve sådan verksamhet, som kunde betecknas antingen såsom rörelse, varmed borde förstås verksamhet, som utövades på mer eller mindre affärsmässigt sätt i ändamål att därigenom erhålla utkomst eller vinning, eller såsom arbetsföretag i arbetarskyddslagens mening.

I motiveringen till sitt förslag har kommittén härom anført bl. a. *Kommittén*, följande:

»Skulle man emellertid låta olycksfallslagstiftningen, i likhet med arbetarskyddslagen, i huvudsak omfatta endast sådana verksamheter, som kunna kännetecknas såsom rörelser, skulle emellertid arbete, som består i *husliga sysslor eller andra tjänargöromål*, icke bliva föremål för försäkringen. En dylik begränsning av försäkringens omfattning gäller visserligen ännu i alla utländska olycksfallslagar, utom i den engelska. Å andra sidan har dock, såsom kommittén ovan redan framhållit, den uppfattningen alltmera börjat göra sig gällande, att varje arbetare, av vad slag hans arbete än må vara, bör beredas olycksfallsersättning; och har denna uppfattning även funnit uttryck i det nya danska förslaget.»

»I själva verket skulle de största svårigheterna vid en inskränkning av försäkringen till att icke omfatta tjänaregöromål framträda vid tillämpningen å *jordbruket*. Beträffande denna näring är det nämligen uppenbarligen ofta så gott som omöjligt att avgöra, ej mindre huruvida och i vad mån verksamheten bör anses utgöra rörelse i egentlig mening eller icke, än även, huruvida det av arbetaren förrättade arbetet är att hänföra till arbete i rörelsen eller till husliga eller vanliga tjänaregöromål. Enahanda svårigheter skulle, om ock i mindre utsträckning, komma att göra sig gällande även i fråga om det mindre hantverket och minut-handeln o s. v.»

»Beträffande tjänare föreskriver visserligen legostadgan skyldighet för husbonde att under sjukdom, således även då denna uppkommit i följd av olycksfall, låta sköta och vårda tjänstehjon med rätt att å lönen avdraga vad han till läkare och läkemedel utgivit. I viss mån innebär denna föreskrift en olycksfallsförsäkring under sjukdomstiden, men är tydligen redan därigenom av mindre värde, att husbonden tillerkännes rätt att genom avräkning å lönen få sina utgifter för läkarvård ersatta; för de ekonomiskt viktigare följderna av olycksfallet såsom invaliditet eller dödsfall erhåller tjänaren ingen som helst ersättning. För övrigt gäller legostadgan endast lagstadda tjänare, och då som bekant, tjänarne, även i jordbruket, numera allt oftare antagas utan städja, har den ifrågavarande föreskriften alltmera förlorat i betydelse. Skulle därför olycksfallsförsäkringen icke omfatta tjänare, skulle dessa, såsom även i motiven till den engelska lagen och det danska lagförslaget framhålles, komma i en vida ogynnsammare ställning än övriga arbetare.»

»Med hänsyn till vad sålunda anförts, och då förvaltningssvårigheterna icke skulle komma att ökas genom en utsträckning av lagens omfattning till tjänarne, har kommittén, i anslutning till den engelska lagen och det nya danska lagförslaget, ansett lämpligast att redan nu i förevarande hänseende taga steget fullt ut.»

Departements-
chefen.

Vad kommittén sålunda anført synes mig i stort sett äga sin rättighet. I allmänhet torde man hava i hög grad överdrivit de verkningar med avseende å förvaltningen och kostnaderna därför, som lagens utsträckning icke allenast till det mindre jordbruket, handeln och hantverket utan även till tjänarne skulle komma att medföra. Ökningen i förvaltningskostnader kommer icke på långt när att motsvara ökningen i antalet försäkrade arbetare, och antagandet, att förvaltningen, särskilt om jämväl tjänarne medtoges, skulle bliva synnerligen invecklad och förenad med svårigheter, torde icke vara befogat. Angående tjänarne skulle sålunda de för försäkringen erforderliga uppgifterna snarare med

mindre omgång kunna uskaffas än i fråga om en del andra verksamheter, t. ex. med hjälp av mantalsuppgifterna o. s. v. Såsom kommittén erinrar, skulle för övrigt medtagandet av tjänarne under lagen i avsevärd mån förenkla förvaltningen därigenom, att en del svårigheter i de av kommittén anmärkta hänseenden beträffande jordbruket skulle försvinna.

Det synes vidare knappast vara att befara, att kostnaderna för tjänarnes försäkring skulle för husbönderna bliva alltför betungande. Årsavgiften för en kvinnlig tjänare med tjänst under hela året (de kvinnliga tjänarne utgöra det ojämförligt största antalet av samtliga tjänare) skulle vanligen ej uppgå till högre belopp än 2 till 5 kronor. Dessutom skulle ifråga om lagstadda tjänare arbetsgivaren enligt förslaget erhålla lindring i försäkringsavgiften, motsvarande hans försörjningsplikt gentemot tjänaren enligt legostadgan. Enahanda skulle bliva fallet ifråga om icke lagstadda tjänare, därest arbetsgivaren utfäst sig att vid sjukdom utgiva avlöning eller annan ersättning. För tjänarearbetet skulle i allmänhet vissa normalsatser för avgifterna komma att bestämmas, så att arbetsgivaren i de flesta fall ej bleve betungad med lämnande av löneuppgifter m. m. Påståendet att tjänarnes arbete icke medförde någon särskild fara för olycksfall torde ej heller vara riktigt. Tjänaryrket hör visserligen till de minst farliga yrkesgrupperna, men anses dock i allmänhet farligare än vissa arbetsområden inom industrien såsom cigarr-, snus- och tobaksfabrikation, trikåfabrikation, möss- och syfabrikation, där arbetet bedrivs utan motor, o. s. v., vilka samtliga verksamhetsområden redan äro underkastade nu gällande lagstiftning. Särskilt ifråga om tjänaröromål i samband med jordbruk är olycksfallsrisken ingalunda obetydlig.

Såsom skäl för tjänarnes medtagande i försäkringen framhåller kommittén vidare, att, därest tjänarne uteslötes från försäkringen, de skulle bliva utan ersättning för de ekonomiskt viktigaste följderna av olycksfall, såsom invaliditet och dödsfall. Slutligen torde det böra erinras, att genom undantagande av tjänarne huvudsakligen kvinnliga arbetare skulle komma att uteslutas från försäkringen. Sålunda skulle icke mindre än omkring 100,000 kvinnliga tjänare, utgörande en icke ringa del av samtliga kvinnliga arbetare i landet ställas utanför lagen.

På grund av vad sålunda anförts, har jag ansett mig böra i huvudsak ansluta mig till den av kommittén föreslagna regeln, att envar arbetare, oavsett arten av den verksamhet, vari han är sysselsatt, skall vara försäkrad.

Ofarliga
yrken.

Då jag sålunda i princip ansluter mig till kommitténs förslag att låta lagen omfatta arbetare i alla slag av verksamheter, har jag emellertid i annan riktning ansett mig böra föreslå vissa inskränkningar i den ifrågasatta lagstiftningens omfattning. Otvivelaktigt skulle, därest lagen, på sätt kommittén föreslagit, komme att omfatta varje arbetare, därunder jämväl komma att inbegripas fall, där något verkligt motiv för en genom lagstiftning ordnad olycksfallsförsäkring knappast torde kunna angivas. Sålunda finnas inom de olika verksamhetsområdena vissa slag av arbete, där någon särskild fara för olycksfall i arbetet icke torde föreligga, eller där denna fara åtminstone praktiskt taget är utan betydelse. Till sådant arbete synes i allmänhet vara att hänföra arbete av väsentligen intellektuell art, såsom kontorsarbete, arbete i banker, skolor och dylikt. I de över förslaget avgivna utlåtandena har också från flera håll yrkats, att personer med dylikt ofarligt arbete icke borde omfattas av lagen. Deras arbete vore nämligen av den art, att detsamma icke kunde anses medföra någon särskild yrkesfara och i vissa fall snarare skyddade än utsatte den arbetande för olycksfall. Ifrågavarande arbetstagare, vilka i allmänhet äro att anse såsom tjänstemän, vore icke i lika hög grad beroende av kostnadsfri försäkring som övriga arbetare. Härtill komme, att den föreslagna lagens bestämmelser, vilka vore utformade med hänsyn till de egentliga arbetarne, syntes mindre väl lämpade för ifrågavarande tjänstemän, för vilka dessutom, liksom vid dödsfall, för deras efterlevande, i många fall vore sörjt på annat och effektivare sätt än genom den olycksfallsersättning, som förevarande lag avsåge att tillförsäkra. Även om därför dessa personers försäkring icke bleve så betungande för arbetsgivaren, borde dock av andra skäl tillses, att försäkringen med därav föranledd ökad administrationskostnad icke finge en onödigt stor omfattning.

Jämväl inom kommittén synes en viss tvekan hava gjort sig gällande beträffande denna fråga. Kommittén säger sig sålunda icke hava förbisett, att enligt dess förslag lagens omfattning i vissa hänseenden kunde bliva alltför vidsträckt. Man kunde nämligen, anför kommittén, ifrågasätta, huruvida icke tjänstemän i bankrörelse eller annan kontorspersonal eller biträden i vissa slag av affärer m. fl., vilkas arbete ofta icke medför egentlig fara för olycksfall, borde undantagas från tillämpningen av förevarande lagstiftning, eller huruvida icke, såsom jämväl i flera utländska lagar stadgats, i förslaget borde intagas föreskrift därom, att arbete av ofarlig beskaffenhet skulle kunna genom särskild förordning undantagas från lagens tillämpningsområde.

En bestämmelse av dylik innebörd har ock, enligt vad jag erfarit, förelegat i ett av kommittén utarbetat provisoriskt förslag, men har kommittén dock stannat vid att ej upptaga nämnda bestämmelse i sitt slutliga förslag. Såsom motiv har kommittén anført lämplighetssynpunkten* och särskilt åberopat, att försäkringsavgiften bleve obetydlig, och att ett avgörande, vilka verksamheter som borde anses ofarliga, ofta skulle medföra svårigheter.

Ehuruväl, såsom kommittén framhåller, försäkringsavgiften för ifrågasvarande kategorier av arbetare skulle bliva synnerligen obetydlig, torde detta dock icke i och för sig motivera deras medtagande under lagen. Riktigheten av de anmärkningar, som framställts mot förslaget i denna del, synes mig däremot icke kunna bestridas. I överensstämmelse med vad i de avgivna utlåtandena därom anförts, anser jag sålunda dylika i ofarligt arbete sysselsatta personer, för vilka ett stadgande om obligatorisk olycksfallsförsäkring knappast kan anses förenlig med lagens princip, ej böra omfattas av lagen. Visserligen torde, såsom kommittén framhåller, vissa svårigheter möta, då det gäller att avgöra, huruvida ett arbetsområde är att anse som ofarligt eller icke. Dessa svårigheter synas dock ej väsentligen skilja sig från dem, som göra sig gällande vid beräkning av försäkringsriskens storlek i allmänhet med hänsyn till faran för olycksfall i arbetet inom den verksamhet, som är ifråga. Att emellertid i lagen uppräknade fall, för vilka undantag sålunda bör äga rum, torde icke låta sig göra, utan synes det böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att efter vederbörandes hörande bestämma, huruvida arbetsförhållandena inom vissa slag av arbetsområden äro sådana, att ett undantag från lagens tillämpning bör äga rum.

I ytterligare ett fall har jag ansett mig böra föreslå inskränkning i den föreslagna lagens omfattning, nämligen i fråga om vissa statens och kommunernas arbetare och tjänstemän. Enligt kommitténs förslag skulle jämväl dessa arbetstagare omfattas av lagen. »Härigenom skulle», anför kommittén, »då statens försäkringar väl finge antagas komma att äga rum i riksförsäkringsanstalten, beredas staten den fördelen, att dess arbetare i händelse av skada vid olycksfall genast från början omhändertoges av anstalten, vilken jämväl skulle hava att enligt de allmänna reglerna bestämma ersättningarnas belopp. Visserligen har man i några länder i sådana fall, där staten, genom upprättandet av pensionskassor eller genom särskild utfästelse, sört för beredande av ersättning till de skadade i huvudsakligen den omfattning, som med lagstiftningen avses, undantagit statens arbetare och tjänstemän från försäkring enligt lagen. Men bortsett från

Staten och kommunerna.

svårigheten att i de enskilda fallen kunna bedöma, huruvida de utfästa förmånerna kunna anses huvudsakligen motsvara, vad som genom försäkringen skulle erhållas, åsamkas ju staten härigenom en avsevärd börda genom skyldigheten att i förekommande fall ombesörja de skadades vård och den vidare behandlingen av ersättningsanspråken. Genom att försäkra arbetarne i riksförsäkringsanstalten blir däremot staten fullständigt befriad från dessa ömtåliga och vanligen besvärliga åligganden. Därigenom att den föreslagna lagen utsträckts till att gälla även statens tjänstemän, ehuru allenast dem, som ej hava större årslön än 5,000 kronor, skulle några av dessa tjänstemän, vilka redan enligt gällande författningar tillförsäkrats pensioner till avsevärda belopp i händelse av olycksfall i tjänsten, efter kommitténs förslag komma att erhålla något större förmåner än som för närvarande tillkomma dem. I de fall, där de stadgade statspensionerna äro lika stora eller större än de ersättningsbelopp, som skulle utgå enligt kommitténs förslag, skulle emellertid dessa ytterligare förmåner, förutom av begravningshjälpen, endast komma att utgöras av nödig läkarevård jämte läkemedel, och då sistnämnda ersättning är av icke ringa vikt såsom ägnad att verka till mildring av olycksfallens följder och därigenom ej sällan indirekt till minskning i övriga utgifter till den skadade, har kommittén ej heller i nämnda förhållande funnit anledning att göra något undantag för ifrågavarande tjänstemän. Detsamma gäller naturligen även beträffande med dessa likställda tjänstemän i kommunal eller enskild tjänst.»

Mot kommitténs förslag i denna del har från vattenfallsstyrelsen, telegrafstyrelsen och järnvägsstyrelsen samt även från andra håll framställts invändningar. Sålunda har, under hänvisning till gällande bestämmelser rörande arbetare vid telegrafverket, statens järnvägar samt under vattenfallsstyrelsen lydande verk den 9 februari 1909, erinrats, att avsevärda fördelar, i vissa hänseenden fullt jämnställda med ersättningsbeloppen enligt den föreslagna lagen, redan äro tillförsäkrade dessa arbetare, och att den grund för stadgande av försäkringsplikt i stället för ersättningsplikt, som eljest torde vara att finna i behovet av säkerhet för ersättningsarnas utfående och ersättningsriskens jämnare fördelning, icke föreligger ifråga om statens och flertalet kommuners arbetare. Järnvägsstyrelsen framhåller särskilt, att några nämnvärda fördelar vare sig för statsbaneförvaltningen eller för dess personal ej vore att vinna genom den ifrågasatta anordningen, utan måste densamma fasthellre anses medföra såväl onödig omgång vid ersättningsfrågornas behandling som ock i övrigt en vidlyftig procedur vid reglerande av statens järnvägars mellanhavande med riksförsäkringsanstalten. Styrelsen uttalar sig därför

på det bestämdaste mot att statsbaneförvaltningen åläggas försäkringsplikt beträffande sin personal.

De invändningar, som sålunda framställts emot kommittéförslaget i denna del, synas mig icke kunna lämnas obeaktade. I de fall, där staten eller kommunen utfäst sig att vid olycksfall i arbete utgiva ersättning till belopp, som kunna anses i huvudsak motsvara de i den föreslagna lagen stadgade, torde det icke vara befogat att indraga denne arbetsgivare under den på obligatorisk försäkring grundade lagstiftningen. I en del utländska lagar med försäkringsplikt har ock stadgande intagits därom, att lagen ej skall äga tillämpning på staten eller kommunen, i den mån i annan ordning pension eller understöd tillförsäkrats den skadade eller hans efterlevande med lika eller högre belopp än lagens o. s. v.

Ett undantag av sistnämnda innebörd har jag ansett böra intagas jämväl i den svenska lagen, och i den mån de statens arbetare och tjänstemän tillerkända pensions- och understödsförmåner icke uppgå till de i lagen stadgade ersättningsbeloppen, torde en ändring i de därom meddelade bestämmelserna i flera fall böra äga rum. Då det emellertid, med hänsyn till de ifrågavarande bestämmelsernas växlande innehåll, ofta kan vara svårt att avgöra, om förhållandena kunna anses vara sådana, att ett undantagande från lagen kan anses befogat, har jag ansett det böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att för varje fall bestämma, huruvida ett sådant undantag lämpligen bör äga rum.

Bestämmelsen härom, ävensom stadgandet om undantag i fråga om vissa ofarliga arbeten, har jag sammanfattat i en särskild paragraf, 2 §, som tillagts kommitténs förslag.

Den fråga, som föranlett de flesta erinringarna mot kommitténs förslag, har varit frågan om *karenstiden*, varmed förstås en viss längre eller kortare tid efter olycksfallet, under vilken den skadade icke äger rätt till ersättning på grund av olycksfallsförsäkringen. *Karenstiden.*

I länder med försäkringsplikt av större omfattning har man genom införandet av en dylik karenstid velat undvika att belasta olycksfallsförsäkringen med behandlingen av och kontrollen över en mängd mindre skador och egentliga sjukdomar. *Utländet.*

Karenstiden i länder med försäkringsplikt utgör:
i Tyskland, Ryssland och Luxemburg: 13 veckor;
i Ungern: 10 veckor;

- i Österrike: 4 veckor;
- i Rumänien: 2 veckor;
- i Norge: 10 dagar;
- i Schweiz: 3 dagar;
- i Holland: 1 dag (om sjukdomen varat mer än 3 dagar);
- i Italien: 1 dag.

Beträffande åter de länder, i vilka lagstiftningen väsentligen grundats på ersättningsplikt, finnes i allmänhet så gott som ingen karenstid utom beträffande Sverige och Danmark, där karenstiden är 60 dagar, respektive 13 veckor.

I fråga om den skadade arbetarens rätt till ersättning under sjukdomstiden finnes dock i ovannämnda länder med försäkringsplikt icke någon karenstid i egentlig mening, enär i alla dessa länder (utom Italien) *obligatorisk sjukförsäkring* finnes införd, och ersättning till den skadade under den första tiden efter olycksfallet — bortsett från att olycksfalls- och sjukförsäkringens områden icke alltid fullt täcka varandra — utgår antingen från olycksfalls- eller från sjukförsäkringen. I allmänhet taget kan man säga, att ersättningen under den första sjukdomstiden i Tyskland, Ryssland, Luxemburg, Rumänien och Norge lämnas av sjukförsäkringen, i Holland, Schweiz och Italien däremot av olycksfallsförsäkringen.

Av denna korta redogörelse framgår sålunda, att karenstiden i de flesta länder med försäkringsplikt är ganska lång, växlande mellan 10 dagar och 13 veckor, och att under denna tid vid sjukdom ersättningen utgår genom obligatorisk sjukförsäkring, ävensom omvänt, att där en obligatorisk sjukförsäkring finnes genomförd, uti flertalet fall en längre karenstid stadgats.

Under de senaste åren finner man dock anmärkningsvärda undantag från denna huvudregel. Sålunda gäller i Holland, även *efter* genomförandet år 1913 av obligatorisk sjukförsäkring, att ersättningen jämväl under den första tiden utgives av riksförsäkringsbanken. I Norge har man, oaktat obligatorisk sjukförsäkring sedan år 1909 är gällande, ej till denna försäkring överflyttat olycksfallsförsäkringen under den förut gällande karenstiden, utan år 1915 *minskat* karenstiden från 28 till 10 dagar. Beträffande Schweiz, där enligt lag av år 1911 olycksfallsförsäkringen samt, efter beslut av vederbörande kanton, även sjukförsäkringen är obligatorisk, är karenstiden för den kontanta ersättningen från olycksfallsförsäkringen endast tre dagar, medan läkarvård och läkemedel lämnas från sjukdomens början.

Anledningen till den förändrade uppfattningen i sistnämnda länder torde böra sökas dels däri, att man, med hänsyn till olycksfallsförsäk-

ringens krav på en möjligast lämplig behandling och vård av den skadade även under sjukdomstiden, ej ansett sig kunna räkna på, att alla de befintliga sjukkassorna skulle vara fullt lämpliga för detta ändamål, dels däri att många sjukkassor själva funnit sig hava ett ekonomiskt intresse av att ej obligatoriskt belastas med olycksfallsförsäkring. I detta sammanhang torde jämväl böra erinras om, att, åtminstone i flertalet länder med försäkringsplikt och med längre karenstid, olycksfallsförsäkringens organ äro berättigade att, där så finnes lämpligt, genast från början, i stället för vederbörande sjukkassa, övertaga den skadades vård och behandling.

Om man ock kan hysa förhoppning, att sjukkassefrågan i vårt land inom en ej alltför avlägsen framtid skall kunna erhålla en tillfredsställande lösning genom införande av obligatorisk sjukförsäkring, och att därigenom även förhållandet mellan sjuk- och olycksfallsförsäkringen, åtminstone i huvudsak, skall bliva slutgiltigt ordnat, måste man dock, såsom av kommittén framhållits, vid behandlingen av frågan om karenstiden inom olycksfallsförsäkringen, för närvarande taga hänsyn till, att sjukförsäkringen för vårt lands arbetare ännu under någon tid kommer att vara byggd på frivillighetens princip. Kommittén har därför icke i någon större utsträckning kunnat bygga sitt förslag på förutsättningen, att sjukkassorna mera allmänt skulle kunna övertaga olycksfallsförsäkringen under en karenstid. För kommittén har alltså, då tanken på att under en eventuell karenstid lämna arbetaren utan ersättning av många skäl måste anses utesluten, valet stått mellan tvenne utvägar, nämligen antingen att bibehålla en karenstid av 60 dagar eller av någon kortare tid och för den tiden ålägga arbetsgivaren direkt ersättningsskyldighet, eller ock att i huvudsak borttaga karenstiden, i vilket fall de skadade redan från början eller några få dagar efter olycksfallet skulle omhändertagas av olycksfallsförsäkringens organ och av dem erhålla ersättningen. Utan att förbise möjligheten, för att icke säga sannolikheten av att en anordning av dylik beskaffenhet komme att bliva av väsentligen provisorisk art, har kommittén för sin del stannat vid det sistnämnda av de båda alternativen, eller att tillsvidare söka lösa försäkringsfrågan utan bestämmelser om någon egentlig karenstid. Såsom jag redan förut anfört, innebär nämligen kommitténs förslag i förevarande avseende, att den kontanta sjukersättningen skulle utgå från och med dagen efter olycksfallet, dock endast om sjukdomen varat minst tre dagar efter nämnda dag. Läkarvård jämte läkemedel skulle emellertid, där så erfordras, lämnas redan från sjukdomens början.

Kommittén.

Ur kommitténs motivering i förevarande avseende torde jag här böra meddela följande:

»Orsaken härtill — nämligen till införandet i vissa länder av en lång karenstid — har huvudsakligen varit, dels att man velat undvika de svårigheter vid förvaltningen, som skulle uppkomma, därest den skadade genast från början omhändertoges av vederbörande försäkringsinrättning, och dels att man, genom att hänvisa arbetaren till sjukkassorna, velat i någon mån fördela kostnadsbördan mellan honom och arbetsgivaren. Vad emellertid förvaltningsfrågan angår, torde den icke vara svårare att lösa för vårt land än för de andra länder, som hava mycket kort karenstid, särskilt om, på sätt kommittén längre fram angiver, en samverkan mellan olycksfallsförsäkringens bärare och de befintliga sjukkassorna i möjligaste mån kunde komma till stånd. Det torde även böra erinras därom, att av de försäkringar, som för närvarande äro tagna hos riks-försäkringsanstalten, de allra flesta gälla utan egentlig karenstid, vilken omständighet torde visa att förvaltningssvårigheterna i detta hänseende i ganska stor utsträckning kunnat övervinnas. Att åter, för minskande av försäkringskostnaden, hänvisa arbetaren till den frivilliga sjukförsäkringen för erhållande av ersättning under karenstiden, strider mot den allmänna principen, att arbetsgivaren skall bära kostnaden för olycksfallsersättningen.»

»Om karenstiden sålunda förkortas eller, rättare sagt, borttages, skulle det emellertid kunna ifrågasättas, huruvida ej ersättningen under den första tiden efter olycksfallet borde utgivas direkt av arbetsgivaren till den skadade. En sådan anordning är medgiven i Finland, där försäkringstvång är stadgat endast beträffande ersättning vid invaliditet och dödsfall. Det kan också erinras om, att t. ex. i Tyskland, såsom ovan nämnts, arbetsgivaren i vissa fall är pliktig att direkt till arbetaren utgiva ersättning under karenstiden, därest ersättning under denna tid ej skulle utgå från sjukkassa. Vad den ifrågasatta lagstiftningen för vårt land beträffar, synes det emellertid lämpligast att låta den obligatoriska försäkringen omfatta även ersättningen under sjukdomstiden. För såväl arbetsgivaren som arbetaren är det utom all fråga fördelaktigast, att bestyret med den skadades vård och ersättnings utgivande under ifrågasatt tid överlåtes åt en försäkringsinrättning. Å andra sidan är det visserligen tydligt, att besväret för försäkringsinrättningen skulle förminskas i samma mån som inrättningen bleve befriad från att taga befattning med de talrika sjukdomsfallen. Dock synes denna synpunkt böra träda tillbaka för arbetsgivarens och arbetarens intressen. Det kan för övrigt också med rätta göras gällande, att en förening av för-

säkrings- och ersättningsplikt i samma lag ur många synpunkter skulle visa sig olämpligt.»

Mot kommitténs förslag om karenstidens borttagande hava emellertid, såsom nämnts, invändningar blivit gjorda från många håll. Dessa invändningar äro i de olika utlåtandena av i huvudsak enahanda innebörd; och då det skulle föra för långt att utförligare redogöra för innehållet av samtliga de avgivna uttalandena, inskränker jag mig till att här återgiva det huvudsakliga av Svenska arbetsgivareföreningarnas förtroenderåds och Sveriges allmänna sjukkasseförbunds uttalanden i ämnet, då vad av dessa organisationer anförts lämnar en tydlig föreställning om arten av de viktigaste invändningarna och ändringsförslagen rörande karenstiden.

Utlåtanden.

Efter att hava i korthet redogjort för vad riks försäkringsanstalten och kommerskollegium i sina ovannämnda yttranden år 1908 resp. 1909 i denna fråga anført, yttrar *Svenska arbetsgivareföreningarnas förtroenderåd* bland annat följande:

»Rådet vill icke förneka, att det är en obillighet, att vid olycksfall i arbete arbetaren skall gå miste om all ersättning under så lång tid som 60 dagar. Arbetsgivarne inom industrien hava ock i regel frivilligt åtagit sig ersättningsplikt i dylika fall långt utöver vad lagen stadgar. I så gott som alla gällande kollektivavtal är en ersättningsplikt för arbetsgivaren föreskriven från 3:dje eller 4:de dagen efter olycksfallet. Emellertid har förtroenderådet den övertygelsen att det skulle vara en mycket olycklig utväg att på sätt kommittén nu föreslaget hänvisa alla de kortvariga olycksfallen till olycksfallsförsäkringen. Av skäl, som riks försäkringsanstalten och kommerskollegium i deras åberopade yttranden framfört, höra självklart dessa olycksfall samman med sjukförsäkringen och böra omhänderhavas av sjukkassorna. Under närvarande förhållanden får man genom arbetsgivarens intresse en viss kontroll på, att i dylika fall arbetaren återgår till arbetet, så fort detta lämpligen kan ske. Vid en lokal sjukförsäkring utövas denna kontroll av sjukkassorna, vilka också äro ekonomiskt intresserade av att icke låta sjukhjälpen utgå längre, än som är nödvändigt. Att en effektiv kontroll skulle kunna utövas av en central riks försäkringsanstalt, är enligt all in- och utländsk erfarenhet däremot så gott som omöjligt.»

»Nu uppstår visserligen den svårigheten, att som bekant för närvarande icke finnes någon obligatorisk sjukförsäkring i vårt land, varför man icke kan omedelbart hänvisa de smärre olycksfallen till sjukförsäkringen. Rådet anser, att tillsvidare och intill dess en obligatorisk sjuk-

försäkring hinner genomföras, vartill Eders Kungl. Maj:t redan tagit ett steg genom tillsättande av en särskild kommitté för utarbetande av förslag i ämnet, det är klokast att gå den av kommerskollegium föreslagna vägen att låta arbetsgivarna i dylika fall få vidkännas en omedelbar ersättningsplikt. För närvarande betalas enligt gällande kollektivavtal i allmänhet kr. 1: — eller 1:50 om dagen för dylika olycksfall. (Inom stuveribranchen och ytterligare en eller annan näringsgren betalas kronor 2: — om dagen). Dessa ersättningsbelopp avse dock endast industrien och endast manliga arbetare. Skulle man nu genomföra en dylik ersättningsplikt inom hela omfånget för den nya olycksfallsförsäkringslagen, torde det bliva nödvändigt att införa en mera graderad skala, därvid även eventuellt kunde tagas hänsyn till ortsförhållandena.»

»Gentemot denna tanke har från arbetarhåll anförts, att då ersättningsplikten icke som nu komme att bliva inskränkt till industrien utan även att omfatta en mängd smärre arbetsgivare inom hantverket, jordbruket och dylika näringar, den skadade arbetaren skulle kunna äventyra att till följd av arbetsgivarens insolvens icke få ut sin ersättning. Man har för sådant fall ifrågasatt att få införd en garanti från statens eller kommunernas sida. Då det här endast kan röra sig om relativt obetydlig risk för staten eller kommunerna, synes detta förslag värt att tagas under övervägande.»

»Skulle nu kommitténs förslag om karenstidens borttagande genomföras, så torde det bliva nödvändigt att vidtaga en sådan ändring i sjukkaselagen, att registrerad sjukassa förbjödes att lämna sjukhjälp vid olycksfall, för vilka ersättning utgår på grund av olycksfallsförsäkringslagen. Annars skulle inträda en dubbelförsäkring, vilken också helt säkert i många fall skulle leda till att den skadade finge större inkomst under sjukdomstiden, än då han arbetade, ett missförhållande, som icke gärna kan på lagstiftningens väg understödjas.»

Sveriges allmänna sjukkasseförbund yttrar bland annat följande:

»Sveriges allmänna sjukkasseförbund anser sig särskilt böra fästa uppmärksamheten vid en av de viktigare detaljerna i det framlagda förslaget, varest en ändring enligt förbundets mening vore synnerligen av behovet påkallad, nämligen rörande försäkringens organisation beträffande omhändertagandet av de s. k. kortvariga olycksfallen. Kommittén har ju föreslagit att även dessa olycksfall skola, i samband med inskränkning av karenstiden, inordnas under en central anstalts prövning. Man finner visserligen av kommitténs betänkande, att kommittén endast med tvekan anvisat denna utväg och helst skulle ha sett, att en annan an-

ordning kunnat väljas. Den omständigheten, att obligatorisk sjukförsäkring ännu saknas i vårt land, har därvid för kommittén varit avgörande.»

»Det torde gälla såsom obestriddigt, att, skall överhuvud taget en tillfredsställande anordning vinnas för de kortvariga fallens handhavande, så lärers näppeligen annan utväg stå till buds än att hänvisa dem till sjukkassorna. Hänsynen till den i olycksfall skadade fordrar detta, då denne därigenom vinner en snabb prövning av fallet och utan besvär och omgång kan erhålla sin lagenliga ersättning omedelbart. Skall däremot prövning ske i en central anstalt, måste ovillkorligen detta medföra, att densamma vilar på handlingar, varav vanligen följer, att den blir mera formell och skematisk samt kräver en tidsutdräkt, som ej sällan torde föranleda, att den sjuke först erhåller sin lagliga ersättning sedan sjukdomen botats. Därmed går lätteligen försäkringens sociala nytta till icke ringa grad förlorad för den försäkrade.»

»Även ur rent organisatorisk synpunkt torde det vara synnerligen egendomligt, om det allmänna föredrager att med stora kostnader ordna ett centralt verk för ett arbete, som man bör kunna få utfört av därför intresserade frivilliga krafter ute i landets sjukkassor, varest redan nu ungefär hälften av det antal, som skulle inordnas under den ifrågasatta lagen, är tillförsäkrad en ersättning vid olycksfall, oftast vida högre än lagen föreskriver och i många fall fullt ut lika hög sjukpenning som föreslås av ålderdomsförsäkringskommittén, ehuru utan arbetsgivarnes medverkan.»

»Man bör därjämte erinra sig vilka svårigheter med avseende å kontrollen, som måste följa av en central anstalts handhavande av de s. k. kortvariga olycksfallen, varemot sjukkassorna redan äro organiserade för denna uppgift, så att utövändet av denna del av verksamheten rent automatiskt inordnar sig i det hela.»

»Den omständigheten, att de s. k. yrkessjukdomarna medtagits i olycksfallsförsäkringen, gör det ävenledes synnerligen önskvärt att sjukkassorna bliva bärare av densamma med ovan angiven begränsning, enär eljest säkerligen tvistigheter skola uppkomma huruvida förekommande fall äro att hänföra till sjukförsäkringen eller olycksfallsförsäkringen. Dessa tvister torde ofta medföra ganska stor tidsutdräkt, varigenom den försäkrades materiella intresse i mycket hög grad kan bliva lidande.»

»Av dessa enligt förbundets uppfattning mycket vägande skäl skulle förbundet livligt vilja förorda, att den ändring företogs i föreliggande förslag, att de s. k. kortvarigare olycksfallen icke förlades till en central anstalts prövning. Det torde vara sannolikt att detta måste medföra,

att ett provisoriskt arrangemang måste ske för den jämförelsevis korta tid, varunder den obligatoriska sjukförsäkringen förberedes.»

»Framför allt synes det förbundet berättigat att icke någon avprutning eller försämring sker i de försäkrades villkor under denna tid gent emot vad kommittén föreslagit, enär det måste anses synnerligen önskvärt att de av densamma föreslagna förbättringarna träda i kraft så fort ske kan.»

»Hur ett provisoriskt inordnande i försäkringen av de kortvarigare olycksfallen skulle ske, därom torde olika meningar kunna råda. Enklast torde vara att för dessa fall bibehålla arbetsgivarens direkta ersättningsplikt, något som med hänsyn till hans solvens icke bör möta allt för stora svårigheter för dessa fall. Då emellertid en viss risk alltid föreligger för den försäkrade, borde kommunen här åläggas att i de fall, då arbetsgivarens ersättning uteblir, utan dröjsmål utbetala densamma, vilket lämpligen kunde ske genom en sjukkassa. Tvister kunde avgöras av riks-försäkringsanstalten.»

I allmänhet gå många av de avgivna yttrandena ut på, att karenstidens borttagande skulle, särskilt i fråga om riks-försäkringsanstalten, medföra en oproportionerlig ökning av förvaltningsbestyren och i sammanhang därmed väsentligt ökade förvaltningskostnader, att genom den föreslagna anordningen ofta en olämplig dubbelförsäkring vid sjukdom skulle äga rum i de fall, då den skadade därjämte tillhörde en sjukkassa eller åtnjöte avlöning av arbetsgivaren, att omsorgen om och övervakandet av de skadade ävensom utgivandet av ersättning under den första tiden efter olycksfallet av naturliga och praktiska skäl tillhörde sjukkassornas verksamhet vid en blivande obligatorisk sjukförsäkring, samt att, intill dess en dylik försäkring kunde bli genomförd, i stället för obligatorisk olycksfallsförsäkring under karenstiden borde stadgas direkt ersättningsplikt för arbetsgivarne. Beträffande karenstidens längd ifrågasattes från några håll en förkortning av den nuvarande karenstiden av 60 dagar till 30 dagar eller ännu kortare tid. Några av dem, som förordas ersättningsplikt för arbetsgivaren under karenstiden, föreslå ersättning med fixt dagligt belopp, exempelvis 1 krona 50 öre, eller ock, att den dagliga ersättningen anges till olika men bestämda belopp efter orts- och löneförhållandena. I ett par yttranden förordas i sistnämnda hänseende sjukpenning av olika belopp för man och för kvinna.

Beträffande socialstyrelsens och kommerskollegii m. fl. myndigheters meningar rörande förevarande fråga torde jag i övrigt få hänvisa till bilagorna vid protokollet.

Å andra sidan har emellertid kommitténs förslag rörande karenstiden från flera håll antingen tillstyrkts eller lämnats utan anmärkning. Särskilt hava arbetarorganisationerna i allmänhet uttalat sin anslutning till förslaget.

Även riksförsäkringsanstalten anser sig i allt väsentligt böra ansluta sig till kommitténs förslag beträffande regleringen av de kortvariga olycksfallen. Anstalten yttrar bland annat:

*Riksför-
säkringsan-
stalten.*

»Helt nyligen har igångsatts utredning angående införande i vårt land av obligatorisk sjukförsäkring för arbetare; och det har gjorts gällande att man i avbidan på införande av en sådan sjukförsäkring tills vidare skulle antingen bibehålla en lång karenstid, d. v. s. helt och hållet utesluta de kortvariga olycksfallen från rätt till olycksfallsersättning, eller i avseende å nyssnämnda olycksfall ålägga arbetsgivarne direkt ersättningsskyldighet. Ingendera av dessa utvägar synes dock riksförsäkringsanstalten vara lämplig. Vilkendera utvägen, som än väljes, blir det nämligen för riksförsäkringsanstalten omöjligt att, där så erfordras, redan från början taga hand om den skadade, tillse att han kommer under erforderlig vård och sörja för att han erhåller sådan behandling, att invaliditet förhindras eller åtminstone i möjligaste mån inskränkes.»

»Vad beträffar särskilt den förra utvägen eller att de kortvariga olycksfallen skulle undantagas från rätt till olycksfallsersättning, skulle enligt riksförsäkringsanstaltens statistik, om t. ex. den nuvarande karenstiden av 60 dagar bibehölles, från rätten till sådan ersättning uteslutas omkring 93 procent av samtliga ersatta olycksfall, och om en karenstid av 28 dagar (4 veckor) infördes, omkring 71 procent av samtliga ersatta olycksfall. Man kan ej anse, att en olycksfallslagstiftning, som endast omfattade en ringa del av samtliga olycksfall, låt vara de svårare, skulle fylla sitt ändamål.»

»Om åter arbetsgivarne ålades direkt ersättningsskyldighet för kortvariga olycksfall, torde det vara att befara, att de skadade understundom skulle kunna gå miste om sin rätt till ersättning. Det bör ju erinras om att sjukpenningen enligt förslaget kan uppgå till jämförelsevis rätt stort belopp per dag. Dessutom torde hos arbetsgivarne, särskilt de mindre, saknas kompetens att bestämma ifrågavarande ersättning, då den ju skall utgå i förhållande till den skadades arbetsförtjänst efter de i lagen härom givna, rätt invecklade reglerna. Slutligen bör som en allvarlig olägenhet av denna anordning framhållas att, om arbetsgivarne själva bestämma ersättningen, oupphörliga tvister sannolikt skulle uppstå mellan arbetsgivare och skadade arbetare rörande rätten

till och storleken av ifrågavarande ersättning. Möjligen har ett dylikt skäl varit en bidragande orsak till att för närvarande arbetsgivarne i de flesta fall vid försäkring i riks-försäkringsanstalten betinga arbetarne rätt till ersättning även under karenstiden. Ersättningsskyldighet föreligger ju ej i fråga om denna tid, men i arbetsavtalen torde dock ofta finnas bestämmelse, att arbetsgivare under densamma skall utgiva ersättning.»

»För förslaget att uppskjuta det definitiva ordnandet av frågan om ersättning för de kortvariga olycksfallen måste för övrigt förutsättas, att sjukförsäkringen framdeles verkligen kommer att få helt och hållet övertaga omsorgen om de kortvariga olycksfallen. — — — — — Det torde väl t. ex. vara osäkert, om sjukförsäkringen kan komma att omfatta alla lantbruksarbetare, sjömän, med hushållsgöromål sysselsatta, för att ej tala om de i kommitténs förslag ingående, å kontor och banker samt i statens ämbetsvetsverk anställda arbetstagarne. En annan omständighet, som även i detta avseende är av betydelse, är, att den uppfattningen alltmera arbetat sig fram, att den sociala olycksfallsförsäkringens viktigaste uppgift är, icke endast att lämna ersättning för minskad arbetsförmåga, utan att förebygga eller häva varaktig nedsättning i eller förlust av arbetsförmågan. Det är ju givet, att sjukförsäkringen härutinnan icke har samma intresse som olycksfallsförsäkringen. Sjukkasornas strävan måste i främsta rummet gå ut på att förkorta sjuktiden och så snart som möjligt avbryta utbetalningen av sjukhjälp.»

De stora praktiska svårigheter, som ansetts komma att möta vid genomförandet av kommitténs förslag beträffande karenstiden, anser riks-försäkringsanstalten väl kunna övervinnas. Sedan anstalten i sitt ytt-
rande redogjort för de anordningar till utbetalning av sjukhjälp för karenstiden, som för närvarande gälla inom anstalten, övergår anstalten till frågan om de anordningar, som skulle bli behöfliga, i händelse kommittéförslaget bleve genomfört. I sådant avseende anför anstalten bland annat:

»Enligt kommitténs förslag skall nu inträda den olikheten, att sjukpenningen bestämmes efter arbetsförtjänsten samt att den alltid utbetalas för vecka. Att sjukpenningen utbetalas på sistnämnda sätt synes ock vara en given följd av att karenstiden borttages. Men å andra sidan erfordras ingalunda, att sådan utbetalning sker efter för varje särskild gång gjord utanordning eller efter för varje vecka infordrat läkarbetyg. I den holländska olycksfallsförsäkringen är saken ordnad på sistnämnda sätt. Där fordras — förutom vid första utbetalningen ett av riks-försäkringsbankens ombud å ort och ställe uppsatt protokoll rörande undersökning om varje olycksfall — för varje utbetalning i

regel nytt läkarbetyg. Också av denna anledning hava förvaltningskostnaderna för den holländska riks försäkringsbauken blivit opropor-tionerligt höga.»

»Enligt riks försäkringsanstaltens mening är det emellertid till undvikande av alltför stora kostnader nödvändigt att i stor utsträckning begagna sig av lokala organ vid utbetalandet av ersättning samt för kontroll, att den sjuke erhåller erforderlig vård och att sjuktiden ej obehörigen förlänges. I sådant avseende skulle kunna användas sjuk-kassa, vederbörande arbetsgivare eller riks försäkringsanstaltens ombud. Kommittén har ock för ändamålet hänvisat till ett intimt samarbete mellan riks försäkringsanstalten och de bestående sjuk-kassorna. — — — Till en början vill det emellertid synas, som om, där samverkan äger rum mellan riks försäkringsanstalten och sjuk-kassa, den lämpligaste formen vore, att sjuk-kassa åtog sig att vara ombud för riks försäkringsanstalten. Det är ju icke nödvändigt, att kassan erhöle alla ett ombuds funktioner utan företrädesvis dem, som avse de skadades vård och be-handling samt biträde beträffande ersättnings utbekommande. Övriga ombudsuppgifter kunna, om så auses lämpligt, anförtros åt särskilda personer. Emellertid torde icke alla sjuk-kassor i samma grad lämpa sig till ombud. Kommittén har påpekat, att de sjuk-kassor, som ej lämna läkarvård och läkemedel, ej alltid lämpa sig för den ifrågavarande upp-giften.»

»Beträffande tillvägagångssättet, då en sjuk-kassa blir ombud för riks försäkringsanstalten och har att taga hand om en genom olycksfall skadad arbetare, har riks försäkringsanstalten tänkt sig följande. Olycks-fallsanmälan, som av arbets-givaren insändes till riks försäkringsanstalten, skall åtföljas eller inom tre dagar efterföljas av ett sjukhjälpbetyg. Så snart olycksfallsanmälan inkommit, undersökes genast, huruvida ersätt-ning för skadan kan komma att utgå från riks försäkringsanstalten. Om så är förhållandet, skriver riks försäkringsanstalten i regel samma dag sjukhjälpbetyg inkommit eller följande dag till vederbörande sjuk-kassa med anmodan dels att till den skadade utbetala visst belopp för var dag — vare sig den definitivt bestämda sjukpenningen eller provisoriskt belopp — dels ock att tillse, att den skadade erhåller erforderlig vård och behandling. Utbetalningen av sjukpenning skall av sjuk-kassa verk-ställas, så länge, enligt sjuk-kassans bedömande, den skadade är oför-mögen att förrätta sitt vanliga eller annat verkligt arbete, dock icke utöver viss, av riks försäkringsanstalten med ledning av förberörda sjuk-hjälpbetyg bestämd tid, efter utgången varav nytt läkarbetyg bör in-sändas, ifall den skadade fortfarande gör anspråk på ersättning. Med

ledning av de sålunda inkomna läkarbetygen bör riks försäkringsanstalten även hava tillfälle att avgöra, huruvida särskild behandling bör anordnas e. d. Sedan den skadade tillfrisknat, insänder sjukkassan till riks försäkringsanstalten räkning på sina utlägg jämte omkostnader.»

»På ungefärligen samma sätt skulle kunna förfaras i de fall, då riks försäkringsanstalten träffar överenskommelse med vederbörande arbetsgivare rörande utbetalningen av sjukpenningen. Riks försäkringsanstalten vill här omnämna, att anstalten hänvänt sig till ett rätt stort antal arbetsgivare, företrädesvis större försäkringstagare hos anstalten, med begäran om upplysning, huruvida arbetsgivarne kunde väntas vara villiga att mera allmänt åtaga sig att till skadade arbetare förskottera sjukpenningen enligt den föreslagna lagen ävensom att tillse, att den skadade erhåller läkarvård och läkemedel. Riks försäkringsanstalten har i anledning härav erhållit mycket tillfredsställande svar. Samtliga de tillfrågade ansågo det mycket lämpligt, att arbetsgivarne, såsom redan nu ofta sker, förskotterade sjukhjälpen och sedermera erhöle gottgörelse för sina utlägg av riks försäkringsanstalten. Även kunde av arbetsgivarne tillses, att de skadade komme under läkarbehandling. Beträffande den tid, under vilken sjukpenningen kunde förskotteras, ansågo en del arbetsgivare, att 3—4 veckor vore en skälig tid, andra åter, att tiden väl kunde utsträckas till 60 dagar. Flera arbetsgivare framhölo, att det vore lämpligare, att utbetalningen skedde genom arbetsgivarne än genom sjukkassorna, vilka i förevarande fall hade mindre intresse än arbetsgivarne att kontrollera, det ej sjukpenning och vård obehörigen erhöles.»

»Om sålunda arbetsgivare inom den egentliga industrien ofta komma att förskottera sjukpenningen, torde däremot de mindre arbetsgivarne ej alltid vara villiga att göra detta, och de äro ej heller alltid lämpliga att utöva erforderlig tillsyn. Om i dessa fall sjukkassa ej har den skadade om hand, kunna riks försäkringsanstaltens vanliga Ortsombud — vilka för övrigt, utom för såvitt sjukkassa är ombud, skola biträda med kontrollen över att rätten till sjukpenning ej missbrukas — medverka även vid sjukpenningens utbetalande. Då ombuden väl ej skulle hava penningemedel om hand, skulle man kunna förfara på det sätt, att den skadade av ombudet erhåller intyg eller meddelande i lämplig form, att han fortfarande är berättigad till sjukhjälp, varefter han på vederbörande postsparbankskontor skulle äga uppbära sjukpenningen.»

»Det har gjorts gällande, att de skadade alltför länge skulle få vänta på sin sjukhjälp, om utanordnandet av densamma skulle handhavas av en central anstalt. På grund av sin hittillsvarande erfarenhet anser

sig riks försäkringsanstalten kunna påstå, att detta icke behöver bliva fallet. Om i riks försäkringsanstalten försäkras omkring en miljon arbetare, därav ju en stor del tillhöra mera ofarliga yrken, kan det antagas, att högst 300 olycksfallsanmälningar dagligen skulle inkomma till riks försäkringsanstalten. Detta antal torde ingalunda kunna verka därhän, att ej en snabb expedition av dessa ärenden skulle kunna anordnas. I normala fall bör från riks försäkringsanstalten kunna så tidigt expedieras skrivelse till sjukkassa, arbetsgivare eller ombud med anmodan om sjukpenningens utbetalande, att den skadade inom behörig tid kan därav komma i åtnjutande. I allmänhet torde den skadade enligt de för sjukkassorna gällande bestämmelserna ej snabbare erhålla sjukpenningen från sjukkassa än vad som kan ske från riks försäkringsanstalten.»

»Vad beträffar kostnaderna för en centralanstalts handhavande av de kortvariga olycksfallen, torde dessa kostnader ej behöva bliva så stora, om saken ordnas på sätt ovan antytts. Och det torde få erinras om att, ifall man skulle komma att helt lämna de kortvariga olycksfallen till sjukkassorna, detta i allt fall ej skulle kunna ske utan betydande ökning av kassornas förvaltningskostnader. Det kan förtjäna att nämnas, att enligt en uppgift i Sveriges Allmänna Sjukkasseförbunds organ, Svensk Sjukkassetidning, uppgick summan av förvaltningskostnaderna för alla registrerade sjukkassor för år 1912 till 758,256 kronor, vilket utgör 9 % av kassornas samtliga utgifter för året eller kr. 1,20 för varje medlem. I Tyskland, där kassorna som bekant handhava ersättningarna för de kortvariga olycksfallen under de första tretton veckorna, uppgå enligt samma källa, förvaltningskostnaderna i sådana kassor, som icke åtnjuta fri förvaltning från kommunens eller arbetsgivares sida, till över 3 mark för varje medlem.»

De skäl, som sålunda anförts å ena sidan för bibehållande av en längre karenstid och å andra sidan för karenstidens inskränkande till endast några få dagar, hava i båda fallen sådan betydelse, att jag, liksom fallet tydligen även varit med kommittén, haft svårt att bestämma min ställning till frågan. *Departements-
chefen.*

I ett avseende synes emellertid icke kunna råda någon tvekan -- och alla, som yttrat sig i frågan hava också varit ense härutinnan --, nämligen att för den skadade arbetaren någon egentlig karenstid beträffande hans rätt till ersättning icke bör ifrågakomma, utan att arbetaren även under sjukdomstiden bör erhålla ersättning. Det vore också synnerligen obilligt att lämna den skadade arbetaren utan ersättning under den ganska långa, ej sällan till månader uppgående sjukdomstiden.

Jämväl enligt andra länders lagstiftning sörjes för arbetaren under denna tid.

I samtliga avgivna yttranden liksom även i kommitténs motivering utgår man därifrån, att, huru man, vid den förevarande lagstiftningen, än må tänka sig lösningen av frågan om karenstiden, denna lösning i varje fall bör anses allenast såsom en provisorisk utväg i avvaktan på sjukförsäkringsfrågans definitiva avgörande. I flertalet av de avgivna utlåtandena har man nämligen utgått från den uppfattningen, att, på sätt fallet är enligt de flesta utländska försäkringslagar, omsorgen om de skadade under sjukdomstiden efter olycksfallet av praktiska skäl och i övrigt på grund av naturliga förhållanden hellre bör överlämnas åt sådana lokala, för ändamålet särskilt lämpade organ som sjukkassorna, än åt ett centralt ämbetsverk med dess ofta något tunga former. Även mig synes åtminstone för närvarande en lösning i sådan riktning vara den riktigaste och naturligaste, även om uppfattningen på senaste tiden något förändrats i förevarande hänseende. Då emellertid den nödvändiga förutsättningen för möjligheten av en dylik anordning är obligatorisk sjukförsäkring, och sådan försäkring ännu icke blivit genomförd i vårt land, skulle det sålunda för närvarande endast kunna handla om anordningar av övergående karaktär.

Frågan om karenstiden står sålunda i nära samband med frågan om sjukkassornas framtida ställning till olycksfallsförsäkringen. Det förslag, som jag nu förelägger Kungl. Maj:t, måste därför i förevarande hänseende med ganska hög grad av sannolikhet antagas komma att bli gällande allenast för en övergångstid av de få år, som ännu kunna förflyta, innan en definitiv lösning kan vinnas i samband med behandlingen av sjukförsäkringsfrågan, vilken fråga, som bekant, redan är föremål för utredning av en för ändamålet av Kungl. Maj:t nyligen tillsatt kommitté.

Man har, enligt vad som anförts, för lösningen av förevarande fråga tydligen endast att välja mellan de tvänne utvägar, som av kommittén angivits. Den ena utvägen, vilken förordats, förutom av andra, särskilt av kommittén och riks-försäkringsanstalten, är den, att även under karenstiden låta de skadade omhändertagas av och utfå sina ersättningar från olycksfallsförsäkringen. Denna försäkring skulle då komma att omfatta samtliga olycksfall i arbete, för vilka ersättning enligt lagen beredes. Den andra utvägen, vilken förordats av socialstyrelsen, kommerskollegium, järnkontoret, rikets handelskammare, arbetsgivarorganisationer m. fl., är åter den att för karenstiden ålägga arbetsgivaren direkt ersättningskyl-

dighet. Med avseende å omfattningen av denna arbetsgivarens ersättnings-skyldighet skilja sig emellertid de framställda yrkandena i någon mån från varandra, i det att några anse densamma böra avse ersättning enligt huvudsakligen enahanda grunder, som av kommittén förslagits, medan andra åter, och dessa utgöra flertalet, anse, att ersättningen under karenstiden, då det ju i alla händelser endast skulle handla om en övergångs-tid, borde kunna bestämmas till vissa i lagen angivna fixa belopp.

Såsom en väsentlig fördel med ersättningsplikt för arbetsgivaren under karenstiden har framhållits, att — om man bortser från arbets-givarbolagens verksamhet — den statliga centralanstalten, riksförsäkringsanstalten, därigenom skulle befrias från behandlingen av en stor mängd sjukdomsfall och övergående skador, och att i följd härav anstaltens organisation skulle bliva mindre invecklad och förvaltningskostnaderna lägre än eljest skulle bliva fallet. Man har även förmenat, att den skadade skulle med mindre omgång och tidsutdräkt kunna erhålla sin vård och ersättning, därest omsorgen därför åläge arbetsgivaren och icke ett centralt ämbetsverk, varjämte framhållits, att arbetsgivaren, på grund av sitt intresse av arbetarens snara återgång till arbetet, ofta skulle utöva en viss kontroll över den skadade, liknande den, som utövas av sjuk-kassorna, så att sjukhjälpn icke utginge längre än som vore behöfligt.

Å andra sidan göres emellertid gällande, att arbetsgivarnes ersätt-ningsskyldighet även skulle komma att medföra avsevärda olägenheter. I första hand gäller härvid hänsynen till de mindre arbetsgivarne, såsom bönder, hantverkare m. fl. För dylika arbetsgivare skulle det vara förenat med stora svårigheter att i alla förekommande fall, och icke allenast i fråga om lagstadda tjänare, sörja för den skadades sjukvård och utgiva en kontant ersättning, vilken ej sällan skulle uppgå till belopp, som för honom vore synnerligen kännbara. Även beräkandet av ersättningen torde, därest ej för alla fall lika stort belopp fixeras, ofta bereda svårigheter. Utan tvivel skulle tvister rörande rätt till ersättning, dennas belopp m. m. ofta uppstå mellan arbetsgivaren och arbetaren, ett för-hållande, som icke står i överensstämmelse med ett av den ifrågavarande lagstiftningens syften, nämligen att bidra till undanröjandet av an-ledningar till misshälligheter mellan dessa båda parter. Då därjämte många mindre arbetsgivare befinna sig i ganska torftiga levnads-villkor, skulle det sannolikt ej sällan förekomma, att den skadade ej kunde utfå den tillförsäkrade ersättningen. För sådana fall skulle man, såsom jämväl från några håll föreslagits, nödgas provisoriskt införa ansvarighet för stat eller kommun, en utväg, vilken dock, med hänsyn

till försäkringens allmänna omfattning, skulle kunna medföra ganska vittgående konsekvenser.

Om man vidare, låt vara endast för en övergångstid, inför ersättningsplikt för arbetsgivaren under karenstiden, måste man tydligen, liksom för närvarande, ändock bereda honom möjlighet att befria sig från sin risk genom frivillig försäkring i riksförsäkringsanstalten. Denna utväg att sörja för den skadade arbetaren under karenstiden användes även under närvarande förhållanden i stor utsträckning av arbetsgivarna. Sålunda äro av de i riksförsäkringsanstalten försäkrade arbetarne enligt anstaltens uppgift redan omkring tre fjärdedelar försäkrade för karenstiden; och av de till anstalten anmälda olycksfallen är det endast omkring tre procent, för vilka ersättning för denna tid icke utgått. Härvid bör dessutom märkas, att dessa arbetare tillhöra industrien och i regel sysselsättas av större arbetsgivare, för vilka det skulle varit förbundet med mindre svårigheter att själva direkt utgiva ersättningen än för de många små arbetsgivare, ofta endast med en eller två arbetare, som skulle indragas under den nya lagstiftningen. Huruvida dessa mindre arbetsgivare i verkligheten skulle i större utsträckning komma att begagna sig av en dylik rätt till frivillig försäkring är visserligen tvivelaktigt. Antagligt är väl dock, att riksförsäkringsanstalten finge, på grund av dylik frivillig försäkring, övertaga ansvaret för ersättningen under karenstiden för en mycket betydande del av de arbetare, som vore försäkrade i anstalten. De fördelar med avseende å förvaltningens förenkling, som man ansett kunna vinnas genom karenstidens bibehållande, skulle sålunda på grund av arbetsgivarnes egna åtgöranden antagligen bliva till stor del illusoriska. För övrigt skulle även med en sådan anordning givas anledning till ömtåliga tvister och misshälligheter mellan arbetsgivare och arbetare, då det uppenbarligen ofta skulle ligga i dessa senares intresse att söka bliva försäkrade och sålunda med större trygghet kunna räkna på ändamålsenlig vård och på utfäendet av den kontanta ersättningen, än om detta åläge arbetsgivaren.

Vid bedömande av förevarande fråga torde, såsom av riksförsäkringsanstalten framhålles, även böra beaktas de svårigheter, som genom införande av ersättningsplikt för arbetsgivarna skulle uppkomma för anstalten beträffande ordnandet av lämplig sjukvård för de skadade. Enligt den moderna uppfattningen är det, både ur humanitär synpunkt och för minskandet av kostnaderna för ersättningarna, synnerligen viktigt för fyllandet av den sociala olycksfallsförsäkringens uppgift att i möjligaste mån kunna mildra olycksfallets följder med avseende å sjukdomens varaktighet eller minska faran för eller graden av en varaktig nedsätt-

ning av arbetsförmågan. I detta avseende är arbetsgivarens ekonomiska intresse endast i fråga om möjligheten att förkorta sjukdomstiden desamma som försäkringsinrättningens. Däremot kan arbetsgivaren i fråga om utsträckandet utöver karenstiden av olycksfallets följder icke hava samma intresse som försäkringsinrättningen av att sjukvården särskilt inriktas på förebyggandet av dessa följder. Vad den rent ekonomiska sidan av frågan angår, torde det därjämte, särskilt genom erfarenheten från Tyskland, vara allmänt bekant, hurusom i många fall genom den skadades övertagande, omedelbart efter olycksfallet, av olycksfallsförsäkringens organ och genom den ändamålsenliga vård, han därvid erhållit, utgifterna för invalidröntorna kunnat nedbringas och härigenom besparingar åstadkommas, som mer än väl motsvarat de ökade omkostnaderna.

Ett förhållande, vilket för många av dem, som uttalat sig mot kommitténs förslag i denna fråga, synes hava varit av stor betydelse är den möjlighet till *dubbelförsäkring* för sjukdomstiden, som enligt kommittéförslaget förefinnes. Förutom till ersättningen enligt lagen skulle nämligen enligt förslaget en arbetare, som är medlem av en sjukkassa, under sjukdomstiden även hava rätt till den ersättning från sjukkassan, som icke grundas på bidrag från arbetsgivaren; på dylikt sätt skulle den skadade ej sällan kunna under sin sjukdom erhålla ett sammanlagt understöd till lika eller till och med till högre belopp än sin vanliga avlöning. De konsekvenser, till vilka en dylik dubbelförsäkring skulle kunna leda, hava från flera håll med skärpa framhållits. Även jag finner dessa betänkligheter vara väl grundade; och har jag för den skull, såsom jag längre fram kommer att närmare utveckla, föreslagit en ändring i 11 § av kommitténs förslag i syfte att såvitt möjligt undanröja tillfälle till dylik dubbelförsäkring. Genom denna ändring i lagförslaget torde betänkligheterna i förevarande avseende i huvudsak förlora sin betydelse.

Av de inkomna utlåtandena i ärendet framgår även, att för några av dem, som yrkat ersättningsplikt för arbetsgivaren under karenstiden, även en annan synpunkt haft en viss betydelse. Det har sålunda framhållits att, därest jämväl ersättningarna under karenstiden skulle övertagas av olycksfallsförsäkringen och följaktligen komma att bestridas genom arbetsgivarnes avgifter, man kunde befara, att arbetsgivarnes sammanlagda utgifter för socialförsäkringen framdeles möjligen kunde komma att bliva alltför höga, i det att tillbörlig hänsyn till arbetsgivarnes belastning genom olycksfallsförsäkringen måhända ej skulle komma att tagas vid prövning av frågan om eventuella arbetsgivarbidrag till sjukförsäkringen. Dylika farhågor synas emellertid vara över-

drivna, då man måste antaga, att vid behandlingen av frågan om kostnaden för sjukförsäkringen i vårt land, liksom i andra länder, det kommer att tagas noga hänsyn till omfattningen av den ersättningsskyldighet, som skäligen bör åligga arbetsgivaren på grund av arbetsförhållandena i hans verksamhet.

Med avseende å den av kommittén såsom ett provisorium föreslagna utvägen att i olycksfallsförsäkringen borttaga karenstiden, hava även farhågor gjort sig gällande i den riktningen, att, sedan karenstiden en gång blivit inordnad under den obligatoriska olycksfallsförsäkringen och de vidlyftiga förvaltningsanordningar vidtagits, som kunde bli en följd därav, det skulle bli förenat med synnerliga svårigheter att sedermera frångå det en gång, om även endast provisoriskt, antagna systemet. I sådant hänseende torde få erinras därom, att, såsom jämväl kommittén anfört, en ändring av lagen i syfte att åter införa en karenstid icke skulle möta några som helst formella svårigheter. Dessa svårigheter skulle snarare bli större, om man vill ändra eller upphäva en gång antagna bestämmelser om arbetsgivarens ersättningsplikt. Beträffande åter förvaltningsapparaten är det tydligt, att kostnaden för den del av densamma, som bleve behöflig, i händelse karenstiden tills vidare inskränktes, skulle bestridas genom medel, anvisade på extra stat, och att således en förändring därutinnan när som helst skulle kunna äga rum.

Beträffande karenstidens inskränkande hava slutligen stora betänkligheter gjort sig gällande i fråga om *svårigheterna vid förvaltningen* och därmed sammanhängande förhållanden. I detta avseende torde jag få hänvisa till riks-försäkringsanstaltens förut meddelade utlåtande i frågan, varav framgår, att, för beredande i god tid av nödig vård och ersättning åt den skadade, tillfredsställande anordningar kunna åstadkommas.

Man har även antagit, att den av kommittén föreslagna anordningen skulle komma att medföra oskäligt höga kostnader, och att kommitténs beräkningar i detta avseende vore illusoriska. Kommittén själv yttrar sig helt kort beträffande denna fråga och har ej heller hunnit avgiva detaljerat organisationsförslag utan endast framlagt en kort sammanfattning av de ungefärliga resultat beträffande de årliga förvaltningskostnaderna — 730,000 kronor för riks-försäkringsanstalten och 120,000 kronor för försäkringsrådet — till vilka kommittén vid sina beräkningar kommit. Kommittén har därvid bland annat även erinrat om, att den nuvarande utvidgningen av riks-försäkringsanstaltens verksamhet till att omfatta jämväl karensförsäkring proportionsvis icke medfört avsevärt ökade kostnader, varjämte anstaltens därvid kunna erfarenhet visat, att förvaltnings-

svårigheterna, åtminstone under närvarande förhållanden, kunnat övervinnas.

I fråga om den ökade kostnaden för karenstiden torde kunna nämnas, att, då riksförsäkringsanstaltens verksamhet år 1904 utsträcktes till att meddela jämväl försäkring för karenstiden, för sådant ändamål en höjning av årsanslaget från 83,000 till 105,200 kronor eller med 22,200 kronor, motsvarande något mer än 25 procent av det förutvarande anslaget, ansågs behöfelig. Under de senare åren hava visserligen totalkostnaderna för anstaltens förvaltning ökats, men denna ökning beror i högre grad på tillväxten av försäkringsstocken i allmänhet än på det ökade antalet karensförsäkrade.

Därest utvägen till frivillig försäkring under karenstiden för det fall, att ersättningsplikt för arbetsgivaren under denna tid bleve gällande, komme att anlitas av arbetsgivarne i ungefär samma omfattning, som för närvarande är fallet, skulle förhållandena, såsom jag redan framhållit, i själva verket mycket nära bliva desamma, som om försäkringen vore obligatorisk även under karenstiden. Förvaltningssvårigheterna och kostnaderna skulle följaktligen i sådant fall ej komma att väsentligen minska därigenom att försäkringsplikt ålades arbetsgivarne. I vissa avseenden skulle svårigheterna till och med komma att ökas, enär för varje sådan frivillig försäkring särskild ansökan behöfde göras och särskilda försäkringsbrev för varje fall utfärdas m. m., vilket vid den obligatoriska försäkringen icke skulle vara behöfligt.

För att emellertid erhålla en möjligast fullständig uppgift angående erforderlig personal och sannolika kostnader för det fall, att förevarande lagförslag skulle åtminstone till sina väsentliga delar bliva av riksdagen gillat, har jag anmodat riksförsäkringsanstalten att däröver avgiva erforderligt utlåtande. Riksförsäkringsanstaltens utlåtande har dock ännu icke ingivits till Kungl. Maj:t. Jag kan därför ej nu mera bestämt uttala mig i denna fråga. Tillsvidare anser jag mig böra utgå från att kostnaderna — under de av kommittén antagna förutsättningar angående antalet i anstalten försäkrade arbetare och med iakttagande av de förändringar av försäkringens omfattning, som kunna bliva en följd av mitt ovan angivna förslag rörande undantagande av statens och kommuners arbetare och av arbetare i ofarliga yrken — skulle komma att hålla sig ungefärligen vid de överkomliga belopp, som kommittén beräknat tills vidare och bortsett från kostnaden för avgifternas inbetalande och ersättningsarnas utbetalande vara erforderliga. Så snart riksförsäkringsanstaltens utredning inkommit till Kungl. Maj:t och frågan ytterligare behandlats inom departementet, kommer jag att hemställa om

avlatande av proposition rörande erforderliga förändringar av riksförsäkringsanstaltens organisation och stat, och torde jag i sammanhang därmed få tillfälle att vidare yttra mig rörande de särskilda kostnaderna för försäkringen under karenstiden.

Det är visserligen sannolikt, att de ökade kostnaderna för försäkringen under karenstiden skulle komma att bli ganska avsevärda, och möjligen komma att motsvara en fjärdedel eller en tredjedel av totalkostnaden. Men även om kostnadsökningen skulle bli så betydlig, torde densamma dock komma att uppvägas av den minskning i kostnaderna för ersättningarna och däremot svarande nedsättning av avgifterna, som skulle bli en följd därav, att de skadade så fort som möjligt omhändertoges av anstaltens organ och erhöle den ändamålsenligaste vård och behandling. Den ifrågakommande merkostnaden torde för övrigt även kunna anses motvägas av de fördelar, som genom försäkringens övertagande av riksförsäkringsanstalten och arbetsgivarbolag skulle vinnas i det avseende, att arbetsgivarne befriades från allt besvär och omgång, som skulle vara förenat med den direkta ersättningsplikten, och att därjämte anledningen till många tvister mellan dem och arbetarne rörande ersättningarna skulle undanröjas.

Av vad jag sålunda anfört torde framgå, att jag, om ock med en förklarlig tvekan, är benägen att i huvudsak tillstyrka kommitténs förslag i denna fråga, d. v. s. att låta olycksfallsförsäkringen omfatta även de mindre skadorna och sjukdomsfallen under karenstiden. I likhet med kommittén inser jag visserligen sannolikheten av att denna anordning skall bli förändrad vid det definitiva ordnandet av sjukförsäkringen. På grund av vad av mig i denna fråga anförts, måste jag emellertid anse denna utväg, även såsom en övergång, vara att föredraga framför ett införande av ersättningsplikt för arbetsgivaren med eller utan garanti från det allmänna för försumliga eller insolventa arbetsgivare.

Såsom jag längre fram vid behandlingen av 6 § av kommitténs förslag i detta hänseende närmare angiver, har jag dock ansett mig böra förorda en modifikation av detta förslag så till vida, att den kontanta sjukersättningen i varje fall först skulle utgå från och med fjärde dagen efter olycksfallsdagen. Härigenom skulle man erhålla en karenstid av fyra dagar i stället för sextio dagar enligt nu gällande lag.

I det jag nu övergår till behandlingen av de särskilda paragraferna i kommitténs förslag och angivande av de ändringar, som av mig ansetts böra vidtagas i åtskilliga av dessa paragrafer, får jag därvid även tillfälle att beröra vissa frågor av mera allmän natur, över vilka jag icke redan uttalat mig.

De i kommittéförslaget av mig vidtagna ändringarna angivas i det följande för tydlighetens skull med kursiv stil.

1 §.

Angående innehållet av denna paragraf, som anger huvudgrunderna för den föreslagna försäkringen, har jag redan yttrat mig, och har jag icke funnit anledning till att i något väsentligt avseende ändra paragrafens formulering. Med anledning av gjord anmärkning har jag endast ansett mig böra giva paragrafen ett tillägg, angivande, att bidrag till omkostnaderna lämnas av statsmedel. Paragrafen skulle sålunda i det förslag, som jag nu framlägger med hemställan till Kungl. Maj:t om proposition till innevarande års riksdag, komma att erhålla följande lydelse:

1 §.

Envar arbetare är, där ej nedan annorlunda stadgas, enligt denna lag försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbetet.

Kostnaden för försäkringen bestrides, *med bidrag av statsmedel till omkostnaderna*, genom försäkringsavgifter, som erläggas av arbetsgivaren.

2 §.

Under detta paragrafnummer har kommittén föreslagit följande bestämmelse: »Såsom skada till följd av olycksfall i arbete anses i denna lag jämväl sjukdom, som förorsakats av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen», och har därmed avsetts en utsträckning i viss mån av lagstiftningen till att omfatta även vissa yrkessjukdomar.

2 §.

Mot denna utvidgning av lagstiftningen hava emellertid från flera håll allvarliga erinringar blivit gjorda. Sålunda hava de flesta av de handelskammare, som avgivit yttrande, yrkat, att bestämmelsen borde utgå, då dessa slag av sjukdomar rätteligen tillhörde sjukförsäkringen, och en sträng begränsning borde göras mellan begreppen »olycksfall» och »yrkessjukdom». Likaledes framhålles svårigheten att vid dylika förgiftningssjukdomar avgöra, i vad mån sjukdomen föranletts av särskilt

Utlåtanden.

giftigt, vid arbetet begagnat ämne eller i större eller mindre grad av andra orsaker, såsom särskild predisposition, andra sjuklighetstillstånd eller dylikt, i vilket fall arbetsgivaren icke ensam borde bära kostnaden för skadan. De ifrågavarande förgiftningssjukdomarna vore dessutom synnerligen fätaliga. Svenska arbetsgivareföreningens förtroenderåd framhåller, att sjukdomar, även om de förorsakats av förhållandena vid arbetet, hörde till sjukförsäkringen, och just att dylika sjukdomar hänfördes dit, vore en av anledningarna till att arbetsgivarne, där obligatorisk sjukförsäkring vore införd, finge bära en del av kostnaderna. Skulle s. k. yrkessjukdomar hänföras under olycksfallslagen, komme nog så småningom även en mängd andra sjukdomar, såsom tuberkulos m. fl., vilka kunna uppkomma eller förvärras genom förhållandena å arbetsplatsen, att hänföras till olycksfallsförsäkringen och sålunda komma att i försäkringshänseende vila uteslutande på arbetsgivaren. Även flera av Kungl. Maj:ts befallningshavande hava anslutit sig till den åsikten, att yrkessjukdomarna böra omfattas av sjukförsäkringen.

Å andra sidan har från flera håll påyrkats, att ännu flera yrkessjukdomar borde omfattas av olycksfallsförsäkringen, särskilt i fråga om sjömän med avseende å de i deras yrke förekommande särskilda sjukdomar. såsom gula febern o. d. Malmö arbetarekommun anser, att alla egentliga yrkessjukdomar böra likställas med olycksfall i arbete.

Departements-
chefen.

Vad den utländska lagstiftningen angår, framgår av den utredning, kommittén lämnat, att endast de engelska och schweiziska lagarna i avsevärd utsträckning likställt yrkessjukdomar med olycksfall i arbete.

Under allt erkännande av det befogade i de motiv, som av ålderdomsförsäkringskommittén å sid. 66—68 av dess betänkande, och även från annat håll anförts för de ifrågavarande yrkessjukdomarnas medtagande i olycksfallsförsäkringen, synes mig dock de skäl, som framhållits mot en dylik anordning, vara icke mindre beaktansvärda. Jag anser därför nu lämpligast att tills vidare, och intill dess den nyligen tillsatta sjukförsäkringskommittén förebragt ytterligare utredning i frågan, ej i lagen intaga någon bestämmelse i förevarande syfte. Härigenom skulle således frågans lösning endast uppskjutas till en nära framtid.

Under § 2 har jag i stället föreslagit ett par bestämmelser, om vilka jag förut yttrat mig, avseende rätt för Kungl. Maj:t att förordna om undantagande från lagens tillämpning *dels* av arbetare, som utföra arbete, med vilket någon särskild yrkesfara ej kan anses vara förbunden, såsom kontorspersonal, vissa biträden i affärer o. s. v. eller i allmänhet personer, som huvudsakligen sysselsätta sig med intellektuellt

arbete och icke kunna anses såsom arbetare i vanlig mening, samt dels av tjänstemän och andra arbetstagare i statens eller kommuners tjänst, för vilka ersättning vid olycksfall utgår enligt särskilda bestämmelser. Beträffande sistnämnda fall får man givetvis förutsätta, att undantag allenast må förekomma i sådana fall, där de eljest tillförsäkrade ersättningarna i huvudsak ej understiga ersättningarna enligt olycksfallslagen, eller, där detta icke är fallet, att vederbörande arbetsgivare, staten eller kommunen, ikläda sig ansvarighet för ersättningar till motsvarande belopp.

I enlighet med vad jag sålunda anfört, får jag föreslå, att såsom 2 § i det nya förslaget måtte upptagas följande stadgande:

På Konungens prövning ankommer, huruvida och under vilka villkor arbetare, som användas till arbete för statens eller kommuns räkning och på grund därav äro tillförsäkrade ersättning vid olycksfall i arbetet, ävensom arbetare, som användas till arbete av synnerligen ofarlig beskaffenhet, må undantagas från tillämpning av denna lag.

3 §.

Huvudanmärkningarna mot bestämmelserna i 3 § av kommittéförslaget rikta sig dels mot bestämmelsen om, att arbetstagare med högre årlig avlöning än 5,000 kronor skulle undantagas från lagen, och dels mot bestämmelsen om undantagande av vissa tillfälligt sysselsatta arbetare.

3 §.

Beträffande den föreslagna *lönegränsen av 5,000 kronor* yrkas från flera håll, huvudsakligen emedan det ej vore erforderligt att lagstiftningen omfattade arbetstagare med avsevärda inkomster, en nedsättning till 3,000 kronor, i några fall till ett ännu lägre belopp. Från direktionen för sjömanshuset i Malmö har däremot yrkats, att maximigränsen 5,000 kronor borde borttagas vad sjöfolket anginge, då vissa fartygsbefälhavare, som dock vore utsatta för en väsentlig olycksfallsrisk, hade en avlöning överstigande 5,000 kronor.

Lönegräns.

Även riks försäkringsanstalten framhåller, att en del arbetsledare i synnerligen farliga yrken, såsom ingenjörer, tekniker i gruvor, kraftstationer m. m. kunna hava en avlöning överstigande 3,000 eller 5,000 kronor. På grund av sin ofta eljest svaga ekonomiska existens borde dessa icke lämpligen uteslutas från olycksfallsförsäkringen. Anstalten anför jämväl, att om en dylik gräns av 5,000 kronor bibehölles, till och

med personer, vilka i egenskap av arbetsförmän o. d. redan enligt nuvarande lag hava rätt till ersättning, skulle kunna bliva uteslutna från försäkringen. Hos anstalten hade nämligen sökts försäkring för verk-nästare vid industriell anläggning, som haft en årsavlöning vida överstigande 5,000 kronor.

Departements-
chefen.

För min del vill det synas, som om samtliga de erinringar, vilka gjorts i förevarande avseende, skulle komma att förlora sin egentliga betydelse, därest, på sätt jag redan föreslagit vid behandlingen av 2 §, den bestäm-melsen komme att inflyta i lagen, att Kungl. Maj:t skulle äga att från lagens tillämpning undantaga arbetstagare inom ofarliga yrken ävensom stats- och kommundienstämän. På grund av denna bestämmelse torde nämligen Kungl. Maj:t komma att undantaga just sådana arbetstagare, vilka huvudsakligen avsetts med de gjorda anmärkningarna, eller personer, som i egenskap av affärschefer, kontorsbiträden, tjänstemän o. s. v. i allmänhet åtnjuta högre avlöning än 3,000—5,000 kronor. Å andra sidan torde, med en dylik begränsning av lagens tillämpningsområde, en bestämmelse om viss lönegräns, på skäl, som av riksförsäkringsanstalten och jämväl från annat håll framhållits, bliva olämplig. Därigenom skulle nämligen en del ingenjörer, fartygsbefälhavare m. fl., med vilkas verksamhet en avsevärd yrkesfara ofta är förbunden, ävensom vissa arbetsförmän, vilka omfattas av nuvarande lag, komma att uteslutas från en för dem ofta välbehövlig försäkring.

På grund av vad jag sålunda anfört, får jag föreslå, att bestämmelsen om en viss lönegräns såsom villkor för delaktighet i försäkringen ej må intagas i den föreslagna nya lagen.

Tillfälligt
arbete.

I fråga om *tillfälligt arbete* innehåller kommitténs förslag, att såsom arbetare enligt lagen bl. a. ej skall anses »den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest ej använder arbetare».

Kommittén.

Vid motiveringen av denna bestämmelse anför kommittén, till förklaring av bestämmelsens innebörd, bl. a. följande:

»En annan fråga av ganska stor betydelse är den, i vilken utsträckning *tillfälligt arbete* bör omfattas av olycksfallslagstiftningen. I detta avseende är tillämpningen inom den utländska lagstiftningen svävande och olika i de olika lagarna, vilket är ganska naturligt, då begreppen »tillfälligt arbete» och »tillfällig arbetare» uppenbarligen icke kunna noggrannt bestämmas. Då det ej skulle vara lämpligt att utesluta allt arbete, som kunde hänföras till denna kategori, så har kommittén för

sin del tänkt sig, att undantag från försäkringen i förevarande hänseende endast skulle gälla för arbete, vartill arbetaren av sådan tillfällig anledning användes, som att någon, vilken eljest ej har behov av arbetare, t. ex. i följd av iråkad sjukdom eller i följd av exceptionella väderleksförhållanden eller dylikt skulle för någon kortare tid bliva nödsakad att använda främmande arbetskraft. Kommittén har sålunda ansett, att en var, som under normala förhållanden icke är skyldig att erlagga försäkringsavgifter, ej heller skulle hava sådan skyldighet, därest han av tillfällig anledning nödgas för någon tid använda arbetare. En arbetsgivare, som eljest är avgiftspliktig, skulle däremot hava skyldighet att erlagga försäkringsavgifter icke allenast för arbetare, som regelbundet, utan även för varje arbetare, som tillfälligtvis av honom användes.»

I fråga om jordbruket anser kommittén, att genom denna undantagsbestämmelse jordbruk av mindre än 10 hektars åkerareal i allmänhet icke skulle komma att medföra avgiftsplikt för brukaren, enär i sådana fall jordbruket vanligen skötes av brukaren och hans hustru utan hjälp av främmande arbetskraft.

I de yttranden, som avgivits över detta kommitténs förslag angående tillfälliga arbetare, hava ganska skilda meningar gjorts sig gällande.

Utlåtanden.

Förslagets bestämmelser finnas av några ej vara tillräckligt tydliga. Sålunda yttrar t. ex. överståthållarämbetet: »Förslagets bestämmelser angående dem, som tillfälligtvis användas i annans arbete, äro ej fullt klara. Dessa skola anses såsom arbetare i lagens mening, om arbetet sker för någons räkning, som eljest använder arbetare, men icke i annat fall. Är således meningen att den, som olika dagar eller tider av året användes till arbete av olika personer, den ena tiden skall vara och den andra icke vara olycksfallsförsäkrad? Skall även ett arbete, som endast sträcker sig över en dag eller några timmar, kunna medföra försäkringsförmån? Och huru skall, om så är meningen, arbetsgivarens avgiftsplikt och beloppet av arbetarens understödsberättigande årsinkomst kunna fastslås?»

Å några håll har ansetts, att tillfälligt arbete ej borde omfattas av lagstiftningen. I sådant syfte anför Kungl. Maj:ts befallningshavande i Jämtlands län följande: »Bland undantagen från lagens tillämplighetsområde nämnes i 3 § 'den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest ej använder arbetare'. Med denna bestämmelse komma under lagen alla, som användas i tillfälligt arbete av den,

som eljest är ansvarspliktig för försäkring av hos honom anställda arbetare. Det synes Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande obilligt att pålägga en sådan ansvarighet för en arbetare, som, huru tillfälligt som helst, förrättar arbete hos någon, som är arbetsgivare i lagens mening. Och för den händelse, såsom väl ofta är fallet, en dylik tillfällig arbetare användes av flera arbetsgivare, huru skall då försäkringsplikten fördelas? Varken i lagförslaget eller i motiveringen gives, såvitt synes, någon antydning härom. Likaså synes det vara lämnat oavgjort, huruvida en dylik försäkringsplikt gäller även med avseende på tillfälligtvis anlidade arbetare, som äro anställda hos annan, för dem försäkringspliktig arbetsgivare. Oegentligt synes ock vara, att dylik tillfällig arbetares rätt till olycksfallsersättning skall vara beroende av, huruvida hans tillfällige arbetsgivare därjämte råkar hava fast anställda arbetare eller icke. Det ovan anförda upphäves icke till sin riktighet därav, att vissa av de antydda svårigheterna torde i någon mån föreligga i avseende även å stadigt anställda arbetare. För Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande framstår det såsom riktigast att låta tillfälligt arbete stå utom olycksfallslagstiftningen. Det är visserligen sant, att begreppen 'tillfälligt arbete' och 'tillfälliga arbetare' äro, såsom kommittén framhåller, svåra att noggrannt bestämma; men icke heller här lär man få låta denna svårighet, som dock bör vara överkomlig, bliva avgörande. De praktiska svårigheter och olägenheter, som medfölja ett medtagande av de tillfälliga arbetarna, torde säkerligen bliva vida större.»

Lantbruksakademien anser även, att de tillfälliga arbetarne böra ställas utanför försäkringsplikten men att det borde tagas i övervägande, huruvida ej olycksfallsersättning borde beredas dem i annan ordning.

Jämväl handelskammaren i Gävle och Skånes handelskammare anse olämpligt att i försäkringen medtaga de tillfälliga arbetarna.

Från flera håll framhålles, att förvaltningsarbetet skulle bliva synnerligen betungande och förvaltningskostnaden betydande genom medtagande av tillfälliga arbetare i försäkringen, då en vidlyftig kontroll, som ändock ofta skulle bliva illusorisk, bleve erforderlig.

Å andra sidan hava yrkanden framställts därom, att allt tillfälligt arbete borde ingå under försäkringsplikten.

Sälunda anser styrelsen för Svenska träarbetareförbundet, att undantag från lagens tillämpning icke bör göras beträffande någon, som i verklig mening är arbetare.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Stockholms län har med särskild hänsyn därtill, att den uppdelning av tillfälliga arbetare i försäkrade och oförsäkrade, som den av kommittén föreslagna bestämmelsen innebure,

icke hade någon grund vare sig i arbetets art eller arbetarens ställning, hemställt om berörda bestämmelses utslutande ur lagen.

I några yttranden har en förmedlande uppfattning kommit till uttryck. Sälunda vill riksförsäkringsanstalten ifrågasätta, att såsom arbetare enligt lagen ej skulle anses den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som ej i rörelse, industriell eller icke, använder arbetare. Socialstyrelsen gör gällande en liknande synpunkt och föreslår, att från försäkringsplikten skulle undantagas arbetare, som av tillfällig anledning användes till arbete, vilket icke har samband med arbetsgivarens företag eller yrke. Svenska arbetsgivareföreningens förtroenderåd åberopar den engelska lagens ståndpunkt i frågan, enligt vilken en person, vilkens arbete är av tillfällig art och som är sysselsatt på annat sätt än för arbetsgivarens näringsfång eller affär, icke omfattas av lagen.

De betänkligheter, som gjort sig gällande beträffande medtagandet i försäkringen även av s. k. tillfälliga arbetare, synas i allmänhet avse de svårigheter, som skulle kunna uppstå vid bestämmandet av försäkringsavgifterna och av ersättningsbeloppen för dylika arbetare. Dessa svårigheter torde emellertid icke på långt när vara så stora, och ej heller den därav uppkommande bördan för arbetsgivaren bliva så avsevärd, som man synes hava föreställt sig. Försäkringen av de större arbetsgivarnes arbetare bliver nämligen i regel kollektiv, och avgifterna bestämmas i sådant fall med hänsyn till arbetarnes verkliga eller genomsnittliga antal, avlöningar och arbetstid samt till arbetets farlighet. I dylikt avgiftsbelopp skulle då också inräknas ett tillägg för sådant tillfälligt arbete, som på grund av sakens natur måste vara förbundet med arbetsgivarens verksamhet. På motsvarande sätt torde jämväl komma att förfaras vid bestämmande av avgifterna för de små arbetsgivarne med en eller två arbetare. För de flesta av dessa arbetsgivare, såsom hantverkare, husbönder för sina tjänare, småbönder m. fl., komma i regel vissa normalpremier att gälla för olika fall, allt efter arbetsgivarens sannolika behov av arbetshjälp, de i orten för dylika fall vanligen gällande arbetslönerna o. s. v.; och skulle i dessa premier i de mera sällsynta fall, då tillfällig arbetskraft i någon avsevärd utsträckning kunde anses behöflig för en dylik arbetsgivare, ävenledes ingå ett tillägg motsvarande kostnaden härför. Dessa tilläggsavgifter komma emellertid beträffande de större arbetsgivarne ej att bliva av någon betydighet, och i fråga om de små arbetsgivarne skulle tilläggsavgiften i många fall bliva så obetydlig, att någon särskild ökning av normalpremien för sådant ändamål endast mera undantagsvis skulle behöva förekomma.

Departements-
chefen.

Att kostnaden för de tillfälliga arbetarnes medtagande i försäkringen ej skulle komma att verka betungande, kan man förstå därav, att, såsom jag förut anfört, årspremien för en helårsarbetare skulle komma att växla mellan 2 kronor och belopp, som för det allra farligaste yrket och 1,000 kronors årsförtjänst skulle kunna uppgå till omkring 70 kronor. För en hel arbetsdag av tillfälligt arbete skulle premietillägget således komma att växla mellan 23 öre och omkring 25 öre. För en mindre jordbrukare till exempel, som för en vecka behöver en person till hjälp för upptagande av en brunn, skulle den erforderliga premien möjligen komma att uppgå till omkring 25 öre. Skulle den ifrågavarande personen vara självständig yrkesutövare eller anställd såsom arbetare hos annan arbetsgivare, som övertagit ansvaret för arbetets utförande, och således icke, i förhållande till jordbrukaren vore att anse såsom arbetare i lagens mening, erfordras naturligtvis icke någon premie från jordbrukarens sida. För sådana arbetsgivare, vilka vanligen sysselsätta arbetare, således även husbönder, som i allmänhet hava åtminstone en tjänare, jordbrukare, som sysselsätta regelbunden arbetskraft m. m., kommer i regel denna tilläggspremie för tillfälligt arbete att fördelas på flera år. Då t. ex. för ett jordbruk av viss omfattning man måste tänka sig, att tillfällig arbetskraft understundom, men icke ens alltid för varje år är behöfvig, så beräknas premietillägget härför i sådana fall, där detsamma icke är alltför obetydligt för att ens behöva medtagas, efter ett genomsnittsvärde för år räknat.

Av det sålunda i korthet anförda torde framgå, att medtagandet i försäkringen av de tillfälliga arbetarne — de s. k. säsongarbetarne räknas naturligtvis icke såsom tillfälliga arbetare, utan komma i varje fall att falla under lagen — icke skulle orsaka någon nämnvärd kostnad eller besvär för arbetsgivarne. Jag vill därjämte fästa uppmärksamheten på att det tillfälliga arbetet redan är underkastat tillämpningen av nu gällande lag, så att även arbetare, som t. ex. vid en tillfällig budskickning för arbetsgivarens räkning och för hans verksamhet — såvitt denna omfattas av lagen — träffas av olycksfall, har rätt till ersättning. Under sådana förhållanden har jag, på skäl, som av kommittén och även av många andra, som yttrat sig i frågan, blivit anförda, icke ansett mig hava anledning att från den ifrågasatta nya lagen i allmänhet utesluta de s. k. tillfälliga arbetarne.

Jag finner också den begränsning, som av kommittén föreslagits i fråga om tillfälligt arbete, hava goda skäl för sig. Det synes nämligen orimligt att under någon form stadga ersättningsskyldighet för den, som i vanliga fall alldeles icke är arbetsgivare, men som av rent till-

fällig anledning blir nödsakad att använda arbetshjälp. Det kan visserligen, såsom från några håll framhållits, från den skadade arbetarens sida sett, förefalla orättvist att hans rätt till ersättning skall vara beroende av, huruvida den, som använt honom till arbete, eljest mer eller mindre regelbundet behöver använda arbetare eller tjänare. Men att för sådant fall göra den tillfällige arbetsgivaren ersättnings- eller försäkringsskyldig synes, från hans sida sett, icke mindre obilligt och skulle för övrigt vid tillämpningen uppenbarligen stöta på synnerligen stora svårigheter.

Men även med den av kommittén föreslagna begränsningen kunna dock fall inträffa, som välla svårigheter vid tillämpningen, i det att det icke alltid kan vara möjligt för riksförsäkringsanstalten att noga övervaka, att alla sådana små arbetsgivare, som icke under hela året eller någon avsevärd del därav utan endast någon kortare tid av året regelbundet använda främmande arbetskraft, efterkomma sina skyldigheter. En del av dessa mycket små arbetsgivare måste nog tänkas komma att undandraga sig lagtillämpningen, och man kan i sådana fall icke räkna på att de vederbörliga avgifterna erläggas. Härigenom skulle visserligen en förlust uppstå, vilken förlust dock, då de förlorade premierna i varje fall, enligt vad jag redan framhållit, skulle vara mycket obetydliga, icke kan uppgå till något avsevärt belopp.

Vad 3 § i övrigt beträffar, har jag på grund av gjord anmärkning, till förtydligande, i stället för det av kommittén i första stycket använda uttrycket »lärling» infört uttrycket »lärling eller studerande», varjämte jag förenat de båda sista styckena till ett stycke och därjämte i detta stycke vidtagit några mindre, huvudsakligen redaktionella ändringar.

På grund av vad som anförts, föreslås för 3 § följande lydelse:

I denna lag förstås med arbetare envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock lärling eller studerande, som utan avlöning användes till dylikt arbete. Med arbetsgivare förstås envar, för vilkens räkning sådan arbetare användes till arbete, utan att mellan dem står någon tredje person, vilken såsom självständig företagare åtagit sig att ombesörja arbetets utförande.

Såsom arbetare enligt denna lag anses ej den, som utför arbetet i sitt hem eller å arbetsställe, som av honom bestäm-

mes, ej heller arbetsgivares barn och föräldrar i förhållande till honom, ej heller minderårig, som icke fyllt tolv år, ej heller den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest ej använder arbetare.

4 §.

4 §. Denna paragraf innehåller bestämmelser om de försäkringsinrättningar, riks-försäkringsanstalten och ömsesidiga, på solidarisk ansvarighet byggda försäkringsbolag av arbetsgivare, i vilka försäkringen enligt lagen skulle äga rum.

Kommittén yttrar härom bl. a. följande:

Kommittén.

»Beträffande arten av de försäkringsinrättningar, i vilka den obligatoriska försäkringen skall äga rum, företer lagstiftningen i de olika länderna mer eller mindre avsevärda skiljaktigheter.»

»I vissa av dessa länder skall försäkringen tagas i en enda för hela landet gemensam och genom lagstiftningen anordnad försäkringsinrättning. Så är förhållandet i Norge, Schweiz, Luxemburg och Rumänien samt, i fråga om sjöfarten, i Frankrike, Belgien och Finland. I andra länder, och däribland särskilt de större, fördelas försäkringen på flera anstalter med bestämda verksamhetsområden. Sålunda har man i Ungern två försäkringskassor för industrien och en för jordbruket. I Österrike finnes i regel en försäkringsanstalt för varje kronland. Vad Tyskland och Ryssland angår, skall försäkringen tagas i yrkesföreningar, vilka antingen bildas på initiativ av arbetsgivare och erfordra högre myndighets godkännande eller ock upprättas direkt genom beslut av sådan myndighet. Slutligen är i ett fåtal länder, nämligen Italien, Danmark (i fråga om sjöfarten och jordbruket) och Finland (i fråga om industrien) valfrihet medgiven i fråga om försäkringsanstalt, så att försäkringen, förutom i en statsanstalt, även kan tagas i enskilda bolag. I Holland skall försäkringen i regel äga rum i riks-försäkringsbanken, men arbetsgivaren kan ock, under förutsättning av tillräcklig garanti, få tillstånd att själv svara för olycksfallsrisken eller överlåta densamma på ett enskilt bolag.»

»Av det nu anförda framgår, att i flertalet länder med obligatorisk försäkring denna äger rum i en eller flera genom lagstiftningen för ändamålet anordnade försäkringsinrättningar, och att endast i ett fåtal länder försäkring i enskilda bolag är tillåten.»

»Vad vårt land beträffar, kan, som bekant, enligt 1901 års lag arbetsgivare endast genom försäkring i riks försäkringsanstalten bliva befriad från sin direkta ersättningsplikt. Visserligen tages försäkring, som avser att täcka ersättningsskyldigheten, även i enskilda bolag, nämligen antingen i vissa för ändamålet bildade arbetsgivarebolag eller i affärsbolag, men genom dylik försäkring befrias enligt lagen arbetsgivaren icke helt och hållet från sin ersättningsskyldighet, utan har att bära den visserligen obetydliga risken att i sista hand själv få utgiva ersättning.»

»Om nu i enlighet med kommitténs förslag försäkringsplikt kommer att genomföras i vårt land, uppstår den frågan, huruvida man, såsom i vissa andra länder med ungefär liknande folkmängd och jämförliga förhållanden i övrigt, bör åtnöja sig med den för hela riket gemensamma riks försäkringsanstalten, i vilken sålunda all försäkring skulle äga rum eller om man därjämte bör medgiva, att försäkring även må kunna tagas i andra försäkringsinrättningar. Då emellertid den hittills vunna erfarenheten torde hava visat, att även sammanslutningar av arbetsgivare till ömsesidiga försäkringsbolag för ifrågavarande ändamål kunna fylla de villkor, som böra ställas på bärare av en dylik försäkring, och då därjämte arbetsgivarne i en del yrken kunna hava ett intresse av att sammansluta sig för att genom vidtagande av skydds- eller andra åtgärder minska kostnaderna, så har kommittén även velat föreslå, att sådana för ändamålet bildade arbetsgivarbolag skulle få tjäna såsom bärare av försäkringen. För åstadkommande av erforderlig trygghet böra dessa bolag, såsom även för närvarande vanligen är fallet, vara byggda på grundsatsen om solidarisk ansvarighet för bolagets förbindelser samt även i övriga avseenden erbjuda fullt betryggande säkerhet för ersättningarnas utfående.»

»Med en riks försäkringsanstalt, som skulle övertaga huvudmassan av försäkringarne, jämte en del för ändamålet särskilt bildade *solidariska arbetsgivarbolag*, synes behovet i förevarande avseende vara tillräckligt tillgodosett. Kommittén har därför icke ansett lämpligt, att försäkring av förevarande art skulle få äga rum även i affärsbolag, vilka i avseende å sin verksamhet och sin uppgift i allmänhet fullfölja särskilda intressen.»

Såsom av den vid detta protokoll fogade sammanfattning av de avgivna utlåtandena framgår, hava i denna fråga skilda meningar gjort sig gällande.

Utlåtanden.

Från flera håll och särskilt från rikets handelskammare har man uttalat sig för, att försäkringen enligt lagen även skulle få äga rum i s. k. affärsbolag. Man skulle eljest på obehörigt sätt ingripa i affärsbolagens rätt till fri näringsutövning. Vidare anses affärsbolagen i allmänhet kunna erbjuda lika stor säkerhet som arbetsgivarebolagen, varjämte den fria konkurrensen på området borde bibehållas, för att premierna skulle bliva så låga som möjligt. Även framhålles från några håll, att förvaltningskostnaderna för riksförsäkringsanstalten härigenom skulle kunna nedbringas.

Yrkanden hava jämväl framställts på, att arbetsgivarne under förutsättning av tillräcklig säkerhet borde erhålla rätt att själva bära försäkringsrisken.

Från andra håll har åter den meningen gjort sig gällande, att försäkringen över huvud endast borde få äga rum i en statsanstalt och icke i arbetsgivarbolag eller affärsbolag. Denna ståndpunkt företrädes ock av riksförsäkringsanstalten, som härom bl. a. anför följande:

*Riksför-
säkrings-
anstalten.*

»Ur de försäkrades synpunkt kan man befara, att om enskilda försäkringsinrättningar tillåtas konkurrera med riksförsäkringsanstalten, detta kommer att leda till nedpressande av de från de enskilda försäkringsinrättningarna utgående ersättningarna. Det huvudsakligaste konkurrensmedlet mellan de olika försäkringsinrättningarna är nämligen premiens storlek. För att kunna erbjuda lägre premier än riksförsäkringsanstalten frestas de enskilda försäkringsinrättningarna att i genomsnitt giva mindre ersättningar än riksförsäkringsanstalten. Även om i en del fall klagomål häröver anföras hos försäkringsrådet och om också vissa kontrollåtgärder i fråga om de enskilda försäkringsinrättningarna införas, kan dock därigenom ej förhindras, att dessa allt fortfarande söka i möjligaste mån knappa in på ersättningarna, i synnerhet som vissa bestämmelser i lagen kunna erbjuda jämförelsevis mera utrymme för olika avgöranden. Sådant kan ske genom, bland annat: allt för snäv tolkning av lagens bestämmelser i fråga om olycksfall och olycksfall i arbetet; bestämmande av för låg invaliditetsgrad, varvid även en nedsättning av endast några få procent kan innebära en betydlig besparing i fråga om kapitalvärdet; lämnande av mindre sjukpenning i stället för full sjukpenning; största möjliga inknappning på läkarvård och läkemedel; tillämpning av bestämmelserna i 27 § om utbyte av sjukhjälp eller livränta mot kapital utan vederbörlig hänsyn till den skadade. Profylaktiska åtgärder, vilka måste anses vara av synnerligen stor betydelse, komma ej att tillämpas i andra fall, än där direkt besparing kan antagas äga rum. Och även i övrigt kan man antaga, att sociala synpunkter alltför litet anläggas å försäkringen.»

»Ehuru riksförsäkringsanstaltens ställning i förhållande till enskilda försäkringsanstalter för närvarande så till vida är väsentligt fördelaktigare än enligt kommitténs förslag, att endast de arbetare, som omfattas av de av anstalten utfärdade försäkringsbreven, äro försäkrade i anstalten; att riksförsäkringsanstaltens ombud äro anställda särskilt i syfte att tillföra anstalten försäkringar; samt att riksförsäkringsanstalten ej löper risk att få de av anstalten fastställda premierna nedsatta, har riksförsäkringsanstalten dock under sin 13-åriga verksamhet i ingalunda obetydlig grad fått erfara, hurusom en statsanstalt, på sätt ovan anförts, möter stora svårigheter i konkurrensen med enskilda försäkringsanstalter. Oaktat riksförsäkringsanstaltens samtliga förvaltningskostnader bestridas av statsmedel och fastän statistiken visar, att anstaltens premier mycket nära motsvara de verkliga förhållandena samt alltså ej äro högre än som erfordras, förekommer dock icke sällan, att enskilda anstalter erbjuda lägre premier än riksförsäkringsanstalten, något som måste bero på vissa av de för riksförsäkringsanstalten ogynnsamma omständigheter, som ovan berörts, eller på nedsättning i ersättningsbeloppen.»

»Vid de erinringar, riskförsäkringsanstalten ovan gjort, har anstalten dock icke förbisett, att bland de viktigaste av riksförsäkringsanstaltens uppgifter är att övertaga sådana risker, som eljest ej kunna finna försäkringsgivare, åtminstone ej utan oskäligen premie, ävensom att bereda varje arbetare, som omfattas av lagen, garanti för att han vid olycksfall erhåller sin ersättning, om än arbetsgivaren försummat fullgöra sina skyldigheter i avseende å försäkringen. Men just dessa uppgifter, som göra en statsanstalt oumbärlig, förutsätta i själva verket, att riksförsäkringsanstalten får övertaga hela försäkringen enligt lagen. Det är nämligen försäkringstekniskt otillfredsställande, att kostnaden för ersättningar, för vilka premier ej erlagts, fördelas på endast *en del* av den befintliga försäkringsstocken, nämligen på den del, som skall uppbäras av riksförsäkringsanstalten.»

»Därest emellertid riksförsäkringsanstalten skulle erhålla så stor anslutning som kommittén antagit, nämligen minst en million försäkrade arbetare, eller åtminstone tre fjärdedelar av samtliga försäkringspliktiga, kunna ovan berörda ogynnsamma omständigheter för riksförsäkringsanstalten förutsättas bliva av jämförelsevis mindre betydelse. Det premietillägg, som blir nödvändigt för att täcka av nämnda anledning uppkommande förluster, blir då möjligen så pass obetydligt, att i allt fall premierna ej behöva bliva högre än i arbetsgivarbolag, om man tager hänsyn till att i dessa bolag premierna måste ökas med erforderligt belopp för täckande av bolagens egna förvaltningskostnader. En given

förutsättning är dock, att staten, såsom kommittén föreslagit, ersätter riks försäkringsanstalten de premier, som ej kunna indrivas.»

»Det låter emellertid tänka sig, att med den frihet att välja försäkringsgivare, som enligt förslaget medgivits arbetsgivarna, kommitténs antaganden rörande det antal arbetare, som skulle komma att försäkras i riks försäkringsanstalten, ej komma att motsvaras av verkligheten. Möjligt är ju, att arbetsgivarna sluta sig tillsammans till ömsesidiga försäkringsbolag eller stå sin egen risk i sådan utsträckning att av de personer, som omfattas av lagen, en avsevärt mindre del än kommittén beräknat, försäkras i riks försäkringsanstalten. Under sådana förhållanden kunna de förut angivna ogynnsamma omständigheterna för riks försäkringsanstalten göra sig gällande på ett sätt, som kan komma att visa sig mycket förlustbringande för anstalten. I sista hand torde det väl bliva staten, som får täcka för sådant fall uppkommande förluster.»

»Emot ovan framställda förslag torde möjligen invändas, att förvaltningskostnaderna för riks försäkringsanstalten skulle bliva alltför stora, om all försäkring ägde rum i densamma. Riktigt är, att kostnaderna för riks försäkringsanstalten för sådant fall bliva högre än eljest, men kostnaderna för försäkringen i dess helhet bliva säkerligen lägre. Såsom i Schweiz framhållits, stiga icke förvaltningskostnaderna i samma förhållande som antalet försäkrade i en anstalt. Man måste därför antaga, att genom försäkringens splittring på ett flertal anstalter, summan av kostnaderna blir betydligt större. Härtill kan även bidra, att de enskilda anstalterna åtminstone i någon mån måste nedlägga kostnader på anskaffning av försäkringar. Vidare måste den statsanstalten åliggande kontrollen över försäkringarna i de enskilda bolagen och därmed följande skriftväxling m. m. föranleda väsentligt arbete, vilket vore obehöfligt vid försäkring i en enda anstalt. Utarbetandet av statistiken torde även bliva besvärligare för statsanstalten vid försäkringens splittring på angivet sätt. Slutligen skulle kostnaderna för instansordningen med visshet kunna väsentligt nedbringas, om all försäkring ägde rum i riks försäkringsanstalten, då klagomålen, att döma av den hittillsvarande erfarenheten, i sådant fall torde komma att bliva jämförelsevis få.»

»På anförda skäl anser sig riks försäkringsanstalten böra hemställa, att *försäkringen* enligt den föreslagna lagen endast *skall äga rum i riks försäkringsanstalten*. Härmed avser riks försäkringsanstalten ej ändring i den uti 11 § medgivna rätten för arbetsgivare att under vissa villkor få stå sin egen risk. Dock bör *såsom säkerhet enligt 15 § ej godkännas försäkringsbrev i enskilt bolag.*»

»Skulle emellertid riks försäkringsanstaltens nu framställda förslag ej vinna bifall, anser riks försäkringsanstalten, att vissa ändrade bestämmelser måste införas i fråga om arbetsgivarbolagen för att i möjligaste grad såväl motverka de ovan berörda ogynnsamma omständigheterna för riks försäkringsanstalten som ock förhindra nedsättning av ersättningsbeloppen.»

I sådant avseende anföres av anstalten bland annat följande:

»Beträffande arbetsgivarbolagen vill riks försäkringsanstalten ytterligare framhålla vikten av att dessa bolag icke tillåtas att, utom lag försäkringen, bevilja försäkring av annat slag eller med rätt till ersättning i annan form eller till annat belopp än som i lagen angives, eller i övrigt i annan omfattning eller på andra villkor än som medgivnas riks försäkringsanstalten. Härigenom skulle nämligen den sociala olycksfallsförsäkringen kunna helt förryckas. Kommitténs förslag torde även genom uttrycket i 4 § »för ändamålet bildat» åsyfta att giva en anvisning därom, att arbetsgivarbolagen icke få meddela annan försäkring än riks försäkringsanstalten, men fråga kan vara, om det nämnda uttrycket ensamt för sig kan förebygga en sådan möjlighet.»

»Det har av det föregående redan framgått, hurusom det kan vara att befara, att arbetsgivarbolagen skola komma att övertaga de jämförelsevis fördelaktigaste försäkringarna, ävensom att svårigheter komma att möta för att åstadkomma en verksam kontroll däröver, att premie verkligen kommer att erläggas för alla i riks försäkringsanstalten försäkrade. I förstberörda avseende torde här böra särskilt framhållas faran att vid försäkring av ett arbetsföretag i arbetsgivarbolag bolaget tecknar försäkring allenast för vissa, och då naturligtvis de för olycksfall minst utsatta av de vid företaget anställda arbetargrupperna eller kanske rent av tecknar försäkringen endast efter namnuppgift och därvid antager endast den äldre, väl uppövade arbetarstammen, men lämnar den övriga personalen att utan vidare vara försäkrad i riks försäkringsanstalten. Det torde vara klart, huru ofördelaktigt ett sådant förfarande, om det bleve mera allmänt, skulle verka för riks försäkringsanstalten. Därtill kommer, att försäkringsavtalet med ett arbetsgivarbolag mången gång kan komma att avfattas så, att därav icke tydligt framgår, att i verkligheten endast en del av de till arbetsföretaget hörande arbetarne äro försäkrade. Härav kan då lätteligen bliva en följd, icke endast att riks försäkringsanstalten går miste om de premier, som bort erläggas, utan ock att, om någon av de arbetare, som icke äro försäkrade i arbetsgivarbolaget, skadas, ett dylikt ärende måste förandlea tvister ävensom skriftväxling, som mången gång kan bliva rätt be-

svärlig, och att ersättningens utbetalande måste avsevärt fördröjas. För den händelse arbetsgivarbolag skola få vara bärare av försäkringen, synes det därför riks-försäkringsanstalten böra i koncessionen intagas stadgande därom, att *varje i bolaget tecknad försäkring skall omfatta samtliga vid det ifrågavarande arbetsföretaget såväl fast som tillfälligt anställda arbetare, för vilka det enligt koncessionen är möjligt för bolaget att teckna försäkring.* Koncession för ifrågavarande bolag bör jämväl innehålla, att bolaget skall försäkra även arbetare vid tillfälliga arbeten, som bedrivs för ett försäkrat arbetsföretag.»

Departements-
chefen.

Ehuru, såsom riks-försäkringsanstalten framhållit, ganska vägande skäl kunna anföras för att åt en enda statsanstalt överlämna försäkringen i sin helhet, kan jag dock å andra sidan ej undgå att finna så stora fördelar förenade med den av kommittén föreslagna rätten för ömse-sidiga arbetsgivarbolag att övertaga försäkringen för delägarnes arbetare, att jag i detta avseende måste ansluta mig till kommittéförslaget. De betänkligheter, som av riks-försäkringsanstalten beträffande försäkring i enskilda bolag framhållits, torde mera gälla de egentliga affärsbolagen än dylika arbetsgivarbolag. Erfarenheten från utlandet visar, att arbetsgivarbolag synnerligen väl kunna fylla sin uppgift, och i en del länder, såsom Tyskland, Ryssland m. fl., har man anførtrott hela försäkringens genomförande åt sådana bolag. Det måste ju också anses såsom en ganska naturlig utväg att låta arbetsgivarne, som ju hava att bära försäkringens hela börda och vilka i allmänhet hava intresse av att tillgodose sina arbetares bästa, själva, där de så önska, ordna och handhava försäkringen av dessa arbetare. Förutsättningen härför måste dock givetvis vara, att tillräckliga garantier beträffande säkerhet för ersättningarnas utfående och försäkringsbestämmelsernas riktiga tillämpning kunna anses vara för handen. Vissa arbetsgivare kunna ju också, såsom kommittén påpekar, hava särskilt intresse av att sluta sig tillsammans för att genom vidtagande av skydds- och andra åtgärder söka nedbringa kostnaderna.

Med avseende å beskaffenheten av arbetsgivarbolagen har kommittén ansett, att dylika bolag möjligen även skulle kunna bestå i samman-slutningar mellan jordbrukare eller hantverkare i en eller flera kom-muner. Med anledning därav har från några håll framhållits, att så-dana mindre bolag ej alltid skulle erbjuda tillräcklig säkerhet och ej heller i övrigt vara lämpade för försäkringens handhavande, särskilt i fråga om invaliditetsgraders bestämmande och dylikt. Kommitténs mening torde emellertid, ehuru ej i motiven uttryckligen framhållen,

uppenbarligen vara, att vid bildandet av ett dylikt bolag skall tillses, att nödiga garantier även i dessa hänseenden äro för handen. Bolagsordningen skulle ju, efter föredragning av försäkringsinspektionen, prövas av Kungl. Maj:t, och kommer naturligtvis vid denna prövning bolagsordningen ej att godkännas med mindre den innehåller tillräckligt betryggande föreskrifter beträffande förvaltningen och erforderlig sakkunskap i övrigt, motsvarande försäkringens ändamål. Vid sådant förhållande torde ej heller vara att befara, att bolag av alltför ringa omfattning skulle kunna komma till stånd. Däremot kan man tänka sig, att, liksom för närvarande förekommit, koncession skulle kunna beviljas för en sammanslutning av ett större antal hantverksidkare inom Stockholm eller någon annan större stad i riket eller av jordbrukare inom någon av landets största jordbrukskommuner eller inom flera sådana. Det torde slutligen även böra erinras om, att enligt 129 § av lagen om försäkringsrörelse vid samtliga bolag av förevarande beskaffenhet skall finnas anställd en aktuarie för utförande av erforderliga försäkringstekniska beräkningar och utredningar. Där samtliga livräntor genom inköp bliva på riksförsäkringsanstalten överlätna, erfordras dock ej aktuarie.

Möjligen skulle kunna befaras, att ett arbetsgivarbolag, med hänsyn till delägarnes ekonomiska intresse, i ett eller annat fall ej skulle taga erforderlig hänsyn till den skadades rätt vid ersättningsbeloppens bestämmande eller vid avgörandet, huruvida olycksfallet inträffat i arbetet eller icke, m. m. dylikt. Å andra sidan är dock ej heller den möjligheten utesluten, att en statsanstalt, som hade hela försäkringen om hand, skulle vid tillgodoseende av de skadades intressen, av humanitets- eller andra skäl, kunna komma att gå längre, än som vore förenligt med lagstiftningens syfte. Även från denna synpunkt torde det hava sin betydelse, att försäkringsverksamheten kan fördelas mellan anstalter av båda slagen. För att emellertid kunna åstadkomma en understundom behöfelig utjämning av dylika olikheter i lagtillämpningen har jag i 33 § föreslagit ett tillägg, enligt vilket försäkringsrådet, som skulle vara den högsta instansen i besvärfrågor, erhåller rätt att även i sådana fall, där klagan ej förts, upptaga vilket försäkringsärende som helst till behandling och sålunda beredas möjlighet att i försäkringsinrättningsbeslut jämväl i ersättningsfrågor vidtaga erforderlig rättelse. Genom denna form av inspektion från försäkringsrådets sida skulle man erhålla ett medel till förekommande av den ojämnhet i lagtillämpningen, som kunde bliva en följd av olika uppfattningar.

Särskilt med hänsyn till möjligheten av en dylik inspektion hyser jag inga betänkligheter beträffande kommitténs förslag att även åt ömse-sidiga olycksfallsförsäkringsbolag, för ändamålet bildade av arbetsgivare såsom delägare, vilka svara för bolagets förbindelser med obegränsad personlig ansvarighet, medgiva rätt att meddela försäkring enligt lagen. I huvudsak skulle dessa bolag således i försäkringshänseende vara jämnställda med riksförsäkringsanstalten. I övrigt skulle i fråga om arbetsgivarbolagen gälla, såsom även för närvarande i fråga om motsvarande, redan existerande bolag är fallet, att lagen om försäkringsrörelse å dem skulle hava tillämpning, och att således Kungl. Maj:t skulle hava att pröva bolagsordningen ävensom beräkningsgrunderna, samt att försäkringsinspektionen skulle utöva tillsyn över deras verksamhet. Erforderliga bestämmelser i sistnämnda syfte ha även av kommittén föreslagits i 29 § av dess förslag.

Beträffande åter frågan, huruvida man, såsom från flera håll påyrkats, bör medgiva de egentliga *affärsbolagen* rätt att meddela den ifråga-varande försäkringen under samma villkor, som skulle gälla för riksförsäkringsanstalten och arbetsgivarbolagen, får jag till en början erinra om utländska förhållanden i detta hänseende. Såsom av kommitténs betänkande framgår, äger i de *flesta länder med försäkringsplikt* den ifrågavarande försäkringen rum allenast i statsanstalter eller arbetsgivarbolag. Så är förhållandet i Tyskland, Österrike, Ungern, Ryssland, Rumänien, Luxemburg, Schweiz och Norge. I Holland och Danmark, i vilka länder försäkringsplikt jämväl är gällande, nämligen beträffande Holland för industrien och beträffande Danmark för jordbruket och sjöfarten, gälla särskilda förhållanden; lagförsäkring medgives visserligen formellt för affärsbolagen, men ersättningsbeloppen bestämmas icke av dessa bolag själva utan av den statliga försäkringsmyndigheten, i Holland av riksförsäkringsbanken och i Danmark av arbetarförsäkringsrådet, vilka myndigheter även bestämma ersättningarna i alla övriga fall. Endast i Finland och Italien är försäkringen utan egentlig inskränkning medgiven även för affärsbolagen. Härvid bör dock, vad Finland angår, märkas, att någon statsanstalt där ännu ej finnes inrättad samt att försäkringen endast omfattar invaliditet och dödsfall, men ej ersättning vid sjukdom, och att ersättningarna äro synnerligen låga. Man finner sålunda, att affärsbolagen enligt den utländska lagstiftningen endast undantagsvis och då vanligen under särskilda förhållanden medgivas rätt att övertaga den lagstadgade försäkringen.

Visserligen erbjuda affärsbolagen i allmänhet tillräcklig säkerhet för ersättningarnas utfående även i fråga om ersättningar av sådana belopp, som skulle utgivas enligt den nya lagen. Riksförsäkringsanstalten framhåller emellertid, att dessa bolag, för att kunna med framgång konkurrera med anstalten, frestas att söka inskränka ersättningarna. I jämförelse med riksförsäkringsanstalten, som för närvarande utövar sin verksamhet utan att behöva bekosta någon del av förvaltningen och använder de inflytande avgifterna uteslutande i försäkringens syfte, hava nämligen affärsbolagen att med arbetsgivarnes avgifter icke allenast, såsom riksförsäkringsanstalten, bestrida ersättningsbeloppen utan även hela förvaltningskostnaden samt att dessutom om möjligt bereda delägarna någon vinst på rörelsen. Under sådana förhållanden torde erforderlig hänsyn till försäkringens sociala uppgifter ej alltid kunna tagas. Måhända skulle man därför, såsom riksförsäkringsanstalten framhållit, även kunna befara, att den för den sociala olycksfallsförsäkringens så viktiga profylaktiska verksamheten ej sällan skulle komma att eftersättas i andra fall, än där den för bolaget självt kunde medföra ekonomisk fördel. I allmänhet synes det även mindre lämpligt att, såsom från en del håll påyrkats, göra en försäkring med förevarande uppgift till föremål för affärskonkurrens i egentligare mening.

Man kunde visserligen tänka sig, att den slags inspektion med avseende å ersättningsbeloppens bestämmande, som jag, enligt vad jag ovan anfört, ansett böra tillkomma försäkringsrådet i fråga om riksförsäkringsanstalten och arbetsgivarbolagen, även skulle kunna verka till avsevärd minskning av dylika olägenheter. Antagligt är dock, att ett sådant övervakande av affärsbolagens verksamhet skulle bliva synnerligen svårt att genomföra och medföra en inskränkning eller ett uppgivande av bolagens verksamhet på detta område. Och då, såsom av kommittén framhållits, något egentligt behov för försäkringens fullgörande i förevarande avseende ej föreligger, har jag ej ansett mig böra avvika från den av kommittén angivna grundsatsen, att i vårt land, liksom i regel i utlandet, den sociala olycksfallsförsäkringens i allmänhet bör omhänderhavas av en statsanstalt eller av arbetsgivarbolag.

I själva verket utesluta emellertid de av kommittén föreslagna bestämmelserna ej möjligheten av en medverkan från affärsbolagens sida. Enligt kommitténs förslag kan nämligen en arbetsgivare själv få övertaga ansvaret för ersättningarnas utgivande och den skadades vård, därest tillräcklig säkerhet ställes eller på grund av arbetsgivarens soliditet eljest finnes vara för handen. Såsom dylik säkerhet måste natur-

ligtvis i regel också ett försäkringsbrev från något av de av staten godkända enskilda försäkringsbolagen godtagas. Enligt lagen skall dock försäkringen ytterst äga rum i riksförsäkringsanstalten eller i ett arbetsgivarbolag, därest arbetsgivaren är delägare i sådant bolag. Denna bestämmelse innebär, för det fall att arbetsgivaren antingen själv direkt eller indirekt genom försäkring i affärsbolag ansvarar för ersättningarnas utgivande, att riksförsäkringsanstalten, respektive arbetsgivarbolaget, bestämmer eller åtminstone noga kontrollerar ersättningsbeloppen. Dessutom skall för försäkringen erläggas det förvaltningsbidrag, som föreskrives i 16 § av lagförslaget.

Häri genom har kommittén i verkligheten frångått den i allmänhet i utlandet antagna principen att icke godtaga försäkring i affärsbolag och i huvudsak ställt sig på den ståndpunkt, som intages av de holländska och danska lagarna, nämligen att försäkring väl må äga rum i enskilda affärsbolag, men att ersättningarna bestämmas eller kontrolleras av någon av de i lagen föreskrivna försäkringsinstitutionerna.

På grund av vad jag sålunda anfört, får jag hemställa, att under 4 § måtte såsom första stycke intagas hela 4 § enligt kommitténs förslag.

Jag har nämligen med avseende å riksförsäkringsanstaltens erinringar tänkt mig ett tillägg till förevarande §. Riksförsäkringsanstalten påpekar nämligen bl. a., att en delägars samtliga arbetare i den verksamhet, som bolagets försäkring avser, böra i samma bolag försäkras. Med en dylik bestämmelse skulle man undvika den olägenhet ur försäkringssynpunkt och de förvaltningssvårigheter, som skulle kunna uppstå, därigenom att arbetsgivaren-delägaren försäkrade sina goda risker i bolaget och överlämnade de sämre riskerna åt riksförsäkringsanstalten.

I enlighet med vad jag sålunda anfört, skulle 4 § i det nya förslaget erhålla följande lydelse:

Försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten; dock att, där för ändamålet bildats sådant ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, vars delägare äro arbetsgivare och för vars förbindelser delägarne svara med obegränsad personlig ansvarighet, försäkringen av delägarnes arbetare i stället må äga rum i det bolag.

Försäkring i bolag, som ovan sägs, skall omfatta samtliga delägarens arbetare i rörelse, arbetsföretag eller annan verksamhet, som med försäkringen avses.

5 §.

I denna paragraf har, för prövning av besvär över försäkringsinrättningarnas beslut, av kommittén, till undvikande av det nuvarande domstolsförfarandet, föreslagits inrättandet av ett för hela riket gemensamt *försäkringsråd*, vilket jämväl i övrigt skulle hava till uppgift att med uppmärksamhet följa försäkringens tillämpning och utveckling.

5 §.

Vid behandlingen av denna fråga redogör kommittén först för besvärsordningen i flera andra länder, ur vilken redogörelse, beträffande några med vårt land till folkmängden jämförliga länder med försäkringsplikt, följande må anföras.

Utländet.

Vad *Danmark* beträffar bestämmas, såsom jag förut nämnt, ersättningarna av ett s. k. arbetarförsäkringsråd, dock att i fråga om sjukhjälp parterna själva kunna överenskomma om beloppet och rådet endast avgör i fall av tvist. Rådet, som är en av staten för ändamålet upprättad myndighet med domstolsliknande ställning, har fyra särskilda avdelningar, nämligen industri-, lantbruks-, sjöfarts- och fiskeriavdelningarna. Industriavdelningen består av en av Konungen utnämnd ordförande, två av Konungen utsedda medlemmar, därav en läkare, samt två arbetsgivare utsedda av inrikesministern och två arbetare valda av en sjukkassenämnd. De övriga avdelningarna äro i huvudsak sammansatta på motsvarande sätt, dock att ordföranden är gemensam för alla avdelningarna. Rådets beslut om rätt till ersättning (ersättnings- resp. försäkringsplikt m. m.) kan överklagas hos inrikesministern. Övriga beslut angående ersättningsbelopp m. m. kunna överklagas endast av formella skäl.

I *Holland* bestämmas jämväl alla ersättningar av en enda myndighet, nämligen riksförsäkringsbanken, även i de fall, där ett arbetsgivarbolag eller arbetsgivaren själv övertagit risken. Såsom närmast högre instans för alla tvister fungerar inom varje provins ett besvärsmål, bestående av en ordförande och en vice ordförande, vilka utnämnas av regeringen, samt minst två arbetsgivare och två arbetare, som utses av provinsrepresentationen. Den högsta instansen utgöres av centralbesvärsmålet, som består av president, vice president och minst 8 medlemmar, som skola äga juridisk kompetens och utnämnas av regeringen.

Enligt den för *Schweiz* gällande olycksfallslagstiftningen handhaves försäkringen av den för hela landet gemensamma schweiziska olycksfallsförsäkringsanstalten i Luzern, som i första hand beslutar om ersättnings belopp. Över sådant beslut kan klagan föras inför en särskild domstol i kantonen, som av kantonen utses för sådana måls handläggning. Såsom högsta instans i ersättningsfrågor fungerar en särskild försäkringsdomstol i Luzern. Tvist, huruvida en rörelse är försäkringspliktig eller icke, skall dock hänskjutas till förbundsrådet (regeringen) eller en av detsamma utsedd myndighet. Över anstalten står ett förvaltningsråd bestående av 40 medlemmar nämligen 16 arbetsgivare, 12 arbetare, 4 frivilligt försäkrade och 8 representanter för det allmänna. Förvaltningsrådet tillkommer, bland annat, att bestämma indelningen i farlighetsklasser ävensom försäkringspremier samt att avgöra besvär rörande frågor av denna art.

Beslut av den *norska* riks-försäkringsanstalten kunna överklagas inför en riks-försäkringsappellkommission, som består av tvenne avdelningar, av vilka den ena avgör frågor rörande olycksfallsförsäkringen för industrien (ävensom sjukförsäkringsärenden) och den andra avdelningen har att behandla frågor rörande sjömans- och fiskarförsäkringen. Den förra avdelningen består av en ordförande, en läkare och en tekniker, vilka utnämnas av Konungen, ordföranden med sex månaders uppsägning och de övriga för fem år i sänder, samt två arbetsgivare och två arbetare, som utses av stortinget för tre år. Den andra avdelningen består av fem medlemmar, nämligen samma ordförande och läkare som i förra fallet och därjämte en redare, en fartygsbefälhavare och en till besättningen hörande sjöman, utsedda av stortinget. Denna kommission, som även har att avgiva betänkanden i arbetarförsäkringsfrågor, avgör såsom sista instans besvär i sådana frågor som bestämmande av arbetsförtjänsten, försäkringspremier, farlighetsklasser, ersättningsbelopp o. d. Där- emot kunna sådana kommissionens beslut, som icke bero på »skjönsmässig» prövning, t. ex. beslut, huruvida en rörelse är försäkringspliktig eller icke, överklagas inför domstol.

1884 års
kommitté.

Beträffande vårt land gick *arbetarförsäkringskommitténs* år 1888 avgivna förslag i förevarande avseende ut på, att riks-försäkringsanstaltens beslut i ersättningsfrågor skulle kunna överklagas genom besvär hos en *särskild nämnd*, vilkens avgörande skulle vara slutgiltigt. Denna nämnd skulle bestå av en ordförande och sex av regeringen utsedda ledamöter, nämligen en läkare, en tekniker, två arbetsgivare och två arbetare.

Nämnden skulle utgöra en avdelning av ett för försäkringens övervakande inrättat särskilt råd, som dessutom skulle hava 18 ledamöter, utsedda för tre år i sänder, 8 av regeringen och 5 av vardera av riksdagens kamrar. Besvär över riksförsäkringsanstaltens beslut om försäkringssskyldighet skulle dock anföras hos Konungen.

Ålderdomsförsäkringskommittén anför därefter bl. a.:

Kommittén.

»Av de ovan i korthet anförda bestämmelserna rörande instansordning m. m. i utlandet framgår, att i länder med försäkringsplikt i regel en särskild instans eller särskilda instanser för fullföljande av *mål rörande ersättning* inrättats, och att endast undantagsvis dylika tvister dragas inför domstol. Tydligt är även, att i ärenden av förevarande art en snabbare rättsskipning är av nöden, än som kan ernås genom det vanliga rättegångsförfarandet, ävensom att på grund av ärendenas beskaffenhet avgörandet av tvister lämpligare sker genom särskilda för ändamålet inrättade, av sakkunniga personer sammansatta myndigheter än av en vanlig domstol, vid vilkens behandling av försäkringstvister av ifrågavarande art bristen på erforderlig sakkunskap på området i regel måste ersättas genom utlåtanden från andra myndigheter eller personer.»

»Vid bedömandet av frågan om särskild instans för ersättningsfrågorna skulle man visserligen för ändamålet kunna tänka sig lokala skiljedomstolar, sammansatta av representanter för arbetsgivarne och arbetarne och av sakkunniga på hithörande områden. En dylik utväg har även anlåtats i några länder, men medför den olägenheten, att ytterligare en instans erfordras för att åstadkomma enhetlighet i de vid ärendenas behandling tillämpade principerna. Givetvis kunna ärendena, vid en dylik anordning, ej heller slutgiltigt behandlas så skyndsamt, som där endast en för alla fall gemensam instans är för handen.»

»Enligt kommitténs förmenande torde det, såsom jämväl av arbetarförsäkringskommittén framhållits, vara tillräckligt och ur många synpunkter fördelaktigare, om för avgörandet av tvister om ersättning inrättades en enda, för hela riket gemensam större skiljenämnd, vilken i förekommande fall skulle kunna fördela sitt arbete på avdelningar. I en dylik större nämnd skulle behovet av erforderlig sakkunskap på alla hithörande områden också lättare kunna tillgodoses än vid ett antal över hela landet spridda mindre nämnder. Utan tvivel skulle även totalkostnaderna för en dylik större nämnds verksamhet komma att ställa sig avsevärt billigare än för en mängd lokala nämnder. Framför allt

skulle emellertid, såsom redan antytts, härigenom ärendena i närmaste instans komma att avgöras efter mera enhetliga och allmängiltiga grunder.»

»Den för hela riket gemensamma skiljenämnden, vilken kommittén sålunda tänkt sig såsom instans för avgörande av besvär över riksförsäkringsanstaltens och arbetsgivarbolagens beslut i *ersättningsfrågor*, har av kommittén i lagförslaget benämnts *försäkringsrådet*; och har denna benämning för ifrågavarande myndighet valts med hänsyn därtill, att kommittén jämväl ansett en del andra uppgifter, än att allenast vara en instansmyndighet, böra tillkomma densamma.»

»Då själva grunden för *rätt* till ersättning vilar på avgörandet av frågan, huruvida ett olycksfall föreligger, samt huruvida olycksfallet skall anses hava inträffat »i arbetet» eller icke, och då för avgörandet av tvist i sådant hänseende ävenledes särskild sakkunskap i regel är erforderlig, har kommittén ansett, att jämväl frågor av denna art böra hänskjutas till försäkringsrådet.»

»Tvister rörande arbetsgivares *skyldighet att försäkra*, d. v. s. frågor, huruvida det handlar om arbetsgivare eller arbetare i olycksfallslagstiftningens mening, skola, såsom ovan angivits, enligt de utländska lagarna i regel avgöras av vanlig domstol eller i administrativ väg. I allmänhet torde begagnandet av domstolsvägen vid dessa tvisters avgörande hava föranletts därav, att de ifrågavarande lagarna hava en begränsad omfattning och därför ofta innehålla detaljerade bestämmelser för begränsningen av denna sin omfattning.»

»Förhållandet synes emellertid bliva ett helt annat, därest försäkringens omfattning bestämmes så allmänt och i övrigt på det sätt, som kommittén i sitt förslag angivit. De enda frågor, som enligt detta förslag i förevarande hänseende kunna i fråga om arbetsgivaren uppkomma, gälla väsentligen, huruvida hans verksamhet eller hushåll är av den ringa omfattning, att han endast av tillfälliga orsaker måste använda arbetare, eller, såsom t. ex. vid entreprenadverksamhet o. d., vem som skall anses vara rätt arbetsgivare och således avgiftsskyldig. Beträffande arbetarens ställning till försäkringen kan tvekan uppstå, huruvida han skall anses använd till arbete i sitt hem, i vilket fall han enligt 3 § icke skulle omfattas av försäkringen, eller huruvida han utför arbetet mot avlöning eller icke, eller i vad mån han för tillfälligt utförande av arbete bör vara försäkrad o. s. v. Då vid bedömandet av dessa frågor även erfarenhet från det praktiska livet är erforderlig, och vikten av att

frågorna erhålla en möjligast skyndsam behandling i många fall ej torde vara mindre än beträffande ersättningsfrågorna, så har kommittén icke tvekat föreslå, att jämväl nu berörda frågor i händelse av tvist skulle dragas inför försäkringrådets avgörande.»

»Liksom frågor rörande avgiftsskyldighet och dylikt, så böra ej heller tvister, som avse *storleken av de försäkringsavgifter*, vilka skola av arbetsgivarne erläggas, avgöras av vanlig domstol, då vid avgörandet av sådan tvist särskild sakkunskap på flera områden är erforderlig.»

»Storleken av den försäkringsavgift, som arbetsgivaren har att erlægga, är beroende av flera olika omständigheter. Dels gäller det bestämmandet av den farlighetsklass, till vilken hans verksamhet skall hänföras, och verksamhetens särskilda ställning inom denna farlighetsklass, och dels måste vid beräkningen av premien hänsyn tagas till den försäkrades arbetsförtjänst och arbetstid samt, där försäkringen är kollektiv, till samtliga i verksamheten sysselsatta arbetares avlönings- och arbetsförhållanden. Slutligen äro även vissa försäkringstekniska grunder för premiernas beräkning, såsom invaliditetsgraderna, giftermåls- och barnfrekvensen m. m., av den art, att de kunna tänkas giva anledning till olika meningar.»

»Då således flera av de förhållanden, till vilka hänsyn måste tagas vid beräkningen av försäkringsavgifterna, tillhöra områden, på vilka sakkunskap av liknande art erfordras som beträffande frågor om ersättning och avgiftsskyldighet, synas vägande skäl tala för att enligt Norges och Hollands exempel även anförtro avgörandet i sista hand av premiefrågor åt försäkringsrådet.»

»Till de beslut av riks försäkringsanstalten, i vilka rättelse bör kunna sökas, höra även utfärdande av *formulär* eller annan allmän *föreskrift* som i lagförslaget omnämnes. Dessa formulär eller föreskrifter avse dels enligt 17 § arbetsgivares uppgifter om beskaffenheten av hans verksamhet m. m., dels enligt 21 § anmälan om inträffat olycksfall, dels enligt 28 § uppgifter, som skola av arbetsgivarbolagen lämnas till riks försäkringsanstalten o. s. v. Även ändring härutinnan skulle enligt kommitténs förmenande kunna vinnas efter framställning hos försäkringsrådet.»

»Av vad sålunda blivit anfört framgår, att enligt kommitténs förslag skulle hos försäkringsrådet kunna *överklagas alla de beslut* av riks försäkringsanstalten eller av arbetsgivarbolag, *som röra själva försäkringen och dess tillämpning*. Kommittén har därvid tänkt sig, att *rådets beslut*

icke skulle få överklagas, och att rådet alltså skulle utgöra sista instans i dylika frågor.»

»Lagförslagets bestämmelser kunna emellertid även i en del fall giva anledning till tvister av den art, att de kunna bli föremål för prövning vid *domstol*. Hit höra frågor huruvida, vid bedömande av änkas eller änklings rätt till livränta enligt 7 §, äktenskapet är giltigt; om rätt till livränta för barn, enligt samma paragraf, vid tvist om fader- eller moderskap; om ersättningstagare är svensk medborgare (27 §); om olycksfall uppsåtligen förorsakats av den skadade eller någon hans anhörig (24 §) m. m.»

»Förutom den mera speciella sakkunskap av juridisk, ingenjörsteknisk, försäkringsteknisk och medicinsk natur, som sålunda bör vara representerad, måste emellertid, såsom även vid motsvarande institutioner i utlandet är fallet, ett tillräckligt antal *arbetsgivare* och *arbetare*, utsedda exempelvis på liknande sätt som medlemmarna i det sociala rådet, erhålla plats i försäkringsrådet. Först härigenom skulle rådet komma att förfoga över den ytterligare sakkunskap, som erfordras för en allsidig behandling av de förekommande ärendena, och tillika erhålla karaktären av en verklig *skiljenämnd*.»

»Genom en dylik sammansättning av fackmän och socialt intresserade personer, skulle rådet emellertid, enligt kommitténs förmenande, även vara ägnat att fylla vissa *andra synnerligen viktiga uppgifter* av mera allmän betydelse än den att allenast vara en myndighet för avgörande av försäkringstvister.»

»Därest nämligen rådet, såsom ovan angivits, finge en sådan sammansättning, att även ett antal arbetsgivare och arbetare från de olika verksamheter, som skulle omfattas av olycksfallslagstiftningen, intoges såsom medlemmar i detsamma och deltog i avgörandet av försäkringsfrågorna, skulle därigenom i tillräcklig utsträckning kunna tillgodose det behov av *samverkan* mellan försäkringsmyndigheten och eljest särskilt intresserade och sakkunniga personer, som på förevarande område i alla länder gjort sig gällande. Därigenom skulle även beredas möjlighet för, att arbetsgivarne och arbetarne, beträffande kontrollen över försäkringskostnaderna och ersättningarnas bestämmande, skulle kunna iakttaga berättigade intressen.»

»Såsom allmän uppgift skulle det vidare åligga rådet att *med uppmärksamhet följa försäkringens tillämpning och utveckling* (5 §). I enlighet härmed har det även, beträffande den i flera utländska lagar dylika rådsinstitutioner tillerkända befogenhet att göra framställningar om

ändringar i lagstiftningen m. m. eller att avgiva utlåtanden i frågor, som till dem hänskjutas, synts kommittén självfallet, att försäkringsrådet, såsom en för ändamålet lämplig sakkunnig myndighet, skulle äga att *avgiva yttranden och förslag i frågor, som röra försäkringslagen* och dess tillämpning, och vilka till rådet av regeringen för ändamålet remitteras eller av rådet på eget initiativ upptagas till behandling.»

Kommittén framhåller jämväl möjligheten av att ett dylikt försäkringsråd, vederbörligen kompletterat, framdeles skulle kunna utvecklas till att bliva en gemensam högsta instans för socialförsäkringens olika grenar i vårt land och ett gemensamt organ, som även skulle kunna verka för en närmare förening mellan dessa försäkringsgrenar.

Mot inrättandet av ett försäkringsråd såsom högsta instans för avgörande av försäkringstvister av olika slag hava endast från några få håll erinringar blivit gjorda. Sålunda ifrågasätter Kungl. Maj:ts befallningshavande i Jämtlands län, att riks försäkringsanstalten kunde bliva andra instans i fråga om försäkringsbolagen och att besvär över anstaltens beslut i ersättningsfrågor kunde anföras i regeringsrätten. I fråga om formulär o. d. borde avgörandet i sista hand tillkomma Kungl. Maj:t i statsrådet.

Departements-
chefen.

För min del finner jag de skäl, som av kommittén i förevarande avseende anförts, vara avgörande, och synes mig sålunda, då ej heller den utvidgning av rådets befogenhet beträffande inspektionsverksamhet, som jag redan föreslagit, torde erfordra ändring i formuleringen, § 5 i förslaget böra erhålla samma lydelse som i kommittéförslaget, nämligen:

Besvär och framställningar, som i 33 § omförmälas, prövas av ett för hela riket gemensamt försäkringsråd, som jämväl i övrigt har att med uppmärksamhet följa försäkringens tillämpning och utveckling. Försäkringsrådets organisation bestämmes av Konung och Riksdag.

6 och 7 §§.

I dessa paragrafer meddelas bestämmelserna om ersättningarnas storlek. 6 och 7 §§.

Från några håll har ifrågasatts, huruvida icke de föreslagna ersättningsbeloppen vore väl rikligt tilltagna och huruvida icke genom kost-

Utlåtanden.

naderna för desamma vissa näringsgrenar kunde komma att alltför hårt betungas. I dessa hänseenden hava emellertid i allmänhet ej några bestämda yrkanden framställts. Vidare har man i flera fall anmärkt såsom betänkligt, att livräntorna vid olycksfall i arbete icke stode i lämplig proportion till ålderdomspensionen enligt lagen om allmän pensionsförsäkring. Dessutom påpekas faran av dubbelförsäkring under sjukdomstiden i de fall, då arbetaren även från annat håll erhåller sjukunderstöd.

Å andra sidan finner man, särskilt från arbetarorganisationer, på flera håll erkännanden av att ersättningarna i stort sett blivit väl avvägda, motsvarande nutidens krav. Å ett par håll har man dock även yrkat på sjukpenningens höjande från $\frac{2}{3}$ till $\frac{4}{5}$ av arbetsförtjänsten, ävensom att i lagen borde intagas en bestämmelse, som har sin motsvarighet i några utländska lagar, om att, därest olycksfallet medfört icke allenast helinvalditet utan även sådan hjälplöshet, att den skadade icke kan undvara främmande uppspassning och vård, livräntan skulle kunna höjas ända till hela arbetsförtjänsten.

Departements-
chefen.

Såsom jag redan förut framhållit torde utan tvivel de av den föreslagna försäkringen uppkommande kostnader för arbetsgivarne i flera fall bliva särdeles betungande. En tillförlitlig utredning angående förhållandena i detta hänseende beträffande särskilda näringsgrenar eller särskilda arbetsgivare torde dock svårigen kunna åstadkommas. Man har väl i detta hänseende knappast någon annan utväg än att hänvisa till motsvarande förhållanden i utlandet, där man i länder, som infört försäkringsplikt, redan länge haft ersättningsbelopp till ungefär samma storlek som kommittéförslagets, och där man i några fall, såsom även i avgivna utlåtanden framhållits, gått ännu något längre. Sålunda utgör den högsta invalidräntan i Schweiz och Holland 70 % av arbetsförtjänsten och kan t. ex. i Tyskland och Schweiz i vissa fall uppgå till hela arbetsförtjänsten. I några få länder med försäkringsplikt utgår högsta livräntan dock endast med 60 % av arbetsförtjänsten, vilken bestämmelse naturligen haft till följd, att i dessa länder yrkanden oupphörligt göras om förhöjning till den vanliga procentsatsen.

Under sådana förhållanden har det, såsom jag även förut anfört, ej synt mig lämpligt att föreslå någon nedsättning i procentsatsen för den högsta invalidräntan, så mycket mindre, som en dylik nedsättning i alla händelser ej skulle kunna bliva så väsentlig, att arbetsgivarne börda därigenom komme att lättas i någon mera avsevärd mån. Skulle det visa sig, att någon för landet viktig näringsgren, exempelvis sten-

brytningsindustrien, skulle, trots vidtagande av nödiga skyddsåtgärder, genom utgifterna för olycksfallsförsäkringen komma i alltför betryckt läge, torde väl särskilda åtgärder för upphjälpande av en dylik näring möjligen kunna påtänkas.

Jag har nu uteslutande talat om procentsatsen för den högsta invalidröntan. Anledningen härtill är, att denna procentsats i huvudsak är den bestämmande faktorn i fråga om kostnadens storlek. Kostnaden för invalidröntorna uppgår nämligen i allmänhet till 60 à 70 % av totalkostnaden. Kostnaden för sjukersättningarna och för livröntorna vid dödsfall komma först i andra rummet i detta hänseende. Ville man därför i någon väsentlig mån nedbringa kostnaderna för ersättningarna, skulle detta svårligen kunna åstadkommas annat än genom nedsättning av procenttalet för invalidröntan, varmed då också skulle följa motsvarande nedsättning för sjukersättningen, eftersom för denna försäkring procentsatsen vanligen är densamma som för invalidröntan.

Då man understundom framhållit olycksfallsersättningarnas väl höga belopp i jämförelse med beloppen av de pensioner, som meddelas enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, torde man böra erinra sig, att detta endast kan hava något berättigande i fråga om livröntorna vid höggradig invaliditet. Dessa fall äro emellertid ytterst sällsynta. I medeltal uppgår invaliditetsgraden för samtliga olycksfallsinvaliderna ej ens till 25 %. Mot en invaliditetsgrad av 25 % svara emellertid livräntor till ett belopp, som växlar mellan allenast 50 och 300 kronor, vilka belopp åtminstone icke äro högre än de pensioner, som längre fram komma att utgå från folkpensioneringen. Däremot bliva utan tvivel för änkor efter arbetare, som avlidit till följd av olycksfall i arbete, livröntorna ej sällan högre än pensionerna från folkpensioneringen. Att livröntorna enligt olycksfallslagen i vissa fall kunna bliva avsevärt högre än invalidpensionerna enligt allmänna pensionslagen är således visserligen riktigt, men detta förhållande står i full överensstämmelse med grunderna för olycksfallslagstiftningen och har sin motsvarighet i andra länder med ålderdoms- och invaliditetsförsäkring.

I sammanhang med denna fråga torde även böra erinras, att enligt kommittéförslaget olycksfallsröntorna understundom, nämligen vid de höggradiga invaliditetsfallen, komma att ökas med pensioner från folkpensioneringen. I varje sådant fall tillkommer nämligen i första rummet den så kallade avgiftspensionen, vilken motsvarar arbetarens erlagda avgifter. Pensionstilläggen åter kunna endast utgå i sådana fall, där olycksfallsröntan ej uppgår för man till 300 och för kvinna

till 280 kronor samt, såsom redan nämnts, endast vid höggradig invaliditet. Vid högre åldrar kunna således olycksfallsinvaliderna i vissa fall sammanlagt erhålla högre pension än övriga invalider, som erhålla pension allenast enligt pensionslagen.

Beträffande faran för dubbelersättning under sjukdomstiden har jag redan yttrat mig och återkommer jag till denna fråga vid behandlingen av 11 §.

I fråga om en del mot förslaget framställda detaljanmärkningar, torde jag särskilt böra yttra mig om några yrkanden, som framställts av riksförsäkringsanstalten. Anstalten anför bl. a.:

Riksförsäkringsanstalten.

»Beträffande tiden, från vilken sjukpenning bör utgå, vill riksförsäkringsanstalten i kommitténs förslag föreslå den modifikation, att sjukpenning skall utgivas från och med fjärde dagen efter dagen för olycksfallet i stället för från och med dagen efter olycksfallets dag. Det torde nämligen vara att befara, att med den av kommittén föreslagna bestämmelsen en skadad, som i verkligheten varit hindrad arbeta i en, två eller tre dagar efter olycksfallsdagen, frestas göra allt för att anses sjuk å fjärde dagen, då han ju erhåller sjukpenning för fyra dagar, under det han eljest icke erhåller någon kontant ersättning. Enligt vad riksförsäkringsanstalten erfarit, lär det i Holland inom riksförsäkringsbanken därstädes förefinnas en bestämd önskan, att den holländska lagens bestämmelse i ämnet, vilken är av liknande innehåll som den av kommittén föreslagna, måtte ändras i den riktning, riksförsäkringsanstalten nu angivit. Det torde också få erinras om att de försäkringar, som nu äro tecknade i riksförsäkringsanstalten med rätt till ersättning under karenstiden, i de flesta fall avse att bereda den skadade ersättning från och med fjärde dagen av läkarbehandlingen.»

»Beträffande den påföljd, som ett olycksfall skall hava medfört för att sjukpenning skall utgivas, anser riksförsäkringsanstalten först och främst, att sjukpenning skall, såsom dess namn också antyder, utgå för så vitt den skadade är att anse såsom sjuk. Detta uttryck får därvid tagas så omfattande, att detta tillstånd anses fortfara under den tid, under vilken den egentliga sjukdoms- och läkningsprocessen pågår, samt så länge läkarvård eller annan behandling för den skadades återställande erfordras, eller med andra ord under den tid, det av olycksfallet föranledda allmänna eller lokala sjukdomstillståndet varar.»

»Riksförsäkringsanstalten har föreslagit en kortare karenstid. Vinner riksförsäkringsanstaltens förslag i denna riktning bifall, föranledes därav

ändring i bestämmelserna om den tid, från vilken sjukpenning skall utgå. Beträffande formuleringen av bestämmelsen i sådant fall — liksom ock för det fall, att någon karenstid möjligen icke skulle finnas lämplig — anser sig riks-försäkringsanstalten böra fästa uppmärksamheten på en omständighet, som vid angivandet i lagförslaget av tidpunkten, från vilken sjukpenning skall beräknas, icke synes hava beaktats. Det förekommer nämligen ganska ofta, att ett olycksfall först efter någon kortare tid visar sig inverka på den skadades arbetsförmåga. Så är t. ex. händelsen beträffande alla s. k. blodförgiftningar, i vilka fall den skadade ofta i åtskilliga dagar efter olycksfallet är fullt arbetsför. Detsamma inträffar också icke sällan i fråga om vissa ögonskador, särskilt sådana, som föranletts av inträngande metallflisa. Det skulle naturligtvis vara alldeles oriktigt, om den skadade skulle få uppbära sjukpenning allt ifrån dagen efter olycksfallsdagen eller från den av riks-försäkringsanstalten föreslagna karenstidens slut och således också för sådan tid, under vilken han varit i fullt arbete och uppburit full arbetslön.»

»Det förfaringssätt, som vid sidan av 1901 års lag och i mindre överensstämmelse med lagens bokstav än med dess anda allt mera utvecklat sig, nämligen att livränta i erforderliga fall till sitt belopp fastställes allenast för viss tid, d. v. s. att så kallad *tillfällig livränta* tillerkännes den skadade, har icke blivit berört i kommitténs betänkande. Riks-försäkringsanstalten anser för sin del bibehållandet av denna ersättningsform vara ett oeftergivligt villkor för att skaderegleringen skall kunna ske på ett nöjaktigt sätt och utan allt för tunga former.»

»Riks-försäkringsanstalten får därför och under åberopande av vad ovan sagts rörande villkoren och tiden för livräntas utgående, härmed hemställa, att kommitténs förslag i nu förevarande avseende måtte förändras i sådan riktning, att *livränta stadgas skola utgå, först sedan det av olycksfallet föranledda allmänna eller lokala sjukdomstillståndet upphört, samt att anordningen med livränta, som beviljas allenast för viss bestämd tid, däri vinner stöd.*»

»I likhet med kommittén anser riks-försäkringsanstalten lämpligt, att den skadade erhåller erforderlig *läkarvård jämte läkemedel*. Dock vill riks-försäkringsanstalten framhålla, att i vårt land med dess stora avstånd läkarvården stundom kan betinga en kostnad, vilken står i oskäligt förhållande till skadans beskaffenhet. Det har i riks-försäkringsanstaltens verksamhet förekommit, att t. ex. ett enda besök av läkare hos den sjuke för avgivande av läkarintyg uppgivits skola på grund av väg-

längden enligt fastställd taxa för provinsialläkare betinga en kostnad av 50 kronor. Man skulle i dylika fall, särskilt för mindre skador, kunna åtnöja sig med vård av sjuksköterska eller annan lämplig person.»

Departements
chefen.

Med avseende å dessa och även från annat håll gjorda, liknande framställningar har jag vidtagit en omformulering av 6 § i sin helhet. Särskilt har jag därvid tagit hänsyn till yrkandet om, att den kontanta sjukpenningen ej skulle utgå förrän från och med fjärde dagen efter olycksfallsdagen ävensom att i sådana fall, där läkarvård ej utan synnerliga svårigheter kan anskaffas, i stället annan lämplig vård må beredas den skadade.

Beträffande 7 § har jag av vad som anförts i de inkomna utlåtandena ej funnit tillräcklig anledning till vidtagande av någon ändring.

I enlighet med vad jag sålunda anfört skulle 6 och 7 §§ erhålla följande lydelse:

6 §.

Har arbetare skadats till följd av olycksfall i arbetet, skall, på grund av försäkringen, till honom i ersättning utgivas:

1) om olycksfallet medfört sjukdom, som vållat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

a) erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dylikt;

b) sjukpenning för varje dag sjukdomen varar, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, motsvarande två tredjedelar av den skadades dagliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att sjukpenning ej utgår under de fyra första dagarna efter olycksfallet, dagen för olycksfallet inräknad, och ej heller utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel;

2) om olycksfallet, efter sjukdomens upphörande, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

livränta under tiden å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att livränta ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel.

Kan vid sjukdom läkarvård ej utan oskäligen omgång eller kostnad anskaffas, må i stället annan lämplig vård beredas den skadade.

7 §.

Har olycksfallet medfört arbetarens död, skall i ersättning utgivas:

a) begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock ej med mindre än femtio kronor;

b) livräntor till efterlevande, nämligen:

till änka eller änkling, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, samt

till varje den avlidnes minderåriga barn en livränta från dödsfallet, till dess barnet uppnått femton års ålder, å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten;

dock att, där livräntor till efterlevande skulle, för år räknat, sammanlagt överstiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, de skola, i förhållande till vad på en var livräntetagare belöper, nedsättas till detta belopp, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar.

Till änka eller änkling, som före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

8 §.

8 §.

I 8 § har kommittén upptagit de allmänna regler för bestämmande av invaliditetsgraden, som återfinnas i 5 § i nu gällande lag. Kommittén har däremot icke i sitt förslag intagit de i 1901 års lag till ledning vid tillämpningen av dessa regler angivna exempel å de mot vissa kroppsskador i allmänhet svarande procenttal för invaliditetsgraderna. Såsom kommittén anfört, torde dylika exemplifierande bestämmelser, vilka naturligen äro av betydelse i sådana fall, där lagstiftningen är grundad på ersättningsplikt och ersättningstvisterna avgöras av domstol, och vilka ej heller förekomma i utländska försäkringslagar, ej vara erforderliga i en på obligatorisk försäkring grundad lag, enligt vilken dylika frågor skulle komma att avgöras av särskilt kvalificerade myndigheter.

Mot de ifrågakvarande allmänna reglerna för invaliditetens bedömande hava i allmänhet några väsentliga anmärkningar icke framställts, ej heller torde erfarenheten vid deras tillämpning visat något behov av ändring i sak. Däremot synes en formell ändring böra vidtagas med avseende på sista punkten i den föreslagna paragrafen. I denna punkt stadgas, att, om den skadade var behäftad med kroppsskada eller lyte, skall vid bedömande av invaliditeten hänsyn tagas jämväl till den mindre arbetsförmåga, som till följd därav vid olycksfallet hos honom förefanns. Mot detta stadgande har riks-försäkringsanstalten anmärkt, att detsamma i vissa fall skulle kunna giva anledning till misstolkning. Efter ordalydelsen syntes stadgandet nämligen innebära, att förutvarande kroppsskada eller lyte alltid borde vid bedömandet av en senare ådragen skada verka i riktning av nedsättning i invaliditetsgraden, vilket emellertid i en mängd fall skulle leda till ett alldeles felaktigt bestämmande av invaliditeten. Om man t. ex. för att taga ett enkelt och fullt typiskt fall, antog, att, förlust av synförmågan å båda ögonen alltid skulle anses medföra en invaliditet av 100 %, och förlust av synförmågan å ett öga, då andra ögat vore oskadat, en invaliditet av 20 %, och vidare antog, att en arbetare, till följd av olycksfallsskada blivit blind å ena ögat och därför erhållit livränta efter 20 %, så borde, om han genom ett nytt olycksfall förlorade synförmågan å andra ögat, denna senare skada anses medföra nedsättning i hans arbetsförmåga med 80 %. Den förutvarande skadan föranledde alltså i detta fall i stället för nedsättning en förhöjning av invaliditetsgraden med ej mindre än 60 %. Då vidare en kroppsskada eller ett lyte, som vore av den betydelse, att hänsyn därtill borde tagas vid invaliditetsgradsättningen, i regel finge anses hava medfört nedsättning av arbetsförmågan och därigenom även av arbetslönen, skulle,

om nu samma skada eller lyte därjämte skulle vid invaliditetsgradsättning i anledning av sedermera ådragen skada verka i riktning att nedsätta invaliditetsgraden, densamma alltså inverka i dubbel måtto, något som naturligtvis ej kunde vara riktigt. Ifrågavarande stadgande borde därför endast innehålla, att vid bedömandet, i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, hänsyn skall tagas jämväl till kroppsskada eller lyte, som vid olycksfallet förefanns hos den skadade.

Vidare har beträffande ifrågavarande bestämmelse erinrats, att det icke alltid vore säkert, att en arbetare, som vore behäftad med viss kroppsskada eller lyte, därför hade mindre arbetsförmåga, men att stadgandet dock lätt kunde giva anledning till, att hänsyn toges till skadan eller lytet även i sådana fall.

Då jag funnit de framställda anmärkningarna äga ett visst berättigande, och då jämväl i andra fall stadgandet efter ordalagen skulle kunna leda till obilliga resultat, har jag ansett orden »skall hänsyn jämväl tagas till den mindre arbetsförmåga, som till följd därav vid olycksfallet hos honom förefanns» böra utbytas mot orden »skall hänsyn jämväl därtill tagas». Med denna ändring skulle följaktligen 8 § komma att erhålla följande lydelse:

*Departements-
chefen.*

Vid bedömandet, i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, skall hänsyn tagas ej blott till skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att försörja sig genom arbete, utan även till skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drivande av den skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder och kön. Var den skadade vid olycksfallet behäftad med kroppsskada eller lyte, skall hänsyn jämväl därtill tagas.

9 §.

De stadganden, som skola ligga till grund för beräkandet av arbetsförtjänsten, efter vilken de enligt 6 och 7 §§ utgående ersättningsbeloppen skola bestämmas, har kommittén sammanfattat i 9 §. Därvid har kommittén, utgående från den årliga arbetsförtjänsten, i överensstämmelse med flertalet utländska lagar, i sitt förslag såsom huvudregel stadgat, att den årliga arbetsförtjänsten skall utgöra hela den avlöning — vinstandelar, där sådana förekommit, inberäknade — som den ska-

Kommittén.

dade under ett år, räknat tillbaka från olycksfallet åtnjutit av arbetsgivaren. Under det, såsom kommittén framhåller, enligt de flesta utländska lagar arbetsförtjänsten beräknas allenast för arbetet i den verksamhet, vari olycksfallet timat, skulle sålunda enligt förslaget arbetsförtjänsten, därest arbetaren av sin arbetsgivare sysselsättes i två eller flera av honom bedrivna verksamheter, t. ex. jordbruk, mejeri och kvarnrörelse, beräknas till summan av de avlöningar, han för hela sitt arbete hos samma arbetsgivare av denne åtnjutit. Ersättningarna skulle därigenom i allmänhet komma att bestämmas efter den skadades verkliga arbetsförtjänst.

För de fall, då den sålunda föreslagna huvudregeln icke äger tillämpning, såsom i fråga om säsongarbete eller eljest arbete av kortvarig beskaffenhet, eller då arbetaren icke under hela året före olycksfallet använts till arbete av samme arbetsgivare, erfordras naturligen kompletterande bestämmelser, och har kommittén i sådant hänseende föreslagit, att, därest den skadade under längre eller kortare tid av året icke av arbetsgivaren använts till arbete, eller om för någon tid avlöningen (t. ex. på grund av arbetsgivarens försumlighet att lämna uppgifter) ej kan bestämmas, avlöning för sådan tid skulle beräknas med hänsyn till avlöningen i arbetsorten för en arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete som den skadade eller eljest med hänsyn till omständigheterna. Därest avlöningen helt eller delvis utgöres av naturaförmåner, skola dessa enligt förslaget uppskattas efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga. I intet fall skulle den årliga arbetsförtjänsten få beräknas högre än till 1,800 kronor eller lägre än till 300 kronor. Den dagliga arbetsförtjänsten, efter vilken sjukpenningen enligt 6 § skall bestämmas, skulle utgöras av en tredjedel av den efter nu angivna grunder beräknade årliga arbetsförtjänsten.

Utlåtanden.

Mot de sålunda föreslagna grunderna för beräkning av arbetsförtjänsten hava åtskilliga erinringar framställts. Vad först angår *huvudregeln*, att den årliga arbetsförtjänsten skall utgöra föregående års avlöning, har däremot bland annat anmärkts, att i de fall, då den skadades avlöning under det gångna året, på grund av exceptionella förhållanden, såsom övertidsarbete eller tillfällig nedsättning av arbetsförmågan, under året varit särskilt hög eller särskilt låg, ersättningsbeloppen icke borde beräknas på sätt kommittén föreslagit, utan efter årlig ordinarie inkomst eller efter två, tre eller flera års inkomst. I de fall, där arbetaren är anställd på grund av kontrakt eller annat avtal

för viss tid framåt, borde årslönen beräknas efter det sålunda träffade avtalet. Även har framhållits, att den årliga arbetsförtjänsten och i sammanhang därmed invalidräntan borde i vissa fall kunna beräknas till högre belopp för en minderårig arbetare o. s. v. Särskilt i fråga om sjöfolket har framhållits, att tillämpningen av den av kommittén föreslagna regeln skulle komma att medföra stora svårigheter och att därför i fråga om dem, på sätt i vissa utländska lagar är fallet, någon annan beräkningsmetod borde användas, såsom sjöfolkets fördelning i vissa löneklasser, fastställande av medelhyror eller bestämmande av fixa ersättningsbelopp.

Med avseende å den av kommittén meddelade bestämmelsen om *skälighetsprövning* för de fall, då under längre eller kortare tid av året den skadade icke av arbetsgivaren använts till arbete, eller avlöningen för någon tid av året ej kan med tillräcklig noggrannhet bestämmas, har från några håll framhållits, att densamma ej skulle giva tillräcklig ledning för arbetsförtjänstens beräkning vid mera tillfälligt arbete och att för dylika fall och i allmänhet i fråga om kortvariga arbeten eller säsongarbeten mera detaljerade bestämmelser vore erforderliga. Även om bestämmandet av arbetsförtjänsten finge ske genom skälighetsprövning, erfordrades, såvida ej denna prövning skulle urarta till godtycke, att de faktorer vore fastslagna, som därvid borde tagas i betraktande.

Kommittén har i sin motivering bl. a. anført:

»Att angiva allmänna regler, som i alla dylika fall skulle kunna användas för bestämmande av den årliga arbetsförtjänsten i lagens mening, är tydligen förbundet med stora svårigheter, och äro också i följd därav bestämmelserna i de utländska lagarna ganska skiftande. Särskilt framträda svårigheterna ifråga om lagar, som omfatta alla eller åtminstone de flesta av de verksamhetsområden, som enligt kommitténs förslag skulle omfattas av försäkringen. Så snart lagstiftningen i väsentligare mån utsträcker sig utöver industrien, förete nämligen arbets- och löneförhållanden, framför allt inom jordbruket och dess binäringar, så många olika former, att bestämda och för alla fall passande regler svårigen kunna angivas. I flera länder, såsom i Norge och Danmark, har man därför också vid sådana fall, å vilka den ovan angivna huvudregeln icke kan tillämpas, i stor utsträckning begagnat sig av prövning efter skälighetsgrunder (»skjøn»). I England, där lagstiftningen omfattar alla slag av verksamheter, tillämpas skälighetsprövning ofta även i de reguljära fallen. Även i övriga länders lagstiftning finner man, om än

Kommittén.

ofta i mindre utsträckning, föreskrifter om arbetsförtjänstens bestämmande efter skälighetsgrunder.»

»Då det syntts omöjligt att utan allt för många detaljbestämmelser i lagen angiva fullständiga, å alla förekommande fall tillämpliga regler för arbetsförtjänstens beräkning, har även kommittén funnit nödvändigt att införa bestämmelser om skälighetsprövning i de fall, där arbetaren ej varit anställd hos arbetsgivaren hela året före olycksfallet.»

I fråga om tillämpningen av den föreslagna bestämmelsen anför kommittén bl. a.:

»Omfattar arbetsgivarens verksamhet säsongarbete, såsom mureri-arbete, ångbåtstrafik eller dylikt, skulle arbetsförtjänsten för den tid av året, under vilken verksamheten ej bedrivs, beräknas till det i regel jämförelsevis obetydliga belopp, som skäligen kan anses utgöra en dylik arbetares genomsnittliga arbetsförtjänst under denna vanligen lediga tid. Använder däremot arbetsgivaren, på grund av verksamhetens beskaffenhet, en arbetare under en viss tid av året, men är arbetet, i följd därav, att verksamheten i sin helhet även pågår under den övriga delen av året, ävensom att avlöningen ej är större än för vanligt arbete i sådan verksamhet, icke att anse såsom säsongarbete i egentlig mening, torde arbetsförtjänsten för den tid, arbetaren icke varit i arbete hos arbetsgivaren, böra beräknas efter den avlöning dylikt arbete under denna tid i allmänhet betingar o. s. v. Med hänsyn till, att arbetsgivarens premie beräknas även efter arbetsförtjänsten, torde i regel avlöningen för den tid, den skadade icke varit i hans arbete, högst kunna uppskattas efter medelavlöningen för den skadade under arbetet hos arbetsgivaren.»

»I fråga om visst slag av arbete, såsom vid arbete av synnerligen kortvarig eller tillfällig natur m. m., synes bestämmandet av arbetsförtjänsten helt och hållet kunna ske genom skälighetsprövning.»

Departements-
chefen.

Med vad kommittén sålunda anført, torde de mot förslaget rörande arbetsförtjänstens beräkning framställda invändningar till stor del hava bemötts. Någon ändring i första punkten av första stycket av paragrafen synes mig ej heller erforderlig; dock har jag ansett mig i andra punkten böra vidtaga en redaktionell ändring på sätt framgår av paragrafens här nedan angivna lydelse.

Emellertid hava de framställda anmärkningarna beträffande de fall, då arbetsförtjänsten, därest den beräknades enligt de av kommittén angivna reglerna, skulle bestämmas till belopp, som med hänsyn till omständigheterna måste anses oskäligt högt eller lågt, syntts mig förtjäna allt beaktande. Jag har därför, i syfte att undanröja betänkligheterna

i dessa avseenden, i andra stycket av paragrafen infört en bestämmelse om skälighetsprövning jämväl för dylika fall.

Vad särskilt sjöfarten angår, ämnar jag vid behandlingen av 22 och 26 §§ i ett sammanhang upptaga frågan om de särskilda stadganden, som på grund av de för denna näringsgren säregna förhållanden må vara erforderliga, och kommer jag därvid att ytterligare beröra den nu föreliggande frågan.

Beträffande frågan om *maximi- och minimigräns* för arbetsförtjänsten, äro stadgandena i de olika lagarna ganska skiftande. Sålunda har man, såsom kommittén framhåller, i Österrike, Ungern, Holland och Belgien en övre gräns för den arbetsförtjänst, efter vilken ersättningarna regleras, av omkring 1,800 kronor. I Italien är samma gräns omkring 1,400, i Norge 1,200 och i Finland omkring 500 kronor. I Luxemburg och Schweiz är den övre gränsen satt så högt som till omkring 2,800 kronor. I Tyskland medräknas i de fall, då arbetsförtjänsten överstiger 1,600 kronor, $\frac{1}{3}$, och i Frankrike, där arbetsförtjänsten överstiger 1,700 kronor, $\frac{1}{4}$ av det överskjutande beloppet. I arbetarförsäkringskommitténs förslag angavs 1,600 kronor såsom övre gräns.

Med ledning av de flesta exemplen från utlandet har kommittén för sin del funnit den övre gränsen lämpligen kunna bestämmas till 1,800 kronor.

Beträffande den nedre gränsen för arbetsförtjänsten har man i vissa länder såsom Norge, Belgien, Italien och Finland bestämt denna gräns till omkring 300 kronor. I andra länder, såsom Tyskland, Österrike, Ungern, Holland och Luxemburg har man, i fråga om industrien, såsom minsta arbetsförtjänst antagit antingen en för olika områden bestämd genomsnittlig årslön eller ock den minsta förekommande avlöningen för en yrkesarbetare o. s. v.

Även kommittén har ansett, att införandet av en dylik nedre gräns för arbetsförtjänsten skulle vara av behovet påkallad med hänsyn därtill, att dels yngre arbetare, vilka såsom lärlingar, familjemedlemmar o. d. ej sällan uppbära en mindre betydande, ofta endast i naturaförmåner utgående avlöning, dels även ganska många kvinnliga arbetare såsom hustrur m. m., vilka endast tidvis utföra avlönat arbete, eljest skulle erhålla oskäligt låga ersättningar. I sådant avseende har en nedre lönegräns av 300 kronor, således av ungefär samma belopp, som för motsvarande fall blivit bestämt i ett flertal utländska lagar, synts kommittén kunna antagas även för vårt land.

Kommitténs förslag i denna del är enligt mitt förmenande väl avvägt och har jag sålunda ej ansett någon jämkning i ena eller andra riktningen av de föreslagna *maximi- och minimigränserna* böra äga rum.

De oegentligheter, som någon gång skulle kunna förekomma med anledning av minimigränsens låga belopp av 300 kronor, synas mig kunna undvikas genom tillämpning av det föreslagna tillägget till paragrafen rörande skälighetsprövning i vissa fall.

Vad slutligen angår den dagliga arbetsförtjänsten har den anmärkningen framställts, att det ej vore riktigt att densamma beräknades till en tredjedel av årsinkomsten, enär därigenom sjukpenningen, vilken skulle utgå jämväl för sön- och helgdagar, bleve alltför hög. Denna anmärkning synes mig emellertid hava väsentligen förlorat i betydelse, genom den av mig i 6 § föreslagna ändringen, enligt vilken sjukpenning ej skall utgå förr än från och med fjärde dagen efter dagen för olycksfallet.

Jag har, på grund av vad sålunda anförts, ansett 9 § böra erhålla följande lydelse:

Den årliga arbetsförtjänst, som i 6 och 7 §§ omfattas, utgör hela den avlöning — vinstandelar, där sådana förekommit, inräknade — som den skadade under ett år, räknat tillbaka från olycksfallet, åtnjutit av arbetsgivaren.

Har under längre eller kortare tid av året den skadade icke av arbetsgivaren använts till arbete, eller kan *avlöningen* för någon tid av året *på grund av bristfällig utredning eller av annan anledning* ej bestämmas, beräknas *avlöningen* för den tid till belopp, som med hänsyn till *avlöningen* i arbetsorten under motsvarande tid för en arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete som den skadade eller eljest med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt. *Lag samma vare, där den skadade under någon tid av året, på grund av tillfälligt övertidsarbete eller annat särskilt förhållande, åtnjutit väsentligt högre avlöning, eller, på grund av sjukdom eller annan oförvårdad anledning, åtnjutit väsentligt lägre avlöning än sådan arbetare, så ock där den skadade endast tillfälligtvis använts till det arbete, i vilket olycksfallet inträffat, och där den skadade är minderårig.*

Utgöres avlöning helt eller delvis av naturaförmåner, uppskattas dessa förmånens värde efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Överstiger den årliga arbetsförtjänsten ettusen åttahundra kronor, tages det överskjutande beloppet

icke i beräkning. Understiger den årliga arbetsförtjänsten trehundra kronor, skall den beräknas till detta belopp.

Med den i 6 § 1) omförmälda dagliga arbetsförtjänst förstås en trehundredel av den enligt ovan angivna grunder bestämda årliga arbetsförtjänsten.

10 §.

10 §.

Riksförsäkringsanstalten yttrar angående bestämmelserna i denna paragraf bland annat följande:

Riksförsäkrings-
anstalten.

»I 10 § av förslaget stadgas berättigande för försäkringsinrättning att när helst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda den skadade *vård å sjukhus*. Dock förklaras tillika, att detta ej får ske utan den skadades medgivande, såvida ej skadan enligt läkares intyg kräver behandling och vård, som icke kan på annat sätt nöjaktigt beredas honom.»

»Riksförsäkringsanstalten skulle för sin del vilja hemställa om någon skärpning av den skadades skyldighet att underkasta sig vård å sjukhus. Såsom den föreslagna föreskriften nu lyder, torde det vara endast i få fall, som den skadade utan sitt medgivande skulle kunna intagas å sådan anstalt. Det synes nämligen sannolikt, att en läkare, då hänsyn ej skall tagas till kostnaderna för vård av det ena eller andra slaget, endast jämförelsevis sällan skulle kunna intyga, att en skada kräver behandling och vård, som icke kan på annat sätt än å sjukhus nöjaktigt beredas den skadade.»

»På sätt riksförsäkringsanstalten vid behandlingen av 20 § här nedan i den speciella motiveringen kommer att något närmare utveckla, kan den skadade i allmänhet antagas komma att erhålla den mest ändamålsenliga vård för jämförelsevis minsta kostnad å sjukhus eller därmed likartad anstalt såsom sjukstuga, vanförestalt, hospital o. d. Det bör därför icke endast ligga i den skadades eget intresse, utan också vara av den allra största vikt för vederbörande försäkringsinrättning, att den skadade, för så vitt sådant med hänsyn till de lokala förhållandena lämpligen kan ske, erhåller vård å dylik sjukvårdsanstalt; och bör därför försäkringsinrättningens befogenhet att bereda honom dylik vård vara så vidsträckt som möjligt. Däremot skall den skadade naturligtvis ej mot sin vilja vara skyldig att å sjukhus underkasta sig operation.»

»Kommittén har vidare föreslagit, att om den skadade sålunda intagits å sjukhus, försäkringsinrättningen äger att till betäckande av kost-

naden för vården å den till honom, under den tid sjukhusvistelsen varar, utgående sjukpenning eller livränta avdraga högst hälften.»

»Emot denna bestämmelse vill riksförsäkringsanstalten erinra att, om den skadade är intagen å sjukhus, bör alltid hel sjukpenning och ej livränta till honom utgå. Denna tid måste nämligen anses som egentlig sjukdomstid, under vilken enligt bestämmelserna i 6 § sjukpenning skall utgå. Om den skadade redan uppbär livränta, bör alltså denna för nämnda tid utbytas mot sjukhjälp. Eljest skulle t. ex. kunna inträffa, att en skadad, som uppbär 10 å 15 % livränta, för sin familjs underhåll skulle erhålla ett knappt nämnvärt belopp. Då i liknande fall en enligt nu gällande olycksfallslag till livränta berättigad arbetare intagits å sjukhus, har riksförsäkringsanstalten ansett honom böra i stället för livränta erhålla sjukhjälp. Riksförsäkringsanstalten hemställer alltså, att i 10 § andra stycket orden 'eller livränta' uteslutas.»

*Departement-
schefen.*

Med anledning av dessa riksförsäkringsanstaltens erinringar har jag i 10 § vidtagit ett par motsvarande mindre ändringar.

Därjämte har jag, i enlighet med ett yrkande av socialstyrelsen, i sista stycket av paragrafen intagit en bestämmelse om rätt för försäkringsinrättningen att bereda livräntetagare, som hemfallit åt dryckenskap, ersättning i naturaförmåner i stället för livränta eller viss del därav. Motsvarande bestämmelse återfinnes jämväl i flera utländska lagar. Betydelsen av en sådan bestämmelse, med vilken tydligen avses arbetarens eget bästa, torde ej kräva någon motivering.

I enlighet med vad jag sålunda anført skulle 10 § komma att erhålla följande lydelse:

Försäkringsinrättning, i vilken den skadade enligt 4 § är försäkrad, äger rätt att när hälst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda honom vård å sjukhus. Den skadade må dock ej utan sitt medgivande intagas å sjukhus, såvida ej skadan, enligt läkares intyg, kräver vård å sådan anstalt.

Har den skadade intagits å sjukhus, äger försäkringsinrättningen att, till betäckande av kostnaden för vården, å den till honom, under den tid vården å sjukhuset varar, utgående sjukpenning avdraga högst hälften.

Försäkringsinrättning äger ock att under viss tid, i stället för livränta eller del därav, bereda livräntetagare,

som är hemfallen åt dryckenskap, ersättning i naturaför-
måner, samt åt livräntetagare, som därtill samtycker,
bereda uppehälle å ålderdomshem, barnhem eller annan
dylik anstalt.

11 §.

Beträffande innehållet av denna paragraf anför kommittén bl. a.
följande:

»Bestämmelserna i denna paragraf motsvaras till en del av bestäm-
melserna i 8 § i nuvarande lag.» *Kommittén.*

»Enligt sistnämnda paragraf äger arbetsgivaren erhålla minskning i
sin skyldighet att utgiva ersättning för arbetare, som skadats genom
olycksfall i arbetet, därest han genom att lämna bidrag till pensions-
eller annan understödskassa eller genom olycksfallsförsäkring av arbetare
i annan anstalt än riks försäkringsanstalten direkt eller indirekt sørjt för
att ersättning utgår på annat sätt. Ehuru arbetsgivaren sålunda är be-
rättigad att erhålla minskning i sin ersättningskyldighet, är han natur-
ligen dock icke skyldig att begagna sig av denna sin rätt. Det ifråga-
varande stadgandet innebär vidare, att den medgivna kvittningen endast
kan ske mellan mot varandra svarande belopp, så att livränta enligt
lagen endast må minskas, i den mån sådan ränta utgår från kassan eller
försäkringsinrättningen, att försäkrat kapital endast må användas till
minskning av eller befrielse från begravningshjälpen o. s. v. Beträf-
fande slutligen storleken av det arbetsgivarens bidrag till understöds-
kassan, som skulle medföra rätt till avdrag från honom åliggande er-
sättning, stadgas, att kassan antingen helt och hållet eller till väsentlig
del bildats genom sådant bidrag, vilket stadgande i allmänhet torde hava
givits den tolkningen, att åtminstone hälften av det från kassan utgående
understödet bör täckas av bidraget.»

»Även vid den ifrågasatta nya olycksfallslagstiftningen torde det vara
nödvändigt att i vissa fall söka bereda arbetsgivaren lättnad i hans
försäkringsplikt, därest han eljest ålagts eller åtagit sig att utgiva sådan
ersättning, som med lagstiftningen avses. Det måste nämligen framstå
som en orättvisa, om en arbetsgivare, vilken enligt annan lag eller för-
fattning är skyldig att utgiva ersättning vid olycksfall i arbete, eller
som av vinsten på sin verksamhet avsätter medel till fonder, som för-
utom andra ändamål även avse dylika ersättningar, därjämte skulle vara
nödsakad att bära hela kostnaden för den lagstadgade försäkringen.

Utan tvivel torde också de arbetsgivare, som själva bildat eller lämnat väsentliga bidrag till understödsfonder eller kassor av ifrågavarande art, hava sökt att därigenom avhjälpa just sådana ekonomiska missförhållanden, som den ifrågasatta lagstiftningen avser att lindra, och böra därför med rätta kunna göra anspråk på att erhålla motsvarande minskning i den ökade börda, som denna lagstiftning för dem skulle innebära. Därjämte torde det ej heller vara lämpligt, att sålunda i vissa fall skulle från två håll utgå ersättningar för samma olycksfall, därest ej arbetsgivaren genom frivilligt åtagande just avsett att bereda sina arbetare ökade förmåner.»

»Med hänsyn till vad sålunda anförts, hava dels i 15 § andra stycket av förslaget upptagits bestämmelser, avseende att bereda ifrågavarande arbetsgivare möjlighet att under vissa förutsättningar erhålla minskning i deras försäkringsavgift, och dels i förevarande paragraf lämnats föreskrifter om de mot minskningen i avgifterna svarande avdrag å den lagstadgade ersättningen, som skola äga rum för de understöd, vilka på arbetsgivarens bekostnad i annan ordning bestridas.»

»Sålunda har kommittén, vad angår den arbetsgivaren enligt nuvarande lag medgivna rätt till avdrag från ersättningen för understöd, som utgår från kassa, vilken helt och hållet eller till väsentlig del bildats genom hans bidrag, tänkt sig, att även i den nya lagen ett stadgande av i huvudsak motsvarande innebörd skulle intagas. Den nuvarande lagens uttryck »till väsentlig del bildats genom bidrag av arbetsgivaren är visserligen i och för sig obestämt, men torde, såsom ovan angivits, fortfarande böra tolkas så, att åtminstone hälften av understödet från kassan bör täckas av bidraget. För mindre betydande bidrag synes rätt till avdrag så mycket mindre behöva medgivas, som enligt förslaget ersättningsplikten skulle utbytas mot försäkringsplikt. Då emellertid det nuvarande stadgandet, att avdrag skall äga rum för understödet i sin helhet, icke synes kommittén böra äga tillämpning i de fall, då arbetarna själva lämna bidrag till kassan och genom dessa bidrag måste anses hava förvärvat rätt till motsvarande del av understödet, eller då kassan eljest erhållit bidrag från annat håll än från arbetsgivaren, har kommittén ansett sig böra föreslå, att visserligen avdrag från ersättningen och däremot enligt försäkrings tekniska grunder svarande minskning i försäkringsavgiften skulle få äga rum för mera betydande bidrag av arbetsgivaren, men att avdraget och minskningen endast skulle motsvara just detta bidrag och sålunda ej inverka på arbetarens rätt att från kassan utfå den del av understödet, som svarar mot hans egna avgifter eller bidrag från annat håll än från arbetsgivaren. Med ifrågavarande stadgande åsyftas naturligen

jämväl sådana fall, då t. ex. en arbetsgivare genom insättningar i en livränteanstalt berett arbetare pension från viss ålder eller vid arbetsoförmåga m. fl. dylika fall.»

»Däremot har kommittén ej funnit anledning att bibehålla det nuvarande stadgandet, att avdrag skulle få äga rum, därest arbetaren på arbetsgivarens bekostnad blivit särskilt försäkrad mot olycksfall på annat sätt än i riksförsäkringsanstalten, då nämligen dylik försäkring, som i allmänhet sker i enskilt olycksfallsförsäkringsbolag, vanligen endast tages för kortare tidsperioder och således när som helst kan upphöra. Om därför arbetsgivaren försäkrar sina arbetare i enskilt bolag, synes man kunna antaga, att det skett i syfte att bereda dem förmåner utöver dem, som med olycksfallslagstiftningen avses.»

»Vad hittills anförts, avser sådana fall, där arbetsgivaren genom bidrag till kassa eller genom insättning för viss arbetare redan tillförsäkrat arbetaren understöd. Men även för de fall, då arbetsgivaren enligt allmän lag eller särskild författning är skyldig eller ock särskilt utfäst sig att lämna årliga bidrag eller att göra årliga insättningar till kassa eller försäkringsanstalt, eller att, genom lämnande av läkarvård, utbetalning av lön, eller dylikt, själv bestrida alla ersättningar enligt lagen eller någon del därav, har kommittén ansett, att under viss förutsättning arbetsgivaren bör medgivas rätt till minskning i sina avgifter motsvarande de ersättningar, som sålunda genom honom direkt eller indirekt bestridas.»

»Såsom gemensam förutsättning för den i samtliga ovanberörda fall medgivna rätten till minskning i försäkringsavgifterna har kommittén ansett den fordran böra uppställas, att tillräcklig *säkerhet* förefinnes, för att de avsedda understödsbeloppen verkligen komma att utgå. Vill arbetsgivaren ej själv göra gällande anspråk på minskning i försäkringsavgifterna, i vilket fall naturligtvis avdrag för dessa belopp ej heller får äga rum från de lagstadgade ersättningarna, bortfaller tydligen anspråket på säkerhet. I motsatt fall måste garanti fordras för att skydda riksförsäkringsanstalten eller arbetsgivarbolag, som i 4 § avses, mot förluster, då ju försäkringsinrättningen själv i sista hand svarar för de lagstadgade ersättningarna och således, om de belopp, som motsvara de medgivna avdragen, ej komma att utbetalas, själv måste utgiva även dessa belopp.»

»Arten av den säkerhet, som sålunda skulle fordras, bör lämpligen bestämmas av vederbörande försäkringsinrättning, som närmast är intresserad för, att de ifrågakvarande förpliktelserna efterkommas. Emellertid torde i flera fall ställande av säkerhet ej vara erforderlig, näm-

ligen, då arbetsgivaren eller kassan måste anses vara fullt solvent. Sålunda skulle i fråga om staten ävensom åtminstone något större kommuner ställande av säkerhet ej behöva ifrågakomma. Beträffande t. ex. redare, som önskar någon minskning i avgifter för den skyldighet, som åligger honom enligt sjölagen, torde i många fall ej heller någon fordran på särskild säkerhet för uppfyllande av denna skyldighet behöva uppställas. Ej endast säkerhetens art utan även frågan, huruvida säkerhet skall vara erforderlig, bör därför prövas i varje särskilt fall, och har kommittén i enlighet härmed föreslagit, att arbetsgivare, för att på angivet sätt erhålla minskning i sina försäkringsavgifter, skulle, *där försäkringsinrättningen finner sådant nödigt*, ställa erforderlig säkerhet för utgörandet av understöden.»

»I fråga om kassa, som har att utgiva understöd av ifrågavarande beskaffenhet, synes däremot ställande av särskild säkerhet knappast kunna fordras. Tydligtvis äro emellertid även i sådana fall garantier, för att understödet kommer att utbetalas, behöfliga. Då en särskild prövning för varje fall av kassans solvens skulle medföra alltför stor omgång, synes det i de flesta fall vara tillräckligt, att, såsom villkor för medgivande av rätt till avdrag från ersättningarna enligt lagen och till minskning av försäkringsavgifterna, i dylika fall fordra, att kassans stadgar skola vara antingen stadfästa av Kungl. Maj:t eller enligt lagen om understödsföreningar godkända av den i nämnda lag omförmälda tillsynsmyndighet, då ju nämligen i förra fallet kassans soliditet, före stadgarnas stadfästelse, numera prövas av försäkringsinspektionen, och i senare fallet ett godkännande av tillsynsmyndigheten enligt 86 § i nyssnämnda lag förutsätter sakkunnig prövning av kassans försäkringstekniska grunder.»

Kommittén övergår därefter till en redogörelse för den ställning, statens arbetare skulle komma att få till försäkringen enligt förslaget. Men då denna framställning, därest den av mig förordade bestämmelsen i 2 § om rätt för Kungl. Maj:t att från försäkringen undantaga stats-tjänare och med dem likställda arbetare, avser förhållanden, som då ej längre skulle hava allmängiltig betydelse, utelämnar jag här motsvarande del av kommitténs motivering. Kommittén fortsätter därefter:

»Beträffande statens arbetare kan man, liksom i fråga om arbetare i kommunens eller enskild arbetsgivares tjänst, särskilja olika fall. För arbetare, vilka icke på grund av särskild författning äro delaktiga i någon sådan pensionsinrättning, som helt och hållet eller till väsentlig del bildats genom bidrag av staten, och för vilka staten ej heller särskilt utfäst sig att betala ersättning vid olycksfall i arbete, skulle för-

säkring i riks försäkringsanstalten äga rum på vanliga villkor och med de mot försäkringsrisken i den verksamhet, i vilken arbetarne användas, efter vanliga grunder svarande försäkringsavgifter. I sådana fall, där staten (resp. kommun eller annan arbetsgivare) åtagit sig att själv utbetala de lagstadgade ersättningsbeloppen, skulle försäkringen i anstalten kräva endast de premier, som motsvara dels läkarvården, där ej staten även härför övertagit ansvar, och dels enligt 16 § en del av omkostnaderna för försäkringen. Är arbetaren åter delägare i någon statens pensionskassa eller änkekassa, till vilken staten endast lämnar ett, visserligen väsentligt bidrag, eller har staten endast utfäst sig att betala en del av ersättningsbeloppen, har anstalten för sin del blott att svara för de delar av ersättningarna, som, enligt vad ovan angivits, ej täckas av de utbetalningar från inrättningen eller kassan, som motsvara statsbidraget eller som på grund av utfästelsen direkt utbetalas genom statsverket. I detta fall utgå försäkringsavgifterna med i motsvarande mån minskade belopp.»

»Kommittén har dock tänkt sig, att vissa undantag från ovan angivna regler för avdrag från ersättningen borde göras.»

»Sålunda skulle i fråga om arbetare, vilka hava staten eller kommun till arbetsgivare, den staten och kommunen enligt lagen om allmän pensionsförsäkring åliggande skyldighet att i vissa fall utgiva pensionstillägg eller understöd ej medföra rätt till motsvarande premieminskning och sålunda ej heller föranleda avdrag från olycksfallsersättningarna. I motsatt fall skulle tydligen statens eller kommuns arbetare komma i en ogynnsammare ställning än andra arbetare, för vilka dylika avdrag ej äga rum. Pensionerna enligt pensionslagen skulle sålunda icke medföra någon inskränkning i arbetarens rätt till ersättning enligt olycksfallslagen. Däremot är, som bekant, storleken av dessa pensioner, såvitt de utgöras av pensionstillägg eller understöd, beroende av, huruvida pensionstagarne tillika åtnjuta livränta från annat håll och således även från olycksfallsförsäkringen.»

»Då pensionstilläggen och understöden enligt pensionsförsäkringslagen väsentligen bestämmas efter det ekonomiska behovet, och liknande gäller i fråga om understöd även från vissa anstalter, såsom t. ex. från sjömanshusen m. fl., till vilka ävenledes bidrag lämnas av arbetsgivare, har kommittén ansett följdriktigt, att ej heller för dylika understöd, som endast utgå till behövande, avdrag eller däremot svarande avgiftsminskning skulle ifrågakomma.»

»Därest det på arbetsgivarens bekostnad lämnade understödet omfattar läkarvård eller läkemedel, såsom t. ex. i fråga om redare gentemot

skadad sjöman, inskränkes på grund av de ifrågavarande bestämmelserna i sådana fall, där premieminskning med anledning av understödet medgivits, försäkringsinrättningens motsvarande skyldighet till att bereda läkarvård eller läkemedel i den mån sådant ytterligare må vara av nöden. Omfattar understödet vård å sjukhus, anses som om försäkringsinrättningen berett sådan vård, och äger inrättningen således rätt att å sjukpenningen eller livräntan göra sådant avdrag som stadgas i 10 §.»

»Sista stycket av paragrafen motsvarar sista stycket av 8 § i nu gällande lag.»

Beträffande innehållet av förevarande paragraf hava flera erinringar blivit gjorda. De viktigaste anmärkningarna angå emellertid den förut av mig berörda frågan om möjligheten av dubbelersättning för den skadade arbetaren.

Riksförsäkringsanstalten anför bl. a.:

Riksförsäkrings-
anstalten.

»Stadgandena i denna paragraf innebära bland annat, att arbetsgivare under vissa förutsättningar *själv kan få stå olycksfallsrisken i dess helhet eller till viss del*. Jämväl i förstnämnda fall anses enligt lagen *försäkring* äga rum i riksförsäkringsanstalten eller sådant arbetsgivarbolag, som avses i 4 §, ehuru någon verklig premie icke erlägges.»

»I likhet med kommittén anser riksförsäkringsanstalten lämpligt, att arbetsgivare i särskilda fall under betryggande villkor själv skall kunna få stå olycksfallsrisken i dess helhet eller till viss del. Särskilt kan detta vara av betydelse för staten och kommun ävensom en eller annan större arbetsgivare, som gjort avsättningar till fonder för bestridande av olycksfallsersättningar. Härvid måste emellertid förutsättas, dels att samtliga utgående ersättningar fastställas i full överensstämmelse med lagens föreskrifter, dels att tillräcklig säkerhet finnes för ersättningarnas utgående.»

»På grund av stadgandena i 11 § skulle även affärsbolagen i verkligheten, om än icke formellt, kunna bliva bärare av försäkringen. En arbetsgivare kan förklara sig vilja själv utgiva alla ersättningar enligt lagen, och som säkerhet enligt 15 § anvisar han en försäkring i ett enskilt affärsbolag, vilket åtagit sig att utgiva ersättning enligt lagen till ifrågavarande arbetsgivares arbetare. Visserligen skall riksförsäkringsanstalten godkänna säkerheten, men det torde i allmänhet ej vara möjligt för riksförsäkringsanstalten att som säkerhet avvisa försäkring i ett av försäkringsinspektionen godkänt och övervakat bolag.»

»Riksförsäkringsanstalten skulle emellertid för sin del anse synnerligen olämpligt, om affärsbolagen sålunda — i motsats mot bestämmel-

serna i 4 § — faktiskt skulle kunna bliva bärare av försäkringen. Häremot gälla icke endast de skäl, som tidigare anförts mot arbetsgivarbolagen, utan här tillkommer även, att affärsbolagen måste driva sin rörelse ur vinstsynpunkt. Riksförsäkringsanstalten vill på det kraftigaste avstyrka, att dylika synpunkter fortfarande skola få tillfälle att göra sig gällande inom socialförsäkringen.»

»Kommittén synes hava avsett, att ordet 'understöd' i 11 § skall kunna för vissa fall innefatta även avlöning (se sid. 128). I fråga om statens och möjligen kommuns tjänstemän, vilka ofta hava fastställd rätt att t. ex. vid sjukdom uppbära viss del av sin avlöning, torde man dock knappast kunna under 'understöd' inbegripa även dem tillkommande avlöning. Någon förklaring härav synes därför böra ifrågasättas.»

»Riksförsäkringsanstalten vill i detta avseende även fästa uppmärksamheten därå, att förpliktelse för arbetsgivaren att, då arbetaren till följd av inträffat olycksfall förlorat sin arbetsförmåga eller fått densamma i betydlig grad nedsatt, till honom utbetala avlöning, otvivelaktigt kan befria arbetsgivaren från skyldighet att till motsvarande del utbetala sjukpenning, men att det däremot synes ovisst, om sådan förpliktelse kan, åtminstone i andra fall än vid ordinarie anställning i statens tjänst, fritaga honom från utbetalningen av livränta.»

»Uttrycket 'till väsentlig del bildats genom bidrag av arbetsgivaren' anser kommittén böra tolkas så, att åtminstone hälften av understödet från kassan bör täckas av bidraget. Då ordet 'väsentlig' enligt kommitténs förslag i 6 § användes i en uti viss mån annan betydelse, och uttrycket för övrigt i och för sig måste anses mindre tydligt, synes det lämpligare, om i stället för 'till väsentlig del' i 11 § annat uttryck användes, möjligen 'till större delen' eller hellre 'till minst hälften'.»

Av vad som anförts i övriga inkomna utlåtanden torde här få meddelas följande:

Utlåtanden.

Socialstyrelsen: »Skulle likväl kommitténs förslag om karenstidens borttagande anses böra oförändrat genomföras, anser sig styrelsen böra för sin del bestämt påyrka en sådan ändring i sjukkasselagen, att registrerad sjukkasse förbjödes lämna sjukhjälp för olycksfall, för vilka ersättning utgår på grund av olycksfallsförsäkringslagen.»

»På grund av föreskrifter i bland annat legostadgan och sjölagen äro vissa grupper av arbetstagare redan förut tillerkända ett visst understöd vid bland annat olycksfall i arbete. Med avseende å detta förhållande innefattar kommitténs förslag i huvudsak, att ifrågavarande föreskrifter fortfarande skola äga gällande kraft, men att å ena sidan på

grund av dessa lagbud utgående understöd till genom olycksfall i arbete skadad arbetare skall avdragas å olycksfallsersättningen, och å andra sidan arbetsgivaren erhålla en häremot svarande nedsättning i försäkringsavgiften.»

»Det bör, enligt styrelsens åsikt, tagas i allvarligt övervägande, huruvida denna fråga icke skulle kunna ordnas på ett enklare och mera praktiskt sätt. En sådan utväg vore, vill det synas styrelsen, att förklara dylika äldre författningar upphävida, i den mån de gälla olycksfall i arbete, för vilka ersättning utgår enligt olycksfallsförsäkringslagen. Eller ock kunde arbetsgivaren förklaras berättigad att av olycksfallsersättningen erhålla gottgörelse för understöd, som för samma olycksfall utgivits på grund av föreskrift i annan författning.»

»Bland förutsättningar, under vilka avdrag skall ske å ersättningen, bör även upptagas det fall, då arbetsgivaren jämlikt lag eller utfästelse är skyldig att till arbetaren under sjukdom eller dylikt utgiva avlöning, hel eller avkortad.»

Kommerskollegium: »Vid olycksfallsförsäkringsplikts utsträckande skulle alltså, såsom kommittén själv uppmärksammat, möjlighet till dubbelersättning inträda.»

»Kollegium hemställer, huruvida icke den i nuvarande lag för ersättningsgivaren stadgade rätt att å ersättningen avdraga vad på grund av sådan försäkring utgår, bör allt fortfarande bibehållas.»

»Såsom kollegium härovan antytt ålägger nu gällande sjölag (64, 66, 90, 93 och 98 §§) arbetsgivare inom sjöfartens område skyldighet i viss mån att svara för följderna av olycksfall, som drabbar hos honom anställd befälhavare eller sjöman. Redaren har att i sådant hänseende utbetala full hyra och bekosta sjukvård, så länge sjömannen är kvar i tjänsten samt därutöver sjukvård under fyra veckor ävensom, om han avlider, bekosta hans begravning. Vidare åligger honom att ifråga om svensk sjöman bekosta hans hemförskaffning. Befälhavare är enligt sjölagen vid olycksfall tillförsäkrad på redarens bekostnad sjukvård ävensom rese-gottgörelse enligt viss beräkning. Kommittén synes i sina förslag ej hava tagit tillräcklig hänsyn till de skyldigheter, som sålunda redan åligga arbetsgivare inom sjöfartens område. Särskilt synes tvivelaktigt, huruvida såsom sådant i 11 § omförmålt 'understöd', varför avdrag må göras från ersättning, som stadgas i 6 eller 7 §§, skall betraktas begravningskostnad, som redare på grund av 93 § sjölagen haft att vidkännas för en till följd av olycksfall avliden sjöman.»

»Den i princip riktigaste anordningen torde vara att upphäva bestämmelserna i sjölagen om redares ansvar för olycksfall, i den mån

dessa förhållanden regleras genom lagen om försäkring mot olycksfall i arbete.»

Järnvägsstyrelsen yrkar, att i uttrycket »som helt och hållet eller till väsentlig del bildats genom bidrag av arbetsgivaren» ordet »väsentligen» måtte ersättas med »minst en tredjedel».

Överståthållarämbetet erinrar om att förutom sjukpenningen skulle den skadade äga erhålla läkarvård och läkemedel samt vara oförhindrad att till fullo uppbära exempelvis den kontanta sjukhjälp, som kan tillkomma honom från sjukkassa, och alltså, såsom kommittén även framhåller, kunna under sjukdomen komma att erhålla högre inkomst, än som motsvarar hans vanliga arbetsförtjänst. En sådan anordning syntes så mycket mindre tillfredsställande, som ur förslaget uteslutits stadgandet i gällande lag, att ersättning ej utgår för skada, som den skadade genom grov vårdslöshet själv ådragit sig, och därmed även den maning till försiktighet, denna bestämmelse innebär.

Enligt ämbetets mening vore det visserligen uppenbarligen avsett, men framginge ej av ordalagen i 11 eller 15 §§, att sådan avlöning, som den skadade under sjukdomen eller vid total eller partiell arbetsförmåga äger uppbära av arbetsgivaren, även skall kunna avdragas från olycksfallsersättningen.

Stockholms och Göteborgs handelskammare, Västergötlands och norra Hallands handelskammare, handelskammaren i Gävle, Sveriges allmänna handelsförenings förvaltningsutskott, Svenska arbetsgivarföreningens förtroenderåd, Svenska pappersbruksföreningen, Järnverksföreningen och Göteborgs textilindustrieförening m. fl. framhålla jämväl olägenheterna av att ersättning från såväl olycksfallsförsäkringen som sjukkassa utgår.

Lantbruksakademien anser det ovisst, huruvida förslagets 11 § kan så tolkas, att vad tjänstehjon enligt legostadgan tillgodonjuter av husbonden, medan följderna av ett olycksfall fortbestå, skall avdragas från den ersättning, som enligt 6 § skall utgå.

Direktionen för sjömanshuset i Stockholm framhåller angelägenheten av att redarens skyldighet att enligt 64 och 90 §§ sjölagen lämna vård åt befälhavare och sjöman uppskattas till fullo vid tillämpningen av 11 och 15 §§, på det att dubbelbeskattning icke må förekomma.

Direktionen för sjömanshuset i Malmö anser, att det vore önskligt, att i samband med utfärdande av den nya olycksfallsförsäkringslagen de nu i sjölagen redare påvilande skyldigheterna att vid olycksfall bekosta sjukvård under viss tid, resp. begravning må bortfalla.

Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare föreslår, att arbetsgivare, som kan bereda arbetare, vilken tillerkänts livränta i följd av

olycksfall i arbete, lika hög avlöning som före olycksfallet, må äga rätt att, så länge samma höga avlöning kan utgå, göra motsvarande avdrag i avlöningen.

*Departementss-
chefen.*

Jag övergår nu till att redogöra för de ändringar, vilka jag med anledning av de gjorda anmärkningarna vill föreslå i 11 §. Därvid torde jag samtidigt få upptaga frågan om erforderliga ändringar i andra stycket av 15 §, då bestämmelserna i dessa båda lagrum stå i nära samband med varandra.

Då de ifrågavarande ändringarna beträffande 11 § endast avse första punkten i samma paragraf, torde jag böra erinra om lydelsen härav enligt kommittéförslaget, nämligen:

»Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva pension eller annat understöd, eller skall sådant understöd utgå från kassa, som helt och hållet eller till väsentlig del bildats genom bidrag av arbetsgivaren, avdrages från ersättning, som i 6 eller 7 § stadgas, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren eller av kassan utgives för tid, under vilken ersättningsskyldighet åligger försäkringsinrättningen; dock att sådant avdrag må äga rum endast om arbetsgivaren, på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, samt, i fråga om understöd från kassa, ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag.»

Andra stycket av kommittéförslagets 15 § lyder:

»Är arbetsgivaren eller kassa, som helt och hållet eller till väsentlig del bildats genom bidrag av honom, skyldig att utgiva understöd, för vilket, enligt 11 §, avdrag må göras, bestämmes försäkringsavgiften till det lägre belopp, som motsvarar den minskade försäkringsrisken; dock att, i fråga om annan arbetsgivare än staten, sådan lindring i försäkringsavgiften ej må äga rum, med mindre arbetsgivaren det begär och tillika, där så finnes erforderligt, för utgörande av understödet ställer säkerhet, som av försäkringsinrättningen godkännes.»

Huvudändamålet med dessa av kommittén föreslagna bestämmelser, nämligen att i vissa fall söka bereda arbetsgivaren minskning i försäkringsavgiften, därest han eljest ålagts eller åtagit sig att utgiva sådant understöd, som med förevarande lagstiftning avses, är utan tvivel synnerligen behjärtansvärt. Även i det fall, att arbetsgivaren själv bildat eller lämnat väsentliga bidrag till kassa, som utgiver understöd vid olycksfall i arbete, synes med rätta motsvarande lindring böra äga

rum. För att arbetsgivaren skall kunna erhålla en dylik lindring i försäkringsavgiften, uppställas i andra stycket av 15 § såsom villkor, dels att han därom skall framställa begäran och dels att han för utgivandet av understödet skall ställa säkerhet, där sådan är av nöden.

Mot det sålunda angivna huvudinnehållet av de ifrågavarande bestämmelserna hava ej heller några erinringar blivit gjorda. Anmärkningarna gälla förutom vissa detaljfrågor huvudsakligen endast den möjlighet till dubbelförsäkring, som förefinnes enligt kommitténs förslag. Såsom jag redan i det föregående antytt, gälla dessa anmärkningar företrädesvis ersättningen till den skadade under sjukdomstiden, enär han då i många fall såsom medlem av en sjukkasse, förutom olycksfallsersättningen, erhåller även understöd från kassan. Den skadade skulle på sådant sätt ej sällan kunna bereda sig en inkomst under sjukdomstiden, som vore lika med eller större än hans vanliga arbetsförtjänst, vilket förhållande tydligen skulle kunna medföra betänkliga följder.

*Dubbel-
försäkring.*

Det är givet, att man måste söka råda bot mot ett dylikt missförhållande, och i sådant avseende hava i de avgivna utlåtandena vissa utvägar blivit antydda. Kommittén själv har tänkt sig möjligheten av, att man såsom villkor för meddelande av statsbidrag till registrerade sjukkassor skulle kunna bestämma, att kassan icke skulle äga att meddela sjukhjälp under viss tid för sjukdom till följd av olycksfall i arbete, och en dylik utväg har jämväl från andra håll förordats. Socialstyrelsen m. fl. föreslå införandet i sjukkasselagen av bestämmelser i liknande syfte. I fråga om understöd till lagstadda tjänare enligt legostadgan ävensom till sjömän enligt sjölagen hava socialstyrelsen, kommerskollegium m. fl. uttalat sig för att de motsvarande bestämmelserna måtte upphävas i den mån frågan om understödet i dylika fall regleras genom olycksfallsförsäkringslagen o. s. v.

För min del har jag emellertid funnit mindre lämpligt att vid detta tillfälle föreslå ändringar i gällande lagar eller upphävande av vissa i dessa lagar givna bestämmelser. Särskilt i fråga om sjukkasselagen och legostadgan gäller det, att utredning om förändrad lagstiftning antingen såsom i förra fallet redan pågår eller, såsom i senare fallet, allmänt anses böra komma till stånd. Vad bestämmelserna i sjölagen om redares skyldighet emot skadad sjöman beträffar, synes mig av praktiska skäl någon rubbning härutinnan åtminstone tills vidare ej böra förekomma, då den skadade i dylika fall i första hand erhåller sin vård

och ersättning från närmaste håll, och olycksfallsförsäkringens organ tydligen ofta ej förrän någon tid efter olycksfallet kunna ingripa.

Jag har i stället beträffande utgivande av ersättning under sjukdomstiden tänkt mig en annan utväg, som i viss mån går i motsatt riktning mot förenämnda förslag, nämligen att ersättningarna från olycksfallsförsäkringen skulle minskas i motsvarande mån som ersättning under denna tid från annat håll utgår till den skadade. Man behöver då ej göra ändring i andra författningar eller giva bestämmelser rörande utgivande av understöd, som icke falla under den lagstiftning, som nu är i fråga. Dessa avdrag från sjukersättningen enligt olycksfallsförsäkringslagen för understöd, som tillkomma den skadade från annat håll, skulle enligt mitt förslag äga rum icke allenast, såsom enligt kommittéförslaget, för sådant understöd, som utgives på grund av utfästelse av eller bidrag från arbetsgivaren, utan även för understöd, som utgår på grund av arbetarens eget bidrag till sjukkasse eller dylikt eller eljest utgives från annat håll eller på grund av andra bidrag än av arbetsgivaren, naturligtvis dock med undantag för understöd, som hava karaktären av frivillig ersättning eller gåva.

I enlighet härmed skulle t. ex. för en skadad sjöman sjölagens bestämmelser gälla oförändrat beträffande ersättning under sjukdomstiden, och olycksfallsförsäkringen skulle lämna ersättning allenast, där ersättningen enligt sjölagen är mindre än ersättningen från försäkringen, samt sedan den skadades rätt till ersättning enligt sjölagen upphört. Beträffande en lagstadd tjänare skulle, så länge husbonden under sjukdomstiden utgiver avlöning och läkarvård till den skadade tjänaren, ej heller någon ersättning utgå från försäkringen o. s. v. I fråga om understöd från sjukkasse eller annan försäkringsinrättning skulle ersättningen från försäkringen jämväl i motsvarande mån och i varje fall minskas, således även i de fall, då understödet grundats på arbetarens egna bidrag.

Att avdrag jämväl skall ske för understöd, som grundas på arbetarens eget bidrag kan vid första påseende synas vara att gå något för långt. Kommittén har för sin del såsom en allmän grundsats framhållit, att de föreslagna bestämmelserna rörande avdrag från olycksfallsersättningen i allmänhet icke böra äga tillämpning beträffande understöd, till vilkas bestridande arbetarne själva erlagt avgifter. Genom erläggande av dylika avgifter måste nämligen arbetarne anses hava förvärvat rätt till motsvarande understöd. Jag är också fullt ense med kommittén därutinnan, att denna grundsats bör äga tillämpning i fråga om alla andra ersättningar från försäkringen, såsom livräntor och begravningshjälp,

men jag anser att denna grundsats, så snart det gäller understöd vid sjukdom, av praktiska skäl måste övergivas.

Med avseende å sjukdomstiden synes man nämligen, med hänsyn till de allmänt framhållna olägenheterna av överförsäkring, icke kunna genomföra nämnda grundsats, utan torde man vara nödgad att för sådant fall i huvudsak följa enahanda principer, som gälla vid försäkring av värdeföremål i allmänhet, nämligen att ersättningen icke får överstiga föremålets värde. Det försäkrade föremålet är i förevarande fall arbetsförmågan, som sålunda under sjukdomstiden icke skulle få överförsäkras. Den stränga konsekvensen av en dylik princip skulle måhända vara, att avdrag från olycksfallsersättningen icke borde äga rum i vidare mån än den sammanlagda ersättningen uppginge till högre belopp än hela arbetsförtjänsten. Men även i detta avseende har jag, såsom framgår av vad jag anfört, av rent praktiska hänsyn ansett den ersättning, nämligen sjukpenning jämte erforderlig läkarvård, som lämnas av olycksfallsförsäkringen, och vilken enligt dess grunder motsvarar arbetsförmågans försäkringsvärde, böra vara bestämmande.

Av den sålunda föreslagna bestämmelsen rörande avdrag från olycksfallsersättningen under sjukdomstiden för sjukunderstöd, som utgives av arbetsgivaren eller kassa m. m., följer enligt 15 § närmast, att arbetsgivaren, om han ställer nödig säkerhet eller säkerhet ej erfordras, kan erhålla minskning i avgiften till belopp, motsvarande hans bidrag till understödets bestridande. Vad åter sådana sjukkassor o. d. angår, till vilka arbetarne själva erlägga avgifter för erhållande av sjukhjälp, torde den ifrågavarande bestämmelsen komma att föranleda ändring i stadgarna i syfte, att sjukhjälp ej utgives vid sjukdom, som förorsakats av olycksfall i arbetet. Även beträffande registrerade sjukkassor kan en dylik ändring av stadgarna jämlikt 18 § sjukkasselagen vidtagas. Att kassorna hittills endast undantagsvis begagnat en sådan utväg, torde bero på den nuvarande sjukhjälpens enligt 1901 års lag ringa belopp. Beträffande registrerade kassor skulle man ju även, i enlighet med vad från flera håll framhållits, kunna såsom ett av villkoren för erhållande av statsbidrag föreskriva, att understöd ej finge utgå vid olycksfall i arbete, och detta så mycket hellre som en dylik föreskrift skulle verka fördelaktigt för kassornas ekonomi.

Då jag för undvikande av olägenheterna av överförsäkring under sjukdomstiden sålunda ansett mig böra föreslå en inskränkning av ovan angivna art beträffande ersättningarna under denna tid, har jag däremot, såsom redan angivits, icke ansett någon som helst dylik inskränkning böra gälla i fråga om livräntorna och begravningshjälpen enligt lagen,

utan skulle i fråga om dessa ersättningar de av kommittén föreslagna grunderna bibehållas. Från dessa ersättningar skulle således, därest understödet utgår från annat håll, avdrag endast äga rum, om dessa ersättningar helt eller delvis bestridas genom arbetsgivaren och endast ske i den mån arbetsgivaren kan anses hava bestritt desamma. För livräntor eller begravningshjälp o. d., till vilka arbetaren förvärvat rätt genom egna bidrag eller som eljest bekostats av andra än arbetsgivaren, skulle avdrag icke få äga rum.

Övriga
ändringar.

Med avseende å de erinringar, som i övrigt blivit gjorda mot ifrågasvarande bestämmelser vill jag föreslå dels några ytterligare ändringar i 11 § och dels ett tillägg till andra stycket av 15 §.

Då, såsom framgår av vad jag förut anfört, kommitténs förslag under vissa villkor även medgiver möjlighet för försäkring i affärsbolag m. m., föreslår jag, att i 11 § måtte införas ett förtydligande uttryck i detta avseende. Med hänsyn till de olika meningar, som gjort sig gällande beträffande vad som skall förstås med uttrycket »till väsentlig del» rörande arbetsgivares bidrag till kassa, har jag ansett ett förtydligande böra införas i lagen, och har jag i sådant hänseende i enlighet med järnvägsstyrelsens yrkande velat föreslå, att det minsta arbetsgivarbidraget skulle fixeras till »en tredjedel».

I fråga om 15 §, andra stycket, torde man för det fall, att en arbetsgivare, som begärt nedsättning i sin avgift på grund därav, att han utfäst sig eller eljest är skyldig att utgiva understöd vid sjukdom, men icke härför kunnat ställa erforderlig säkerhet, böra medgiva rätt att, därest han ändock i förekommande fall utgiver understödet, återfå vad han utgivit, dock naturligtvis ej med högre belopp än som motsvarar ersättningen enligt lagen.

Jag har därjämte i 11 § vidtagit några mindre redaktionella ändringar.

I enlighet med vad jag sålunda anfört torde 11 § böra erhålla följande ändrade lydelse:

Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva understöd, såsom avlöning, pension eller annat understöd, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än i 4 § sägs, avdrages från sjukpenning, livränta, begravningskostnader

ningshjälp eller annan ersättning, som utgives enligt denna lag, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren eller av kassan eller på grund av försäkringen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. Från livränta eller begravningshjälp må dock sådant avdrag endast äga rum om arbetsgivaren, på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, samt, i fråga om understöd från kassa eller på grund av försäkring, endast ske om arbetsgivaren helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag. För pensionstillägg eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring eller för understöd från sjömanshus eller för annat dylikt, allenast för behövande avsett understöd må avdrag icke göras.

Beredes den skadade genom understödet naturaförmåner, såsom bostad, fritt uppehälle eller dylikt, beräknas avdraget för dessa förmåner efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Avdrag enligt ovan angivna grunder skall jämväl ske för skadestånd, som i följd av olycksfall i arbete utbetalts enligt allmän lag eller särskild författning.

12 §.

Den av kommittén föreslagna 12 § motsvarar 9 § ävensom andra stycket av 10 § i nu gällande lag och avser sålunda att reglera de fall, då på grund av allmänna skadestandsregler arbetsgivaren eller annan är skyldig att utgiva skadestånd med anledning av den arbetaren tillskyndade skadan.

12 §.

Med avseende å ifrågavarande bestämmelser har från några håll anmärkts, att då arbetsgivaren genom erläggande av försäkringsavgifter tillförsäkrat sina arbetare ersättning för skada till följd av olycksfall, vare sig vållande till olycksfallet kunde läggas honom till last eller ej, det vore obilligt om den arbetsgivaren enligt allmänna regler åliggande skadeståndskyldighet det oaktat bibehölls oförminskad. Arbetsgivarens

skadeståndsskyldighet borde därför inskränkas till de fall, att arbetsgivaren eller hans representant uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet förorsakat skadan, eller ock borde arbetsgivaren vara berättigad att från skadeståndet avdraga ett belopp motsvarande det, för vilket den skadade blivit försäkrad. Slutligen har från några håll även yrkats, att arbetsgivaren skulle tillerkännas regressrätt mot försäkringsanstalten, åtminstone såvida ej hans vållande varit grovt, därvid bl. a. framhållits, att arbetsgivaren eljest ofta bleve nödsakad att särskilt taga försäkring för den ej obetydliga risken av skadeståndsansvar.

I likhet med kommittén har jag ansett de nu gällande bestämmelserna kunna bibehållas. Den ifrågavarande försäkringen har egentligen endast till ändamål att bereda arbetarne i de olika verksamheterna ekonomiskt skydd för den av verksamhetens art beroende särskilda yrkesfaran. De av arbetsgivarne erlagda avgifterna avse sålunda i själva verket icke att täcka risken jämväl för sådan skada, som förorsakats uppsåtligen eller vållats av arbetsgivaren och ej haft sin grund i ett olycksfall i egentlig mening.

Då emellertid de ersättningar, som enligt den föreslagna lagen skulle komma att utgå, i flertalet fall torde motsvara och vid dödsfall ej obetydligt överstiga, vad enligt allmänna regler skulle kunna tillerkännas den skadade eller hans efterlevande i skadestånd, har det synt mig mindre lämpligt att i lagen särskilt erinra om arbetarens rätt att mot arbetsgivaren göra gällande eventuellt skadeståndsanspråk och således möjligen giva anledning till onödiga tvister. Arbetaren torde för övrigt endast i sådant fall hava ekonomiskt intresse av att föra talan om skadestånd, där han kan tänka sig kunna erhålla ersättning utöver vad lagen bestämmer. Jag har därför vidtagit en redaktionell ändring i 12 §, som sålunda skulle komma att erhålla följande lydelse:

Äger någon rätt till ersättning enligt denna lag, är han ej därav hindrad att göra gällande det anspråk på skadestånd, som i följd av olycksfallet må tillkomma honom enligt allmän lag eller särskild författning; dock att försäkringsinrättning, i vilken den skadade är enligt denna lag försäkrad, äger att, sedan den skadeståndspliktige därom tillsagts, i ersättningstagarens ställe uttaga skadeståndet, för så vitt motsvarande ersättning utgår från försäkringsinrättningen.

13 §.

Kommittén har i 13 § intagit bestämmelserna om *förfarandet* vid ersättningarnas bestämmande och om de åtgärder, som av försäkringsinrättningen skola vidtagas, sedan densamma erhållit kännedom om olycksfall, som anses berättiga till ersättning enligt lagen.

13 §.

Enligt förslaget skulle någon ansökan om ersättning icke erfordras, utan så snart försäkringsinrättningen erhållit underrättelse om olycksfallet, skulle det åligga densamma att besluta om vård och ersättningar, som enligt 6 eller 7 § skola utgå. Att det då ej sällan skall kunna inträffa, att de inkomna uppgifterna rörande olycksfallet och skadan äro alltför ofullständiga för att ett definitivt avgörande skall kunna träffas, är klart. Kommittén har därför stadgat, att för sådana fall provisoriska ersättningsbelopp skola kunna utbetalas. Skulle sedermera, vid ersättningens definitiva bestämmande, befinnas, att beloppet blir lägre än det provisoriska, eller skulle under tiden den skadades tillstånd hava så förbättrats eller andra sådana förhållanden hava yppat sig, att ersättning icke bör utgå, skulle någon återbetalningsskyldighet icke åligga den, som uppburit det provisoriska understödet.

Genom de sålunda, i första stycket av förevarande paragraf, meddelade föreskrifterna, torde förfarandet vid ersättningarnas bestämmande i huvudsak hava ordnats på ett tillfredsställande sätt. Särskilt synes i förslaget hava beaktats vikten av att, ifråga om en lag av den räckvidd, som den nu ifrågavarande, de åtgärder, som ankomma på dem, som skulle komma i åtnjutande av lagens förmåner, så mycket som möjligt inskränkas och förenklas.

Emellertid har stadgandet, att *återbetalningsskyldighet* ej skulle föreligga i fråga om provisoriskt utbetalat belopp, givit anledning till vissa erinringar. Sålunda har ifrågasatts, huruvida ej stadgandet, i stället för att innebära en fördel för arbetaren, skulle komma att medföra den verkan, att försäkringsinrättningen endast utbetalade ett minimum i provisorisk ersättning, medan inrättningen däremot kunde antagas förfara frikostigare för det fall, att återbetalningsskyldighet förefunnes. En dylik skyldighet överensstämde ock mera med allmänna rättsregler. Å andra sidan har framhållits, att, ehuru det i allmänhet vore olämpligt att föreskriva en dylik skyldighet, den dock borde bestå vid simulerade fall. Det kunde nämligen icke vara tilltalande för rättskänslan, att en arbetare, som beträffande skadans storlek eller sjukdomens varaktighet lyckats föra läkaren bakom ljuset, skulle uttryckligen tillerkännas rätt att behålla, vad han sålunda orättmätigt tillskansat sig.

Ehuru det visserligen torde vara möjligt, att försäkringsinrättningarna någon gång skulle kunna visa benägenhet att förfara med försiktighet vid utgivandet av provisoriska ersättningsbelopp, torde detta dock i och för sig ej kunna anses innebära någon olägenhet. I de fall, där denna försiktighet skulle komma att alltför hårt drabba den ersättningsberättigade, torde dock dennes betalningsförmåga i allmänhet ej vara sådan, att en eventuell återbetalningsskyldighet skulle kunna antagas föranleda ändring häri, och i varje fall står ju möjligheten öppen att på vanligt sätt efter besvär hos försäkringsrådet söka rättelse. Vad slutligen angår de fall, då arbetare genom oriktiga uppgifter, simulation eller annat svikligt förfarande, söker bedraga sig till ersättning, torde desamma kunna tillfyllest korrigeras med hjälp av allmänna strafflagens bestämmelser. De i förevarande hänseende framställda anmärkningarna synas mig alltså ej giva anledning till ändring i kommitténs förslag.

Vad härefter angår andra stycket av den föreslagna 13 §, innehåller detsamma bestämmelser om *jämkning* i förut bestämd ersättning.

Kommittén.

Angående innebörden av och grunderna för dessa bestämmelser anför kommittén:

»Förutom de bestämmelser, som i 6 § lämnas för de så att säga reguljära fallen av ersättning till skadad arbetare, nämligen ersättning under den första sjukdomstiden samt sedermera vid invaliditet under förutsättning av oförändrad invaliditetsgrad för framtiden, erfordras kompletterande bestämmelser för de fall, som icke hava samma regelbundna karaktär. Sålunda kan en från början lindrigare sjukdom, som endast berättigar till mindre sjukpenning, antaga svårare karaktär, och sjukpenningens belopp rätteligen böra i enlighet därmed höjas; eller kan, efter det invalidränta blivit fastställd, invaliditetsgraden komma att ökas eller minskas, eller ock i följd av olycksfallet sjukdom ånyo inträda, i vilka fall en motsvarande höjning eller nedsättning av livräntan eller dess utbyte mot sjukpenning och erforderlig vård också bör äga rum o. s. v. För att tillgodose dylika behov av ändringar i redan fastställd ersättning, har kommittén i förevarande paragraf infört en mot 16 § i nuvarande lag svarande bestämmelse, avseende att bereda möjlighet till *jämkning* i ersättningen, då förändring inträder i de förhållanden, som legat till grund för ersättningens bestämmande. Då *jämkning* endast bör få äga rum i sådana fall, där förändringen varit av väsentlig art, och således icke kunna företagas vid mera obetydliga förändringar i den skadades tillstånd, har kommittén icke ansett möjligheten till *jämkning*,

såsom i nuvarande lag, böra inskränkas till viss tid. Beslut om jämkning skulle ej heller enligt kommitténs förslag hava retroaktiv verkan och sålunda inverka på beloppet av ersättning, som avser tiden före den dag, då ansökan därom gjordes, eller eljest före dagen för därom fattat beslut. Med avseende därå, att enligt 14 § i förslaget sjukpenning i regel utbetalas veckovis och livränta månadsvis, har åt ifrågavarande bestämmelser givits sådan lydelse, att jämkningen i ersättningsbelopp ej må avse vad »som belöper» å tiden före nyssnämnda tidpunkt. Om således t. ex. en skadad åtnjuter livränta, som skall utbetalas månadsvis den 13 i varje månad, men han i följd av inträffad förändring i invaliditetsgraden anses böra från och med den 24 juli något år erhålla högre livränta, eller livräntan, i följd därav att på grund av olycksfallet egentlig sjukdom ånyo inträder, bör från sistnämnda dag utbytas mot sjukpenning, så skall vad av den redan utbetalade livräntan belöper å tiden från och med denna dag avräknas från motsvarande högre livränta eller sjukpenning.»

Med anledning av kommitténs förslag, att möjligheten till jämkning ej skall inskränkas till viss tid, har riksförsäkringsanstalten anfört, att erfarenheten har visat, att den nu gällande tiden, inom vilken begäran om jämkning må framställas, är alltför kort. Av praktiska skäl vill riksförsäkringsanstalten emellertid ifrågasätta, om icke en *längre preskriptionstid*, t. ex. en tid av 5 år efter beslutets dag, borde bestämmas i den nya lagen. Det torde eljest ofta kunna inträffa fall, då det blir ytterst svårt att avgöra, om t. ex. en försämring är att tillskriva följder av olycksfallet eller ålderdomsförändringar eller dylikt.

Utlåtanden.

I övrigt har någon anmärkning mot den ifrågavarande bestämmelsen icke framställts. Däremot har ifrågasatts, huruvida icke även i vissa andra fall en jämkning av den en gång bestämda ersättningen borde kunna äga rum. Sålunda anför vattenfallsstyrelsen bl. a.:

»Det synes ligga i statens intresse att genom lämpliga organ draga försorg om att de genom olycksfall skadade komma i tillfälle att lära ett nytt yrke eller hantverk, som sätter dem i stånd att fullt försörja sig i trots av deras invaliditet. Helt säkert skulle på denna väg en ganska avsevärd besparing kunna göras. Man kan ju invända, att full livränta enligt lagförslaget skall utgå endast vid för framtiden bestående förlust av arbetsförmågan, och att alltså en skadad arbetare, som kan försörja sig i annat yrke än sitt förutvarande, teoretiskt sett, ej får full livränta. I praktiken torde det dock visa sig, dels att en mycket växlande och därför stundom rätt lång tid kommer att förflyta

efter olycksfallet, innan det med någon säkerhet kan fastställas, om en invalid kan förtjäna sitt uppehälle själv, dels ock att frågan huruvida fullständig invaliditet föreligger, liksom ock frågan om graden av partiell invaliditet, säkerligen komma att med den formulering, 8 § fått i förslaget, bedömas efter tämligen skematiska grunder i analogi med vad som uttryckligen är fallet enligt 5 § av nu gällande lag. Vid förlust av t. ex. vänster hand jämte minskad rörlighet hos armen kommer säkerligen fortfarande som hittills nedsättningen hos arbetsförmågan att anses vara 70 procent. En arbetare med 1,800 kronors inkomst skulle vid sådant olycksfall vara berättigad till en livränta av 70 procent av 1,200 kronor eller 840 kronor. Det är emellertid ingalunda otänkbart, att han trots sin invaliditet kan ganska avsevärt bidra till sitt uppehälle eller finna sin fulla utkomst.»

»Arbetarens strävan att skaffa sig en bättre ställning är ju i och för sig värd all uppmuntran, men man kan dock ej värja sig för den föreställningen, att den skadade här fått en så rikligt tilltagen ersättning, att den så småningom mer än motväger de ekonomiska påföljderna för honom av olycksfallet. Under sådana förhållanden synes det böra vara möjligt att verkställa en jämkning av den en gång fastställda livräntan, en jämkning sålunda ur andra synpunkter än dem, som komma till synes i förslagets 13 §. Denna jämkning bör å andra sidan icke läggas så, att den kväver den skadades intresse att genom arbete skaffa sig ökade inkomster. Men därest den skadades inkomster komma upp till samma belopp, som vid livräntans bestämmande ansågs vara hans tidigare årsinkomst, synes åtminstone den inkomst han därutöver kan förvärva, böra medföra en motsvarande minskning av hans livränta (t. ex. med hälften av det överskjutande beloppet). En regel av detta innehåll synes ock vattenfallsstyrelsen stå i god överensstämmelse med pensionsförsäkringslagens stadgande i § 6, låt vara att det rör sig om en minskning av pensionstillägget, vars storlek ej bestämmes av hänsyn till några försäkringsavgifter. Den lättnad i utgifter, som ett sådant stadgande eventuellt skulle medföra, kunde skäligen komma samtliga arbetsgivare till godo i form av med tiden minskade premier.»

*Departement-
schefen.*

De stadganden, kommittén föreslagit rörande jämkning av förut bestämd ersättning, synes mig böra bibehållas oförändrade. Att stadga viss, låt vara längre tid, efter vilken jämkning ej skulle få äga rum, torde, såsom kommittén anført, ej vara behövt. Jämknings skulle ju endast få ske i sådana fall, där förändringen i de för ersättningens bestämmande avgörande förhållandena varit av väsentlig art. Ett stad-

gande i sådan riktning skulle dessutom ofta kunna medföra obilliga resultat.

Vad beträffar förslaget att medgiva jämkning i ersättningen även i sådana fall, där någon ändring i nämnda förhållanden icke ägt rum, men i stället arbetaren på grund av nyförvärvad yrkesskicklighet lyckats minska de ekonomiska följderna av olycksfallet, torde en dylik möjlighet till jämkning ej vara av den betydelse, som vid ett första påseende skulle kunna förefalla. Om invaliditeten är ringa, torde arbetaren nämligen i regel fortsätta med den verksamhet, han förut idkat, och om han därvid vinner väsentligt ökad arbetsförmåga, kan jämkning äga rum redan på grund av de i 8 § föreslagna bestämmelserna. Är invaliditeten däremot väsentlig, eller har arbetaren helt förlorat arbetsförmågan, torde han i förra fallet endast mera sällan och i senare fallet överhuvudtaget icke kunna genom nyförvärvad yrkesskicklighet inom annan näringsgren skaffa sig någon avsevärd arbetsförtjänst. Skulle emellertid detta i enstaka fall inträffa, synes det i allmänhet varken från det allmännas synpunkt klokt ej heller billigt att beröva arbetaren den ersättning, som redan tillerkänts honom på grund av den svåra kroppsskada, som uppkommit genom olycksfallet, och av vilken han allt framgent har betydande men.

Något tillägg till ifrågakvarande stadgande i den riktning vattenfallsstyrelsen föreslagit har jag sålunda ej ansett böra äga rum.

Den föreslagna paragrafens tredje stycke har ej föranlett någon erinran.

13 § synes mig sålunda böra erhålla följande lydelse:

Sedan försäkringsinrättningen erhållit underrättelse om olycksfallet, skall inrättningen, ändå att ansökan om ersättning ej blivit gjord, så fort ske kan, besluta om de åtgärder, som för den skadades vård må vara av nöden, samt bestämma den ersättning, som enligt denna lag skall utgivas. Kan ersättningen ej med ledning av inkomna handlingar genast bestämmas, utgives provisoriskt skäligt belopp, utan återbetalningsskyldighet för den, som uppburit beloppet, därest sedermera ersättningen bestämmas till lägre belopp eller ersättning finnes icke böra utgå.

Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av försäkringsinrättningen bestämd väsentlig förändring i

de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, må jämkning i ersättningen äga rum. Sådan jämkning må dock ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats av inrättningen, före dagen för beslutet.

Beslut om ersättning skall, så fort ske kan, meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsvidare lända till efterrättelse.

14 §.

Kommittén.

Kommittén anför rörande innehållet av 14 § följande:

»Denna paragraf innehåller erforderliga bestämmelser angående ersättningens utbetalande. I likhet med vad som gäller i nuvarande lag, föreslås, att sjukpenningen skall utbetalas för kalendervecka i efterskott, d. v. s. å veckans sista dag. Angående begravningshjälp ävensom kapitalutbetalning enligt 7 § till änka eller änklings, som ingår nytt äktenskap, och enligt 27 §, då sjukpenning eller livränta utbytes mot kapital, gäller, att utbetalning skall ske, så snart rätten till kapitalets erhållande inträtt.»

»Vad livräntebeloppen angå, så äro dessa av synnerligen växlande storlek, nämligen från och med 20 till och med 1,200 kronor. Man kunde därför hava skäl att för de olika beloppen föreskriva betalningsterminer av olika längd i analogi t. ex. med bestämmelserna i lagen om allmän pensionsförsäkring, enligt vilka pensioner, som uppgå till 60 kronor om året och därutöver, utbetalas månadsvis, men mindre pensioner fördelas till betalning å längre terminer. Emellertid äro de livräntor, som komma att utgå enligt lagförslaget i de allra flesta fall betydligt högre än 60 kronor, och ett undantagande från bestämmelsen, om att utbetalningen skall ske månadsvis, skulle därför med hänsyn till det ringa antalet livräntor med lägre belopp ej hava någon praktisk betydelse. Då härtill kommer, att livräntorna från olycksfallsförsäkringen i många fall längre fram komma att ökas med pensioner, som utgå enligt pensionsförsäkringslagen, bliver ett undantag i förevarande syfte än mindre behöfligt.»

»Kommittén har därför föreslagit, att olycksfallslivräntorna i regel skola utgå månadsvis, och därjämte tänkt sig, att utbetalningen för varje månad skall ske i förskott på månadens första dag utan återbetalningskyldighet, därest under månaden rätten till livränta t. ex. genom liv-

räntetagarens fränfalle skulle upphöra eller livräntan i följd av jämkning enligt 13 § minskas. För att erhålla en någorlunda öfver hela året jämnt fördelad gruppering av tiderna för utbetalningarna, har kommittén föreslagit, att månad, för vilken utbetalning av livränta äger rum, ej skall vara kalendermånad, utan räknas från den dag, då rätten till livränta blev gällande.»

»Med avseende därå, att det, såsom jämväl av den inom riks-försäkringsanstalten tillämpade praxis framgår, både för den ersättningsberättigade och för försäkringsinrättningen i många fall skulle vara fördelaktigt att få ersättningarna, såväl sjukpenning som livränta, utbetalade i större poster för varje gång, har kommittén föreslagit, att, om ersättningsstagaren därtill samtycker, utbetalning av ersättning skall få ske för längre betalningstermin än vecka resp. månad.»

»I enlighet med stadgandet i sista stycket av 32 § i lagen om allmän pensionsförsäkring har kommittén i förevarande paragraf även infört bestämmelse därom, att, om ersättningsbelopp ej lyftats före utgången av året näst efter det, under vilket detsamma förfallit till betalning, rätten till beloppets utfående skall vara förverkad. En bestämmelse, som svarar mot stadgandet i samma paragraf i pensionslagen, att sålunda förverkat belopp skall tillfalla pensionsfonden, har kommittén ej ansett kunna upptagas i förevarande lagförslag, då det ju här handlar om ett flertal försäkringsinrättningar, var och en med sin särskilda fond, samt, vad angår arbetsgivarbolagen, dessa böra tillerkännas rätt att själva bestämma i sådant avseende. I fråga om riks-försäkringsanstalten, torde det även utan särskild bestämmelse härom kunna få anses självfallet, att det förverkade beloppet, då ingen utbetalning av detsamma äger rum, fortfarande kommer att tillhöra fonden för anstaltens försäkringar.»

»Särskilda bestämmelser angående det sätt, varpå ersättning skall utbetalas, om genom postsparbanken eller i särskilda fall, såsom t. ex. ifråga om sjömän, genom sjömanshusen, eller på annat sätt, hava icke upptagits i lagförslaget, utan har kommittén ansett lämpligast, att erforderliga föreskrifter härom utfärdas av Konungen, då det ju är tänkbart, att härvidlag allt efter förhållandena olika utvägar skulle kunna anlitas, och då förändringar i detta avseende lättare kunna åstadkommas, därest de nödiga föreskrifterna utfärdas av Konungen, än om de skulle intagas såsom bestämmelser i en allmän lag.»

Då emot innehållet av denna paragraf inga anmärkningar av betydelse förekommit, får jag på grund af vad kommittén anfört hemställa om följande lydelse för 14 § i enlighet med kommitténs förslag:

*Departements-
chefen.*

Begravningshjälp ävensom kapital enligt 7 och 27 §§ utbetalas så fort ske kan, samt sjukpenning för varje kalendervecka å veckans sista dag. Livränta utbetalas för varje månad, räknad från den dag rätten till livräntan inträtt, å månadens första dag, utan återbetalningsskyldighet för månad, under vilken rätten till livräntan upphört eller livräntan minskats. Sjukpenning och livränta må ock, med ersättningstagarens samtycke och utan återbetalningsskyldighet, utbetalas för längre betalningsterminer än ovan sägs. Uppkommer vid bestämmande av belopp, som sålunda skall utbetalas, bråktal av ören, utföres beloppet med närmast högre antal ören.

Har ersättningsbelopp ej lyftats före utgången av året näst efter det, under vilket detsamma förfallit till betalning, är rätten till beloppets utfående förverkad.

Angående sättet för utbetalning av ersättning förordnas av Konungen.

15 §.

15 §.

Denna paragraf innehåller allmänna bestämmelser rörande grunderna för försäkringsavgifternas beräkning. Beträffande paragrafens andra stycke har jag redan förut vid behandlingen av 11 § yttrat mig.

Mot formuleringen av första stycket hava i allmänhet inga väsentliga erinringar blivit framställda. Man har egentligen endast påpekat, att för mera ofarliga yrken fixa premier borde bestämmas, att maximi- och minimipremier borde fastställas för de olika yrkesgrenarna m. m. d., ävensom att bestämmelserna icke vore fullt tydliga beträffande premieberäkningen för tillfälligt arbete av sjömän i utländsk hamn och för arbetare med flera arbetsgivare.

Vad dessa erinringar beträffar, avses med dem förhållanden, vilka, enligt vad jag förut, bl. a. vid behandlingen av frågorna om tjänarnes medtagande i försäkringen och om tillfälligt arbete, framhållit, vid den praktiska tillämpningen komma att ordnas på sådant sätt, att de gjorda erinringarna förlora sin betydelse. Likaledes följer av bestämmelserna om avgifternas beräkning efter försäkringstekniska grunder, att såsom av riksförsäkringsanstalten framhållits, vid efterskotts betalning hänsyn skall tagas jämväl till ränteförlust.

I allmänhet komma, såsom jag förut anfört, försäkringarna att bliva kollektiva och endast i undantagsfall avse bestämda personer. Med anledning av vissa förekommande missförstånd i sistnämnda avseende har jag ansett mig böra i första stycket av paragrafen införa ett förtydligande genom tillägg av uttrycket: »evad försäkringen omfattar en eller flera arbetare».

För 15 § föreslås sålunda följande ändrade avfattning:

Avgift för försäkring enligt denna lag skall, *evad försäkringen omfattar en eller flera arbetare*, av försäkringsinrättningen bestämmas till belopp, som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under vilka det bedrivs, efter försäkringstekniska grunder prövas vara erforderligt för betäckande av den risk, som försäkringen avser, med tillägg, i fråga om försäkring i bolag, som i 4 § avses, av ett belopp, motsvarande omkostnaderna för försäkringen; och kan förty avgiften ökas eller minskas i den mån förändring i försäkringsrisken eller omkostnaderna äger rum.

Är arbetsgivare, kassa *eller försäkringsanstalt* skyldig att utgiva understöd, för vilket enligt 11 § avdrag må göras, bestämmas försäkringsavgiften till det lägre belopp, som motsvarar den minskade försäkringsrisken; dock att, ifråga om annan arbetsgivare än staten, sådan lindring i försäkringsavgiften ej må äga rum, med mindre arbetsgivaren det begär och tillika, där så finnes erforderligt, för utgörande av understödet ställer säkerhet, som av försäkringsinrättningen godkännes. *Har, i fråga om understöd vid sjukdom, som skall av arbetsgivaren utgivas, säkerheten ej godkänts, äger arbetsgivaren, därest sådant understöd ändock av honom utgives, att av försäkringsinrättningen återfå vad han utgivit, dock ej i vidare mån än som motsvarar vad i anledning därav avdragits från ersättningen enligt denna lag.*

16 §.

I denna § hava intagits bestämmelser rörande bidrag av arbetsgivare till de allmänna omkostnaderna för försäkringen.

Kommittén yttrar härom bland annat följande:

Kommittén.

»I de länder, där försäkringsplikt införts och försäkringen handhaves av anstalter, som på grund av lagstiftningen inrättats, bestridas *förvaltningskostnaderna* visserligen i regel till större delen av *arbetsgivarne*, men en avsevärd del av kostnaderna utgår vanligen av *statsmedel*. Härigenom beredes arbetsgivarne en fördel, som utgör en slags ersättning för tvånget att försäkra sig på föreskrivet sätt. I länder med ersättningsplikt eller i vilka försäkringsplikt med full valfrihet i fråga om försäkringsanstalt är rådande, få däremot arbetsgivarne bära bördan icke allenast av ersättningarna utan även av de kostnader, som i övrigt föranledas av lagstiftningen eller av försäkringen i enskilt bolag; där en statsanstalt för frivillig försäkring inrättats, bestridas dock omkostnaderna för anstaltens verksamhet åtminstone till någon del av statsverket.»

»Sålunda bäras i *Tyskland* samtliga kostnader för yrkesföreningarna av arbetsgivarne själva. Kostnaderna för försäkringsämbetena, d. v. s. för instansmyndigheterna bestridas i huvudsak av statsmedel. I *Österrike* bestridas ävenledes samtliga förvaltningskostnader och därutöver jämväl kostnaderna för skiljedomstolarna helt och hållet genom försäkringspremierna. Förvaltningskostnaderna för den *holländska* riksförsäkringsbanken bestridas till omkring 60 % av arbetsgivarne och till 40 % av staten; kostnaderna för besvärs- och tillsynsråden bäras däremot helt av staten. Kostnaderna för den *schweiziska* försäkringsanstalten bäras till hälften av arbetsgivarne och till hälften av staten. Den *norska* riksförsäkringsanstaltens förvaltning bestrides helt och hållet av statsmedel, utom att ombudens verksamhet till hälften bekostas av kommunerna, o. s. v. Vad *Sverige* angår, bestridas, som bekant, kostnaderna för riksförsäkringsanstalten för närvarande av statsmedel.»

»Då det nu för vårt land skulle gälla en så betydande utvidgning av olycksfallslagstiftningen, att kostnaderna för riksförsäkringsanstalten skulle ökas från omkring 200,000 till 730,000 kronor, vartill skulle komma 120,000 kronor för försäkringsrådet, synes man kunna ifrågasätta, huruvida hela denna nya kostnad i sin helhet bör åläggas statsverket, eller om man ej, efter utlandets exempel, skulle kunna lägga en del av den ökade kostnaden på försäkringsavgifterna d. v. s. på arbetsgivarne.»

»För sin del har kommittén anslutit sig till den meningen, att arbetsgivarne bära lämna bidrag till förvaltningen. Även om man icke tager hänsyn till utländska förhållanden i detta avseende, synes en dylik fordran icke vara obillig. Hade lagstiftningen, såsom för närvarande

är fallet, grundats på ersättnings- i stället för försäkringsplikt, skulle arbetsgivarne, om man bortser från riks-försäkringsanstalten, fått själva bära de nödiga omkostnaderna, ej mindre där försäkringen toges i enskilda bolag, än även där arbetsgivaren själv övertagit ansvaret för ersättningen. Och om, såsom kommittén föreslagit, lagstiftningen grundas på försäkringspliktens princip men med möjlighet att taga försäkringen i arbetsgivarbolag, skulle de arbetsgivare, som taga försäkringen i sådant bolag, hava att bära hela kostnaden för bolagets förvaltning. Därjämte skulle genom försäkringsrådets inrättande kostnaderna för rättegångar om ersättnings storlek m. m. alldeles bortfalla och tillika sörjas för, att möjligast enhetliga principer för ersättningsarnas bestämmande skulle komma att följas i alla försäkringsinrättningar.»

»Vid öfvervägande av frågan, med vilken andel arbetsgivarne böra deltaga i de förevarande kostnaderna, har kommittén, med hänsyn till storleken av motsvarande kostnader för arbetsgivarne i andra länder, funnit billigt, att, såsom *bidrag till förvaltningskostnaderna*, skulle bestämmas en *tilläggsavgift* för varje försäkring till belopp av omkring *fem procent* av försäkringsrisken eller nettopremien, dock beräknad utan hänsyn till avdrag, som angivas i 11 §. Denna sistnämnda bestämmelse är av betydelse för att hindra den minskning i tilläggsavgifternas beräknade belopp, som eljest kunde uppkomma därigenom, att arbetsgivare, som kunna ställa erforderlig säkerhet enligt 15 §, försäkrade arbetarne under sådana förhållanden, att de kontanta ersättningarna direkt bestredes av arbetsgivarne, medan försäkringsinrättningen själv endast hade att ombesörja de skadades vård och förvaltningen i övrigt, i vilket fall försäkringsavgifterna tydligen skulle bliva vida mindre, än om försäkringen i sin helhet toges i försäkringsinrättningen, men kostnaderna för förvaltningen förbliva i huvudsak oförändrade.»

»De erforderliga bestämmelserna om dessa tilläggsavgifter hava intagits i 16 §, och göres därvid åtskillnad mellan försäkringar i riks-försäkringsanstalten och försäkringar i arbetsgivarbolag. För de förra försäkringarna bestämmes avgiften för varje fall till fem procent av försäkringsavgiften för försäkringen i sin helhet, och skola de båda avgifterna erläggas tillsammans, varefter tilläggsavgifterna inlevereras till statsverket på sätt därom särskilt förordnas. Beträffande arbetsgivarbolagen har för enkelhetens skull föreslagits, att det ifrågavarande bidraget, vilket i dessa fall ej benämnes »tilläggsavgift», skulle erläggas av varje bolag självt på en gång, så snart räkenskapsåret gått till ända och bolaget efter räkenskaperens avslutande kan fullständigt beräkna för-

säkringsavgifterna för året. Bidraget skulle i dessa fall utgöra fem procent av summan av dessa försäkringsavgifter, ävenledes beräknade utan hänsyn till avdrag enligt 11 §, samt, för att uppväga ränteförlusten i följd av det sena erläggandet av bidraget, beräknas utan avdrag för förvaltningstillägg.»

»Kommittén har således utgått från, att det ifrågavarande förvaltningsbidraget, under i övrigt lika förhållanden, skulle bliva ungefär lika stort, vare sig arbetaren är försäkrad i riksförsäkringsanstalten eller försäkringen tagits i ett arbetsgivarbolag. Dock får man därvid tänka sig, att genom förvaltningsbidraget för försäkringar i arbetsgivarbolag i första hand lämnas bidrag till kostnaden för försäkringsrådet, då genom inrättandet av denna särskilda instans arbetsgivarne befrias från de kostnader och obehag, som åtfölja tvistefrågors dragande inför allmän domstol, och då, efter utländsk erfarenhet att döma, de till rådet hänskjutna tvisterna i proportionsvis avsevärt större omfattning torde komma att röra beslut av bolagen än beslut av riksförsäkringsanstalten. Någon del av bidraget för dessa bolag får även tänkas såsom bidrag till uppehållande av riksförsäkringsanstaltens arbete för åstadkommande av det nödiga statistiska underlaget för premiernas bestämmande och till dess verksamhet i övrigt för befrämjande av det gemensamma ändamålet. Genom att, i fråga om utgörande av förvaltningsbidraget, sålunda i huvudsak likställa försäkringarna i riksförsäkringsanstalten med försäkringarna i arbetsgivarbolagen rubbas icke det nuvarande förhållandet med avseende å konkurrensförmågan mellan de olika försäkringsinrättningarna, då ju för närvarande arbetsgivarbolagen hava att, förutom nettopremierna, vilka även gälla för riksförsäkringsanstalten, jämväl upptaga tillskott till dessa premier för att täcka förvaltningen, och då, enligt förslaget, det föreslagna bidraget skulle komma att i båda fallen på ungefär motsvarande sätt öka premierna.»

Utlåtanden.

I de avgivna utlåtandena hava från flera håll anmärkningar framställts huvudsakligen mot arbetsgivarbolagens förvaltningsbidrag, men i några fall även mot bidrag av de arbetsgivare, som hava sina arbetare försäkrade i riksförsäkringsanstalten. Jag anser mig böra här, i huvudsaklig överensstämmelse med den bifogade bilagan över inkomna utlåtanden, återgiva huvudinnehållet av dessa anmärkningar.

Lantbruksakademien anser visserligen ett bidrag från arbetsgivarbolag vara motiverat för bekostandet av försäkringsrådet, som dels har att såsom högsta instans pröva besvär från såväl sådant bolag som från riksförsäkringsanstalten, dels ock har att följa och övervaka lagens efter-

levande m. m., men anser att bidrag från arbetsgivarbolag till upprätthållande av riks försäkringsanstaltens verksamhet ej är påkallat. Ömsesidigt försäkringsbolag vore i viss mån enligt förslaget jämställt med riks försäkringsanstalten och finge egna, sannolikt ganska avsevärda förvaltningskostnader att täcka, varförutom dylikt bolag genom sin verksamhet minskade arbetet och därav följande kostnader för riks försäkringsanstalten. Då det syntes vara allt skäl att uppmuntra bildandet av dylika ömsesidighetsförsäkringsbolag och dymedelst lätta arbetsbördan för riks försäkringsanstalten, kunde det ej vara riktigt att pålägga sådant bolag en så stor avgäld, som här föreslagits.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Blekinge län anser, att staten bör övertaga alla omkostnader för försäkringsrådets verksamhet.

Yrkesinspektören i sjätte distriktet G. Forsberg anser det föreslagna bidraget ej böra påläggas arbetsgivarbolagen. Däremot borde måhända kunna föreskrivas viss avgift för bestämning av invaliditetsgrad.

Svenska arbetsgivareföreningarnas förtroenderåd erinrar om, att tilläggsavgiften huvudsakligen är beräknad till försäkringsrådet. I sådant fall borde emellertid avgiften proportionsvis minskas till att utgöra icke 5 % utan omkring $1\frac{1}{4}$ % å arbetsgivarbolagets premieintäkt, vilken procent-sats motsvarade kostnaden för försäkringsrådet enligt kommittéförslaget.

Svenska pappersbruksföreningen anser det uppenbart, att de enligt lagförslaget jämställda försäkringsinrättningarna böra själva täcka sina egna kostnader. Försäkringsrådets kostnader borde däremot täckas av försäkringsinrättningarna pro rata parte i förhållande till deras premieintäkter.

Skånes handels-, industri- och sjöfartskammare anser, att under förutsättning att den av handelskammaren föreslagna karenstiden bibehålles och därmed väsentliga förvaltningskostnader för försäkringsrådet och riks försäkringsanstalten bortfalla, bidraget till förvaltningskostnaderna skäligen borde kunna nedsättas till hälften, eller $2\frac{1}{2}$ procent av försäkringsavgiften. Vad anginge de privata försäkringsinrättningarna ävensom de arbetsgivare, vilka komma att stå självrisk, syntes det rimligt, att av dem endast borde i ifrågavarande avseende gäldas en än mindre ersättning, motsvarande den omfattning, i vilken de för fastställandet av invaliditetsgrader och dylikt taga riks försäkringsanstaltens eller försäkringsrådets arbete i anspråk.

Handelskammaren i Karlstad anför, att, då kommitterade föreslagit, att arbetsgivarne skulle få rätt att försäkra sina arbetare i arbetsgivarbolag i stället för i riks försäkringsanstalten, men samtidigt föreskrivit, att de ändock skola betala lika förvaltningsavgift till denna anstalt, så

syntes kommitterade ha tagit tillbaka med den ena handen vad de givit med den andra, så vida icke avsikten rent av vore att från början förhindra alla dylika privata försäkringsföretag. Handelskammaren anser, att arbetsgivarbolagens andel i förvaltningskostnaden icke bör vara större än vad som betingas av riks-försäkringsanstaltens arbete med besvärsmål samt yttranden vid fastställande av ersättningsbelopp.

Smålands och Blekinge handelskammare yttrar, att de ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolagen icke böra få sig ålagt att deltaga i gäldandet av kostnaderna för riks-försäkringsanstaltens verksamhet, men väl bidra till uppehållande av försäkringsrådet.

Sveriges allmänna handelsförenings förvaltningsutskott finner, att arbetsgivarnes bidrag böra uteslutande avses till täckande av kostnaderna för försäkringsrådet och torde därigenom kunna sättas något lägre än det av kommittén föreslagna, särskilt som utgifterna för rådet syntes vara allt för högt beräknade.

Jämväl Västergötlands och Norra Hallands handelskammare, handelskammaren i Gävle samt tekniska föreningen i Västerås anse de enskilda bolagen endast böra hava att bära den på deras försäkringar belöpande andelen i kostnaderna för försäkringsrådet.

Malmö byggmästareförening, Lunds byggmästareförening, Göteborgs textilindustriförening, handelskammaren i Göteborg samt Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare hemställa, att alla omkostnader för försäkringsrådets och riks-försäkringsanstaltens verksamhet måtte bestridas av statsmedel.

Enskilda järnvägars försäkringsanstalt mot olycksfall, som jämväl hemställer, att den i 16 § ifrågasatta skyldigheten för enskilda bolag att utgiva bidrag måtte ur förslaget utgå, erinrar om att försäkringsanstalten på grund av lagen om försäkringsrörelse redan erlägger avgift för bestridande av kostnaderna för försäkringsinspektionens organisation och verksamhet med $\frac{1}{10}$ procent av premieinkomsten, vilken avgift torde vara avsedd att jämväl för framtiden utgå. Missförhållandet mellan nämnda avgift och den nu föreslagna, 5 procent av premieinkomsten, torde ligga i öppen dag.

Uddeholms aktiebolag anser sig böra inlägga sin bestämdaste gensaga mot den orimligt höga avgift, som enligt förslaget skall utgå i förvaltningsbidrag från enskilda bolag.

Disponenten för Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag fil. doktor Hj. Lundbohm framhåller, att, som de 5 % endast skulle utgå å till arbetsgivarekassa direkt betalad premie, omkostnaderna för arbetsgivaren skulle minskas därigenom, att i enlighet med stadgandet i 11 § utgi-

vandet av ersättning under de 60 första dagarna överflyttades på lokala sjukassor.

I allmänhet taget gå de gjorda anmärkningarna ut på att förvaltningsbidraget, särskilt i fråga om arbetsgivarbolagen, bör minskas. *Departements-
chefen.*

Ändamålet med bestämmelsen om ett förvaltningsbidrag från arbetsgivarne är naturligtvis att söka lindra den kostnadsbörda, som i annat fall komme att i sin helhet åligga statsverket för förvaltningen och vad därtill hör. Såsom kommittén framhåller, är en fordran på dylikt förvaltningsbidrag i och för sig icke obillig, då hela den ifrågavarande försäkringen är avsedd att träda i stället för den ersättningsplikt, som eljest skulle åligga arbetsgivarne. Genom försäkringen undgår han allt det besvär och de kostnader, som äro förbundna med tillämpningen av ersättningssskyldigheten, varjämte i följd av den ändamålsenliga vård, som skulle komma att beredas den skadade genom försäkringens organ, även kostnaderna för ersättningarna och i sammanhang därmed även försäkringsavgifterna ofta i längden torde komma att bliva mindre betungande, än om den skadade i varje fall skulle omhändertagas av arbetsgivarne. Sistnämnda omständighet har naturligen sin största betydelse i fråga om de mindre arbetsgivarne, vilka endast sällan hava samma möjlighet eller förmåga att vidtaga erforderliga profylaktiska åtgärder, som de större arbetsgivarne. Även i den utländska lagstiftningen gäller såsom regel, att arbetsgivarne åläggas antingen så gott som hela förvaltningsbördan eller åtminstone en väsentlig del därav. Att arbetsgivarne böra lämna bidrag till förvaltningskostnaderna finner jag därför vara en riktig grundsats. Mot denna grundsats har ej heller någon invändning av betydelse framställts, utan rikta sig anmärkningarna, såsom nämnts, huvudsakligen mot de föreslagna beloppen, företrädesvis i fråga om arbetsgivarbolagen.

Det för försäkringarna i riksförsäkringsanstalten av kommittén föreslagna förvaltningstillägget av 5 % å nettopremien för varje försäkring torde väl knappast böra giva anledning till något berättigat missnöje, bl. a., vid jämförelse med de arbetsgivare, som taga försäkringen på annat håll eller själva stå risken, och vilka få bära hela den för sådana fall erforderliga förvaltningskostnaden. Jag har ej heller funnit anledning att i detta avseende föreslå någon ändring i förslaget.

Angående åter förvaltningsbidraget för arbetsgivarbolag synas mig de gjorda anmärkningarna hava mera fog. Då delägarne i dessa bolag själva få bekosta bolagens hela förvaltning, synes det riktigt, att de

av kostnaderna för försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten ej behöva bära större andel än som billigtvis kan anses motsvara den fördel, de för sina egna bolags verksamhet komma att hava av nämnda institutioners arbete. Denna synpunkt har också varit för kommittén bestämmande, men vill det dock förefalla mig, som om kommittén skulle hava gått något för långt vid fastställande av ifrågavarande bidrags belopp. Det framgår också av motiveringen, att kommittén med sitt förslag i detta avseende icke endast avsett att normera det ifrågavarande bidraget med hänsyn till arbetsgivarbolagens fördelar av den allmänna försäkringen, utan velat vinna även ett annat mål. Genom att i fråga om förvaltningsbidraget i huvudsak likställa riksförsäkringsanstalten med arbetsgivarbolagen skulle nämligen det nuvarande förhållandet med avseende å konkurrensförmågan mellan de olika försäkringsinrättningarna icke rubbas, då ju för närvarande arbetsgivarbolagen hava att, förutom nettopremierna, vilka även gälla för riksförsäkringsanstalten, jämväl upptaga tillskott till dessa premier för att täcka förvaltningen, och då nu, enligt förslaget, förvaltningsbidraget skulle komma att i båda fallen på ungefär motsvarande sätt öka premierna. Med hänsyn därtill att, såsom jag förut angivit, försäkringsrådet efter de av mig i förslaget vidtagna ändringarna skulle erhålla tillräcklig befogenhet att övervaka tillämpningen av försäkringsbestämmelserna rörande ersättningsbeloppen, och att i följd härav grunderna för ersättningarnas normerande kunna antagas komma att bli väsentligen desamma för alla försäkringsinrättningar, synes mig emellertid den sistnämnda synpunkten icke längre hava betydelse. Man torde därför, vid normerandet av förvaltningsbidraget för arbetsgivarbolagen, allenast böra taga hänsyn till värdet av de förmåner, som beredas dessa bolag genom försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet.

Att något så när noggrannt bestämma detta sistnämnda värde är naturligtvis, åtminstone innan någon erfarenhet vunnits, icke möjligt, utan måste man åtnöja sig med en helt ungefärlig uppskattning. Beträffande riksförsäkringsanstalten är naturligtvis anstaltens arbete med insamlandet och bearbetningen av olycksfallstatistiken av vikt även för bolagen, enär därigenom fastare grunder vinnas för avgifternas bestämmande. Därjämte får man även taga hänsyn till anstaltens arbete med avgivande av utlåtanden i besvärsmål rörande fastställandet av ersättningsbelopp, indelning i farlighetsklasser, bestämmande av avgifter m. m. Värdet av anstaltens verksamhet i dessa avseenden torde för bolagen icke kunna uppskattas till mindre än 1 % av premiesumman.

Vad åter angår försäkringsrådets verksamhet, synes det, såsom jämväl av kommittén framhållits, vara tydligt, att denna verksamhet är av vida större betydelse i fråga om bolagen än i fråga om riks-försäkringsanstalten. I första rummet skulle nämligen rådet vara högsta instans i fråga om avgörandet av tvister rörande ersättningar, försäkringsavgifter m. m., vilka tvister eljest måste dragas inför allmän domstol. Efter all erfarenhet att döma komma dylika tvister att i vida större omfattning röra beslut av bolagen, än av riks-försäkringsanstalten. Även rådets verksamhet i övrigt för försäkringens övervakande har sin största betydelse för bolagen. Hade riks-försäkringsanstalten ensam haft hela försäkringen om hand, torde rådets uppgifter utan tvivel kunnat högst betydligt inskränkas. Jag finner därför riktigt, att största delen av omkostnaderna för rådets verksamhet lägges på arbetsgivarbolagen.

Beträffande den del av sistnämnda kostnader, som sålunda skulle bestridas av bolagen, erinrar jag, att de årliga kostnaderna för försäkringsrådet av kommittén uppskattas till omkring 120,000 kronor, och jag har ingen anledning att betvivla riktigheten i huvudsak av denna uppskattning. Tänker man sig nu, att av dessa kostnader omkring $\frac{2}{3}$ eller omkring 80,000 kronor skulle bestridas av bolagen, och antager man, att bolagens bidrag för ändamålet skulle bestämmas till 2 procent av premieinkomsten, skulle den ifrågavarande kostnadsandelen ej bliva fullt betäckt, med mindre den årliga premiesumman för bolagen skulle uppgå till 4 miljoner kronor, eller till omkring 40 procent av hela den av kommittén antagna avgiftssumman för samtliga försäkringar. Det torde emellertid vara ganska osäkert, för att icke säga osannolikt, att bolagens försäkringsverksamhet skulle erhålla en så stor omfattning, som motsvaras av den nämnda premieinkomsten. Om man därför, såsom jag nu vill föreslå, bestämmer denna del av bolagens bidrag till 2 procent av deras premieintäkt, synes bidraget icke i något avseende kunna anses obilligt. Å andra sidan är det därför ej omöjligt, att den mot bolagens bidrag svarande minskningen i statens utgifter för försäkringsrådet kan komma att bliva mindre än man avsett.

Enligt detta mitt förslag till ändring i kommittéförslaget skulle således bolagens förvaltningsbidrag komma att bestämmas till *tre* i stället för till fem procent av summan av försäkringsavgifterna till bolagen. Genom denna minskning av bolagens förvaltningsbidrag komma statens utgifter för försäkringsomkostnaderna att i motsvarande mån ökas. Till denna fråga torde jag emellertid få återkomma vid behandlingen av det förslag till ny organisation för riks-försäkringsanstalten och till organi-

sation av försäkringsrådet, som jag har för avsikt att längre fram underställa Kungl. Maj:t.

Mot paragrafens innehåll i övrigt hava inga anmärkningar av betydelse förekommit.

På grund av vad jag sålunda anfört torde 16 § böra erhålla följande något ändrade lydelse:

Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet skall, i sammanhang med avgift för försäkring i riksförsäkringsanstalten, till statsverket erläggas tilläggsavgift med belopp, motsvarande fem procent av försäkringsavgiften, beräknad utan hänsyn till avdrag, som i 11 § oförmäles.

Försäkringsbolag, som i 4 § avses, är ock skyldigt att till statsverket erlægga bidrag till bestridande av nämnda omkostnader. Bidraget erlägges för varje räkenskapsår efter årets utgång på tid och sätt, som av Konungen bestämmes, med belopp, motsvarande tre procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag, som i 11 § oförmäles, för de i bolaget under räkenskapsåret tagna försäkringar.

Övriga omkostnader för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet bestridas av statsmedel.

17 och 18 §§.

17 och 18 §§. 17 och 18 §§ i kommitténs förslag innehålla bestämmelserna om sättet för införskaffande av de uppgifter, som erfordras för försäkringsavgifternas och i viss mån även ersättningsbeloppens bestämmande. I 17 § har stadgats skyldighet för arbetsgivarne att vid anfordran meddela dylika uppgifter, och i 18 § har lämnats föreskrift om rätt för vederbörande försäkringsinrättning att taga del av tillgängliga arbetsförteckningar eller föranstalta om undersökning av de förhållanden, under vilka arbetet bedrives.

Kommittén.

I motiveringen till 17 § anför kommittén:

»Såsom förut anförts, skulle riksförsäkringsanstalten, därest förevarande lagförslag bleve genomfört, komma att försäkra arbetare för

ett mångdubbelt större antal arbetsgivare än vad för närvarande är fallet. Under det att nämligen för närvarande ej fullt 10,000 arbetsgivare hava försäkring i anstalten, komme motsvarande antal enligt kommitténs förslag att uppgå till omkring 300,000, därest alla försäkringar äga rum i anstalten, men eljest till ett något mindre antal. Under sådana förhållanden måste tydligen anstaltens arbete med försäkringens övervakande och genomförande komma att bli betydligt mera omfattande än för närvarande. En annan omständighet, som i förevarande avseende jämväl har stor betydelse, är, att av det stora antalet arbetsgivare, som skulle komma att underkastas den nya lagen, den ojämförligt övervägande delen utgöres av mindre arbetsgivare med en eller två arbetare, under det att för närvarande de försäkrade arbetsgivarne icke sällan sysselsätta ett större antal arbetare. Dessa mindre arbetsgivare skulle till största delen komma att utgöras av mindre jordbrukare, hantverkare, handlande, husbönder o. d. Det är givet, att man under sådana förhållanden måste iakttaga stor försiktighet vid angivandet av de skyldigheter, som böra åläggas arbetsgivaren. Att för en var av dessa arbetsgivare, av vilka många icke torde äga de nödiga förutsättningarne för uppfyllande av sådana skyldigheter, föreskriva t. ex., att särskild ansökan om försäkring skulle göras, eller att anmälningar om beskaffenheten och omfattningen av deras verksamhet eller särskilda uppgifter av statistiskt innehåll skulle av dem på bestämda tider regelbundet lämnas, synes svårigen kunna ifrågasättas. Då i en del fall redan skyldigheten att erlægga den erforderliga försäkringsavgiften möjligen kan komma att kännas såsom en icke alltför välkommen börda, torde det vara nödigt att i möjligaste mån söka inskränka omfattningen av de i övriga avseenden genom försäkringen uppkommande åligganden. Särskilt blir detta nödvändigt beträffande lagens tillämpning vid tiden för dess ikraftträdande, enär man då skulle på en gång komma att i försäkringen intaga ett mycket stort antal arbetsgivare, och uppfyllandet av mera formella skyldigheter då utan tvivel skulle bereda synnerliga svårigheter och därjämte medföra avsevärd tidsutdräkt även vid uppkommande ersättnings- och andra försäkringsfrågors avgörande.»

»Vad angår riks-försäkringsanstalten, har kommittén därför tänkt sig en utvidgning av dess nuvarande verksamhet i den riktning, att arbetsgivarnes åligganden i fråga om skyldighet att lämna uppgifter skulle inskränkas till det minsta möjliga. Tänker man sig, för att välja ett bestämt exempel, att den föreslagna lagen skulle antagas av nästkommande års riksdag och träda i kraft den 1 juli därpå följande år (1917), så skulle anstalten, därest erforderliga medel, bl. a. för anställande av

tillräckligt många ombud i orterna, omedelbart efter lagens ikraftträdande ställts till dess förfogande, hava en tid av nio à tio månader till utförande av vissa för ändamålet erforderliga förberedande arbeten. Under denna övergångstid skulle anstalten med tillhjälp av mantalslängderna och upplysningar från ombuden eller från arbetsgivarna själva eller från annat håll kunna erhålla uppgift om de allra flesta av de arbetsgivare, som skulle omfattas av lagen, samt förskaffa sig sådan kännedom angående beskaffenheten och omfattningen av deras verksamhet, att vid lagens ikraftträdande försäkringsavgifterna skulle, såsom även eljest vanligen sker, kunna provisoriskt bestämmas, och att underrättelse härom då genast skulle kunna meddelas vederbörande. Arbetsgivarna skulle således icke behöva inlämna någon särskild anmälan för att i anstalten erhålla försäkring, ett förhållande, som jämväl står i samband med bestämmelsen i 1 § av förslaget, enligt vilken envar arbetare, som i lagen avses, utan vidare skall anses försäkrad i enlighet med lagens bestämmelser, och således även varje arbetsgivare enligt lagen utan vidare anses för sina arbetare hava erhållit försäkringen.»

»På motsvarande sätt, d. v. s. genom efterhand skeende komplettering av det i anstalten förda registret över arbetsgivare och deras verksamheter, skulle förfaras i sådana fall, då någon, som förut icke varit arbetsgivare, börjar verksamhet, i vilken arbetare för hans räkning användes, och sålunda blir avgiftsskyldig, eller då sådan förändring i arbetsgivares verksamhet inträder, att faran för olycksfall blir större eller mindre, och försäkringsavgifterna i följd därav böra ändras, eller då arbetsgivare upphört med sin verksamhet o. s. v.»

»Vid ett dylikt tillvägagångssätt synes arbetsgivarens skyldighet i förevarande hänseende i regel kunna, såsom i förevarande paragraf anges, inskränkas till att på begäran av riksförsäkringsanstalten eller annan försäkringsinrättning, i vilken försäkringen ägt rum, lämna de ytterligare uppgifter angående avlöningsförhållanden och verksamhet i övrigt, som kunna erfordras för avgifternas reglering, ävensom, vid inträffat olycksfall, för bestämmande av ersättningens belopp. Dylika uppgifter böra även vid anfordran lämnas till försäkringsrådet för att tjäna till ledning vid fattande av beslut i ärende rörande avgiftsskyldighet, försäkringsavgift eller ersättning.»

»Därest för vissa fall, såsom i fråga om rederirörelser, handelsföretag o. d. skulle finnas lämpligt att för de erforderliga uppgifternas införskaffande bestämma viss ordning för desammas avgivande eller för anmälningskyldighet, lärer avfattningen av bestämmelserna i förevarande paragraf icke utgöra hinder för utfärdande av särskilda föreskrifter i dylikt syfte.»

Den av kommittén föreslagna anordningen har riksförsäkringsanstalten i vissa hänseenden funnit otillfredsställande. Enligt anstaltens mening skulle nämligen en av anfordran oberoende anmälnings- och uppgiftsskyldighet icke kunna undvaras i fråga om större arbetsgivare och beträffande tillfälliga eller kortvariga arbeten.

Anstalten anför därom bland annat:

»Visserligen är det, såsom kommittén anført, med det stora antal mindre arbetsgivare, som skulle komma att underkastas den nya lagen, nödvändigt att iakttaga stor försiktighet vid angivandet av de skyldigheter, som böra åläggas arbetsgivaren. Men å andra sidan kan det ej vara att förorda att taga så stor hänsyn till arbetsgivarne, att försäkringsinrättningen i alltför hög grad betungas med svårigheter att erhålla nödiga uppgifter.»

»Mantalslängderna komma även, enligt riksförsäkringsanstaltens mening, att bliva av stor betydelse för erhållande av kännedom om arbetsgivarne. Och en viktig komplettering av dessa torde kunna erhållas genom anstaltens ortsombud. Men riksförsäkringsanstalten är å andra sidan av den bestämda åsikten, att dessa källor för upplysning ej äro tillräckliga. Om det stora antalet tillfälliga eller kortvariga arbeten, såsom byggnads-, skogsarbeten m. fl., kan man i allmänhet ej erhålla kännedom på nu angivna sätt.»

»Härtill kommer, att det för riksförsäkringsanstalten är nödvändigt icke allenast att vinna kännedom om, vilka arbetsgivare som finnas, utan även att erhålla för premiernas bestämmande erforderliga uppgifter. Att i alla de fall, då tillräckliga upplysningar från mantalslängderna eller av ombuden ej kunna erhållas, av arbetsgivarne *infordra* erforderliga uppgifter, skulle säkerligen, med hänsyn till det stora antalet försäkringspliktiga arbetsgivare, komma att medföra ett alltför omfattande arbete för riksförsäkringsanstalten, vilket i sin ordning skulle inverka höjande på förvaltningskostnaderna.»

»Riksförsäkringsanstalten anser alltså nödvändigt, att de arbetsgivare, som avses i den föreslagna lagen, principiellt skola åläggas skyldighet att verkställa erforderliga anmälningar och lämna nödiga uppgifter även utan särskild begäran av försäkringsinrättningen.»

»Dock torde man härvid kunna skilja mellan å ena sidan *större arbetsgivare*, huvudsakligen inom industrien och samfärdseln, hos vilka ett större och ofta växlande antal arbetare är sysselsatt samt i vilkas verksamheter ofta förekomma vidlyftigare maskinella anordningar, och å andra sidan *mindre arbetsgivare*, såsom mindre jordbrukare, hantverkare och handlande, husbönder för tjänstefolk m. fl., vilka tämligen regelbundet

sysselsätta en eller några få arbetare om året. Med avseende å de större arbetsgivarne är det enligt riksförsäkringsanstaltens mening nödvändigt, att de dels göra anmälan om början eller upphörande av försäkringspliktig verksamhet samt om betydelsefullare förändringar däri, dels på regelbundna tider utan anmaning lämna för premiernas fastställande erforderliga uppgifter angående omfattningen och arten av vederbörande verksamhet, arbetarantalet och avlöningsförhållanden m. m. Dessa arbetsgivare äro i allmänhet redan nu på grund av ingångna försäkringsavtal skyldiga att lämna liknande uppgifter, varför det för dem icke torde orsaka någon svårighet. Ifrågavarande arbetsgivare böra även nödvändigtvis, liksom nu är fallet, åläggas föra avlöningslistor enligt av vederbörande försäkringsinrättning godkänt formulär.»

»Beträffande åter ovannämnda mindre arbetsgivare med föga växlande verksamhet torde i stort sett tillräckliga uppgifter kunna erhållas ur mantalslängderna. Dock torde för ändamålet vara erforderligt, att i mantalslängderna intages uppgift om antal i rörelse eller yrke anställda personer, där sådan uppgift ej redan finnes. Mantalslängdernas uppgifter kunna dessutom granskas och kompletteras av Ortsombuden. De mindre arbetsgivarne i sådan verksamhet, som här berörts, skulle därför kunna befrias från den arbetsgivare i allmänhet åliggande skyldigheten att utan anmaning inkomma med anmälningar och uppgifter. Då i särskilda fall ytterligare uppgifter erfordras, skulle dessa på begäran kunna lämnas.»

»Beträffande tillfälliga eller kortvariga arbeten böra dessa i allmänhet, även om de äro av obetydlig omfattning, vara underkastade anmälnings- och uppgiftsskyldighet. Riksförsäkringsanstaltens Ortsombud böra jämväl särskilt åläggas att söka skaffa sig kännedom om dessa arbeten, men anser riksförsäkringsanstalten det otänkbart att utan oskäligh kostnad kunna erhålla en så fulländad ombudsorganisation, att genom densamma kunna upplysningar skulle i och för sig vara tillfyllest. Man skulle ju kunna tänka sig att för vissa fall såsom villkor för påbörjande av t. ex. byggnadsarbete föreskriva, att vederbörlig anmälan skall hava ingivits och möjligen även erforderlig premie erlagts till försäkringsinrättningen. Dylika bestämmelser torde dock böra införas, först om erfarenheten visar dem oundgängliga. Tillfälliga arbeten i hushåll, i trädgård o. d. skulle dock, i den mån de ingå under lagen, kunna undantagas från uppgiftsskyldighet, då premien för dylika arbeten väl i allmänhet torde uttagas genom ett mindre tillägg till premien för försäkring av tjänare.»

»För att riksförsäkringsanstalten skall kunna utan alltför stor svårighet använda sig av mantalslängderna, synes föreskrift böra utfärdas därom, att häradskrivarne i riket och motsvarande myndigheter i städerna årligen före den 15 mars skola till anstalten insända avskrifter av mantalslängderna. Vissa i längderna förekommande uppgifter, såsom om hustrur och barn ävensom om mantalspenningarne, skulle härvid kunna utelämnas, men å andra sidan skulle, såsom riksförsäkringsanstalten ovan redan nämnt, i varje fall erfordras uppgift om antalet hos varje arbetsgivare i rörelse och yrke anställda personer. För myndigheternas besvär härmed torde böra utgå någon ersättning av statsmedel.»

»Då det icke synes vara lämpligt att i lagen angiva, vilka grupper av arbetsgivare skola vara befriade från anmälnings- och uppgiftsskyldighet, torde det böra lämnas åt Eders Kungl. Maj:t att utfärda föreskrift i ämnet.»

»Anmälan om påbörjande av verksamhet synes alltid böra göras till riksförsäkringsanstalten. I andra avseenden böra uppgifter insändas till den försäkringsinrättning, där försäkringen är tagen.»

Åberopande vad sålunda anförts, hemställer riksförsäkringsanstalten, att ifrågavarande paragraf måtte erhålla ungefär följande innehåll:

»Arbetsgivare skall vara pliktig att vid påbörjande av sådant arbete, som i lagen avses, ofördröjligen till riksförsäkringsanstalten efter av anstalten fastställt formulär därom göra anmälan. Upphör arbetet eller undergår det sådana förändringar, som kunna inverka på försäkringsrisken, skall anmälan därom ofördröjligen göras till den försäkringsinrättning, där försäkringen äger rum. Inom två månader efter utgången av varje kalenderår eller, om arbetet tidigare upphört, inom en månad efter det detta skett, skall arbetsgivaren vara pliktig, att till försäkringsinrättningen enligt av denna fastställt formulär lämna sådana uppgifter om arbetets beskaffenhet och arbetarnes antal, arbetstid och avlöningsförhållanden, som må erfordras för bestämmande av försäkringsavgift. Sådana uppgifter, som nu angivits, ävensom uppgifter för bestämmande av ersättningsbelopp, är arbetsgivaren jämväl skyldig att när som helst på därom framställd begäran lämna till försäkringsinrättningen eller försäkringsrådet.»

»Arbetsgivaren är pliktig att föra avlöningslistor efter formulär, som godkänts av den försäkringsinrättning, där försäkringen äger rum.»

»Från vad sålunda stadgats, skall Konungen äga medgiva undantag.»

Departements-
chefen.

I allmänhet äro enligt utländska lagar, byggda på försäkringsplikt, arbetsgivarne skyldiga att utan anmaning göra anmälan om påbörjandet eller upphörandet av försäkringspliktig verksamhet, om ändringar i förhållanden, som kunna vara av betydelse för försäkringsriskens bedömande o. s. v. Kommitténs förslag, att arbetsgivarne endast på därom framställd begäran skall lämna den försäkringsinrättning, i vilken försäkringen äger rum, uppgifter om arbetets beskaffenhet, arbetarnes antal, arbetstid, avlöningsförhållanden o. d., innebär följaktligen en väsentlig olikhet mot de flesta utländska lagar. Grunden till kommitténs förslag i detta hänseende torde huvudsakligen vara att söka i den vidsträckt omfattning, som den föreslagna lagen skulle komma att erhålla. Såsom kommittén framhåller skulle nämligen den ojämförligt största delen av de arbetsgivare, som skulle vara underkastade lagen, utgöras av mindre arbetsgivare, huvudsakligen mindre jordbrukare, hantverkare, husbönder o. d. Jämväl av riksförsäkringsanstalten har framhållits vikten av att vid bestämmande av arbetsgivarens skyldigheter i förevarande hänseende stor försiktighet iakttages just med hänsyn till dessa mindre arbetsgivare. Anstalten medger ock, att beträffande dessa arbetsgivare med föga växlande verksamhet, i stort sett, såsom kommittén tänkt sig, tillräckliga uppgifter skulle kunna erhållas ur mantalslängderna, kompletterade bl. a. med uppgifter av ortsombuden. Dessa mindre arbetsgivare skulle således, även efter anstaltens mening, kunna undantagas från den anmälningsskyldighet, som anstalten principiellt hävdar.

De skäl, som i denna del anförts, synas jämväl mig tala för lämpligheten av kommitténs förslag i vad det angår ifrågavarande arbetsgivare. Därest man emellertid låter anmälningsskyldigheten bortfalla ifråga om de mindre arbetsgivarne, torde tillräckliga skäl ej föreligga att för de större arbetsgivarne bibehålla dylik skyldighet. I svårigheten att erhålla kännedom om rörelsens eller företagets befintlighet, begynnande eller upphörande synes man ej kunna söka någon grund för en sådan ståndpunkt, då ju oavsett den registreringsskyldighet, som för dylika större företag i allmänhet föreligger, upplysningar om deras förhållanden i regel torde vara de, som lättast finna vägen till försäkringsinrättningens ombud. Detsamma torde vara fallet med alla mera betydelsefulla förändringar i den försäkringspliktiga verksamheten. Vad däremot angår övriga uppgifter, som kunna erfordras för premiernas beräkning m. m., är det visserligen klart, att deras insändande i några fall kan komma att äga rum först efter erhållen anmaning, och att besvär därigenom kommer att tillskyndas försäkringsinrättningen. De arbetsgivare, om vilka här är fråga, äga dock i regel

större förmåga att anskaffa de uppgifter, som behövas, och torde även få antagas i större utsträckning ställa sig lagens föreskrifter till efterrättelse utan särskilda påminnelser. Då dessutom ifrågavarande arbetsgivare utgöra ett fåtal av alla dem, som skulle komma att omfattas av lagen, och ändock samtidigt representera en avsevärd del av alla försäkrade arbetare, torde det extra arbete, som genom kommitténs förslag skulle komma att tillföras försäkringsinrättningen, i allt fall i förhållande till sammanlagda arbetet med ifrågavarande uppgifters införskaffande ej vara av särskild betydelse. Slutligen torde böra framhållas, att då annan grund för avgifternas beräkning ej finnes än de uppgifter rörande verksamheten, arbetare o. s. v., som lämnas, det torde komma att ligga i arbetsgivarens eget intresse, särskilt i fråga om större rörelser eller företag, att ej genom underlåtenhet att lämna erforderliga upplysningar riskera, att avgifterna bliva för högt bestämda. Beträffande försäkringsinrättningarnas ökade arbete åter gäller för övrigt, såsom av kommitténs motivering framgår, att några större svårigheter icke vidare möta, sedan en gång förteckning blivit uppgjord över de försäkringspliktige arbetsgivare och försäkringsverksamheten kommit i gång.

Vad här ovan anförts rörande större företag i allmänhet, torde i huvudsak även äga tillämpning på större arbeten av mera tillfällig eller kortvarig natur, såsom större skogsavverkning, byggnadsföretag o. dyl., om vilka man torde vara berättigad att antaga, att de i regel ej kunna undgå vederbörande ortsombuds nppmärksamhet. I själva verket torde ej heller i fråga om mindre omfattande, kortvariga eller tillfälliga arbeten några större svårigheter möta, särskilt i fall då arbetet är av den art, att detsamma kan sägas stå i överensstämmelse med arbetsgivarens verksamhet i övrigt. Såsom redan vid behandlingen av frågan om tillfälliga arbetares medtagande i försäkringen framhållits och jämväl av riksförsäkringsanstalten förutsatts, torde nämligen premierna för dylika arbeten i regel komma att uttagas genom ett ringa tillägg till arbetsgivarens övriga premier.

På grund av vad jag nu anført, har jag icke ansett mig böra frånga kommitténs förslag i fråga om arbetsgivarnes uppgiftsskyldighet i allmänhet. Emellertid har det icke syntts mig erforderligt att i lagen jämväl intaga bestämmelser om arbetsgivarens skyldighet för det fall, att försäkringen ägt rum i ömsesidigt försäkringsbolag. Arbetsgivarens åligganden i dylika fall torde på lämpligaste sätt ordnas i det mellan arbetsgivaren och försäkringsinrättningen upprättade försäkringsavtalet. Någon i lag stadgad skyldighet jämte i anslutning därtill meddelade straffbestämmelser synas i dessa fall så mycket mindre erfordras, som försäk-

ringsinrättningen, därest arbetsgivaren ej vill ställa sig försäkringsvillkoren till efterrättelse, kan vägra försäkring eller, där försäkringsavtal redan upprättats, med tillämpning av därom i avtalet säkerligen intagen bestämmelse, förklara avtalet upphävt. En mot den nu uttalade uppfattningen svarande ändring har jag följaktligen ansett böra vidtagas i den föreslagna 17 §.

Kommittén.

Även om sålunda det föreslagna stadgandet får anses vara tillfyllest för att i allmänhet tillförsäkra riks-försäkringsanstalten de för premiernas ävensom ersättningsbeloppens bestämmande erforderliga uppgifterna, måste man dock, såsom kommittén framhåller, räkna med att de lämnade uppgifterna ofta kunna vara ofullständiga, och att även trots anmaningar och straffpåföljd tillräckligt omfattande uppgifter ej alltid erhållas. Som det emellertid är nödvändigt, att försäkringsinrättningen skall kunna erhålla erforderliga uppgifter, har kommittén, i 18 §, föreslagit, att försäkringsinrättningen skulle äga befogenhet att själv taga del av arbetsgivares listor och förteckningar över arbetare och deras avlöningar — dock endast i den mån sådant vore för ändamålet nödvändigt — ävensom att förskaffa sig noggrannare kännedom om beskaffenheten av arbetsgivarens verksamhet för bedömande av den farlighetsklass, till vilken verksamheten vid premieberäkningen borde hänföras. Liknande bestämmelser återfinnas i utländska lagar ävensom i äldre arbetarförsäkringskommitténs förslag. Då emellertid, anför kommittén, många av de verksamheter, som omfattades av lagförslaget, enligt lagen om arbetarskydd stode under tillsyn av en särskild myndighet, nämligen socialstyrelsen, hade kommittén tänkt sig, att försäkringsinrättningen, då det gällde undersökning av arbetsgivares verksamhet i sådana fall, skulle hava att vända sig till nämnda myndighet för att genom dess organ låta verkställa undersökningen. Socialstyrelsen skulle sålunda på begäran av försäkringsinrättningen vara skyldig, att, där den ej utan undersökning omedelbart kunde meddela de begärda upplysningarna, låta verkställa sådan och delgiva inrättningen resultaten av densamma. Endast i sådana fall då dylik undersökning måste ske utan tidsutdräkt, och tillsynsmyndigheten av någon anledning ej vore i stånd att med erforderlig skyndsamhet verkställa densamma, skulle försäkringsinrättningen hava befogenhet att även utan arbetsgivarens samtycke själv ombesörja undersökning. Beträffande sådana verksamheter, vilka ej omfattades av lagen om arbetarskydd och sålunda ej stode under tillsyn av socialstyrelsen, skulle försäkringsinrättningen i varje förekommande fall själv äga att verkställa undersökningen.

Frågan om rätt för försäkringsanstalten att för vinnande av erforderlig utredning för bestämmande av försäkringsavgifter och ersättningsbelopp erhålla bistånd av yrkesinspektionen har förut varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Redan i underdånig skrivelse den 30 december 1903 hemställde riks-försäkringsanstalten om erhållande av sådant bistånd, vilken hemställan emellertid avslogs, enär yrkesinspektionens arbetskrafter kunde antagas vara otillräckliga. I skrivelse den 14 juli 1911 förnyade anstalten sin berörda hemställan, men efter det yttrande i ärendet avgivits av yrkesfarekommittén, som avstyrkte framställningen, fann Kungl. Maj:t densamma ej för det dåvarande föranleda någon vidare åtgärd.

I sitt nämnda yttrande anförde yrkesfarekommittén bland annat: »Då bestämmelserna i lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889, enligt kommitténs förmenande, gåve vid handen, att lagstiftaren ansett yrkesinspektörerna böra söka vinna arbetsgivarnes förtroende för att på så sätt bäst komma i tillfälle att främja skyddslagstiftningens förverkligande, torde med en sådan förtroendeställning, som även för framtiden syntes böra eftersträvas, den föreslagna nya uppgiften för yrkesinspektörerna svårligen låta förena sig. Särskilt skulle ett bedömande från yrkesinspektörernas sida av arbetsledningen naturligtvis vara ägnat att rubba denna ställning. Vidare skulle genom att bereda yrkesinspektörerna inflytande på bestämmandet av försäkringspremiernas storlek, yrkesinspektörerna komma att gent emot arbetsgivarna få en befogenhet av ekonomisk natur, vilken skulle kännas tryckande för de senare — en befogenhet, som därjämte lätteligen kunde få till följd ett borteliminerande av det förfarande, lagen angående skydd mot yrkesfara eljest föreskreve för det fall, att arbetsgivaren ej godvilligt efterkomme yrkesinspektörens anvisningar, d. v. s. sakens hänskjutande till Kungl. Maj:ts befallningshavandes opartiska bedömande. Ett annat skäl, som talade mot den föreslagna nya uppgiften för yrkesinspektörerna, vore, att yrkesinspektionens personal även enligt det förslag, som kommittén hade för avsikt att framlägga, måste anses så upptagen av sin huvudsakliga uppgift, att den ej syntes kunna betungas med något ytterligare, avsevärt tidskrävande uppdrag.»

I sitt över ifrågavarande förslag avgivna utlåtande har riks-försäkringsanstalten ånyo framhållit betydelsen av att densamma, såsom kommittén föreslagit, vid undersökningar av ifrågavarande slag kunde påräkna biträde av yrkesinspektionen. Emellertid har anstalten därvid i första hand yrkat, att anstalten måste tillerkännas befogenhet att i

varje påkommande fall själv få verkställa erforderliga undersökningar. Anstalten anför härom bl. a.:

»Riksförsäkringsanstalten anser det vara uppenbart, att anstalten måste äga befogenhet att genom inspektion av ett företag själv skaffa sig kännedom »om de särskilda förhållanden under vilka det (arbetet) bedrivs» (15 § i förslaget), givetvis med de undantag, som gälla i yrkesfarelagen för yrkeshemlighet och dylikt. Att för varje fall skaffa sig sådan kännedom endast genom yrkesinspektionen är ej tillfyllest, bortsett från att detta i allmänhet måste antagas kräva rätt lång tid, bland annat emedan varje sådant ärende torde böra gå genom yrkesinspektionens chefsmyndighet. De upplysningar, som genom yrkesinspektionen erhållas, torde ofta komma att inskränka sig till meddelanden om förefintligheten eller fullständigheten av skyddsanordningar, men ej beröra andra förhållanden, som avse beskaffenheten av arbetsledningen, dess intresse för arbetarnas säkerhet och trevnad i allmänhet, tillsyn angående arbetarnas efterlevnad av givna föreskrifter, den allmänna ordningen vid företaget, arbetsintensiteten m. m. dylikt, som är av väsentlig inverkan vid fastställande av en försäkringspremie. Man kan ej heller av yrkesinspektionen förvänta ett förslag till eller råd angående viss premie, som bör fastställas på grund av de vid företaget rådande förhållanden, då detta går fullständigt utanför ramen av yrkesinspektionens uppgifter.»

»Enligt motiveringen för förevarande paragraf synes visserligen stadgandet i fråga skola avse endast det fall, att arbetsgivare ej samtycker till undersökning från försäkringsnärättningens sida. Fråga är emellertid, om icke stadgandets ordalydelse skulle kunna anses förplikta riksförsäkringsanstalten att anlita yrkesinspektionen i de fall, då detta kan ske och »särskild skyndsamhet» ej är av nöden. Och det kan för övrigt vara att befara, att arbetsgivaren just på grund av stadgandets ordalydelse finner sig föranlåten att som regel anse inspektion från riksförsäkringsanstalten för obehörig och neka tillträde för dem, som anstalten givit i uppdrag att utföra inspektion. Riksförsäkringsanstalten är därför av den bestämda åsikten, att ifrågavarande stadgande kommer att bereda anstalten hinder och besvär.»

»På samma gång som riksförsäkringsanstalten alltså måste påyrka, att det i lagen inrymmes anstalten befogenhet att i varje fall få verkställa inspektioner av arbetsföretag, skulle anstalten å andra sidan anse det synnerligen värdefullt, om anstalten, såsom kommittén föreslagit, kunde påräkna att erhålla bistånd av yrkesinspektörerna uti ifrågavarande hänseende. Riksförsäkringsanstalten kan ej hava tillfälle att ge

nom egna organ verkställa alla inspektioner, som anses önskliga; och mången gång kan det även av kostnadsskäl vara önskvärt, att besiktning företages av yrkesinspektionen i stället för av riks försäkringsanstalten.»

På grund av vad sålunda samt i övrigt anförts hemställer riks försäkringsanstalten, att ifrågavarande stadgande må erhålla ungefär följande lydelse:

»Riks försäkringsanstalten äger att, i den mån sådant må vara nödigt för bestämmande av försäkringsavgifter och ersättningsbelopp, taga del av arbetsgivares avlöningslistor och förteckningar samt att företaga undersökning av de förhållanden, under vilka arbetet bedrivs. Likaledes äger riks försäkringsanstalten hos den myndighet, som enligt lagen om arbetarskydd utövar tillsyn å samma lags efterlevnad, i fråga om arbete, varå nämnda lag äger tillämpning, påfordra sådan undersökning som nyss nämnts. Enahanda befogenheter tillkomma jämväl försäkringsrådet.»

Över den föreliggande frågan hava yttranden jämväl avgivits av yrkesinspektörerna i riket, som emellertid uttalat olika meningar i frågan. Å ena sidan har sålunda framhållits, att, även om ett samarbete med yrkesinspektionen i någon form borde äga rum, det i allt fall vore olämpligt att i den utsträckning, som i förslaget avsåges, betunga denna inspektion med uppgifter, som ginge vid sidan av dess egentliga verksamhet. Yrkesinspektörernas arbetsbörd skulle bliva alltför stor och deras uppgift i övrigt kunna åsidosättas. Å andra sidan har kommitténs förslag tillstyrkts, under erinran om den särskilda kompetens för ifrågavarande verksamhet, som yrkesinspektörerna besutte, eller under framhållande av att den föreslagna anordningen i varje fall vore bättre, än att ett slags inspektion skulle få utövas av försäkringsinrättning eller försäkringsrådet vid sidan av yrkesinspektionen. Vidare har ifråga om försäkringsinrättnings och rådets befogenhet att själv få anställa undersökning, yrkanden framställt såväl på en inskränkning av denna befogenhet som på en utvidgning av densamma, därvid i förra fallet bestritts, att inrättningarnas för ändamålet tillgängliga tjänstemän skulle besitta erforderlig kompetens för denna verksamhet, och i senare fallet framhållits, att, då förslaget dock i vissa fall medgivit direkt undersökning och sålunda förutsatt, att därtill skickliga arbetskrafter funnes att tillgå, anledning saknades att av sådan grund inskränka rätten till undersökning. Slutligen har från några håll erinrats, att därest premierna bestämdes efter olycksfallsfrekvensen inom varje företag (specialtarifiering) behovet av undersökning skulle väsentligen inskränkas.

*Yrkesinspek-
törerna.*

Departement-
schefen.

Redan de skiftande meningar, som sålunda uttalats beträffande frågan om de organ, åt vilka de för premiernas och ersättningarnas bestämmande erforderliga undersökningarna böra anförtros, giva en tydlig föreställning om de svårigheter, som möta då det gäller att i förevarande hänseende söka finna en från varje synpunkt tillfredsställande anordning. Då emellertid redan enligt gällande författningar för flera av de verksamhetsområden, som skulle komma att omfattas av den föreslagna lagen, särskild yrkesinspektion finnes inrättad, vars uppgift i väsentliga hänseenden sammanfaller och i övrigt är likartad med den, varom nu är fråga, synes det ligga närmast till hands att åt de myndigheter, som fått sig yrkesinspektionen anförtrodd, jämväl överlämna sistnämnda uppgift. Utan tvivel skulle åtskilliga fördelar vara förenade med en dylik anordning. Det torde ej kunna förnekas, att yrkesinspektörerna på grund av sin erfarenhet och vana på ifrågavarande område skulle vara synnerligen väl lämpade för utförande av dylika undersökningar. Den ytterligare kompetens, som skulle vara erforderlig för de speciella krav, som från försäkringsinrättningarnas sida behövde ställas på dem, såsom ifråga om bedömandet av olycksfallsrisken och avgivande av förslag och råd rörande försäkringsavgifternas storlek, torde yrkesinspektörerna på grund av sin föregående verksamhet lättare förvärva än för ändamålet anställda nya tjänstemän. Dessutom lär den ökade inblick i de olika företagens verksamhet, som de ifrågavarande undersökningarna utan tvivel torde komma att giva, även för yrkesinspektionen i övrigt få anses innebära en icke ringa fördel. Den av yrkesfarekommittén uttalade farhågan, att ett bedömande från yrkesinspektörernas sida av arbetsledningen ävensom deras inflytande på bestämmandet av försäkringspremiernas storlek skulle vara ägnat att rubba arbetsgivarnes förtroende för dessa tjänstemän, synes mig knappast befogad.

Däremot torde den invändningen äga ett visst berättigande, att yrkesinspektörernas arbetsbörd skulle kunna bli alltför betungande och deras förutvarande uppgift förryckas, därest de jämväl skulle hava att utföra dylika särskilda undersökningar. Därest man emellertid, såsom från flera håll, däribland jämväl socialstyrelsen och riksförsäkringsanstalten, påyrkats, inskränker befogenheten att påkalla tillsynsmyndighets biträde till att gälla endast riksförsäkringsanstalten och sålunda ej tillerkänner dylik befogenhet åt de enskilda försäkringsinrättningarna, skulle det befarade arbetet väsentligen minskas. För övrigt skulle, enligt förslaget, försäkringsinrättningen själv kunna göra undersökning, därest hinder härför möter från yrkesinspektionens sida. Då jämväl i förevarande hänseenden de skäl synas äga tillämpning, som föranlett den av mig i 17

§ av kommitténs förslag vidtagna ändringen, har jag ansett en ändring av förslaget i nyssnämnda riktning även böra äga rum i förslagets 18 §. Det torde i detta sammanhang även böra framhållas, att ingendera av de inspektionsmyndigheter, som blivit hörda i ärendet, haft något att erinra mot kommitténs förslag att åt den redan befintliga yrkesinspektionen anförtro uppgifter av den art, varom här är fråga.

Vad härefter angår frågan, huruvida riks försäkringsanstalten, oavsett rätten att erhålla vederbörande tillsynsmyndighets biträde, jämväl, såsom anstalten påyrkat, bör äga befogenhet att utan anlitan de av sådan myndighet själv i varje förekommande fall anställa erforderliga undersökningar, synes mig varken lämpligt eller behövt att åt anstalten inrymma en så vidsträckt befogenhet. Av såväl praktiska som principiella skäl torde det vara klart, att man så vitt möjligt i första hand bör anförtro utförandet av de ifrågavarande undersökningarna åt den myndighet, till vilkens ämbetsområde de närmast höra. Anstaltens befogenhet att anställa undersökning skulle därför principiellt böra vara inskränkt till de verksamhetsområden, på vilka någon tillsynsmyndighet icke finnes. Då emellertid, såsom anstalten i sitt utlåtande erinrar, en hänvändelse till annan myndighet någon gång torde kunna vara förenad med tidsutdräkt, och dessutom den begärda handräckningen med hänsyn till tillsynsmyndighetens verksamhet i övrigt ej alltid kan beräknas komma att lämnas inom avsedd tid, torde det vara nödvändigt, att riks försäkringsanstalten, såsom kommittén föreslagit, tillerkännes rätt att själv företaga undersökning i de fall, där särskild skyndsamhet är av nöden. Med en bestämmelse av sådan art torde emellertid vara sörjt för, att anstalten i varje fall skall kunna i rätt tid erhålla de erforderliga uppgifterna. Någon ytterligare undersökningsrätt synes sålunda ej behövt. Det bör dessutom erinras, att behovet av ett uttryckligt stadgande om undersökningsrätt för anstalten endast gör sig gällande i de fall, då arbetsgivaren ej vill giva sitt samtycke till den ifrågasatta inspektionen. Men då en vägran från arbetsgivarens sida i allt fall icke befriar honom från dylik undersökning, torde i praktiken något hinder för anstalten att själv ombesörja densamma vanligen ej förekomma.

Av vad jag anfört torde framgå, att jag funnit de gjorda anmärkningarna ej föranleda annan ändring i kommitténs förslag i denna del, än att ordet »försäkringsinrättningen» i 18 paragrafens första stycke utbytes mot »riks försäkringsanstalten». Som emellertid, på sätt jämväl från några håll erinrats, även enligt andra författningar än lagen om arbetarskydd särskild tillsynsmyndighet finnes för vissa verksamhetsom-

råden såsom sjöfarten, bergshanteringen o. s. v. har en jämkning i paragrafens avfattning vidtagits med hänsyn till detta förhållande.

I ändamål att skydda arbetsgivare mot missbruk av yrkeshemlighet, som på grund av stadgandet i förslagets 18 § kan komma till försäkringsinrättningens eller dess organs kännedom, har kommittén i paragrafens sista stycke intagit en bestämmelse därom, att beträffande sådan undersökning, varom här är fråga, skall i tillämpliga delar gälla vad i lagen om arbetarskydd är stadgat om undersökningar, vilka må företagas av dem, som hava att taga befattning med tillsyn å efterlevnaden av samma lag. Då emellertid den föreslagna bestämmelsen möjligen skulle kunna giva anledning till missförstånd, och det avsedda skyddet jämväl torde böra utsträckas till de fall, då på grund av arbetsgivarens uppgiftsskyldighet riks försäkringsanstalten eller försäkringsrådet eller dess organ kunde komma att erhålla kännedom om yrkeshemlighet, har jag ansett i den förevarande lagen böra intagas en bestämmelse av enahanda innebörd som den i 47 § arbetarskyddslagen meddelade. Denna bestämmelse torde dock endast böra avse riks försäkringsanstalten och försäkringsrådet. Huvudstadgandet har jag ansett böra intagas i samband med bestämmelserna om arbetsgivarnes uppgiftsskyldighet och riks försäkringsanstaltens undersökningsrätt. Sistnämnda stadganden synes därvid lämpligen kunna sammanföras till en paragraf, 17 §, varemot förbudet mot röjande av yrkeshemlighet torde böra införas i en särskild paragraf, som då skulle utgöra 18 §. Den mot sistnämnda paragraf svarande straffbestämmelsen, vilken i huvudsak överensstämmer med motsvarande stadgande i 47 § arbetarskyddslagen, har upptagits i samband med övriga straffbestämmelser och skulle utgöra tredje stycket i 34 §.

I enlighet med vad jag sålunda anført skulle 17 § erhålla följande lydelse:

Arbetsgivaren är pliktig att när som helst, på där-
om framställd begäran, till försäkringsrådet *samt, där försäkringen äger rum i riks försäkringsanstalten, jämväl till anstalten* lämna sådan uppgift om arbetet och de förhållanden, under vilka det bedrives, samt om arbetarnes antal, arbetstid och avlöningsförhållanden, som må erfordras för bestämmande av försäkringsavgift eller ersättningsbelopp.

Riksförsäkringsanstalten äger att, i den mån sådant må vara nödigt för bestämmande av försäkringsavgifter och ersättningsbelopp, taga del av arbetsgivares avlöningslistor och förteckningar samt hos myndighet, som enligt *gällande föreskrifter* utövar tillsyn å *arbetsgivarens verksamhet*, påfordra eller, där särskild skyndsamhet är av nöden, ävensom i fråga om *verksamhet, för vilken tillsynsmyndighet ej finnes*, själv företaga undersökning av de förhållanden, under vilka arbetet bedrivs. Enahanda befogenheter tillkomma jämväl försäkringsrådet.

Såsom 18 § föreslås följande nya bestämmelser:

Den, som på grund av tjänsteäliggande för riksförsäkringsanstaltens eller försäkringsrådets räkning har eller haft att taga befattning med uppgift, handling eller undersökning, som i 17 § sägs, vare förbjudet att röja yrkeshemlighet och må ej heller, där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse, yppa driftanordning eller affärsförhållande vid arbetsställe, i avseende å vilket han har eller haft att taga sådan befattning.

19 §.

Rörande innebörden av de i denna § föreslagna bestämmelser anför *Kommittén* kommittén bl. a.:

»I fråga om tid och sätt för inbetalande av försäkringsavgifterna innehålla en del utländska lagar ganska detaljerade föreskrifter, under det enligt andra lagar motsvarande bestämmelser utfärdas i administrativ väg eller eljest i särskilt angiven ordning eller av särskild myndighet. Vad angår den av kommittén föreslagna lagen, skulle densamma komma att omfatta så gott som alla arbetare och komma att tillämpas på arbetsgivare av alla möjliga slag. Det torde därför, vad angår försäkringarna i riksförsäkringsanstalten, icke vara lämpligt att fastslå enhetliga, för alla försäkringar gällande föreskrifter rörande ordningen för avgifternas inbetalning. I fråga om vissa grupper av arbetsgivare skulle nämligen andra bestämmelser i förevarande hänseende möjligen kunna visa sig behövliga eller önskvärda, än de som bära i övriga fall till-

lämpas. Under dylika förhållanden och då bestämmelser av ifrågavarande art kunna förväntas, efter ändrade förhållanden eller vunnit erfarenhet, tid efter annan bliva föremål för jämkningar, vilkas vidtagande skulle medföra onödig omgång och tidsutdräkt, därest de skulle vara beroende av lagändring, har kommittén föreslagit, att i fråga om tid och sätt för erläggande av avgifterna till riksförsäkringsanstalten Konungen skulle äga meddela erforderliga föreskrifter.»

»Med avseende å sättet för ordnandet av avgifternas inbetalande har kommittén tänkt sig, att detsamma skulle så ordnas, att riksförsäkringsanstaltens befattning därmed kunde inskränkas till att till vederbörande arbetsgivare eller uppborndsmyndighet före förfallotiden sända uppgift eller förteckning å de avgifter, som skulle inbetalas.»

»Det torde vid meddelandet av ifrågavarande föreskrifter vidare böra iakttagas, att förfallotiderna infalla så tidigt som möjligt på året, så att ränteförlust i möjligaste mån undvikas. Kunde särskild uppboord av avgifterna för riksförsäkringsanstaltens försäkringar undvaras, så att t. ex. uppboorden verkställdes i samband med indrivande av allmänna utskylder, torde således försäkringsavgifternas inbetalande böra ske å den uppboordstämman, som infaller tidigast på året. För särskilda fall torde dock möjlighet beredas för inbetalning å flera terminer.»

»Därest avgifterna för försäkringar i riksförsäkringsanstalten icke i föreskriven ordning inbetalas, skulle enligt kommitténs förslag vad som resterade ersättas av statsverket och således i allt fall snarast möjligt komma att inbetalas till försäkringsfonden. Avgift, som sålunda förskjutits, skulle staten äga återkräva av den avgiftspliktige. Den garanti för avgifternas behöriga inbetalande, som staten sålunda enligt kommitténs förslag skulle komma att övertaga, torde icke för statsverket komma att medföra någon avsevärd utgift. De avgifter, varom här är fråga, skola nämligen icke, såsom flertalet motsvarande avgifter till den allmänna pensionsförsäkringen, betalas av arbetare eller andra mindre bemedlade personer, utan skola erläggas uteslutande av arbetsgivare, d. v. s. endast av personer, vilka själva hava avlönade arbetare i sin tjänst. Dessa arbetsgivare torde endast i ett fåtal fall underlåta att i behörig ordning inbetala sina avgifter, och i de fall, där betalningen uteblivit, synes någon risk för att den av staten förskjutna avgiften icke skulle kunna indrivas, endast undantagsvis förefinnas.»

»Såsom av paragrafens tredje stycke framgår, skulle avgifterna för försäkringarna i riksförsäkringsanstalten ingå till en försäkringsfond, vilken skulle förvaltas enligt grunder, som bestämmas av Konung och riksdag. Förvaltningen skulle lämpligen kunna ske i samband med

förvaltningen av den allmänna pensionsförsäkringsfonden och skulle för sådant fall av fondens medel de belopp ställas till riks-försäkringsanstaltens förfogande, som erfordrades för fullföljande av anstaltens ändamål ifråga om anordnande av lämplig vård åt skadade arbetare samt övriga med olycksfallsförsäkringen sammanhängande sociala uppgifter. Det torde emellertid härvid böra framhållas, att de belopp, som skulle erfordras för tillgodoseende av ifrågavarande behov, knappast skulle bliva mindre betydande än de, som behövas för vinnande av motsvarande ändamål ifråga om den allmänna pensionsförsäkringen eller en blivande obligatorisk sjukförsäkring».

Över kommitténs förslag i 19 § yttrar riks-försäkringsanstalten:

»Kommittén har föreslagit, att i fråga om *tid och sätt för erläggande av avgifterna* till riks-försäkringsanstalten Konungen skulle äga meddela erforderliga föreskrifter. Emellertid synes det lämpligt, att riks-försäkringsanstalten redan nu något berör även denna fråga.»

Riks-försäkringsanstalten.

»För närvarande är uppbörden av premierna för försäkringar i riks-försäkringsanstalten ordnad på följande sätt. Sedan en enligt fastställt formulär upprättad ansökan om försäkring inkommit, bestämmer riks-försäkringsanstalten på grundval av uppgifterna i ansökan ett provisoriskt premiebelopp och utfärdar därpå försäkringsbrev. Detta överlämnas till postsparbanken för att å vederbörande postsparbankskontor tillhandahållas försäkringstagaren mot inbetalning av det provisoriska premiebeloppet. Härom erhåller försäkringstagaren underrättelse. På motsvarande sätt förfares vid förnyelse av försäkring. Vid försäkringsperiodens slut skall försäkringstagaren till riks-försäkringsanstalten insända uppgift för reglering av premiebeloppet, vilken uppgift skall upptaga antalet under perioden inom företaget utgjorda dagsverken. På grund av regleringsuppgiften fastställs det definitiva premiebeloppet; i händelse detta är större eller mindre än det provisoriska, sker reglering genom postsparbankens förmedling. Huvudsakliga delen av premiebeloppet betalas alltså i allmänhet i förskott.»

»I fråga om *sättet för uppbörden av premierna* enligt den föreslagna nya lagen synes kommittén hava tänkt sig, att premierna skulle erläggas i samband med uppbörden av allmänna utskylder, vare sig kronouppbörden eller uppbörden av kommunalutskylder.»

»Även enligt riks-försäkringsanstaltens mening vore det lämpligt, att åtminstone i fråga om vissa slag av arbetsgivare använda uppbördsmyndighet för upptagande av försäkringspremierna. I fråga om det stora antalet mindre arbetsgivare skulle uppbörd efter det system, som hittills följts i riks-försäkringsanstalten, medföra alltför mycket arbete

samt dessutom ej visa sig tillräckligt effektivt. Sannolikt skulle uppstå alldeles oproportionerligt stora restantier, vilka sedan skulle orsaka betydande kostnader och besvär. Om försäkringspremien genom uppborädsmyndighet påföres debetsedel, kommer den däremot säkerligen att inflyta bättre. Frågan är då, om kronouppbörden eller kommunaluppboräden bör för ändamålet användas. Enligt de upplysningar riksförsäkringsanstalten inhämtat av sakkunniga i ämnet, inflyter kommunaluppboräden avsevärt sämre än kronouppbörden. Då det dessutom torde medföra alltför mycket besvär, om anstalten för inkasserande av avgifterna skulle nödgas stå i förbindelse med minst ett par tusen kommunala uppborädsmyndigheter, anser riksförsäkringsanstalten för sin del, att avgifternas inkassering genom kronouppborädsmyndigheterna är att förorda.»

»Såsom riksförsäkringsanstalten redan antytt, torde enligt riksförsäkringsanstaltens mening ifrågavarande uppborädsätt ej för varje fall visa sig lämpligt. Det lämpar sig bäst i fråga om smärre arbetsgivare, såsom mindre jordbrukare, hantverkare och handlande ävensom husbönder för tjänare, vilka arbetsgivare hava att erlægga en mindre, år från år föga växlande premie, och i fråga om vilken reglering vanligen ej är erforderlig. För de större arbetsgivarne åter, framför allt inom industrien och samfärdseln, vilka kunna hava att erlægga en årspremie till högst betydande belopp — ända till flera tiotusentals kronor — kan en inbetalning till kronouppborädsstämma av hela premiebeloppet ställa sig alltför betungande, varför uppdelning av premien på ett par terminer, såsom t. ex. i Norge, torde böra medgivas. Den omständigheten, att i fråga om större försäkringar reglering av premien måste ske efter försäkringsperiodens utgång, torde ock göra ifrågavarande uppborädsätt mindre lämpligt för dessa försäkringar. Om nämligen reglering skulle ske i samband med uppborädsstämmorna, kunde den äga rum först två år efter uppboräden av ett förskottsvis erlagt provisoriskt premiebelopp. Återbetalning av premie genom uppboräden kan ock möta svårigheter. Det synes därför, som om beträffande större försäkringar det nuvarande, hos riksförsäkringsanstalten tillämpade sättet för uppboräden av försäkringsavgifter, nämligen genom postsparbanken, fortfarande lämpligen skulle kunna användas. Man torde kunna påräkna, att de större arbetsgivarne i allmänhet godvilligt inbetala premierna på detta sätt. Samma förfaringssätt för uppboräd måste nog i allmänhet tillämpas i fråga om kortvariga och tillfälliga arbeten, säsongarbeten o. d.»

»Riksförsäkringsanstalten har så utförligt behandlat denna fråga, emedan den har betydelse för försäkringens omkostnader, jämväl vad postsparbanken angår.»

»I fråga om tiden för försäkringspremiernas inbetalning synes kommittén hava tänkt sig, att vid försäkringsterminens början ett provisoriskt premiebelopp av försäkringstagaren skall erläggas och att sedermera efter en viss tidsperiod, i allmänhet räkenskapsåret, premiebeloppet definitivt skall bestämmas.»

»Detta förfarande synes riks-försäkringsanstalten lämpligt i de fall då, enligt vad riks-försäkringsanstalten ovan ifrågasatt, premierna skulle inkasseras genom postsparbanken, således i huvudsak i fråga om större arbetsgivare, samt säsongarbeten m. m. För att vinna en förenkling i förfarandet skulle man kunna tänka sig, att i fråga om mera stadigvarande verksamheter det belopp, varmed de provisoriska premierna vid regleringen efter räkenskapsårets slut ökas eller minskas, tillägges till eller avdrages från nästa provisoriska inbetalning. (Jfr Schweiziska lagen art. 112).»

»Beträffande åter de fall, där inbetalningen av premien skulle ske genom kronouppbörderna, d. v. s. huvudsakligen för smärre arbetsgivare, vilka bedriva arbetet året om med ett på förhand känt arbetarantal, skulle premien kunna beräknas till ett efter skälighetsprövning bestämt belopp, och sedermera i allmänhet ej behöva regleras annat än på särskild begäran, om t. ex. förhållandena under försäkringstiden förändrats. Ett dylikt förfaringssätt praktiseras för närvarande vid riks-försäkringsanstaltens hushållsförsäkringar, d. v. s. försäkringar för tjänarinnor. Premierna i dessa fall kunna grundas huvudsakligen på mantalslängderna, kompletterade med uppgifter av ombuden. Enligt upplysningar, som riks-försäkringsanstalten bekommit, skulle anstalten kunna erhålla utdrag ur mantalslängderna i så god tid varje år, att erforderliga uppgifter för uppbörden av försäkringsavgifterna skulle kunna lämnas till häradsskrivarne eller motsvarande myndighet i stad före augusti månads utgång samma år; och i så fall skulle uppbörden av avgifterna kunna ske vid kronouppbördsstämmorna, som äga rum mellan den 1 november och den 15 december. Lämpligast synes vara, att ifrågasvarande premier avse försäkringar för det år, under vilket de inbetalas. Skulle de avse det kommande året, skulle de mantalsuppgifter, som avgivas i slutet av ett år, ligga till grund för premierna för försäkringen under andra året därefter. Det kan befaras, att under tiden alltför många förändringar kunna uppstå. Enligt riks-försäkringsanstaltens mening skulle således premierna betalas vid slutet av det år, för vilket de gälla, eller alltså i stort sett i efterskott. I dessa fall bör någon avgiftsförhöjning beräknas, såsom riks-försäkringsanstalten tidigare under 15 § framhållit.»

»Det första årets kostnader för ersättningar från riksförsäkringsanstalten torde kunna bestridas av de premier, som, enligt vad ovan angivits, betalas i förskott.»

»Kommitténs förslag, att *statsverket skall förskjuta de avgifter, som icke på föreskrivet sätt blivit erlagda, tillstyrker riksförsäkringsanstalten*. Då riksförsäkringsanstalten icke, liksom enskilda försäkringsgivare, kan välja sina försäkringstagare och alltså ej heller kan såsom villkor för försäkring föreskriva förskottsbetalning, synes en dylik garanti av statsmedel vara oundgänglig, enär riksförsäkringsanstalten ej rättvisligen kan fördela de förluster, som uppkomma av ifrågavarande anledning, på övriga försäkringstagare. Någon större utgift för statsverket torde ifrågavarande garanti dock sannolikt ej medföra. I Holland, där det befunnits nödigt införa en liknande bestämmelse, har beloppet av de premier, som ej kunnat indrivras, uppgått till högst 30,000 gulden för år eller mindre än en procent av hela premiesumman.»

»Avgifterna för försäkringen skola enligt förslaget ingå till en *försäkringsfond*, som förvaltas enligt grunder, vilka bestämmas av Konung och Riksdag.»

»Då såsom riksförsäkringsanstalten har sig bekant, en särskild kommitté för närvarande är sysselsatt med utredning av frågan om förvaltningen av den allmänna pensionsfonden, och det sätt, varpå denna fråga blir löst, torde kunna vara av viss betydelse även för frågan om förvaltningen av riksförsäkringsanstaltens försäkringsfond, synes resultatet av nämnda kommittés arbete böra avvaktas, innan bestämmelse träffas rörande sistberörda fonds förvaltning. Riksförsäkringsanstalten vill dock redan nu framhålla vikten av att försäkringsfonden förvaltas så, att den i möjligaste mån kommer att tjäna den sociala olycksfallsförsäkringens ändamål samt vara till stöd för landets näringar. Liksom i Norge böra medel från fonden mot betryggande säkerhet till viss del utlånas åt näringsidkare, som hava försäkring i riksförsäkringsanstalten, så att de medel, som hopbragts i främsta rummet av näringsidkarne, åter kunna få tjäna till att främja näringarnas utveckling. Vidare böra medel till någon viss del kunna utlånas till kommuner och möjligen även till välgörenhetsinrättningar för uppförande av sjukvårds- och andra dylika anstalter, varjämte riksförsäkringsanstalten med vederbörligt tillstånd skulle kunna få disponera någon mindre del av fonderna för uppförande, därest sådant erfordras, av egna anstalter till behandling av olycksfallsskadade (t. ex. ortopediska anstalter m. m.).»

»För att ovannämnda ändamål skola vederbörligen tillgodoses, synes riks försäkringsanstalten böra äga ett avgörande inflytande på frågor om placering av riks försäkringsfondens medel. Riks försäkringsanstalten skulle därför för sin del anse lämpligast, att, därest postsparbanken fortfarande skall omhänderhava inkasseringen av riks försäkringsanstaltens medel, utbetalningar m. m., fondförvaltningen ordnas på det sätt, att frågor om placering av medel avgöras av riks försäkringsanstalten, förstärkt med 1 eller 2 medlemmar av postsparbankens styrelse samt 3 av Eders Kungl. Maj:ts utsedda medlemmar, av vilka en skall vara finanssakkunnig samt en arbetsgivare och en arbetare. Den omedelbara förvaltningen av medlen, d. v. s. inköpanDET av värdepapper, utlämnandet av lån, inkasseringar av räntor o. d., synes emellertid böra handhavas av postsparbanken. Det torde få erinras, att i Norge beslutar riks försäkringsanstaltens styrelse i fråga om fondförvaltningen.»

Här torde även böra anföras huvudinnehållet av utlåtanden från andra håll än riks försäkringsanstalten, och får jag därför, med ledning av den förevarande protokoll bifogade bilagan, meddela följande sammanfattning av flertalet av dessa uttalanden.

Utlåtanden.

Lantbruksstyrelsen framhåller, att det från jordbrukets synpunkt synes önskvärt, att avgifterna må bestämmas och inbetalas efter försäkringsårets slut, såsom förhållandet vore vid länens brandstodsbolag m. fl. ömsesidiga försäkringsbolag och såsom med all sannolikhet komme att ske vid de ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolagen. Det vore vid jordbruket omöjligt att för ett kommande år beräkna åtgången av tillfällig arbetskraft, varemot det vid årets slut vore lätt att redovisa sådan.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Jämtlands län anser, att det enklaste vore, att uppbörden av avgifterna i allmänhet finge äga rum i samband med kronuppbörden; indrivande av restantier ordnades då på enklaste sätt. Men då uppbördsstämorna numera i allmänhet skola hållas i slutet av året, måste i sådant fall uppgivas den av kommittén framhållna förmånen av avgifternas intagande i början av året. Detta ville emellertid synas vara endast en ordnings- och bokföringsfråga, beroende på, huru det ordnas med avgifternas påförande och med tiden för lagens ikraftträdande.

Jämväl yrkesinspektören i sjunde distriktet R. Wieselgren ifrågasätter, att premieuppbörden skall ske genom skattsedlarne.

Byråchefen i socialstyrelsen Th. Fürst framhåller i en avgiven P. M., att det nuvarande tillvägagångssättet i riks försäkringsanstalten med en förvärdering av risken och fixering av premien per årsarbetare före för-

säkringens avslutande liksom även ett uttagande i förskott av den sannolika premien vore överflödigt, när obligatorisk försäkringsplikt infördes, och hela proceduren borde då kunna inskränkas till ett förfarande, som motsvarade den nuvarande efterregleringen. Med ledning av förd statistik, såväl rörande de enskilda större arbetsställena som beträffande skilda yrkesgrupper, kunde risken å visst arbetsställe bedömas efter medeltalsrisken för sådan verksamhet och reglering av premieprocentsatsen äga rum efter kortare eller längre tids försäkring. Vidare borde varje arbetsgivare åläggas att i samband med avgivande av deklaration för taxering insända en förteckning över hos honom under det nästföregående året sysselsatta arbetare med uppgift dels om deras resp. löneinkomster och dels om av dem utförda dagsverken. Från taxeringsmyndigheterna skulle därefter dessa förteckningar insändas till riks-försäkringsanstalten, där med ledning av desamma samt den för resp. yrke fastställda premieprocentsatsen, premien för varje arbetsgivare beräknas. Uppgiften om den på varje arbetsgivare belöpande premien skulle kommuniceras vederbörande taxeringsmyndighet och införas under särskild rubrik å arbetsgivarens kronoskattsedel samt uppbäras i samband med kronouppbörd.

Med avseende å stadgandet, att resterande försäkringsavgifter skola indrivnas av kronobetjäningen på sätt om indrivning av resterande kronoutskylder är stadgat, erinrar *Kungl. Maj:ts befallningshavande i Jönköpings län*, att, därest olycksfallsförsäkringen skulle erhålla den omfattning, som kommittén föreslagit, en sådan indrivning säkerligen skulle komma att medföra väsentligt ökade kostnader såväl för staten som, framför allt, för kommunerna genom anställande av nya fjärdingsmän och exekutionsbetjante. Redan vore nämligen dessa, särskilt genom indrivningen av pensionsavgifterna, så hårt ansträngda, att deras antal behövde ökas.

Direktionen för sjömanshuset i Malmö anför, att motiven till 19 § gäve vid handen, att kommittén tänkt sig, att försäkringsavgifterna skola betalas för år och i förskott. Vid sådant förhållande vore det rimligt, att rederier berättigades till ristorno av försäkringsavgifter för tid, under vilken fartyg icke användes eller är bemannat, allt i närmare överensstämmelse med vad vid kaskoförsäkring är brukligt; och hemställde direktionen, att i förslaget intoges bestämmelse i sådant syfte. Bestämmelser i sådant avseende syntes vara av den vikt, att de borde finnas i en blivande olycksfallsförsäkringslag och icke utfärdas på administrativ väg.

Såsom kommittén angiver, har den icke ansett lämpligt att i lagen upptaga mer eller mindre detaljerade föreskrifter rörande sättet för erläggandet av försäkringsavgifterna till riksförsäkringsanstalten. I fråga om avgifterna till arbetsgivarbolagen har kommittén tänkt sig, att bolagen skulle äga frihet att i detta avseende ordna förfarandet såsom dem synes lämpligt, vilket naturligtvis icke utesluter, att för dylikt bolag, efter därom hos Kungl. Maj:t gjord framställning, enahanda förfarande kunde komma till användning som i fråga om riksförsäkringsanstalten. *Departements-
chefen.*

Även jag delar kommitténs åsikt i förevarande avseende. Man måste nämligen tänka sig, att olika sätt för avgifternas inbetalning kunna komma att tillämpas för olika grupper av arbetsgivare, i följd varav de erforderliga föreskrifterna skulle bliva så omfattande, att de knappast lämpa sig för att inpassas i förevarande lag. För övrigt synes mindre lämpligt att i lag fastslå dylika föreskrifter, som sedermera i förekommande fall kunde visa sig medföra olägenheter och behöva ändras. Det synes därför ändamålsenligt, att, såsom kommittén föreslagit, åt Kungl. Maj:t överlämna utfärdandet av nödiga bestämmelser, i vilket fall nödig rättelse skulle kunna åstadkommas med mindre omgång än om föreskrifterna ägde karaktären av lag.

Det är givet, att man vid utfärdande av erforderliga föreskrifter angående erläggande av avgifterna för försäkringarna i riksförsäkringsanstalten skall komma att i möjligaste mån taga hänsyn till olika förhållanden. Sålunda vill det för närvarande, med hänsyn till vad som från flera håll anförts, synas som om beträffande en stor del av de mindre arbetsgivarne det lämpligaste förfaringssättet skulle vara att indriva avgifterna i sammanhang med kronouppbörden. Särskilt gäller detta i fråga om flertalet husbönder, mindre jordbrukare, hantverkare m. fl. För dessa torde nämligen, såsom jag redan framhållit, avgifterna, med hänsyn till de mera enkla och konstanta förhållandena i fråga om användande av främmande arbetskraft, i allmänhet komma att bestämmas efter vissa allmänna regler och endast i undantagsfall behöva undergå någon avsevärd reglering. Uppgifter om avgiftsbeloppet skulle i dessa fall inom tillräcklig tid av riksförsäkringsanstalten insändas till uppborndsmyndigheterna för att kunna upptagas å vederbörande kronodebetsedlar. Avgifterna skulle i dessa fall gälla för det år, under vilka de erlades och således icke komma att betalas i förskott. I följd härav skulle någon ränteförlust uppkomma, till vilken dock hänsyn självfallet toges vid avgifternas bestämmande. Önskar någon rättelse i honom påfordrad avgift, kan sådan rättelse erhållas genom hänvändelse till riksförsäkringsanstalten, som antingen, därest sådant ännu

låter sig göra, anmäler vidtagen ändring till uppbördsmyndigheten eller ock vid bestämmande av nästa årspremie avdrager vad som vid den föregående inbetalningen tilläventyrs erlagts för mycket. Beträffande andra arbetsgivare åter, och särskilt de större, torde det ej sällan med hänsyn till att avgifterna skulle kunna uppgå till relativt stora belopp, bliva nödvändigt att medgiva avgifternas fördelande till inbetalning å kortare terminer än ett år. För dylika fall torde man böra tänka sig, att avgifterna skulle inbetalas till postsparbanken eller på annat sätt inlevereras. Sålunda torde t. ex. i fråga om sjöfolket särskilda bestämmelser kunna bliva erforderliga. Understundom kan även befinnas lämpligt att, efter därom med kommunen träffat avtal, upptaga avgifterna i samband med kommunalutskylderna. Beträffande de större arbetsgivarne bestämmas avgifterna för varje gång oftast provisoriskt och regleras efteråt, vanligen, där ej arbetsgivaren annorlunda önskar, genom utjämning å följande års premie. I allmänhet skulle man, såsom jag redan framhållit, i möjligaste mån söka taga hänsyn till de olika förhållandena inom olika slag av verksamhet.

I enlighet med vad kommittén föreslagit skulle avgifter, som icke i vederbörlig ordning erlagts, indrivnas på samma sätt som resterande kronoutskylder. I ett par utlåtanden har anmärkts, att härigenom kronobetjäningens arbete skulle komma att ökas i oproportionerlig grad. Farhågorna i detta avseende torde emellertid vara överdrivna, då, såsom kommittén framhåller, de ifrågavarande avgifterna icke såsom flertalet motsvarande avgifter till den allmänna pensionsförsäkringen skola erläggas av arbetare eller andra mindre bemedlade utan uteslutande av arbetsgivare, d. v. s. endast av personer, vilka själva sysselsätta avlönade arbetare och vilka allenast i undantagsfall torde underlåta att i behörig ordning inbetala avgifterna. Av samma anledning torde även den garanti för avgifternas inbetalande, som staten skulle komma att övertaga, icke att medföra någon avsevärd utgift för statsverket.

Vad slutligen förvaltningen av den genom avgifterna uppkommande fonden angår, torde frågan härom böra utredas i annat sammanhang. Såsom även av kommittén och av riksförsäkringsanstalten framhållits, bör vid utfärdandet av bestämmelser härom möjligaste hänsyn tagas till de sociala uppgifter, som olycksfallsförsäkringen avser, ävensom till de näringsidkares lånebehov, genom vilkas avgifter fonden huvudsakligen bildats.

Med avseende å vad jag sålunda anfört föreslår jag för 19 § samma lydelse som enligt kommitténs förslag, nämligen:

Riksförsäkringsanstaltens beslut om försäkringsavgifts belopp^e skall, även där beloppet blivit allenast provisoriskt bestämt, utan hinder av förd klagan, tillsvidare lända till efterrättelse. Vinnes nedsättning i eller befrielse från avgift, återbetalas vad för mycket blivit erlagt.

Angående tid och sätt för erläggande av avgifterna för försäkringar i riksförsäkringsanstalten förordnas av Konungen. Avgifter, som icke på föreskrivet sätt blivit erlagda, förskjutas av statsverket och indrivnas i den ordning, som för indrivning av resterande kronoutskylder är stadgat.

Försäkringsavgifterna ingå till en fond, som förvaltas enligt grunder, som bestämmas av Konung och Riksdag.

20 och 21 §§.

Bestämmelserna i dessa §§ motsvara stadgandena i 11 och 12 §§ i gällande lag samt föreskrifterna i kungörelsen den 31 december 1912 angående anmälan om olycksfall i arbete och innehålla de allmänna reglerna för det första förfarandet och de första åtgärderna i händelse av olycksfall. Enligt 20 §, som meddelar föreskrifter om vad från arbetarens sida bör iakttagas, därest han drabbas av olycksfall, bör sålunda arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren ofördröjligen underrättas, om olycksfall inträffar, och den skadade skall vara skyldig att underkasta sig vård eller föreskrift av läkare, som tillkallas av vederbörande försäkringsinrättning eller av arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren. Den påföljd, som drabbas arbetaren, därest han försummar dessa sina åligganden, är att ersättningen, enligt stadgandet i 25 §, kan komma att nedsättas eller indragas.

20 §.

Någon saklig ändring av denna § har ej synt mig erforderlig. Med anledning av en från ett par håll framkommen anmärkning, har jag vidtagit en redaktionell ändring i paragrafen, avseende att giva klarare uttryck åt stadgandets innebörd.

Bestämmelserna om arbetsgivarens skyldighet vid inträffande olycksfall hava meddelats i 21 §.

21 §.

I fråga om innehållet av sitt förslag i denna del anför kommittén:

Kommittén.

»Sedan arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren erhållit kännedom om olycksfallet, åligger det honom enligt 21 § att, därest olycksfallet kan

antagas medföra utgivande av ersättning enligt lagen eller ombesörjande av läkarvård jämte läkemedel, hos polismyndigheten i orten göra anmälan om olycksfallet enligt fastställt formulär. Nämnda myndighet åligger att tillse, det sådan anmälan göres och att föranstalta om komplettering av möjligen felaktiga uppgifter samt att, så snart meddelande erhållits om olycksfallet, ofördröjligen därom underrätta den försäkringsinrättning, riksförsäkringsanstalten eller arbetsgivarbolag, i vilken den skadade är försäkrad. Härigenom beredes möjlighet för nämnda inrättning att snarast möjligt vidtaga de åtgärder för den skadades vård eller för beredande av ersättning, som finnas vara av nöden. Arbetsgivaren är även skyldig att samtidigt med anmälan insända läkarbetyg angående skadans beskaffenhet och den skadades tillstånd, vilket läkarbetyg det åligger honom att på egen bekostnad anskaffa. För att erhålla möjligaste enhetlighet beträffande läkarbetygens avfattande föreskrives, att desamma skola utfärdas i enlighet med fastställt formulär, och har kommittén därvid ansett, att detta formulär borde fastställas av medicinalstyrelsen, vilken naturligtvis därför bereder riksförsäkringsanstalten, försäkringsrådet eller annan intresserad myndighet tillfälle att angiva sin mening. I sammanhang härmed torde även taxa för kostnaden av dylika läkarbetyg böra utfärdas. I överensstämmelse med motsvarande stadgande i nu gällande lag, innehåller även kommitténs förslag bestämmelser därom, att, därest läkarbetyg icke kan utan större svårigheter eller kostnader anskaffas, intyg i stället skall få lämnas av någon tjänsteman i orten eller någon av kommunens förtroendemän. Stadgandena om polisundersökning och om vad med polismyndighet skall förstås överensstämma i huvudsak med nu gällande bestämmelser.»

»Polismyndigheten åligger att till försäkringsinrättningen ofördröjligen insända handlingarna i ärendet ävensom protokoll över hållen polisundersökning.»

Riksförsäkringsanstalten.

Mot kommitténs förslag, att den föreskrivna anmälan om olycksfallet skall insändas till polismyndigheten i orten, som därefter skulle översända den till vederbörande försäkringsinrättning, har riksförsäkringsanstalten anmärkt, att detta förfaringssätt visserligen hade betydelse i en på ersättningsplikt grundad lag, då det därigenom bleve möjligt för arbetaren att styrka sin ersättningsrätt, men däremot icke kunde anses behöfligt i den föreslagna på obligatorisk försäkring grundade lagen. Då den nämnda anordningen emellertid ofta föranledde dröjsmål med anmälningarnas översändande till anstalten, vilket, särskilt med hänsyn till att karenstiden borttagits, kunde medföra betänkliga olägen-

heter, vore det enligt anstaltens förmenande ovillkorligen nödvändigt, att det ålades arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren att direkt till vederbörande försäkringsinrättning insända anmälan om inträffat olycksfall, och hinder borde icke möta att bestämma tiden, inom vilken anmälan i regel skulle avsändas, till senast dagen efter den dag, då arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren av den skadade eller eljest erhöle underrättelse om olycksfallet. Liknande föreskrift borde enligt anstaltens förmenande även meddelas i fråga om läkarbetyget, som, så vitt möjligt, borde insändas till försäkringsinrättningen samtidigt med anmälan eller senast å tredje dagen efter den dag, å vilken anmälan senast skolat insändas.

Med hänsyn till vad riks försäkringsanstalten sålunda anført om nödvändigheten av att anmälningarna om olycksfall ävensom läkarbetyget insändas direkt till försäkringsinrättningen, har jag föreslagit en därmed överensstämmande ändring i första och andra stycket av den föreslagna 21 §. Någon bestämmelse om komplettering av anmälningshandlingarna torde då ej vidare behövas. Däremot har jag ej ansett lämpligt att i lagen fixera någon viss kortare tid, inom vilken anmälan i allmänhet skulle göras och läkarbetyget insändas. Med hänsyn till de olika förhållandena i olika delar av landet, olika kommunikationsmöjligheter o. s. v. torde det vara svårt att fastställa någon enhetlig tidsrymd. Genom stadgandet, att anmälan skall göras ofördröjligen, och läkarbetyget insändas samtidigt därmed eller så snart som möjligt därefter, ävensom den straffpåföljd för försummelse härutinnan, som innefattas i stadgandet i 34 § första stycket, torde vara tillräckligt sörjt för att all skyndsamhet i detta hänseende kommer att iakttagas.

*Departements-
chefen.*

Jag har även tänkt mig, att läkarbetyget ej skulle bekostas av arbetsgivaren utan endast av honom ombesörjas. Härigenom torde en för mindre arbetsgivare understundom betungande utgift undvikas och därav möjligen uppkommande anledning till försummelse undanröjas.

Beträffande innehållet av det *formulär*, efter vilket anmälan enligt förslaget skulle komma att göras, ävensom ordningen och sättet för deras utarbetande, hänvisar jag till vad kommittén i denna del yttrat. Kommittén anför sålunda:

»Angående innehållet av det formulär för anmälan om olycksfallet, som skall av arbetsgivaren avgivas, lämnar den ovannämnda förordningen av år 1912 detaljerade föreskrifter. Emellertid måste, därest kommitténs förslag skulle komma att genomföras, formulärets innehåll i vissa

Kommittén.

avseenden förändras och fullständigas. Särskilt gäller detta upplysningarna om den skadades arbetsförtjänst m. m. Då uppgifterna i detta formulär, åtminstone under första tiden efter olycksfallet, skola tjäna såsom ledning för försäkringsinrättningens beslut rörande den skadade, och formuläret lämpligen bör vara lika för alla försäkringsinrättningar, samt då ändringar kunna tänkas tid efter annan bliva behöfliga, har kommittén föreslagit, att detsamma skulle fastställas av riksförsäkringsanstalten, samt, för erhållande av ytterligare garanti ifråga om formulärets ändamålsenliga uppställning, att ändring i detsamma skulle kunna sökas hos försäkringsrådet. Visserligen har jämväl socialstyrelsen, såsom utövande tillsyn enligt arbetarskyddslagen över många av de rörelser, som skulle omfattas av olycksfallslagstiftningen, intresse av, att formuläret även kommer att innehålla för dess nämnda verksamhet nödiga uppgifter. Den ovannämnda förordningen innehåller också bestämmelser i sådant syfte, och vid utarbetandet av det nya formuläret böra naturligen i samråd med socialstyrelsen även de ifrågavarande uppgifterna intagas. Givetvis böra även erforderliga uppgifter rörande inträffade olycksfall av vederbörande försäkringsinrättning insändas till socialstyrelsen. Särskild föreskrift härom torde lämpligen böra intagas i riksförsäkringsanstaltens instruktion eller angivas i särskild förordning.»

*Departements-
chefen.*

Stadgandena i den föreslagna paragrafens tre sista stycken, om polisundersökning, om vad med polismyndighet skall förstås och om undersökningsprotokollets och andra handlingars insändande till försäkringsinrättningen eller rådet, hava föranlett några erinringar av formell natur. Enligt vad socialstyrelsen framhåller skulle stadgandet om åliggande för polismyndigheten att »hålla polisundersökning», vilket stadgande äger motsvarighet i nu gällande lag, på vissa håll givit anledning till den tolkningen, att nämnda myndighet unsett sig skyldig att förätta undersökningen in corpore, något som uppenbarligen icke varit avsett. Vidare har av magistraten i Uppsala erinrats, att i nämnda stad varken magistraten eller poliskammaren vore polismyndighet, utan att denna myndighet jämlikt breven den 31 december 1869 och den 9 februari 1872 utövades av en polismästare, i följd varav det från nu gällande lag hämtade stadgandet, om vad med polismyndighet borde förstås, syntes böra omformuleras.

Med hänsyn till dessa anmärkningar och då jämväl i övrigt vissa erinringar syntes mig kunna göras mot de ifrågavarande stadgandenas avfattning, har jag ansett mig böra omarbeta dem och därvid givit desamma den lydelse, den nedanintagna paragrafen utvisar.

Med avseende å den nu behandlade paragrafen har från *yrkesinspektionens* sida den meningen, så gott som enhälligt, gjort sig gällande, att de föreslagna bestämmelserna måste kompletteras med föreskrifter, som tillgodosåge behovet av att yrkesinspektörerna snabbt erhöle under rättelser om inträffade olycksfall, ägde rätt att påkalla polismyndighetens biträde vid undersökningar rörande olycksfallet o. s. v. I lagen borde sålunda intagas bestämmelser om skyldighet för arbetsgivaren att samtidigt med anmälan till försäkringsinrättningen jämväl insända anmälan om olycksfallet till vederbörande yrkesinspektör, om rätt för yrkesinspektör att själv påfordra polisundersökning och om skyldighet för polismyndigheten att till nämnda tjänstemän översända avskrift av protokoll m. m. Emellertid torde möjligen erforderliga bestämmelser av ifrågavarande art icke hava sin plats i den förevarande lagen, som endast avser att reglera arbetsgivares skyldighet att hålla sina arbetare skadeslösa för de ekonomiska följderna av inträffade olycksfall, utau, på sätt jämväl socialstyrelsen framhållit, böra intagas i en särskild författning.

På grund av vad jag sålunda anfört torde 20 och 21 §§ böra erhålla följande lydelse:

20 §.

Varder arbetare, som i denna lag avses, skadad till följd av olycksfall i arbetet, skall arbetsgivaren eller den, som å hans vägnar förestår arbetet, ofördröjligen härom underrättas. *Där ej läkarvård av försäkringsinrättningen beredes den skadade, är han skyldig att underkasta sig vård eller föreskrift av läkare, som må tillkallas av arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren.*

21 §.

Där olycksfallet medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som enligt 6 eller 7 § föranleder ersättning, åligger det arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren att, sedan han från den skadade eller eljest erhållit underrättelse om olycksfallet, *ofördröjligen* därom *hos den försäkringsinrättningen, i vilken den skadade är försäkrad*, göra skriftlig anmälan enligt formulär, som av riks försäkringsanstalten fastställles.

Då anmälan göres, skall samtidigt eller, där så ej kan ske, så snart som möjligt därefter till försäkringsinrättningen insändas genom arbetsgivarens försorg anskaffat läkarbetyg enligt formulär, som av medicinalstyrelsen fastställles, angående skadans beskaffenhet och den skadades tillstånd eller, där olycksfallet medfört döden, angående dödsorsaken; kan läkarbetyg ej utan oskäligen omgång eller kostnad anskaffas, må i stället insändas intyg av präst eller annan tjänsteman i orten, av ordföranden i kommunalstämman eller ordföranden eller ledamot i kommunalnämnden eller av ledamot i häradsnämnden.

Polismyndigheten i orten skall så fort ske kan föranstalta om undersökning rörande olycksfallet, därest sådan undersökning begäres av försäkringsinrättningen eller försäkringsrådet, samt till inrättningen eller rådet insända protokoll över undersökningen; begäres ej polisundersökning, hålles undersökning allenast om polismyndigheten finner sådan nödig.

Med polismyndighet avses i denna lag å landet länsman samt i stad magistrat, stadsstyrelse, poliskammarare eller polismästare.

22 §.

22 §.

Såsom av det föregående framgår har kommittén tänkt sig, att samtliga de verksamheter, som skulle omfattas av den nya olycksfalls-lagstiftningen, skulle göras till föremål för en enhetlig lagstiftning, samt att särskilda bestämmelser för någon viss verksamhet ej skulle vara erforderliga. I fråga om sjöfarten har kommittén dock funnit vissa bestämmelser behöfliga, som hava avseende på de speciella förhållandena inom denna näringsgren. Dessa bestämmelser, som återfinnas i 22 och 26 §§, har kommittén, då desamma i huvudsak vore erforderliga även i fråga om övriga verksamhetsgrenar, sökt giva sådan avfattning, att de skulle komma att gälla även dylika, ej direkt till sjöfartens område hörande fall. I enlighet härmed hava i nämnda paragrafer intagits föreskrifter rörande ordnandet av anmälningsskyldigheten och den första undersökningen vid olycksfall under resa utom riket samt angående de fall, då fartyg förlit med man och allt, eller eljest arbetare blivit borta, utan att någon underrättelse om honom erhållits.

Med avseende å alla övriga för sjöfartsyirket säregna fall har kommittén tänkt sig, att desamma skulle kunna regleras med tillämpning av den föreslagna lagens stadganden i allmänhet. Kommittén har sålunda icke upptagit några undantagsbestämmelser för sjöfarten i fråga om ersättningsbeloppens storlek, försäkringsanstalt, ersättningarnas bestämmande, arbetsförtjänstens beräkning o. s. v. I detta hänseende anför kommittén:

»Med avseende å beräkningen av denna arbetsförtjänst hava de flesta utländska lagar för sjöfarten bestämmelser, som skilja sig från motsvarande bestämmelser för övriga yrken. Under det att nämligen arbetsförtjänsten i vanliga fall beräknas efter de individuella förhållandena, har man i dessa lagar fördelat sjöfolket i vissa löneklasser eller ock eljest meddelat särskilda bestämmelser om sättet för lönens beräkning. Huvudanledningen härtill torde vara, att åtminstone beträffande besättningen lönen i regel till en mindre del utgår i kontanter och i övrigt utgöres av naturaförmåner, vilkas uppskattning i penningar med hänsyn till de olikartade förhållandena i olika trakter skulle kunna bereda svårigheter. Givetvis skulle genom dylika särskilda bestämmelser för sjöfarten ersättningsbeloppens beräkning förenklas. Men då man i flera lagar beträffande vida talrikare grupper av arbetare inom andra näringar, särskilt jordbruket, där svårigheterna i förevarande hänseende ej sällan torde vara lika stora som inom sjöfarten, icke dragit sig för att bestämma arbetsförtjänsten efter de allmänna reglerna, torde man vara berättigad att antaga, att även i fråga om sjöfolket dessa svårigheter kunna övervinnas. Härtill kommer, att i fråga såväl om sjöfarten som andra näringsgrenar allmänna regler för uppskattningen av naturaförmåner ävensom rörande vissa andra förhållanden, som äro av betydelse för arbetsförtjänstens bestämmande, torde komma att av vederbörande försäkringsmyndigheter i möjligaste utsträckning angivas, varigenom de antydda svårigheterna skulle komma att väsentligen förminskas.»

Emellertid har, såsom redan av det föregående framgår, från några håll, huvudsakligen från kommerskollegii sida, gjorts gällande, att kommittén icke genom de ifrågavarande bestämmelserna kunde anses hava tagit tillräcklig hänsyn till de egenartade omständigheter, varunder sjöfartsyirket utövas, utan hade åtskilliga förhållanden, som beröra sjöfartsyirket lämnats i viktiga hänseenden oreglerade. Jämväl riksförsäkringsanstalten har ansett det kunna sättas i fråga, om ej i ett eller annat avseende ytterligare bestämmelser i fråga om sjöfarten kunde anses erforderliga. Såsom exempel på de frågor, som sålunda ansetts

tarva utförligare föreskrifter, hava bl. a. anförts frågorna om befogenhet för befälhavare, som äger del i fartyget, att medtagas i försäkringen; rätt för sjöman till ersättning vid olycksfall under försök att rädda människoliv ur sjönöd (jämför kungörelsen den 2 oktober 1908 om fiskarförsäkringen); rätt till ersättning vid vissa yrkessjukdomar, skörbjugg, beri-beri, m. fl.; tillsynen å skadade, som befinna sig utom riket; hemsändande av skadade sjömän; tiden från vilken ersättning skall utgå i de uti 25 § omförmälda fall; sättet för arbetsförtjänstens beräkning; utfärdandet av intyg, som enligt 21 § skall bifogas olycksfallsanmälan; skyldighet att i skeppsdagboken göra anteckning, när en sjöman blir arbetsoförmögen till följd av olycksfall och när han återfår arbetsförmågan; skyldighet att jämte olycksfallsanmälan insända utdrag av skeppsdagboken. Särskilt har från kommerskollegii sida gjorts gällande, att en tillämpning av bestämmelserna i 9 § av förslaget beträffande sjöfartsyrket skulle vara förenat med stora vanskligheter. En väsentlig del av sjöfolkets arbetslön utginge i form av fri kost, och förekomme härvid mycket växlande förhållanden, som i de särskilda fallen försvårade uppskattningen av denna förmåns värde efter fullt rättvisa och enhetliga grunder. Vidare syntes vid beräkningen av skadad sjömans årliga arbetsförtjänst svårighet möta vid värdesättningen av de särskilda slag av ersättning, som skulle till sjöman utgå enligt 95 och 96 §§ sjölagen. Även beräkandet av själva hyran och arbetsårets längd torde giva anledning till olika tolkningar och framkalla tvistigheter, vilka det borde vara angeläget att i möjligaste mån förebygga.

*Departements
chefen.*

Beträffande vissa av dessa frågor har jag redan i det föregående sökt visa, att de mot kommitténs förslag uttalade betänkligheterna i huvudsak måste anses överdrivna. Vad angår beräkandet av arbetsförtjänsten synes mig kommittén i sitt yttrande hava på tillfredsställande sätt motiverat sitt förslag i denna del. Frågan om upptagande i lagen om bestämmelser rörande de för sjömansyrket specifika yrkessjukdomarna torde icke erfordra vidare yttrande, då, såsom av det föregående framgår, bestämmelserna i 2 § av kommitténs förslag, med hänsyn till den pågående utredningen rörande införandet av en allmän obligatorisk sjukförsäkring för arbetare, uteslutits ur lagen.

De framställda anmärkningarna i övrigt hänföra sig huvudsakligen till de bestämmelser om anmälningsskyldighet och undersökning samt om beräkning av ersättning i vissa fall, då fartyg förlist, vilka återfinnas i nu förevarande paragrafer.

I 22 § föreskrives, i väsentlig överensstämmelse med utländska lagar och tidigare svenska förslag, såsom allmän regel, att, där ej svensk polismyndighet kan anlitas, de sådan myndighet i förevarande avseende åliggande uppgifter skulle övertagas av närmaste svenska konsulat. Konsulatet skulle således även självt eller genom därtill förordnad annan myndighet eller person ombesörja, att nödig undersökning hålles, samt att handlingarna i ärendet insändas till försäkringsinrättningen. I allmänhet skulle således i förevarande hänseende konsulatet inträda i de funktioner, som i vanliga fall enligt förslaget skulle åligga polismyndighet.

I avseende å dessa bestämmelser erinrar kommerskollegium om de stadganden, gällande sjölag innehåller dels i 40 § angående skyldighet för befälhavare å svenskt fartyg att, inom riket till kommerskollegium och utom riket till svensk konsul, avgiva skriftlig rapport, då genom olyckshändelse någon av besättningen eller någon ombordvarande ljugit döden eller lidit svårare kroppsskada, i vilken rapport, som skall innehålla fullständig avskrift av vad som må vara i fartygets dagbok antecknat angående den timade händelsen, jämväl skall lämnas en utförlig framställning om densamma och om vad som kan tjäna till ledning för bedömandet av orsakerna därtill, och dels i 40, 317 och följande §§ om skyldighet att avgiva sjöförklaring och om anställande i vissa fall av sjöförhör angående olycksfall ombord å fartyg. Dessa bestämmelser anser kommerskollegium hava bort i det föreliggande förslaget noga beaktas, så att onödigt dubbelarbete måtte besparas enskilda och myndigheter. Jämväl socialstyrelsen framhåller önskvärdheten av att anmälningsskyldigheten i båda fallen reglerades efter enhetliga grunder.

Det torde vara klart, att även i de fall, som här avses, en skyldighet för arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren, i detta fall befälhavaren, att anmäla olycksfallen för vederbörande försäkringsinrättning icke kan undvaras. Bestämmelserna rörande dagbokens förande och avgivande av sjöförklaring, vilka meddelats med hänsyn jämväl till förhållanden, som äro av betydelse för olycksfallsförsäkringen, torde visserligen i allmänhet lämna även de för denna försäkring erforderliga uppgifterna. Frågan, huruvida med hänsyn härtill den nu föreslagna anmälningsskyldigheten skulle komma att medföra onödigt dubbelarbete och därigenom alltför mycket betunga vederbörande befälhavare, torde emellertid uteslutande vara beroende av det sätt, varpå denna skyldighet skulle fullgöras. Därom innehåller förslaget endast, att anmälan skall ske enligt formulär, som av riksförsäkringsanstalten fastställles. Av vad rörande formulärens utarbetande av kommittén anförts under § 21, torde framgå, att redan vid utfärdandet av däri omförmälda föreskrifter till-

räcklig hänsyn torde komma att tagas till de här berörda förhållandena, och i den mån ytterligare föreskrifter skulle visa sig erforderliga, torde desamma, på sätt jag redan förut erinrat, jämlikt stadgandet i 32 §, komma att utfärdas av Kungl. Maj:t.

Med den ändring, som betingas därav, att anmälan här, liksom i de uti 21 § avsedda fallen, bör göras direkt till försäkringsinrättningen i stället för till polismyndigheten, skulle 22 § komma att erhålla följande lydelse:

»Har olycksfallet inträffat under resa utom riket, sker anmälan om olycksfallet hos *försäkringsinrättningen* eller det svenska konsulat, där anmälan tidigast kan äga rum. Har anmälan skett hos svenskt konsulat, verkställes genom dess försorg *så fort ske kan* nödig undersökning, varefter handlingar och protokoll i ärendet insändas till försäkringsinrättningen.»

23 §.

23 §. Mot bestämmelserna i denna paragraf har jag ej funnit skäl till anmärkning, utan torde densamma böra erhålla följande av kommittén förslagna lydelse:

»Försäkringsinrättning ävensom försäkringsrådet äga att, till vidare utredning, i ärende rörande tillämpning av någon i denna lag given bestämmelse, låta vid allmän domstol avhöra vittnen eller sakkunniga.»

24 och 25 §§.

24 och 25 §§. I dessa paragrafer har kommittén meddelat bestämmelser om de fall, då under arbetet inträffad skada ej medför rätt till ersättning eller då den skadad arbetare i följd av olycksfallet tillkommande ersättningen på grund av särskilda förhållanden skall kunna nedsättas eller indragas.

Kommittén. I 1 §, andra stycket, i nu gällande lag är stadgat, att ersättning ej i något fall utgår för skada, som den skadade uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet själv ådragit sig eller som uppsåtligen förorsakats av tredje man, där denne icke haft ledning av eller uppsikt över arbetet. Mot denna bestämmelse i gällande lag svarar 24 § i kommitténs för-

slag. Enligt kommitténs förslag skulle emellertid den omständigheten, att den skadade genom grov vårdslöshet själv ådragit sig skadan, icke föranleda till inskränkning i rätten till ersättning, och endast i de fall skulle av tredje man uppsåtligen förorsakad skada medföra förlust av ersättningsrätt, då tredje mannen skulle bli ersättningsberättigad.

Kommittén anför härom bland annat: »Dylika undantag beträffande rätten till ersättning återfinnas såsom naturligt är i alla lagar, som grundats på principen om direkt ersättningsskyldighet för arbetsgivaren, då ju denne svårligen kan förpliktas att utgiva ersättning för skada, som uppkommit antingen direkt genom annans vållande eller därigenom, att arbetaren ådragit sig skadan genom uppenbart förbiseende av givna föreskrifter eller eljest genom synnerlig oaktsamhet, och skadan således ej kan läggas arbetsgivaren till last. Om åter olycksfallslagstiftningen grundas på försäkringsprincipen, förlora dylika undantag praktiskt taget all betydelse för arbetsgivaren. Hans risk täckes nämligen då genom försäkringspremien, som för att motsvara dylika extra ordinära risker icke erfordra någon nämnvärd höjning. Därjämte har på många håll den åsikten gjort sig gällande, att s. k. grovt vållande från arbetarens sida i verkligheten ofta måste anses bero därpå, att genom den uppdrivna intensiteten i det moderna arbetet och genom det dagliga sysslandet med maskiner och dylikt arbetaren efter hand måste bli mera likgiltig för fara än under vanliga förhållanden. I många fall torde även beträffande unga eller nyantagna arbetare oerfarenhet i arbetet kunna leda till oaktsamhet. Av dylika skäl har man också i vissa utländska försäkringslagar, såsom i den tyska och den holländska lagen, inskränkt sig till att från rätten till ersättning undantaga den, som uppsåtligen vållat olycksfallet, och har kommittén i sitt förslag anslutit sig till sistnämnda uppfattning och i överensstämmelse därmed i förevarande paragraf föreslagit, att ersättning ej skall utgå, därest den skadade uppsåtligen förorsakat skadan, och ej heller utgå till någon den skadades anhörig, som uppsåtligen förorsakat olycksfallet. Det torde jämväl böra erinras om, att i gällande förordningar om ersättning vid militärtjänstgöring och om försäkring för fiskare rätten till ersättningen ej heller förverkas på grund av grov vårdslöshet från den skadades sida.»

Förslaget att utesluta grov vårdslöshet från de grunder, som upphäva rätten till ersättning har — utom från arbetarhåll — allmänt givit anledning till anmärkningar. Därvid har särskilt framhållits det orättvisa och olämpliga i att arbetaren skulle kunna erhålla ersättning

Utlåtanden.

även i de fall, då han förorsakat olycksfallet genom att åsidosätta givna säkerhetsföreskrifter, eller genom att borttaga skyddsanordning eller dylikt, eller då olycksfallet haft sin grund i arbetarens onykterhet eller förorsakats av lek, okynne, slagsmål eller dylikt. Särskilt hava emellertid de fall, då skyddsanordningar eller säkerhetsföreskrifter åsidosatts, ådragit sig uppmärksamhet. Sålunda anför arbetsgivareföreningarnas förtroenderåd bland annat, hurusom envar arbetsgivare visste, hur svårt det redan nu vore att få arbetarne att följa de säkerhetsföreskrifter, som vare sig med eller utan yrkesinspektionens medverkan vore givna och kungjorda på arbetsplatserna. Blevet det föreslagna stadgandet lag, vore det antagligt, att arbetarnes oaktsamhet ytterligare komme att ökas. Det skäl, som kommittén anfört för förslaget, eller att dylika olycksfalls medtagande under lagen icke komme att nämnvärt öka premierna, vore sannolikt riktigt, ehuru någon statistisk grund för detsamma icke torde finnas, men därmed vore frågan icke avgjord, ty det vore uppenbart, att det ur allmän synpunkt vore synnerligen beklagligt, om vårdslöshet och oaktsamhet alltmer vunne insteg på arbetsplatserna.

I allmänhet hava de framställda erinringarna utmynnat i ett yrkande på, att det nuvarande stadgandet om grov vårdslöshet måtte bibehållas. Från en del håll har emellertid framhållits, att det i många fall dock måste anses allför hårt för en arbetare att på grund av en tillfällig oförsiktighet gå miste om sin ersättning, och att arbetaren därför i dylika fall borde vara berättigad till en reducerad ersättning. Denna ståndpunkt har bl. a. intagits av arbetsgivarföreningarnas förtroenderåd. Riksförsäkringsanstalten, som jämväl yttrat sig i den föreliggande frågan, har för sin del föreslagit, att den i lagen stadgade ersättningen skulle kunna indragas, därest den skadade genom underlåtenhet att ställa sig till efter rättelse av arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren givna och behörigen upprätthållna föreskrifter, själv vållat olycksfallet; nedsättning av ersättningen borde däremot av praktiska skäl ej förekomma.

*Departements-
chefen.*

De erinringar, som framställts mot kommitténs förslag i denna del, hava synts mig i vissa hänseenden berättigade. Otvivelaktigt måste det framstå såsom något för rättskänslan stötande, att en arbetare, som själv vållat olycksfallet därigenom, att han åsidosatt av arbetsgivaren träffade föreskrifter eller anordningar, som just avsett att förhindra olycksfall, likväl skall vara berättigad till ersättning på arbetsgivarens bekostnad. Jämväl ur allmän arbetarskyddssynpunkt måste en dylik bestämmelse anses olämplig. Liknande synes mig förhållandet vara i de

fall, då arbetaren går onykter till arbetet och på grund därav förorsakar olycksfall och därmed följande skada.

I de nu anmärkta fallen har jag därför ansett en inskränkning i den av kommittén föreslagna ersättningsrätten böra äga rum. Med avseende på de övriga fall, då grovt vållande kan anses föreligga, synes mig emellertid giltigheten av de utav kommittén till stöd för dess förslag anförda skäl icke kunna förnekas. Även i de av mig särskilt angivna fallen, nämligen då arbetaren varit onykter eller åsidosatt skyddsanordning, torde mången gång kunna inträffa, att en obetingad förlust av ersättningsrätten måste framstå som en alltför hård påföljd för den begångna förseelsen. Jag har därför ansett det böra i varje särskilt fall kunna bliva föremål för prövning, om och i vad mån arbetaren skall på grund av sin skuld till olycksfallet gå förlustig sin ersättning eller allenast någon del därav.

Det tillägg till kommitténs förslag, som jag sålunda ansett mig böra föreslå, torde lämpligen böra intagas i 25 §. Stadgandet i denna paragraf, som väsentligen motsvarar 11 § i nu gällande lag och innehåller bestämmelse om den påföljd, som skall kunna inträda, därest på grund av den skadades försummelse underrättelse icke lämnas om olycksfallet eller om den skadade icke ställer sig till efterrättelse föreskrift om sjukhus- eller läkarvård, har jag ansett böra bibehållas utan annan ändring än den, som betingats av ovannämnda tillägg.

På grund av vad jag sålunda anfört torde 24 och 25 §§ böra erhålla följande lydelse:

24 §.

Har olycksfallet uppsåtligen förorsakats av den skadade, utgår ej ersättning enligt denna lag. Ej heller må, där olycksfall, som medfört den skadades död, uppsåtligen förorsakats av efterlevande, ersättning utgå till denne.

25 §.

Har olycksfallet föranletts därav, att den skadade ej ställt sig till efterrättelse gällande anordning eller föreskrift om åtgärder för undvikande av olycksfall, eller därav, att den skadade varit av starka drycker

berusad, må ersättning enligt 6 § skäligen nedsättas eller indragas.

Lag samma vare, där den skadade ej ställt sig till efterrättelse anordning eller föreskrift om sjukhus- eller läkarvård, som givits på grund av denna lag, så ock där genom försummelse av den skadade underrättelse om olycksfallet enligt 20 § icke lämnats; dock att nedsättning eller indragning av ersättningen ej må ske, såvida ej skadan väsentligen förvärrats därigenom, att den skadade i följd av förseelsen kommit att sakna lämplig vård.

26 §.

26 §. I samband med stadgandet i 22 § har jag jämväl delvis berört de av kommittén i 26 § föreslagna bestämmelserna rörande bl. a. det fall, att fartyg gått under med man och allt. Rörande innehållet i detta stadgande anför kommittén:

»För sådant fall ävensom för andra fall, där arbetare försvunnit, har föreslagits, att, om försäkringsinrättningen finner skäl antaga, det arbetaren omkommit till följd av olycksfall i arbete, inrättningen skulle äga att enligt bestämmelserna i 7 § utgiva livräntor till efterlevande, vilka livräntor naturligtvis skulle upphöra att utgå, dock utan återbetalningskyldighet, för det fall, att det sedermera skulle visa sig, att arbetaren är vid liv, eller att han icke omkommit till följd av olycksfall i arbete. Avgörandet av, huruvida en försvunnen arbetare omkommit eller icke, göres således beroende av en skälighetsprövning och förutsätter ej undersökning eller beslut av domstol. I enlighet härmed har kommittén också, såsom förut (sid. 97) anförts, funnit besvär över beslut i dylikt ärende kunna anföras hos försäkringsrådet, som även i dessa fall skulle vara sista instans.»

Departements-
chefen.

Mot lämpligheten av ifrågavarande stadgande synes mig intet vara att erinra. Att, såsom kommerskollegium hemställer, i paragrafen uttryckligen angiva, att tiden från vilken livränta skall utgå, då fartyg för-olyckats utan att upplysning kunnat vinnas om när det skedde, skall beräknas enligt den i 67 § sjölagen angivna grund, synes icke erforderligt och skulle för övrigt kräva kompletterande bestämmelser för andra i paragrafen avsedda fall.

Paragrafen torde sålunda böra bibehållas oförändrad med följande lydelse:

»Har någon, som är försäkrad enligt denna lag, under resa eller eljest blivit borta, samt har all underrättelse om honom upphört, och kan skäligen antagas, att han omkommit till följd av olycksfall i arbetet, äger anhörig, som i 7 § b) omförmäles, att av den försäkringsinrättning, i vilken försäkringen ägt rum, uppbära livränta efter de i samma lagrum angående livräntor till efterlevande stadgade grunder.

Försäkringsinrättningen är berättigad att av sådan anhörig, såsom villkor för utbetalning av livränta, fordra förklaring under edlig förpliktelse, att han saknar varje underrättelse om den försäkrade.

Rätt till livräntan upphör, därest den försäkrade finnes vara vid liv eller hava avlidit av annan orsak än olycksfall i arbete.»

27 §.

Beträffande utländska medborgares och utom riket boende arbetares förhållande till lagstiftningen, innehålla lagarna i allmänhet bestämmelser, som reglera och inskränka dylika personers rätt till ersättning för skada till följd av olycksfall i arbetet. Jämväl i den gällande svenska lagen hava dylika bestämmelser meddelats. Enligt 6 § skall sålunda utländsk medborgares änka eller barn ej äga rätt till livränta enligt lagen, därest de vid tiden för olycksfallet icke voro bosatta här i riket, och för tid, varunder någon till livränta berättigad är bosatt utom riket, äger han ej uppbära livräntan. Såsom kommittén framhåller, har detta förhållande sin grund dels däri, att utgivande av ersättning till utom landet boende personer (t. ex. utländska sjömän, utvandrare m. fl.) i allmänhet är förenat med synnerliga svårigheter både med avseende på erforderlig kontroll vid utbetalningen och övervakandet av den skadades tillstånd, och dels givetvis däri, att lagstiftningen utom i de fall, där överenskommelse länderna emellan träffats, ej ansetts böra medgiva enahanda förpliktelser gentemot utlänningar som i fråga om landets egna medborgare.

27 §.

De av kommittén i 27 § föreslagna bestämmelserna rörande utländsk medborgare och utom riket bosatta svenska medborgare skilja sig ej oväsentligt från de nu gällande.

Kommittén.

Kommittén anför härom bland annat:

»För sin del har kommittén emellertid beträffande varje svensk medborgare ävensom i fråga om skadad utländsk medborgare, som är bosatt i riket, icke ansett någon som helst inskränkning av ifrågavarande art böra ifrågakomma. Med avseende å utländsk medborgares rätt till ersättning i andra fall har kommittén dock ansett vissa inskränkningar nödvändiga. I fråga om utlänning, som har rätt till sjukpenning eller livränta, har kommittén, dock endast för det fall att han är bosatt utom riket, föreslagit, att hans under längre eller kortare tid utgående ersättning skulle antingen med hans samtycke kunna utbytas mot ett kapital för en gång motsvarande minst tjugo och högst femtio procent av ersättningens kapitalvärde, eller ock utan hans samtycke utbytas mot ett kapital av femtio procent av kapitalvärdet. Därmed skulle också all rätt till vidare ersättning vara förfallen. Angående livränta (resp. kapitalutbetalning vid omgifte) till efterlevande anhörig, som ej är svensk medborgare, föreslås, i likhet med motsvarande bestämmelser i nuvarande lag, att livränta allenast skulle utgivas, om den anhöriga vid tiden för olycksfallet var bosatt här i riket. Begravningshjälp skulle för avliden utom riket bosatt utlänning utgå endast om dödsfallet inträffat inom tre månader efter olycksfallet.»

*Departements-
chefen.*

Mot de av kommittén sålunda föreslagna grunderna för utländska medborgares eller inom riket boendes rätt till ersättning synes mig ej något vara att erinra. Förhållandena gestalta sig naturligen väsentligen olika i fråga om en på obligatorisk försäkring byggd lag, där ersättningarna utbetalas av en större anstalt, vilken utan tvivel besitter större möjligheter att kontrollera de förhållanden, som uppbära ersättningsrätten, än en enskild arbetsgivare.

*Utbyte av liv-
ränta mot
kapital.*

I samband med ifrågavarande paragraf har av bl. a. vattenfallsstyrelsen upptagit frågan, om ej jämväl i andra fall ett utbyte av livränta mot kapital borde få äga rum. Styrelsen framhåller sålunda, att det för en invalid eller för en änka, som skulle söka att på ett nytt arbetsfält vinna sin utkomst, t. ex. genom en mindre handelsrörelse eller dylikt, i många fall vore av synnerlig vikt att äga ett kapital. Stadgandet i 31 § utgjorde hinder för räntetagaren att ställa livräntan som säkerhet. Det skulle då för honom eller henne vara förenat med stor ekonomisk fördel, om försäkringsinrättningen ägde rätt att mot borgen eller annan säkerhet, som kunde av densamma godtagas, lämna ett rörelsekapital vid den nya verksamhetens början.

Ur kommitténs betänkande må rörande denna fråga följande anföras:

»Kommittén har visserligen funnit de skäl beaktansvärda, som anförts för medgivandet av utbyte i vissa fall av en olycksfallsränta, särskilt om densamma är å mindre belopp, mot ett på en gång utbetalt kapital. Dessa skäl synas dock, beträffande vårt land, avsevärt förlora i betydelse, om man tager hänsyn till de förhållanden, som inträtt efter genomförandet av den allmänna folkpensioneringen, vartill någon egentlig motsvarighet ännu endast förefinnes i ett fåtal länder. De livräntor, som skulle komma att utgå enligt olycksfallslagen, komma nämligen förr eller senare att förökas med de pensioner, vilka, i många fall visserligen med minskade pensionstillägg, vid inträdande invaliditet komma att utgå på grund av lagen om allmän pensionsförsäkring. I följd härav komma totalbeloppen av pensionerna för olycksfallsinvaliderna att bliva avsevärt högre och således till mera gagn för dem, än om olycksfallsräntan tidigare utbytts mot ett kapital, som helt eller delvis kan hava gått förlorat vid tiden för undfående av invalidpensionen. Att under sådana förhållanden medgiva ett utbyte av en olycksfallsränta, om ock för en invaliditetsgrad av endast 10—20 procent, synes icke vara tillräckligt motiverat; i allt fall bör ett sådant utbyte icke kunna medgivas utan goda garantier för att kapitalet kommer att rätt användas. Men att utan alltför starkt intrång på den individuella friheten erhålla dylika garantier synes åter knappast vara möjligt. Därjämte måste, såsom även i andra länder skett, nödig hänsyn tagas till fattigvårdsintresset, vilket visserligen skulle kunna åstadkommas genom föreskrift om fattigvårdskommunens bifall såsom villkor för den ifrågavarande anordningen; men då den skadade under olika tider ej sällan skulle komma att tillhöra olika kommuner, torde även denna garanti rätt ofta bliva illusorisk.»

Kommittén.

»Förutom till den anförda tillökningen med pensionerna från pensionsförsäkringen, synes man även böra taga hänsyn till, att olycksfallsräntorna enligt förslaget, även i de ogynnsammaste fallen, skulle komma att uppgå till belopp, som i och för sig eller åtminstone i jämförelse med många av pensionsbeloppen från pensionsförsäkringen icke kunna anses obetydliga eller utan egentligt värde såsom årliga understöd. Sålunda skulle för en fullvuxen kroppsarbetare, vilkens årsavlöning numera ej kan antagas understiga 600 kronor, även vid den *lindrigaste* graden (10 procent) av invaliditet, livräntan komma att uppgå till 40 kronor om året; och även för den *lägsta* arbetsförtjänst, som i förslaget beräknas, eller 300 kronor, skulle den minsta livräntan uppgå till 20 kronor om året. Livräntor till efterlevande maka eller barn skulle i

intet fall komma att understiga 75, resp. 50 kronor. Härtill kommer, att dessa minsta livräntor i regel skulle tillkomma personer, som förut levat under torftiga förhållanden, och för vilka ett kontant årligt understöd även till nu nämnda belopp är av avsevärd betydelse. För övrigt torde man icke annat än i undantagsfall, vilka dessutom torde vara synnerligen svåra att bedöma, kunna påstå, att utbetalning av ett mindre kapital skulle ersätta fördelarne av en säker om ock ringa årlig inkomst. I detta sammanhang torde även böra erinras därom, att jämväl i den utländska lagstiftningen utbyte av livränta mot kapital i regel förekommer endast, om försäkringsinrättningen eller arbetsgivaren sådant medgiver, och således mera sällan äger rum, där den livränteberättigade är sjuklig och ej kan antagas uppnå normal livslängd.»

»Med hänsyn till nu angivna omständigheter har kommittén icke funnit tillräckliga skäl att föreslå medgivande av *utbyte av olycksfallsränta mot kapital*, för så vitt den livränteberättigade är *svensk medborgare*.»

Departements-
chefen.

Även om fall skulle kunna förekomma, då ett utbetalande på en gång av ett kapital finge anses för den ersättningsberättigade mera förmånligt än att uppbära livränta, torde dylika fall dock utgöra undantag. Med hänsyn till de skäl, kommittén anfört, och därjämte till den svårighet, som otvivelaktigt föreligger att i det särskilda fallet avgöra, huruvida en utbetalning verkligen vore förmånlig eller icke, har jag ej funnit mig böra ifrågasätta någon ändring i förslaget i förevarande avseende.

27 § skulle sålunda bibehållas vid följande av kommittén föreslagna lydelse:

»Är någon, som har rätt till sjukpenning eller livränta enligt denna lag, icke svensk medborgare, och är han ej i riket bosatt, äger försäkringsinrättningen att, med hans samtycke, när som helst, i stället för sådan ersättning, till honom utgiva ett kapital för en gång till belopp motsvarande högst femtio och minst tjugu procent av ersättningens kapitalvärde enligt de för inrättningen gällande beräkningsgrunder. Ersättningen må ock utan den ersättningsberättigades samtycke utbytas mot kapital till belopp av femtio procent av kapitalvärdet. Har utbyte av ersättning mot kapital ägt rum, är rätten till vidare ersättning på grund av olycksfallet förfallen.

Har olycksfallet medfört döden, och var den avlidne ej svensk medborgare och ej i riket bosatt, utgår begravningshjälp enligt 7 § allenast om olycksfallet inom tre månader medfört döden, samt livränta eller kapital enligt samma § till efterlevande, som ej är svensk medborgare, allenast om denne vid tiden för olycksfallet var bosatt här i riket.

Från vad ovan i denna § är föreskrivet äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, medgiva undantag för medborgare i visst land.»

28 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om ingivande av de för 28 §. olycksfallsstatistiken erforderliga uppgifterna.

Härom anför kommittén:

»Genom bestämmelserna i första punkten av denna paragraf förpliktas arbetsgivarbolagen att till riksförsäkringsanstalten årligen ingiva statistiska uppgifter angående deras försäkringsverksamhet. Andamålet härmed är tydligen att erhålla komplettering av riksförsäkringsanstaltens egen statistik för att sålunda vinna en allmän och möjligast pålitlig grund för bestämmandet av försäkringsavgifterna inom de olika yrkena. Såsom redan förut framhållits, är samlandet av hela olycksfallsstatistiken hos riksförsäkringsanstalten i första rummet av vikt för anstalten själv, då dennas verksamhet kan komma att omfatta yrken av alla förekommande slag, men därjämte även för försäkringsrådet, för vilket det även är av synnerlig vikt att hava tillgång till nödigt statistiskt material för att kunna avgöra besvär rörande avgifternas storlek m. m.» *Kommittén.*

»Då emellertid härutöver i särskilda fall uppgifter kunna vara erforderliga t. ex. för beräkning av arbetsförtjänsten för skadad arbetare eller för bedömning av rörelsens farlighet m. m., har i förslaget jämväl intagits bestämmelse om, att sådant bolag skulle vara skyldigt att när som helst på anstaltens eller på försäkringsrådets begäran lämna uppgifter om delägare eller arbetare eller om olycksfall.»

»Till underlättande av riksförsäkringsanstaltens kontroll över uppfyllande av arbetsgivarnes skyldigheter har därjämte införts stadgande om, att dylikt bolag omedelbart skall underrätta anstalten om antagande av ny delägare eller om delägars utträde ur bolaget.»

Social-
styrelsen.

Med anledning av ifrågavarande stadganden erinrar socialstyrelsen, att det vore mindre lämpligt, om anstalten i vidare mån än som be-
tingas av den sociala olycksfallsförsäkringens behov, skulle ingå på
någon bearbetning av det olycksfallsstatistiska primärmaterialet ur rena
arbetarskyddssynpunkter. Det bör nämligen fortfarande tillkomma social-
styrelsen, där arbetarskyddsärendena handläggas och där arbetarstatistiken
i övrigt är förlagd, att till ledning för denna sin verksamhet utarbeta
erforderlig *specialstatistik*.

Vidare anser styrelsen, att, därest uppgifter, lämpade för löne-
statistik, prisstatistik eller annan socialstatistik, som tillhör styrelsens
arbetsområde, inkomna till riksförsäkringsanstalten, sådana uppgifter böra
tillhandahållas socialstyrelsen för den närmare bearbetning, som kan be-
finnas erforderlig.

Departements-
chefen.

Frågan i vad mån det till riksförsäkringsanstalten inflytande sta-
tistiska materialet jämväl kan lämpa sig för bearbetning för andra
statistiska uppgifter än för olycksfallsstatistiken, och i vilken ordning
en dylik bearbetning i så fall bör äga rum, torde emellertid icke beröras
av den ifrågavarande lagstiftningen och följaktligen ej erfordra vidare
yttrande i detta sammanhang.

Denna paragraf, mot vilken jag icke haft något att erinra, skulle
följaktligen komma att lyda:

»Försäkringsbolag, som i 4 § avses, åligger att
för varje år, inom åtta månader efter årets utgång,
till riksförsäkringsanstalten, enligt formulär, som av
anstalten fastställs, lämna uppgifter angående de
arbetsgivare, som under året varit delägare i bolaget,
och de av dem använda arbetare, som under året varit
i bolaget försäkrade, samt angående inträffade olycks-
fall i arbete, ävensom i övrigt att när som helst på
begäran av anstalten eller av försäkringsrådet lämna
uppgifter om delägare eller arbetare eller om olycks-
fall. Bolaget är ock skyldigt att, där ny delägare
inträtt i bolaget eller delägare ur bolaget utträtt, därom
genast lämna uppgift till riksförsäkringsanstalten.»

29—31 §§

29—31 §§.

Mot stadgandena i dessa paragrafer har anledning till erinran icke
förekommit, och torde desamma därför väsentligen oförändrade böra
bibehållas med följande lydelse:

29 §.

Grunderna för beräkning av försäkringsavgifter och premiereserv för försäkringar i riksförsäkringsanstalten bestämmas av Konungen.

Angående beräkningsgrunderna för försäkringsbolag, som i 4 § avses, ävensom angående sådant bolags verksamhet, i den mån härom ej särskilt föreskrives i denna lag, gäller vad i lagen om försäkringsrörelse stadgas angående ömsesidigt försäkringsbolag.

30 §.

Slutes avtal om ersättning enligt denna lag, anorledes än i 10, 14 eller 27 § sägs, är avtalet utan verkan mot den ersättningsberättigade.

31 §.

Rätt till ersättning enligt denna lag kan icke överlåtas och må förty ej för gäld tagas i mät.

32 §.

Då jämväl försäkringsrådet torde böra äga befogenhet att efter Konungens bemyndigande utfärda sådana närmare föreskrifter rörande lagens tillämpning, vilka, utöver vad lagen innehåller, enligt denna paragraf skulle kunna utfärdas, har jag vidtagit en däremot svarande ändring i denna paragraf. Paragrafen torde i övrigt ej giva anledning till anmärkning och skulle sålunda komma att lyda:

32 §.

»De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av försäkringsrådet eller riksförsäkringsanstalten.»

33 §.

Med avseende på frågan i vilken omfattning av försäkringsinrättning meddelade beslut enligt förslaget skulle få överklagas, varom be-

33 §.

stämmelser meddelats i denna paragraf, har jag yttrat mig vid behandlingen av 5 §.

Beträffande i övrigt innehållet av de i förevarande paragraf meddelade bestämmelserna anför kommittén bl. a.:

»Med avseende å tiden för besvärs avgivande har kommittén ansett den vanliga tiden av 30 dagar i allmänhet vara tillräcklig, men med hänsyn särskilt till sådana fall, då den ersättningsberättigade eller den, beslutet eljest kan angå, är anställd å fartyg i utrikes sjöfart eller eljest vistas å avlägsen ort, har kommittén föreslagit, att, även om besvären inkommit för sent, försäkringsrådet likväl skulle äga rätt att upptaga besvären till prövning, då det på grund av omständigheterna kunde finnas skäligt. Detta stadgande synes jämväl kunna erhålla tillämpning i sådana fall, då tvekan kan uppstå om dagen för delgivningen av det överklagade beslutet, från vilken enligt förslaget besvärstiden skulle börja löpa. Beträffande sättet för delgivningen har kommittén ej ansett särskilda bestämmelser erforderliga, utan torde de allmänna bestämmelserna om delgivning vara tillfyllest. I fråga om arbetare kunde visserligen fall förekomma, då tillämpningen av dessa bestämmelser skulle vålla svårigheter, men torde dessa svårigheter, praktiskt taget, ej hava större betydelse, då i alla de fall, där ersättning till åtminstone något belopp blivit den skadade eller hans efterlevande tillerkänd, delgivningen alltid skulle kunna anses hava skett senast den dag, då ersättningen lyftats, och i de fall, där ansökning om ersättning avslagits, den försäkrades eget intresse bör föranleda att, därest han tänker fullfölja talan mot beslutet, besvären fullföljas utan uppskov.»

Kommittén framhåller vidare, att kommittén avsett, att besvär över beslut om ersättning skulle i flera fall kunna av rådet upptagas till avgörande, även innan den stadgade besvärstiden tilländagått. Härigenom skulle i dylika frågor en möjligast snabb rättskipning åstadkommas.

I de av kommittén föreslagna bestämmelserna har jag ej ansett någon ändring erforderlig. Som det emellertid, i enlighet med vad jag förut anfört, synes vara angeläget att söka i möjligaste mån åstadkomma enhetlighet vid tillämpningen av lagens bestämmelser, särskilt i fråga om ersättningarnas storlek och arbetsförtjänstens beräkning, har jag föreslagit, att försäkringsrådet skulle äga att till prövning upptaga ärende även om klagan icke föres. Rådet skulle därigenom jämväl bliva i tillfälle att vidtaga sänkning av alltför höga ersättningsbelopp eller höjning av alltför låga avgifter, och detta även i samband med förd klagan om ersättningsbeloppens höjning eller avgifternas sänkning.

Även skulle rådet i sådana fall, då någon ersättningsberättigad på grund av beslut, som vunnit laga kraft, av vårdslöshet eller på grund av uppenbart oriktiga eller vilseledande uppgifter, gått miste om sin rätt, kunna korrigera felet.

Slutligen har jag ansett i lagen böra stadgas, att försäkringsrådets beslut skall meddelas kostnadsfritt.

Med de sålunda av mig föreslagna tilläggen jämte en redaktionell ändring skulle 33 § komma att lyda sålunda:

Över beslut av riksförsäkringsanstalten eller försäkringsbolag, som i 4 § avses, rörande ersättning eller eljest rörande tillämpning av någon i denna lag given bestämmelse, må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola ingivas till rådet eller i betalt brev med allmänna posten vara till rådet inkomna sist å trettonde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde; rådet dock oförhindrat att till prövning upptaga för sent inkomna besvär, därest rådet finner omständigheterna därtill föranleda.

Den, som önskar ändring i formulär, som fastställts av riksförsäkringsanstalten, eller i annan allmän föreskrift, som på grund av denna lag meddelats av anstalten, äger därom göra framställning hos försäkringsrådet.

Försäkringsrådet äger, ändå att klagan icke förts eller framställning gjorts, till prövning upptaga ärende, som i denna § avses.

Försäkringsrådets beslut meddelas kostnadsfritt.

Över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras.

34 §.

Till de i denna paragraf meddelade straffbestämmelserna har jag, av grunder, för vilka jag under 18 § redogjort, fogat ett tillägg av förut angivet innehåll. Därjämte har jag vidtagit en redaktionell ändring i paragrafens andra stycke.

Paragrafen skulle sålunda erhålla följande lydelse:

Underlåter arbetsgivare eller arbetsföreståndare att fullgöra något av vad honom enligt denna lag åligger, eller försummar någon att lämna uppgift, som i 28 § stadgas, straffes med böter.

Lämnar någon i uppgift, som enligt denna lag skall avgivas, vederligen oriktigt meddelande, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor, där ej å förseelsen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

Gör någon sig skyldig till förseelse, som i 18 § avses, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom om yrkeshemligheten, driftanordningen eller affärsförhållandet till egen eller annans fördel, då må till fängelse dömas. Framgår av omständigheterna, att han om yrkeshemligheten, driftanordningen eller affärsförhållandet erhållit kännedom å tid, då han ej hade att taga befattning med uppgift, handling eller undersökning, som i 17 § sägs, eller att yppandet av driftanordningen eller affärsförhållandet ej kunnat medföra skada för det företag, som bedrevs å arbetsstället, må ansvars- eller ersättningsskyldighet icke åläggas honom.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla den i 19 § tredje stycket omförmälda fond. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

35 §.

35 §. Enligt gällande lag äger riks försäkringsanstalten befogenhet att meddela försäkring i vidare utsträckning än som motsvarar täckandet av den genom lagen arbetsgivaren ålagda ersättningsplikten. Sålunda äger enligt 23 § av nämnda lag arbetsgivaren rätt att för försäkrad arbetare erhålla försäkring jämväl under den av lagen stadgade karenstiden av 60 dagar. Även äger arbetsgivare, som utövar annan verksamhet än i lagen avses, att i riks försäkringsanstalten erhålla försäkring för olycksfall i arbete, som drabbar arbetare i denna hans verksamhet. Slutligen kan enligt 24 § varje arbetare bereda sig själv försäkring i riks försäkringsanstalten för olycksfall i arbetet. Därjämte har, med an-

ledning av beslut av 1907 års riksdag, riks försäkringsanstalten i sin instruktion ålagts att, därest så önskas, för arbetare, som äro försäkrade i anstalten, jämväl meddela försäkring för olycksfall utom arbetet.

Beträffande försäkring, som sålunda enligt gällande lag kan äga rum utom ramen för den arbetsgivaren enligt lagen åliggande ersättnings-skyldighet, har kommittén i förevarande paragraf under rubriken frivillig olycksfallsförsäkring allenast upptagit bestämmelser om rätt för arbets-givaren att i riks försäkringsanstalten försäkra jämväl hos honom anställda personer, huvudsakligen egna barn, vilka ej skulle vara att anse såsom arbetare enligt lagen. Bestämmelser om rätt för enskild arbetare att taga försäkring har kommittén, fränsett att de ej synts hava sin plats i den föreslagna lagen, som endast avser att reglera arbetsgivarens skyldighet gentemot sina arbetare, icke ansett lämpliga med hänsyn till de relativt rikliga ersättningar, som skulle komma att utgå.

Mot denna ståndpunkt synes mig ej vara något att erinra. Vad angår arbetsgivarens rätt att själv bereda sig försäkring ävensom rätten till försäkring mot olycksfall utom arbetet, torde, såsom kommittén tänkt sig, dessa frågor, därest så finnes nödigt, lämpligen böra ordnas genom särskilda föreskrifter.

35 § skulle sålunda erhålla följande oförändrade lydelse:

»Vill arbetsgivare, som till arbete använder annan arbetare än i denna lag avses, i riks försäkrings-anstalten försäkra honom för olycksfall i arbete, vare därtill berättigad. Har sådan försäkring ägt rum, skall vad i denna lag finnes stadgat, i tillämpliga delar lända till efterrättelse.»

Övergångsbestämmelserna.

Såsom ovan nämnts finnas bestämmelser rörande arbetsgivares skyldighet att i en eller annan form hålla arbetaren skadeslös för de ekonomiska följderna av olycksfall i arbete meddelade — förutom i 1901 års olycksfallslag — jämväl i åtskilliga andra, redan omförmälda författningar. Jämte det enligt 36 § i förslaget 1901 års lag i sin helhet upphäves, skulle de i lagen angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift meddelade bestämmelser om skyldighet för järnvägs ägare eller innehavare att utgiva ersättning, då i följd av järnvägs drift ar-

betare, som är anställd i järnvägens tjänst eller arbete, under förrätandet därav varder dödad eller skadad, jämväl komma att upphävas.

Kommittén har däremot icke bibehållit det i övergångsstadgandet i 1901 års lag gjorda undantaget, enligt vilket 1886 års lag fortfarande skulle i stället för 1901 års lag äga tillämpning i avseende å arbetare eller arbetsförman, som vid tiden för sistnämnda lags ikraftträdande, eller den 1 januari 1903, var anställd i järnvägens tjänst eller arbete.

Till stöd härför har kommittén anfört, att det icke syntes erforderligt, att i de fåtal fall, då ersättning enligt sistnämnda bestämmelse vidare skulle kunna ifrågakomma, fortfarande tillämpa särskilda bestämmelser, då ju enligt kommitténs förslag ersättningsbeloppen skulle bliva relativt höga och därför i allmänhet ej i avsevärd mån torde komma att skilja sig från skadestånd enligt 1886 års lag.

Vidare har kommittén, för undvikande av dubbelbestämmelser, uppgjort särskilda förslag till lagar om ändring i lagarna av den 22 juni 1904 angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i 1886 års lag, och av den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, genom vilka förslag dessa lagar i vad de avse ersättning för skada i följd av olycksfall i arbete, som drabbar arbetare, skulle upphöra att gälla. Däremot har kommittén icke föreslagit ändring i motsvarande delar av stadgandena i 6 § av legohjonsstadgan samt 64 och 90 §§ sjölagen, utan synes kommittén ifråga om dessa stadganden hava ansett de i 11 § i förslaget intagna bestämmelserna om avdrag vara tillfyllest.

Slutligen har kommittén ifråga om kungörelsen den 2 oktober 1908 angående en särskild för fiskare avsedd försäkring ävensom förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, visserligen ansett en omarbetning av dessa författningar önskvärd, men funnit arbetet därmed kunna utföras oberoende av den föreslagna nya försäkringslagen.

Som jag i huvudsak icke har något att erinra mot det sätt, varpå kommittén tänkt sig förhållandet mellan den nya lagen och den förut gällande lagstiftningen ordnad, tillstyrker jag kommitténs förslag i denna del.

Med anledning av de från några håll uttalade önskemålen, att lagen ej borde träda i kraft under ett löpande kalenderår utan vid ett årskifte samt att tiden för ikraftträdandet, med hänsyn till omfattningen av erforderliga förberedande arbeten, borde något framflyttas, har jag föreslagit, att dagen för lagens ikraftträdande bestämmes till den 1 januari 1918.

36 och 37 §§ skulle följaktligen erhålla följande lydelse:

36 §.

Genom denna lag upphäves lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete ävensom de i lagen angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift meddelade bestämmelser om skyldighet för järnvägs ägare eller innehavare att utgiva ersättning, då i följd av järnvägs drift arbetare, som är anställd i järnvägens tjänst eller arbete under förrättandet därav varder dödad eller skadad.

37 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918; dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, vilket därförinnan inträffat, bedömes enligt äldre lag.

Mot *förslaget till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken*, vilket förslag avser att bereda kronan förmånsrätt dels för den i 16 § omnämnda, såsom bidrag till bestridande av utgifterna för försäkringsrådets och riks försäkringsanstaltens verksamhet utgående avgift och dels för de av kronan förskjutna försäkringsavgifter, har jag icke något att erinra.

Beträffande *övriga lagförslag* har jag yttrat mig i samband med behandlingen av övergångsbestämmelsen. De av mig i dessa förslag vidtagna ändringar äro föranledda av införandet av den nya 2 §.

Departementschefen uppläste härefter i ett sammanhang berörda förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete, lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken, lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar och lag om ändrad lydelse av lagen den 22 juni 1904 angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägsdrift, av den lydelse bilaga till detta protokoll

utvisar, samt hemställde, att lagrådets utlåtande över förslagen måtte, för det ändamål 87 § av regeringsformen omförmäler, genom utdrag av protokollet infordras.

Till denna av statsrådets övriga ledamötor biträdde hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall.

Ur protokollet:

Carl Stålhammar.

Bilaga.

Förslag

till

Lag om försäkring för olycksfall i arbete.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Envar arbetare är, där ej nedan annorlunda stadgas, enligt denna lag försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbetet.

Kostnaden för försäkringen bestrides, med bidrag av statsmedel till omkostnaderna, genom försäkringsavgifter, som erläggas av arbetsgivaren.

2 §.

På Konungens prövning ankommer, huruvida och under vilka villkor arbetare, som användas till arbete för statens eller kommuns räkning och på grund därav äro tillförsäkrade ersättning vid olycksfall i arbetet, ävensom arbetare, som användas till arbete av synnerligen ofarlig beskaffenhet, må undantagas från tillämpning av denna lag.

3 §.

I denna lag förstås med arbetare envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock lärling eller studerande, som utan avlöning användes till dylikt arbete. Med arbetsgivare förstås envar, för vilkens räkning sådan arbetare användes till arbete, utan att mellan dem står någon tredje person, vilken såsom självständig företagare åtagit sig att ombesörja arbetets utförande.

Såsom arbetare enligt denna lag anses ej den, som utför arbetet i sitt hem eller å arbetsställe, som av honom bestämmes, ej heller arbetsgivares barn och föräldrar i förhållande till honom, ej heller minderårig,

som icke fyllt tolv år, ej heller den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest ej använder arbetare.

4 §.

Försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten; dock att, där för ändamålet bildats sådant ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, vars delägare äro arbetsgivare och för vars förbindelser delägarne svara med obegränsad personlig ansvarighet, försäkringen av delägarnes arbetare i stället må äga rum i det bolag.

Försäkring i bolag, som ovan sägs, skall omfatta samtliga delägarrens arbetare i rörelse, arbetsföretag eller annan verksamhet, som med försäkringen avses.

5 §.

Besvär och framställningar, som i 33 § omförmälas, prövas av ett för hela riket gemensamt försäkringsråd, som jämväl i övrigt har att med uppmärksamhet följa försäkringens tillämpning och utveckling. Försäkringsrådets organisation bestämmes av Konung och Riksdag.

Ersättningar.

6 §.

Har arbetare skadats till följd av olycksfall i arbetet, skall, på grund av försäkringen, till honom i ersättning utgivas:

1) om olycksfallet medfört sjukdom, som vållat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

a) erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dylikt;

b) sjukpenning för varje dag sjukdomen varar, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, motsvarande två tredjedelar av den skadades dagliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att sjukpenning ej utgår under de fyra första dagarna efter olycksfallet, dagen för olycksfallet inräknad, och ej heller utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel;

2) om olycksfallet, efter sjukdomens upphörande, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

livränta under tiden å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att livränta ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel.

Kan vid sjukdom läkarvård ej utan oskäligen omgång eller kostnad anskaffas, må i stället annan lämplig vård beredas den skadade.

7 §.

Har olycksfallet medfört arbetarens död, skall i ersättning utgivas:

a) begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock ej med mindre än femtio kronor;

b) livräntor till efterlevande, nämligen:

till änka eller änkling, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, samt

till varje den avlidnes minderåriga barn en livränta från dödsfallet, till dess barnet uppnått femton års ålder, å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten;

dock att, där livräntor till efterlevande skulle, för år räknat, sammanlagt överstiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, de skola, i förhållande till vad på en var livräntetagare belöper, nedsättas till detta belopp, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar.

Till änka eller änkling, som före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

8 §.

Vid bedömandet, i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, skall hänsyn tagas ej blott till skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att försörja sig genom arbete, utan även till skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drivande av den skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder och kön. Var den skadade vid olycks-

fallet behäftad med kroppsskada eller lyte, skall hänsyn jämväl därtill tagas.

9 §.

Den årliga arbetsförtjänst, som i 6 och 7 §§ omförmäles, utgör hela den avlöning — vinstandelar, där sådana förekommit, inräknade — som den skadade under ett år, räknat tillbaka från olycksfallet, åtnjutit av arbetsgivaren.

Har under längre eller kortare tid av året den skadade icke av arbetsgivaren använts till arbete, eller kan avlöningen för någon tid av året på grund av bristfällig utredning eller av annan anledning ej bestämmas, beräknas avlöningen för den tid till belopp, som med hänsyn till avlöningen i arbetsorten under motsvarande tid för en arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete som den skadade eller eljest med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt. Lag samma vare, där den skadade under någon tid av året, på grund av tillfälligt övertidsarbete eller annat särskilt förhållande, åtnjutit väsentligt högre avlöning, eller, på grund av sjukdom eller annan oförvållad anledning, åtnjutit väsentligt lägre avlöning än sådan arbetare, så ock där den skadade endast tillfälligtvis använts till det arbete, i vilket olycksfallet inträffat, och där den skadade är minderårig.

Utgöres avlöning helt eller delvis av naturaförmåner, uppskattas dessa förmånens värde efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Överstiger den årliga arbetsförtjänsten ettusen åttahundra kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning. Understiger den årliga arbetsförtjänsten trehundra kronor, skall den beräknas till detta belopp.

Med den i 6 § 1) omförmälda dagliga arbetsförtjänst förstås en tredjedel av den enligt ovan angivna grunder bestämda årliga arbetsförtjänsten.

10 §.

Försäkringsinrättning, i vilken den skadade enligt 4 § är försäkrad, äger rätt att när hälst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda honom vård å sjukhus. Den skadade må dock ej utan sitt medgivande intagas å sjukhus, såvida ej skadan, enligt läkares intyg, kräver vård å sådan anstalt.

Har den skadade intagits å sjukhus, äger försäkringsinrättningen att, till betäckande av kostnaden för vården, å den till honom, under den tid vården å sjukhuset varar, utgående sjukpenning avdraga högst hälften.

Försäkringsinrättning äger ock att under viss tid, i stället för livränta eller del därav, bereda livräntetagare, som är hemfallen å drycken-skap, ersättning i naturaförmåner, samt å livräntetagare, som därtill samtycker, bereda uppehälle å ålderdomshem, barnhem eller annan dylik anstalt.

11 §.

Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva understöd, såsom avlöning, pension eller annat underhåll, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än i 4 § sägs, avdrages från sjukpenning, livränta, begravningshjälp eller annan ersättning, som utgives enligt denna lag, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren eller av kassan eller på grund av försäkringen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. Från livränta eller begravningshjälp må dock sådant avdrag endast äga rum om arbetsgivaren, på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, samt, i fråga om understöd från kassa eller på grund av försäkring, endast ske om arbetsgivaren helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag. För pensionstillägg eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring eller för understöd från sjömanshus eller för annat dylikt, allenast för behövande avsett understöd må avdrag icke göras.

Beredes den skadade genom understödet naturaförmåner, såsom bostad, fritt uppehälle eller dylikt, beräknas avdraget för dessa förmåner efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Avdrag enligt ovan angivna grunder skall jämväl ske för skadestånd, som i följd av olycksfall i arbete utbetalts enligt allmän lag eller särskild författning.

12 §.

Äger någon rätt till ersättning enligt denna lag, är han ej därav hindrad att göra gällande det anspråk på skadestånd, som i följd av

olycksfallet må tillkomma honom enligt allmän lag eller särskild författning; dock att försäkringsinrättning, i vilken den skadade är enligt denna lag försäkrad, äger att, sedan den skadeståndspliktige därom tillsagts, i ersättningstagarens ställe uttaga skadeståndet, för så vitt motsvarande ersättning utgår från försäkringsinrättningen.

13 §.

Sedan försäkringsinrättningen erhållit underrättelse om olycksfallet, skall inrättningen, ändå att ansökan om ersättning ej blivit gjord, så fort ske kan, besluta om de åtgärder, som för den skadades vård må vara av nöden, samt bestämma den ersättning, som enligt denna lag skall utgivas. Kan ersättningen ej med ledning av inkomna handlingar genast bestämmas, utgives provisoriskt skäligt belopp, utan återbetalningsskyldighet för den, som uppburit beloppet, därest sedermera ersättningen bestämmes till lägre belopp eller ersättning finnes icke böra utgå.

Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av försäkringsinrättningen bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, må jämkning i ersättningen äga rum. Sådan jämkning må dock ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats av inrättningen, före dagen för beslutet.

Beslut om ersättning skall, så fort ske kan, meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsvidare lända till efterrättelse.

14 §.

Begravningshjälp ävensom kapital enligt 7 och 27 §§ utbetalas så fort ske kan, samt sjukpenning för varje kalendervecka å veckans sista dag. Livränta utbetalas för varje månad, räknad från den dag rätten till livräntan inträtt, å månadens första dag, utan återbetalningsskyldighet för månad, under vilken rätten till livräntan upphört eller livräntan minskats. Sjukpenning och livränta må ock, med ersättningstagarens samtycke och utan återbetalningsskyldighet, utbetalas för längre betalningsterminer än ovan sägs. Uppkommer vid bestämmande av belopp, som sålunda skall utbetalas, bråktal av ören, utföres beloppet med närmast högre antal ören.

Har ersättningsbelopp ej lyftats före utgången av året näst efter det, under vilket detsamma förfallit till betalning, är rätten till beloppets utfående förverkad.

Angående sättet för utbetalning av ersättning förordnas av Konungen.

Försäkringsavgifter.

15 §.

Avgift för försäkring enligt denna lag skall, evad försäkringen omfattar en eller flera arbetare, av försäkringsinrättningen bestämmas till belopp, som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under vilka det bedrivs, efter försäkringstekniska grunder prövas vara erforderligt för betäckande av den risk, som försäkringen avser, med tillägg, i fråga om försäkring i bolag, som i 4 § avses, av ett belopp, motsvarande omkostnaderna för försäkringen; och kan förty avgiften ökas eller minskas i den mån förändring i försäkringsrisken eller omkostnaderna äger rum.

Är arbetsgivare, kassa eller försäkringsanstalt skyldig att utgiva understöd, för vilket enligt 11 § avdrag må göras, bestämmas försäkringsavgiften till det lägre belopp, som motsvarar den minskade försäkringsrisken; dock att, i fråga om annan arbetsgivare än staten, sådan lindring i försäkringsavgiften ej må äga rum, med mindre arbetsgivaren det begär och tillika, där så finnes erforderligt, för utgörande av understödet ställer säkerhet, som av försäkringsinrättningen godkännes. Har, i fråga om understöd vid sjukdom, som skall av arbetsgivaren utgivas, säkerheten ej godkänts, äger arbetsgivaren, därest sådant understöd ändock av honom utgives, att av försäkringsinrättningen återfå vad han utgivit, dock ej i vidare mån än som motsvarar vad i anledning därav avdragits från ersättningen enligt denna lag.

16 §.

Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet skall, i sammanhang med avgift för försäkring i riksförsäkringsanstalten, till statsverket erläggas tilläggavgift med belopp, motsvarande fem procent av försäkringsavgiften, beräknad utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles.

Försäkringsbolag, som i 4 § avses, är ock skyldigt att till statsverket erlägga bidrag till bestridande av nämnda omkostnader. Bidraget erlägges för varje räkenskapsår efter årets utgång på tid och sätt, som av Konungen bestämmas, med belopp, motsvarande tre procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag,

som i 11 § omförmäles, för de i bolaget under räkenskapsåret tagna försäkringar.

Övriga omkostnader för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet bestridas av statsmedel.

17 §.

Arbetsgivaren är pliktig att när som helst, på därom framställd begäran, till försäkringsrådet samt, där försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten, jämväl till anstalten lämna sådan uppgift om arbetet och de förhållanden, under vilka det bedrivs, samt om arbetarnes antal, arbetstid och avlöningsförhållanden, som må erfordras för bestämmande av försäkringsavgift eller ersättningsbelopp.

Riksförsäkringsanstalten äger att, i den mån sådant må vara nödigt för bestämmande av försäkringsavgifter och ersättningsbelopp, taga del av arbetsgivares avlöningslistor och förteckningar samt hos myndighet, som enligt gällande föreskrifter utövar tillsyn å arbetsgivarens verksamhet, påfordra eller, där särskild skyndsamhet är av nöden, ävensom i fråga om verksamhet, för vilken tillsynsmyndighet ej finnes, själv företaga undersökning av de förhållanden, under vilka arbetet bedrivs. Enahanda befogenheter tillkomma jämväl försäkringsrådet.

18 §.

Den, som på grund av tjänsteåliggande för riksförsäkringsanstaltens eller försäkringsrådets räkning har eller haft att taga befattning med uppgift, handling eller undersökning, som i 17 § sägs, vare förbjudet att röja yrkeshemlighet och må ej heller, där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse, yppa driftnordning eller affärsförhållande vid arbetsställe, i avseende å vilket han har eller haft att taga sådan befattning.

19 §.

Riksförsäkringsanstaltens beslut om försäkringsavgifts belopp skall, även där beloppet blivit allenast provisoriskt bestämt, utan hinder av förd klagan, tillsvidare lända till efterrättelse. Vinnes nedsättning i eller befrielse från avgift, återbetalas vad för mycket blivit erlagt.

Angående tid och sätt för erläggande av avgifterna för försäkringar i riksförsäkringsanstalten förordnas av Konungen. Avgifter, som icke på

föreskrivet sätt blivit erlagda, förskjutas av statsverket och indrivs i den ordning, som för indrivning av resterande kronoutskylder är stadgat.

Försäkringsavgifterna ingå till en fond, som förvaltas enligt grunder, som bestämmas av Konung och Riksdag.

Anmälan och undersökning om olycksfall.

20 §.

Varder arbetare, som i denna lag avses, skadad till följd av olycksfall i arbetet, skall arbetsgivaren eller den, som å hans vägnar förestår arbetet, ofördröjligen härom underrättas. Där ej läkarvård av försäkringsinrättningen beredes den skadade, är han skyldig att underkasta sig vård eller föreskrift av läkare, som må tillkallas av arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren.

21 §.

Där olycksfallet medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som enligt 6 eller 7 § föranleder ersättning, åligger det arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren att, sedan han från den skadade eller eljest erhållit underrättelse om olycksfallet, ofördröjligen därom hos den försäkringsinrättning, i vilken den skadade är försäkrad, göra skriftlig anmälan enligt formulär, som av riksförsäkringsanstalten fastställles.

Då anmälan göres, skall samtidigt eller, där så ej kan ske, så snart som möjligt därefter till försäkringsinrättningen insändas genom arbetsgivarens försorg anskaffat läkarbetyg enligt formulär, som av medicinalstyrelsen fastställles, angående skadans beskaffenhet och den skadades tillstånd eller, där olycksfallet medfört döden, angående dödsorsaken; kan läkarbetyg ej utan oskäligen omgång eller kostnad anskaffas, må i stället insändas intyg av präst eller annan tjänsteman i orten, av ordföranden i kommunalstämman eller ordföranden eller ledamot i kommunalnämnden eller av ledamot i häradsnämnden.

Polismyndigheten i orten skall så fort ske kan föranstalta om undersökning rörande olycksfallet, därest sådan undersökning begäres av försäkringsinrättningen eller försäkringsrådet, samt till inrättningen eller rådet insända protokoll över undersökningen; begäres ej polisundersökning, hålles undersökning allenast om polismyndigheten finner sådan nödig.

Med polismyndighet avses i denna lag å landet länsman samt i stad magistrat, stadsstyrelse, poliskammare eller polismästare.

22 §.

Har olycksfallet inträffat under resa utom riket, sker anmälan om olycksfallet hos försäkringsinrättningen eller det svenska konsulat, där anmälan tidigast kan äga rum. Har anmälan skett hos svenskt konsulat, verkställs genom dess försorg så fort ske kan nödig undersökning, varefter handlingar och protokoll i ärendet insändas till försäkringsinrättningen.

23 §.

Försäkringsinrättning ävensom försäkringsrådet äga att, till vidare utredning, i ärende rörande tillämpning av någon i denna lag given bestämmelse, låta vid allmän domstol avhöra vittnen eller sakkunniga.

Särskilda bestämmelser.

24 §.

Har olycksfallet uppsåtligen förorsakats av den skadade, utgår ej ersättning enligt denna lag. Ej heller må, där olycksfall, som medfört den skadades död, uppsåtligen förorsakats av efterlevande, ersättning utgå till denne.

25 §.

Har olycksfallet föranletts därav, att den skadade ej ställt sig till efterrättelse gällande anordning eller föreskrift om åtgärder för undvikande av olycksfall, eller därav, att den skadade varit av starka drycker berusad, må ersättning enligt 6 § skäligen nedsättas eller indragas.

Lag samma vare, där den skadade ej ställt sig till efterrättelse anordning eller föreskrift om sjukhus- eller läkarvård, som givits på grund av denna lag, så ock där genom försummelse av den skadade under rättelse om olycksfallet enligt 20 § icke lämnats; dock att nedsättning eller indragning av ersättningen ej må ske, såvida ej skadan väsentligen förvärrats därigenom, att den skadade i följd av förseelsen kommit att sakna lämplig vård.

26 §.

Har någon, som är försäkrad enligt denna lag, under resa eller eljest blivit borta, samt har all underrättelse om honom upphört, och kan skäligen antagas, att han omkommit till följd av olycksfall i arbetet, äger anhörig, som i 7 § b) omförmäles, att av den försäkringsinrättning, i vilken försäkringen ägt rum, uppbära livränta efter de i samma lagrum angående livräntor till efterlevande stadgade grunder.

Försäkringsinrättningen är berättigad att av sådan anhörig, såsom villkor för utbetalning av livränta, fordra förklaring under edlig förpliktelse, att han saknar varje underrättelse om den försäkrade.

Rätt till livräntan upphör, därest den försäkrade finnes vara vid liv eller hava avlidit av annan orsak än olycksfall i arbete.

27 §.

Är någon, som har rätt till sjukpenning eller livränta enligt denna lag, icke svensk medborgare, och är han ej i riket bosatt, äger försäkringsinrättningen att, med hans samtycke, när som helst, i stället för sådan ersättning, till honom utgiva ett kapital för en gång till belopp motsvarande högst femtio och minst tjugu procent av ersättningens kapitalvärde enligt de för inrättningen gällande beräkningsgrunder. Ersättningen må ock, utan den ersättningsberättigades samtycke, utbytas mot kapital till belopp av femtio procent av kapitalvärdet. Har utbyte av ersättning mot kapital ägt rum, är rätten till vidare ersättning på grund av olycksfallet förfallen.

Har olycksfallet medfört döden, och var den avlidne ej svensk medborgare och ej i riket bosatt, utgår begravningshjälp enligt 7 § allenast om olycksfallet inom tre månader medfört döden, samt livränta eller kapital enligt samma § till efterlevande, som ej är svensk medborgare, allenast om denne vid tiden för olycksfallet var bosatt här i riket.

Från vad ovan i denna § är föreskrivet äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, medgiva undantag för medborgare i visst land.

28 §.

Försäkringsbolag, som i 4 § avses, åligger att för varje år, inom åtta månader efter årets utgång, till riksförsäkringsanstalten, enligt formulär, som av anstalten fastställles, lämna uppgifter angående de arbetsgivare, som under året varit delägare i bolaget, och de av dem

använda arbetare, som under året varit i bolaget försäkrade, samt angående inträffade olycksfall i arbete, ävensom i övrigt att när som helst på begäran av anstalten eller av försäkringsrådet lämna uppgifter om delägare eller arbetare eller om olycksfall. Bolaget är ock skyldigt att, där ny delägare inträtt i bolaget eller delägare ur bolaget utträtt, därom genast lämna uppgift till riksförsäkringsanstalten.

29 §.

Grunderna för beräkning av försäkringsavgifter och premiereserv för försäkringar i riksförsäkringsanstalten bestämmas av Konungen.

Angående beräkningsgrunderna för försäkringsbolag, som i 4 § avses, ävensom angående sådant bolags verksamhet, i den mån härom ej särskilt föreskrives i denna lag, gäller vad i lagen om försäkringsrörelse stadgas angående ömsesidigt försäkringsbolag.

30 §.

Slutes avtal om ersättning enligt denna lag, annorledes än i 10, 14 eller 27 § sägs, är avtalet utan verkan mot den ersättningsberättigade.

31 §.

Rätt till ersättning enligt denna lag kan icke överlätas och må förty ej för gäld tagas i mät.

32 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av försäkringsrådet eller riksförsäkringsanstalten.

Besvär.

33 §.

Över beslut av riksförsäkringsanstalten eller försäkringsbolag, som i 4 § avses, rörande ersättning eller eljest rörande tillämpning av någon i denna lag given bestämmelse, må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola ingivas till rådet eller i betalt brev med all-

männa posten vara till rådet inkomna sist å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde; rådet dock oförhindrat att till prövning upptaga för sent inkomna besvär, därest rådet finner omständigheterna därtill föranleda.

Den, som önskar ändring i formulär, som fastställts av riksförsäkringsanstalten, eller i annan allmän föreskrift, som på grund av denna lag meddelats av anstalten, äger därom göra framställning hos försäkringsrådet.

Försäkringsrådet äger, ändå att klagan icke förts eller framställning gjorts, till prövning upptaga ärende, som i denna § avses.

Försäkringsrådets beslut meddelas kostnadsfritt.

Över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras.

Straffbestämmelser.

34 §.

Underlåter arbetsgivare eller arbetsföreståndare att fullgöra något av vad honom enligt denna lag åligger, eller försummar någon att lämna uppgift, som i 28 § stadgas, straffes med böter.

Lämnar någon i uppgift, som enligt denna lag skall avgivas, vederligen oriktigt meddelande, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor, där ej å förseelsen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

Gör någon sig skyldig till förseelse, som i 18 § avses, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom om yrkeshemligheten, driftnordningen eller affärsförhållandet till egen eller annans fördel, då må till fängelse dömas. Framgår av omständigheterna, att han om yrkeshemligheten, driftnordningen eller affärsförhållandet erhållit kännedom å tid, då han ej hade att taga befattning med uppgift, handling eller undersökning, som i 17 § sägs, eller att yppandet av driftnordningen eller affärsförhållandet ej kunnat medföra skada för det företag, som bedrevs å arbetsstället, må ansvars- eller ersättnings-skyldighet icke åläggas honom.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla den i 19 § tredje stycket omnämnda fond. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Frivillig olycksfallsförsäkring.**35 §.**

Vill arbetsgivare, som till arbete använder annan arbetare än i denna lag avses, i riksförsäkringsanstalten försäkra honom för olycksfall i arbete, vare därtill berättigad. Har sådan försäkring ägt rum, skall vad i denna lag finnes stadgat, i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Övergångsbestämmelser.**36 §.**

Genom denna lag upphäves lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete ävensom de i lagen angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift meddelade bestämmelser om skyldighet för järnvägs ägare eller innehavare att utgiva ersättning, då i följd av järnvägs drift arbetare, som är anställd i järnvägens tjänst eller arbete, under förrättandet därav varder dödad eller skadad.

37 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918; dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, vilket därförinnan inträffat, bedömes enligt äldre lag.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken.

Häri genom förordnas att 17 kap. 12 § handelsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

12 §.

Därnäst have kronan företräde till lös egendom för gäldenärens utskylder för sista och löpande året, de där ej för fast egendom utgå; så ock, för samma tid, för de gäldenären enligt lag om försäkring för olycksfall i arbete åliggande tilläggsavgifter samt för vad enligt nämnda lag statsverket må hava förskjutit på grund av gäldenärens underlåtenhet att erlägga försäkringsavgift.

Sist skola med förmånsrätt ur gäldenärens egendom så i fast som löst gäldas med lika rätt sins emellan: kommunal- och stadsutskylder, av kyrkostämma eller kyrkofullmäktige beslutade avgifter till kyrka och skola samt härads- och landstingsmedel, samtliga dock endast för sista och löpande året; så ock vad enligt lag om allmän pensionsförsäkring kommun må hava utgivit på grund av gäldenärens underlåtenhet att erlägga pensionsavgift för sista och löpande året.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

Häri genom förordnas, att 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar skall erhålla följande ändrade lydelse:

De i denna lag givna bestämmelser skola icke medföra skyldighet för ägare eller innehavare av elektrisk anläggning att utgiva ersättning, då till följd av olycksfall i arbete sådan i anläggningens tjänst anställd arbetare, som avses i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, varder dödad eller skadad.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918, men äger ej tillämpning i fråga om skada, som därförinnan inträffat.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av lagen den 22 juni 1904 angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift.

Härigenom förordnas, att lagen den 22 juni 1904 angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift, skall erhålla följande ändrade lydelse:

Har skada uppstått i följd av elektrisk järnvägs drift, skola bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift äga motsvarande tillämpning.

Vad sålunda föreskrivits skall icke medföra skyldighet för ägare eller innehavare av elektrisk järnväg att utgiva ersättning vare sig för skada, som uppkommit genom inverkan av elektrisk ström, eller då till följd av olycksfall i arbete sådan i järnvägens tjänst eller arbete anställd arbetare, som avses i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, varder dödad eller skadad, utan gälle för dessa fall vad särskilt är stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918; men äger ej tillämpning i fråga om skada, som därförinnan inträffat.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd
lördagen den 8 april 1916.*

Närvarande:

Justitieråden *Bergman,*
Sjögren,
Regeringsrådet *Palmgren,*
Justitierådet *Dyberg.*

Enligt lagrådet den 31 mars 1916 tillhandakommet utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 24 i samma månad, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade förslag till

lag om försäkring för olycksfall i arbete,
lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § Handelsbanken,
lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande
vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, och
lag om ändrad lydelse av lagen den 22 juni 1904 angående tillämpning
med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars
1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av assessorn Gustaf Ferdinand Lindstedt.

I anledning av förslagen avgåvos följande yttranden.

Förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbete.

2 §.

Lagrådet:

Vidkommande arbetare, som användas till arbete för statens eller kommuns räkning, är det, enligt vad motiven utvisa, avsett, att dessa skola av Konungen undantagas från lagens tillämpning, allenast därest genom deras anställning hos staten eller kommunen dem tillförsäkrats förmåner i fråga om ersättning för skada vid olycksfall i arbetet, uppgående till

belopp, som skäligen kan anses motsvara vad enligt förslaget bestämmelser skall utgå. Denna grund för undantagandet bör angivas i lagen.

Då bestämningen av begreppet arbetare synes böra i lagen föregå det i 2 § meddelade stadgandet om rätt för Konungen att från lagens tillämpning undantaga vissa arbetare, hemställas, att ordningsföljden mellan 2 och 3 §§ må ändras i enlighet härmed.

Justitierådet *Bergman*:

Det remitterade förslaget torde vila på den principen, att varje i 3 § avsedd arbetare, som vid sitt arbete åt arbetsgivaren är utsatt för någon av detta arbete föranledd fara för olycksfall, skall enligt lagen vara försäkrad för skada till följd av sådant olycksfall. Förslaget utgår ifrån att det finnes arbetare, vilkas arbete praktiskt sett icke medför någon sådan fara, och att dylika arbetare fördenskull rätteligen böra undantagas från lagens tillämpning. Enligt 2 § skall det bero på Konungens prövning, för vilka arbetare sådant undantag bör göras. Givetvis är det meningen, att undantaget skall avse arbetare inom vissa av Konungen angivna arbetsområden. Principiellt kan det icke vara tillfredsställande att sålunda göra arbetsgivares skyldighet att erlægga försäkringsavgifter och arbetares rätt att erhålla ersättning beroende av Konungens i administrativ väg meddelade beslut, utan bör detta regleras i lag. Emellertid torde det, såsom ålderdomsförsäkringskommittén i sitt betänkande framhållit, möta svårigheter att från lagens tillämpning göra undantag för vissa kategorier av arbetare. Och detta gäller, vare sig undantaget skulle göras genom Konungens förordnande eller medelst stadgande i lagen. Ojämnheter och oegentligheter måste härigenom uppkomma. Det lär icke kunna undvikas, att bland dem, å vilka lagen äger tillämpning, komma att finnas grupper av arbetare, för vilka faran i arbetet icke är större utan kanske till och med mindre än den fara, som i allmänhet är förenad med arbete, vilket utföres av arbetare, tillhörande de undantagna kategorierna. Och det kommer lätteligen att för dessa senare framstå såsom en orättvisa, att de icke få komma i åtnjutande av den förmån, som genom lagen tillerkännes det stora flertalet arbetare. Det synes därför vara lämpligare att, såsom kommittén föreslagit, icke från lagens tillämpning undantaga arbetare av det skäl, att det arbete, vartill de användas, är av ofarlig beskaffenhet. Häremot kan visserligen anmärkas, att arbetsgivarna härigenom i vissa fall bliva skyldiga att erlægga försäkringsavgifter för arbetare, oaktat någon yrkesfara för dessa icke kan sägas förefinnas. Men då avgiftens storlek skall bestämmas

efter arbetets farlighet, torde avgiften i nu berörda fall bliva synnerligen låg och avgiftsskyldigheten för arbetsgivaren således icke innebära någon avsevärd ekonomisk uppoffring. På grund härav hemställes, att stadgandet i 2 § måtte inskränkas att avse allenast arbetare, som användas till arbete för statens eller kommuns räkning.

Justitierådet *Sjögren*:

Då i 2 § föreskrives, att det ankommer på Konungens prövning, huruvida och under vilka vilkor arbetare, som användas till arbete av synnerligen ofarlig beskaffenhet, må undantagas från lagens tillämpning, synes häremot kunna erinras, att försäkringsförhållandet, så vitt det avser arbetarens rätt gent emot annan arbetsgivare än stat och kommun, principiellt bör ordnas i lag och sålunda icke göras beroende av Konungens i administrativ ordning fattade beslut. Det ligger nära att antaga, att där dylikt beslut om undantag fattats, de grupper av arbetare, som därav drabbats, skola anse sina intressen mer eller mindre åsidosatta och därför skola söka så vitt möjligt få beslutet upphäft. Huru undantagen än bestämmas, synas de icke kunna omfatta sådana yrken, som redan upptagits i nu gällande lag. Men vid sådant förhållande torde i de flesta fall kunna sägas, att de undantagna yrkena äro ungefär lika farliga som vissa andra, vilka icke undantagits. De stridigheter, som i anledning härav kunna uppkomma, böra så vitt möjligt undvikas. På grund härav hemställes, att berörda stadgande må uteslutas. Den begränsning, som är av sakens natur påkallad och delvis åsyftats genom nämnda stadgande, synes hellre böra åvägabringas genom införandet av en lönegräns på sätt av ålderdomsförsäkringskommittén föreslagits.

3 §.

Justitierådet *Bergman*:

Enligt kommitténs förslag var från lagens tillämpning undantagen arbetare, vilkens avlöning hos arbetsgivaren, för år räknat, överstiger 5,000 kronor. Att detta undantag uteslutits i det remitterade förslaget, har enligt motiven huvudsakligen berott på den enligt 2 § Konungen tillkommande rätten att förordna om undantag. Inskränktes denna rätt på sätt ovan föreslagits, torde det vara lämpligt att införa en bestämmelse, motsvarande den av kommittén föreslagna. I fråga om beloppet 5,000 kronor hava olika åsikter uttalats, men något lämpligare belopp synes vara svårt att bestämma. Personer med denna inkomst torde i regel kunna

antagas vara i tillfälle att själva bestrida kostnaderna för en olycksfallsförsäkring, därest de anse sig böra på sådant sätt skydda sig för följderna av olycksfall i arbete. På grund härav hemställes, att i 3 § intages en bestämmelse om undantag i enlighet med vad kommittén härutinnan föreslagit.

Justitierådet Sjögren:

Den i 3 § givna bestämningen av begreppet arbetare synes i detta sammanhang vara alltför vidsträckt. Arbetarnas rätt till försäkring på arbetsgivarnas bekostnad grundar sig bl. a. därpå, att de förras avlöning i regel är för knapp, för att de av egna medel skulle kunna bekosta försäkringen. Men den här givna begreppsbestämningen omfattar uppenbarligen även sådana personer, om vilka detta icke gäller. En lönegräns synes därför vara en naturlig följd av förslaget grundtanke. Om blott denna lönegräns icke sättes för låg, synes densamma icke kunna medföra någon obillighet. En bestämd lönegräns är i varje fall att föredraga framför den nu föreslagna utvägen att genom beslut i administrativ ordning utesluta större eller mindre grupper av dem, som eljest skulle falla under lagens tillämpning. På grund härav hemställes, att utöver de i andra stycket angivna personer må från lagens tillämpning undantagas sådana löntagare, som hava en högre årlig avlöning än 5,000 kronor.

Regeringsrådet Palmgren och justitierådet Dyberg:

Då det synes varken nödigt eller lämpligt, att den obligatoriska olycksfallsförsäkringen omfattar löntagare med så pass stora löneförmåner, att de skäligen kunna anses vara i stånd att själva bekosta en försäkring, hemställes om återinförande i förslaget av den av kommittén föreslagna bestämmelsen, att såsom arbetare enligt den förevarande lagen ej skall anses den, vilkens avlöning hos arbetsgivaren, för år räknat, överstiger 5,000 kronor.

9 §.

Lagrådet:

Den för vissa fall föreskrivna skälighetsprövningen av den skadades årliga arbetsförtjänst synes böra städse komma till tillämpning även beträffande lärling eller annan, som för sin utbildning användes till arbetet. Enligt förslaget skall dylik prövning ske, om ifrågavarande person är minderårig, under det att i fråga om lärling eller studerande, som över-

skridit aderton års ålder, ersättningen vid olycksfall, om han utan avlöning eller mot årlig avlöning av högst 300 kronor användes till arbetet, allenast kan beräknas efter det i lagförslaget fastställda minimibeloppet. För vinnande av rättelse härutinnan hemställes, att erforderlig ändring måtte vidtagas.

23 §.

Justitierådet *Bergman*, regeringsrådet *Palmgren* och justitierådet *Dyberg*:

Då sakkunniga personer, vilka i tvist vid allmän domstol höras på ed, enligt svensk rättspraxis måste hänföras till vittnen, samt det icke torde vara lämpligt och ej heller av behovet påkallat, att försäkringsinrättning och försäkringsrådet tillerkännes rätt att vid sådan domstol utan ed höra sakkunniga, hemställes, att stadgandet i denna paragraf inskränkes att gälla allenast vittnen.

24 §.

Justitierådet *Sjögren*:

Övervägande skäl torde tala för bibehållandet av nu gällande bestämmelse, att ersättning vid olycksfall i arbete icke skall utgå för skada, som den skadade genom grov vårdslöshet själv ådragit sig. Den egentliga arbetarskyddslagstiftningens effektivitet skulle otvivelaktigt minskas, därest försäkringsgrundsatsen genomfördes i sina yttersta konsekvenser. Med de anordningar, som i förslaget träffats för ersättningsfrågornas prövning, torde det icke heller kunna befaras, att åt en bestämmelse av angivna innehåll skulle i tillämpningen givas ett alltför stort utrymme. Jag anser mig därför böra hemställa, att i första punkten av 24 § må stadgas, att där olycksfallet uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet orsakats av den skadade, ersättning enligt denna lag ej må utgå.

Justitieråden *Sjögren* och *Dyberg*:

Mot stadgandet i andra punkten av 24 § kan erinras, att det synes bliva allt för stötande för rättskänslan, om den, som för vållande till anhörigs död blivit dömd till fängelse eller straffarbete, skulle i anledning av samma gärning, för vilken han blivit dömd, få uppbära ersättning enligt förevarande lag. Stadgandet torde därför böra undergå någon jämkning. Måhända vore det riktigest, att den, som varit vållande till olycksfall av beskaffenhet att medföra döden, alltid uteslötes från ersättning.

25 §.

Justitierådet *Bergman*, regeringsrådet *Palmgren* och justitierådet *Dyberg*:

Enligt nu gällande lag utgår icke ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, därest den skadade genom grov vårdslöshet själv ådragit sig skadan. Ålderdomsförsäkringskommittén har icke i sitt förslag, som ligger till grund för det remitterade förslaget, upptagit nämnda omständighet såsom skäl för uteslutande av rätten till ersättning. Även om den förevarande frågan, såsom kommittén framhållit, i viss mån har ett annat läge, då olycksfallslagstiftningen grundas på försäkringsprincipen, synas de av kommittén för dess förslag i denna del anförda skälen icke böra leda till det resultat, vartill kommittén kommit. Såsom anmärkt blivit, torde det, om kommitténs förslag godkännes, kunna befaras, att arbetarnas aktsamhet under arbetet kommer att minskas. Stundom kunna ock sådana fall inträffa, att det måste anses stötande för rättskänslan, att arbetaren, oaktat han själv vållat olycksfallet, får uppbära ersättning för den orsakade skadan. Å andra sidan kan det icke förnekas, att omständigheterna kunna vara sådana, att oaktat olycksfallet berott på en strängt taget grov vårdslöshet från arbetarens sida, det vore alltför hårt, om han på den grund helt och hållet skulle gå miste om ersättning. I det remitterade förslaget har man också i viss mån avvikit från kommitténs förslag, i det att jämlikt 25 § ersättning enligt 6 § skäligen må nedsättas eller indragas, därest olycksfallet föranletts därav, att den skadade ej ställt sig till efterrättelse gällande anordning eller föreskrift om åtgärder för undvikande av olycksfall, eller därav, att den skadade varit av starka drycker berusad. Detta stadgande torde dock böra utvidgas att omfatta grov vårdslöshet, som ej bestått i överträdande av anordning eller föreskrift, som nyss är sagd, eller föranletts av berusning genom starka drycker. Det kan ej vara överensstämmande med rättvisa, att en arbetare, som genom synnerligen grov vårdslöshet orsakat olycksfallet, utan avseende härå skall få uppbära full ersättning, under det att en annan arbetare på den grund, att han på ett av de i 25 § angivna sätten gjort sig skyldig till en jämförelsevis ringa vårdslöshet, måste vidkännas nedsättning i ersättningsbeloppet.

I detta sammanhang må beröras en annan fråga, som har ett visst samband med den nu behandlade. I 6 § av nu gällande lag om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete stadgas bland annat, att för tid, varunder livräntetagare undergår frihetsstraff eller tvångs-

arbete, han ej må uppbära livräntan. Lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring innehåller en likartad bestämmelse. I 9 § stadgas nämligen, att pensionstillägg ej utgår för tid, under vilken pensionsberättigad undergår frihetsstraff, som ej understiger en månad, eller är intagen å tvångsarbetsanstalt. Härtill är fogat ett stadgande, att om den pensionsberättigade har anhöriga, vilka för sitt uppehälle äro beroende av honom, dem må medgivas rätt att under tiden uppbära pensionstillägget. Liknande stadganden finnas i utländska lagar rörande försäkring för olycksfall i arbete. Det remitterade förslaget, liksom kommitténs förslag, innehåller icke något motsvarande stadgande. Då den ersättning, som enligt det remitterade förslaget skall utgå, utgör en gottgörelse för den förlust eller nedsättning i arbetsförmågan, som orsakats av olycksfallet, synes härmed bäst överensstämmande, att den skadade ej får uppbära honom enligt lagen tillkommande livränta under den tid, då på grund av frihetsstraff eller tvångsarbete förlusten eller nedsättningen i arbetsförmågan ej för honom är av någon avsevärd ekonomisk betydelse. Har den skadade hustru eller minderåriga barn, synes livräntan i stället böra utbetalas till dem. De skäl, som kommittén åberopat för att den ej upptagit något dylikt stadgande, synas icke äga giltighet. Fördens skull hemställas om intagande i förslaget av en bestämmelse av nu antytt innehåll.

Justitierådet Sjögren:

Därest vad ovan vid stadgandet i första punkten av 24 § av mig anförts vinner beaktande, torde bestämmelsen i första stycket av 25 § böra utgå. Mot denna bestämmelse kan för övrigt anmärkas, att densamma skulle kunna medföra, att ersättning indrages eller nedsättes jämväl i sådana fall, där grov vårdslöshet icke föreligger. Däremot synes det i andra stycket av 25 § meddelade stadgandet, som avser förhållandena efter det olycksfallet inträffat, kunna och böra bibehållas, även om vad av mig vid 24 och 25 §§ hemställts vinner avseende.

26 §.

Lagrådet:

Då förslaget icke innehåller, att den i paragrafen omförmälda förklaringen under edlig förpliktelse skall kunna med ed inför domstol bekräftas, samt sådant icke heller torde böra äga rum, synes bestämmelsen om rätt att fordra dylik förklaring ej böra bibehållas, utan kan densamma lämpligen utbytas emot bestämmelse om en försäkran på heder och samvete.

Tillika torde i förslaget böra införas föreskrift, att för minderårig, åt vilken livränta ifrågasättes, påfordrad försäkran skall avgivas av förmyndaren.

33 §.

Lagrådet:

Med anledning av ett i förslagets motivering vid 5 § gjort uttalande angående omfattningen av försäkringsrådets prövningsrätt må till förekommande av framtida misstolkning erinras, att lagtextens avfattning icke giver anledning till annan än den med sakens natur överensstämmande uppfattningen, att rådets prövningsrätt måste kunna omfatta samtliga förutsättningar för bedömande av de frågor, som skola av rådet avgöras.

Justitierådet Bergman och regeringsrådet Palmgren:

Den i sista punkten av första stycket intagna föreskriften, att försäkringsrådet skulle äga att till prövning upptaga jämväl besvär, som inkommit efter den för klagans förande stadgade tiden, torde vara överflödigt och således böra utgå, enär sådan rätt för rådet kan härledas ur stadgandet i paragrafens tredje stycke.

Sistnämnda stadgande, jämfört med vad föredragande departementschefen yttrat till statsrådsprotokollet, föranleder till att besvär skulle kunna av försäkringsrådet upptagas till avgörande redan innan besvärstiden gått till ända. Oavsett möjligheten, att den klagande kan före besvärstidens utgång återkalla besvären, synes det böra lämnas honom öppet att inom därför anvisad tid inkomma med all den utredning och utveckling av sin talan, som han kan vilja förete. Med avseende härå hemställes, att till stadgandet måtte fogas bestämmelse, att den prövning, som här avses, icke må äga rum, förrän besvärstiden tilländagått.

Justitieråden Sjögren och Dyberg:

En tillämpning av stadgandet i tredje stycket av 33 § synes kunna leda till konflikter med den i första stycket omförmälda besvärsrätten. Så skulle, på sätt jämväl i förslagets motivering i annat sammanhang angivits, försäkringsrådet kunna i anledning av anförda besvär fatta beslut före besvärstidens utgång. Men härigenom skulle parts rätt att t. ex. ändra sina framställda yrkanden trädas för nära. Då besvärstiden enligt förslaget icke har karaktären av en verklig fatalietid, utan även efter besvärstidens utgång inkomna besvär, därest rådet finner omständig-

heterna därtill föranleda, få upptagas till prövning, kunna parts berättigade intressen icke bliva lidande, om stadgandet i tredje stycket uteslutes. Stadgandet i detta stycke synes därför böra utgå.

34 §.

Lagrådet:

Liksom straffbestämmelserna i tredje stycket av denna paragraf äro hämtade från lagen om arbetarskydd, så bör i paragrafen jämväl intagas ett stadgande, motsvarande 48 § andra stycket i nämnda lag.

35 §.

Lagrådet:

Kommittén har i sitt betänkande yttrat, att av arbetsgivare, som är delägare i ömsesidigt arbetsgivarbolag, försäkring, som i förevarande paragraf avses, bör kunna tagas i samma bolag, dock under förutsättning att medgivande härtill lämnas i bolagsordningen. Därest sådan försäkring kommit till stånd, böra givetvis beträffande densamma den föreslagna lagens bestämmelser i tillämpliga delar lända till efter rättelse. För ernående härav bör förevarande paragraf kompletteras, så att densamma uttryckligen göres tillämplig jämväl å försäkring i bolag, som i 4 § avses.

36 §.

Lagrådet:

Därest vad lagrådets ledamöter vid 3 § föreslagit angående införande av en lönegräns vinner avseende, bör vid nu förevarande stadgande tagas under övervägande, huruvida de löntagare, som vid lagens ikraftträdande hava större årlig avlöning än 5,000 kronor, böra bibehållas vid de förmåner, vilka tillkomma dem enligt äldre lag.

**Förslaget till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 §
handelsbalken.**

Lagrådet:

Bestämmelse bör i förslaget meddelas om tiden för lagens ikraftträdande.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

Lagrådet:

Detta förslag finner lagrådet icke föranleda någon erinran.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av lagen den 22 juni 1904 angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift.

Lagrådet:

Då enligt förslaget lagen den 22 juni 1904 i sin helhet skall ersättas av en ny lag, hemställes, att med bibehållande av förslagets sakliga innehåll dels ingressen så ändras, att lagen den 22 juni 1904 därigenom upphäves, och dels förslagets rubrik underkastas därav betingad jämkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10
april 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
 VON SYDOW,
 friherre BECK-FRIIS,
 STENBERG,
 LINNÉR,
 MÖRCKE,
 VENNERSTEN,
 WESTMAN,
 BROSTRÖM.

Chefen för civildepartementet, statsrådet von Sydow anmälde lagrådets den 8 april 1916 avgivna utlåtande över de inom civildepartementet utarbetade förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete, till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken, till lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar och till lag om ändrad lydelse av lagen den 22 juni 1904 angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift.

Efter att hava redogjort för innehållet av lagrådets utlåtande yttrade departementschefen:

Vad först angår *förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbete* har jag, med anledning av vad lagrådet vid 2 § anmärkt, ansett stadgandet om undantag av arbetare, som användas till arbete för statens eller kommuns räkning, böra fullständigas genom ett tillägg av inne-

börd, att dylika arbetare må undantagas från lagens tillämpning, endast om på grund av deras anställning tillförsäkrats dem ävensom vid dödsfall deras efterlevande ersättningar, som väsentligen motsvara ersättningarna enligt olycksfallslagen.

De erinringar, som inom lagrådet framstälts rörande den i samma § meddelade bestämmelsen om undantag av arbetare, som användas till arbete av synnerligen ofarlig beskaffenhet, hava icke synts mig böra föranleda någon ändring i förslaget. Då, såsom av mitt yttrande i statsrådet vid de ifrågavarande förslagens remitterande till lagrådet torde framgå, denna bestämmelse skulle komma att tillämpas endast i fråga om arbetare, vilkas arbete icke medför någon yrkesfara i egentlig mening, synes tillämpningen av stadgandet icke kunna medföra olägenheter av den art, som inom lagrådet framhållits. Dylika arbetare i ofarliga yrken med i regel intellektuellt arbete omfattas i allmänhet ej heller av den utländska lagstiftningen, som ej likställer dem med arbetare i vanlig mening. Med den inskränkta tillämpning, som stadgandet sålunda skulle komma att erhålla, synes mig någon betänklighet ej möta att åt Konungen överlämna avgörandet, huruvida den angivna förutsättningen för undantag är för handen. Även i flera utländska lagar har åt administrativ myndighet inrymts en liknande befogenhet. Sålunda stadgas i den norska lagen, att, om en under lagen hörande verksamhet på grund av särskilda förhållanden icke synes medföra olycksfallsrisk, den kan av Konungen fritagas från försäkringsplikt. I den österrikiska lagen har åt ministern för inrikes ärenden givits befogenhet att från försäkringsplikten undantaga företag, som ej är förenat med fara för olycksfall o. s. v.

I de erinringar, som i förevarande hänseende inom lagrådet framstälts, har jag ej heller funnit skäl att frångå förslagets ståndpunkt till frågan om bestämmandet av en lönegräns beträffande dem, som skolas anses såsom arbetare enligt lagen. Såsom jag redan i mitt ovan nämnda yttrande erinrat, torde nämligen genom en dylik lönegräns, vilken i allt fall icke torde kunna bestämmas högre än till 5,000 kronor, vissa kategorier av arbetsförmän, vilka redan enligt nu gällande lag äro berättigade till ersättning, bliva utslutna från försäkringen. Likaledes skulle en del ingenjörer, fartygsbefälhavare m. fl., med vilkas verksamhet en avsevärd yrkesfara ofta är förbunden, ej komma i åtnjutande av den för dem ofta välbehövlige försäkringen.

På sätt lagrådet hemställt, synes mig ordningsföljden mellan 2 och 3 §§ böra ändras.

I enlighet med lagrådets hemställan har jag ansett sådan ändring böra vidtagas i 9 §, att den för vissa fall föreskrivna skälighetsprövning, skall kunna komma till användning jämväl ifråga om lärling ävensom i allmänhet ifråga om den, som för sin utbildning användes till arbete.

Vad inom lagrådet anförts mot avfattningen av stadgandet i 23 §, synes mig icke böra föranleda ändring i paragrafen.

Vad angår stadgandet i 24 § andra punkten, måste det onekligen i vissa fall framstå såsom för rättskänslan synnerligen stötande, att — såsom av stadgandet skulle följa — den som varit vållande till annans död och på grund därav ådömts straff, genom denna sin straffbelagda gärning skulle bliva berättigad till ersättning enligt lagen. En dylik föreskrift står otvivelaktigt i strid med den rättsgrundsats, som erhållit uttryck bl. a. i stadgandet i 6 kap. 3 § ärvdabalken. Då jag sålunda funnit den erinran, som två av lagrådets ledamöter framställt mot ifrågavarande stadgande, väsentligen berättigad, har jag ansett sådan jämkning av nämnda stadgande böra äga rum, att jämväl för det fall, att olycksfall, som medfört den skadades död, av grovt vållande förorsakats av efterlevande, ersättning ej skall utgå till denne.

Vad däremot angår frågan, huruvida den omständigheten, att den skadade genom grov vårdslöshet själv förorsakat olycksfallet, skall medföra förlust av rätten till ersättning eller kunna föranleda nedsättning i eljest enligt lagen utgående ersättningsbelopp, har jag icke i vad inom lagrådet i sådant hänseende anförts funnit tillräckliga skäl att frångå den ståndpunkt, som jag ansett böra ligga till grund för lagens bestämmelser i denna del. Genom de i förslaget intagna bestämmelserna om möjlighet till reduktion av ersättningsbeloppen vid överträdelse av föreskrifter till undvikande av olycksfall och vid alkoholmissbruk torde i själva verket de flesta fall av grov vårdslöshet få anses vara beaktade. Därest de för verksamheten gällande ordningsföreskrifterna givits erforderlig fullständighet, synes jämväl i sådana fall, då olycksfall förorsakats av okynne, slagsmål eller dylikt, nedsättning eller indragning av ersättningen kunna äga rum.

De skäl, som inom lagrådet anförts för bibehållande av stadgandet i nu gällande lag, att livräntetagare för tid, varunder han undergår frihetsstraff eller tvångsarbete, ej må uppbära livräntan, hava icke synts mig övertygande. I lagen om allmän pensionsförsäkring, enligt vilken pensionstilläggen huvudsakligen anpassas efter behovet, torde en dylik be-

stämmelse rörande dessa understöd otvivelaktigt vara mera på sin plats än i en lag, vilken såsom den nu föreslagna tillerkänner arbetaren en rätt gentemot arbetsgivaren till viss ersättning. Beträffande den enligt nämnda lag utgående avgiftspensionen, till vilken invaliden i varje fall anses hava rätt, stadgas ej heller någon inskränkning i detta hänseende. I övrigt hänvisar jag till de skäl, som av ålderdomsförsäkringskommittén i denna fråga anförts. Bland annat erinrar kommittén därom, hurusom t. ex. i den danska lagen dylika inskränkningar skulle sakna all betydelse, då det enligt denna lag utgives ett kapital för en gång i stället för en under hela livstiden utgående livränta.

I 26 § i förslaget, har jag ansett ändringar böra vidtagas i de av lagrådet anmärkta hänseenden.

Då, såsom inom lagrådet anförts, den i 33 § första stycket intagna föreskriften om befogenhet för försäkringsrådet att till prövning upptaga även efter besvärstidens utgång inkomna besvär torde vara obehörlig med hänsyn till stadgandet i paragrafens tredje stycke, har jag utslutit densamma ur förslaget.

Med hänsyn till anmärkningar, som av lagrådet framställts, hava 34 § tredje stycket och 35 § ändrats.

Utöver de ändringar, för vilka jag sålunda redogjort, har jag ansett mig böra vidtaga några smärre redaktionella ändringar i det förevarande förslaget.

Beträffande *övriga lagförslag* har jag ansett vad lagrådet vid dem anmärkt böra vinna beaktande, och har jag sålunda dels till förslaget till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken fogat en bestämmelse om tiden för lagens ikraftträdande, dels ock med ett förslag till lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift, ersatt det till lagrådet remitterade förslaget till lag om ändrad lydelse av den nu i samma ämne gällande lagen den 22 juni 1904.

Departementschefen uppläste härefter de sålunda ändrade förslagen till lag om försäkring för olycksfall i arbete och

lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken, ävensom förslagen till

lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar och

lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift

samt hemställde, att desamma måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom nådig proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas nådig proposition av den lydelse bilagan vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Niklas A. Lindhult.

BILAGA

till Kungl. Maj:ts Nåd. Proposition Nr 111.

(Förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete.)

	Sid.
Yttranden av:	
Riksförsäkringsanstalten	3
Socialstyrelsen	70
Kommerskollegium	93
Telegrafstyrelsen	105
Järnvägsstyrelsen	107
Vattenfallsstyrelsen	121
Lantbruksstyrelsen	132
Redogörelse för yttranden, avgivna av Kungl. Maj:ts befallningshavande och vissa andra myndigheter, handelskammare, föreningar m. fl.....	134

Riksförsäkringsanstalten.

Till KONUNGEN.

Genom nådig remiss har Eders Kungl. Maj:t anbefallt riksförsäkringsanstalten avgiva underdånigt utlåtande över ålderdomsförsäkringskommitténs betänkande och förslag angående försäkring för olycksfall i arbete.

Utanledning härav får riks försäkringsanstalten i underdånighet anföra följande.

Det föreliggande, särdeles omsorgsfullt utarbetade förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbete synes väl fylla anspråken på en modern lagstiftning uti ifrågavarande ämne. Arbetarnes krav på tillräckligt understöd vid förlust eller minskning av arbetsförmågan till följd av olycksfall i arbete torde vara väl tillgodosedda, och ej heller synas arbetsgivarne komma att påläggas tyngre bördor än i ett flertal andra länder. Enligt riks försäkringsanstaltens mening torde alltså förslaget i det hela väl lämpa sig att läggas till grund för en blivande lagstiftning i ämnet.

Riks försäkringsanstalten tillstyrker förslagets samtliga grundprinciper, således även att lagstiftningen grundas på försäkringsplikt och att ersättningsarnas belopp i allmänhet bestämmas efter den skadades arbetsförtjänst. Visserligen har riks försäkringsanstalten i sitt den 10 januari 1908 enligt uppdrag av dåvarande chefen för civildepartementet avgivna förslag till ändring av vissa delar av lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete den 5 juli 1901 ej upptagit nyss angivna båda för den sociala olycksfallslagstiftningen betydelsefulla principer. Anledningen härtill var emellertid den, att nämnda förslag endast avsåg en provisorisk förbättring av några av de mest framträdande bristerna i 1901 års lag ävensom en utvidgning av lagens omfattning till vissa av densamma ej berörda yrken. När utarbetandet av nyssnämnda förslag påbörjades år 1907, hade 1901 års lag endast 4 år varit i kraft, och det ansågs därför mindre lämpligt att redan då vidtaga ändring i huvudgrunderna för densamma. Vad beträffade frågan om införande av obligatorisk försäkring, framhöll dock riks försäkringsanstalten i sitt utlåtande, att ett rationellt ordnande av olycksfallslagstiftningen kunde ske endast i samband med införande av dylik försäkring. Denna princip hade emellertid dittills ständigt rönt starkt motstånd hos riksdagen, och det kunde därför ej antagas, att man då ville frångå densamma. Emellertid inträffade, att andra kammaren år 1908 — efter det riks försäkringsanstaltens förslag avgivits — med stor majoritet uttalade sig för utredning om obligatorisk försäkring. Frågan om revision av olycksfallslagen kom härigenom i viss mån i ett nytt läge, och det beslöts sedermera, att revisionen skulle avse lagen i dess helhet. Att en sådan fullständig omarbetning kom till stånd, måste ju anses synnerligen lämpligt, men å andra sidan måste man beklaga, att ej åtminstone riks försäkringsanstaltens förslag till höjning av ersättningsbeloppen omedelbart kunde genomföras, då under de 8 år, som förflutit, sedan anstaltens ovannämnda förslag avgavs, ersättningarna enligt 1901 års lag i mån av penningvärdets fortgående fall blivit alltmera otillräckliga. Beträffande principen om ersättningsarnas bestämmande efter den skadades arbetsförtjänst rådde inom riks försäkringsanstalten vid avgivande av ovannämnda förslag av år 1908 tvekan, huruvida lagstiftningen i ämnet då borde upptaga denna princip. Riks försäkringsanstalten stannade vid att föreslå bibehållande av de fixa ersättningsbeloppen, men genom en reservation inom anstalten bragtes även denna fråga inför Eders Kungl. Maj:ts prövning.

Under hänvisning till vad riks försäkringsanstalten nyss anført rörande de låga ersättningsarna enligt nuvarande olycksfallslag, vill riks försäkringsanstalten framhålla det trängande behovet av att olycksfallslagets revision ofördröjligen äger rum. Då nu föreligger ett väl utarbetat förslag, grundat på fullt rationella och moderna principer, synes uppskov ej längre kunna försvaras. Det må ju också erinras om att Sverige på detta område intager en synnerligen efterbliven ståndpunkt i jämförelse med andra europeiska länder.

Riksförsäkringsanstalten övergår nu till att framföra de erinringar, till vilka kommitténs förslag givit anledning. Den korta tid, som stått riksförsäkringsanstalten till buds, har föranlett, att granskningen av förslaget i alla dess detaljer måhända ej kunnat bliva så ingående, som önskligt varit.

Vid utarbetande av förevarande utlåtande har riksförsäkringsanstalten i särskilda avseenden rådfört sig med medicinskt och kameralt sakkunniga. Dessutom hava riksförsäkringsanstaltens chef och ledamöter besökt ett flertal större försäkringstagare och andra arbetsgivare i olika delar av landet för samråd angående vissa delar av förslaget.

Kommittén har som huvudgrund för sitt förslag upptagit bestämmelsen, att i regel envar arbetare skall enligt lagen vara försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbete. Emot denna allmänna princip har riksförsäkringsanstalten intet att erinra, men böra enligt riksförsäkringsanstaltens mening i vissa avseenden undantag stadgas utöver dem kommittén angivit.

Beträffande *tjänare* (hemtjänare eller tjänare i hushåll) torde någon tvekan kunna råda, om även dessa böra omfattas av lagstiftningen. Men då de äro att hänföra till egentliga kroppsarbetare och olycksfallsrisken för dem dock ej torde vara mindre än för arbetare i en del andra yrken (t. ex. i tobaksindustrien), finner riksförsäkringsanstalten det vara *berättigat, att de medtagas i försäkringen*. Här för talar ock, såsom kommittén framhållit, att man genom tjänarnes medtagande skulle undvika svårigheterna att vid försäkringens tillämpning å jordbruket och hantverket m. m. avgöra, huruvida det av arbetaren förrättade arbetet är att hänföra till arbete i rörelsen eller till vanliga tjänaregöromål. Förvaltningen av den del av försäkringen, som skulle avse tjänarne, torde med ledning av mantalslängdernas uppgifter samt med bistånd av uppborädsmyndigheterna kunna ordnas på jämförelsevis enkelt sätt, såsom riksförsäkringsanstalten nedan får tillfälle vidare framhålla.

Den föreslagna lagstiftningen skall avse icke endast kroppsarbetare utan även i regel varje annan arbetstagare, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare. Dock gäller bland annat det undantag, att den, vilkens årliga avlöning hos arbetsgivaren överstiger 5,000 kronor, ej skall anses som arbetare i lagens mening. Den definition, som kommittén sålunda givit åt begreppet »arbetare», omfattar väsentligt mera än vad som enligt vanligt språkbruk hittills härmed avsetts. Kommittén synes emellertid även själv hava hyst någon tvekan att utsträcka lagstiftningen så långt, som dessa bestämmelser angiva. Å sid. 61 yttrar kommittén nämligen: »Kommittén har visserligen icke förbisett, att med en dylik definition på arbetare lagens omfattning i vissa avseenden kunde anses bliva alltför vidsträckt. Man kunde nämligen ifrågasätta, huruvida icke tjänstemän i bankrörelse eller annan kontorspersonal eller biträden i vissa slag av affärer med flera, vilkas arbete ofta icke medför egentlig fara för olycksfall, borde undantagas från tillämpningen av förevarande lagstiftning, eller huruvida icke, såsom jämväl i flera utländska lagar stadgats, i förslaget borde intagas föreskrift därom, att arbete av ofarlig beskaffenhet skulle kunna genom särskild förordning undantagas från lagens tillämpningsområde. Enligt kommitténs åsikt är det emellertid lämpligt, att även dessa arbetstagare erhålla delaktighet i försäkringen, då ju i allt fall försäkringsavgiften bliver obetydlig, och ett avgörande, vilka verksamheter böra anses ofarliga, ofta skulle medföra svårigheter.»

Omfattning.

För sin del anser riks försäkringsanstalten, att lagstiftningen åtminstone för närvarande icke lämpligen bör erhålla alldeles den omfattning, som kommittén föreslagit. Enligt riks försäkringsanstaltens mening bör olycksfallsförsäkringen givetvis omfatta alla, som kunna anses såsom »arbetare» enligt gängse språkbruk och i den mening detta uttryck tagits enligt 1901 års lag. Däremot synes försäkringen i fråga om andra arbetstagare, vilka i regel hava övervägande intellektuellt arbete, böra omfatta endast sådana, vilka äro utsatta för någon nämnvärd fara för olycksfall. Naturligtvis kan man dock icke här pröva varje fall för sig, utan måste gränserna dragas mera i stort.

Visserligen skulle, såsom kommittén framhåller, försäkringsavgiften för nu ifrågavarande arbetstagare ej bliva särskilt betungande, men försäkringen kommer dock att medföra åtskilligt besvär för arbetsgivarne med lämnande av uppgifter om antal arbetstagare, avlöningsbelopp m. m. samt inbetalning av premier, varjämte förvaltningskostnaderna sannolikt komma att bliva ganska höga i förhållande till själva nettopremierna. Behovet av försäkring är för övrigt i ett flertal fall måhända ej stort på den grund, att vederbörande får behålla sin avlönning eller vid svårare olycksfall erhåller pension, såsom förhållandet ofta är med löntagare i statens tjänst ävensom hos banker och större affärsbolag.

Beträffande frågan, vilka särskilda grupper av arbetstagare böra undantagas från försäkringen, har riks försäkringsanstalten tänkt sig bland andra följande:

statens ämbets- och tjänstemän förutom sådana, som på grund av beskaffenheten utav sitt arbete måste anses vara kroppsarbetare eller likställda med sådana, såsom stationskarlar, banvakter, postbetjände och vaktmästare. Dessutom torde vid vissa särskilda verk (t. ex. järnvägs-, vattenfalls- och domänförvaltningarna) även högre ställd personal, som är utsatt för olycksfallsrisk, böra ingå i försäkringen; kommunernas tjänstemän i samma omfattning som statens tjänstemän;

vid skolor och andra undervisningsanstalter anställda lärare, som icke ingå under ovanstående grupper;

personal å banker, försäkringsinrättningar, advokatbyråer och andra affärskontor, som ej äro förenade med fabriksdrift, lagerrörelse eller dylikt;

hos föreningar och sällskaper anställda, avlönade kassörer, sekreterare och andra biträden;

i musikkapell anställda o. d.

Med denna uppräknings har riks försäkringsanstalten endast avsett att giva en exemplifiering av de fall, som synas böra undantagas från lagstiftningens tillämpning. Först efter hörande av olika myndigheter och korporationer synes det vara möjligt att fastställa, vilka verksamheter böra uteslutas. Med hänsyn härtill och då det måste antagas, att tillägg till eller ändringar uti ifrågavarande bestämmelser tid efter annan måste bliva erforderliga, synes det lämpligast att lämna åt Eders Kungl. Maj:t att genom särskild förordning utfärda föreskrifter i ämnet. I många fall kunna emellertid hinder möta att undantaga yrke, yrkesgren eller verksamhet i dess helhet, varför det torde vara lämpligt att stadga, att *arbete* av visst slag må av Kungl. Maj:t undantagas från försäkringen. Stadgandet, som torde böra infogas i 3 §, skulle kunna givas ungefär följande lydelse. »*För arbete, som ej är att anse såsom kroppsarbete och som bedrivs under sådana förhållanden, att faran för olycksfall är synnerligen ringa, äger Konungen medgiva undantag från försäkringen.*»

Under förutsättning, att riks försäkringsanstaltens nu framställda förslag vinner bifall, anser riks försäkringsanstalten den i förslaget (3 §) angivna *avlöningsgränsen*

av 5,000 kronor böra bortfalla. Såsom kommittén å sid. 60 omnämnt, saknas en dylik gräns i flera andra länders lagar. En sådan avlöningsgräns måste alltid bliva mer eller mindre godtycklig, bland annat även med hänsyn till de växlande levnadskostnaderna å olika orter i vårt land. Då vidare avlöningsförmånerna kunna växla från tid till annan, torde svårigheter ofta uppstå att träffa avgörande, om försäkringsskyldighet föreligger eller ej, och ifrågavarande ändring vore därför ur förvaltningssynpunkt till avsevärd fördel. Härtill kommer, att en del arbetsledare i synnerligen farliga yrken, t. ex. ingenjörer och tekniker vid gruvor, kraftstationer, fabriker med explosionsfara, kanonverkstäder (med provskjutning), som hava en avlöning, överstigande 5,000 kronor, uteslutas från olycksfallsförsäkringen, oaktat de kunna vara i särskild grad utsatta för olycksfallsrisk, och endast med svårighet eller alls icke torde kunna få enskild försäkring. Slutligen kan framhållas, att det skulle kunna inträffa, att personer, som närmast böra betraktas såsom arbetsförmän och således enligt nuvarande lag hava rätt till ersättning, på grund av ifrågavarande bestämmelse ej skulle inbegripas under försäkringen. Hos riksförsäkringsanstalten har t. ex. sökts försäkring för verkmästare vid industriell anläggning, som haft avlöning vida överstigande 5,000 kronor.

Av anförda skäl vill riksförsäkringsanstalten, under förutsättning att riksförsäkringsanstaltens förslag om befogenhet för Eders Kungl. Maj:t att från försäkringen undantaga ofarligt arbete bifalles, hemställa, att den av kommittén föreslagna *avlöningsgränsen helt och hållet borttages*.

Beträffande de av kommittén i övrigt föreslagna undantagen från försäkringen vill riksförsäkringsanstalten framhålla, att kommitténs förslag, att arbetsgivarens *barn och föräldrar* i förhållande till honom ej må anses såsom arbetare enligt lagen, innebär en inskränkning i förhållande till nu gällande olycksfallslag, vilken inskränkning mången gång torde kunna synas orättvis. Av praktiska skäl anser sig riksförsäkringsanstalten dock böra biträda kommitténs förslag i förevarande hänseende.

Den föreslagna bestämmelsen, att *minderårig, som icke fyllt 12 år*, ej skall anses som arbetare enligt lagen, innebär även en nyhet i förhållande till nu gällande olycksfallslag. Bestämmelsen ansluter sig till arbetarskyddslagen, men att märka är, att sistnämnda lag icke har avseende på varje slag av arbete, som ingår under den nu föreslagna olycksfallslagen, t. ex. ej å jordbruksrörelse utom i vad arbetarskyddslagen åsyftar att förekomma olycksfall vid användande av maskinella hjälpmedel m. m. Och just i jordbruket torde det förekomma, att även minderåriga under 12 år användas till arbete. Med hänsyn därtill och då någon inskränkning ej utan bindande skäl synes böra äga rum i förhållande till nu gällande olycksfallslag, vill riksförsäkringsanstalten för sin del hemställa, att *bestämmelsen, att minderårig, som icke fyllt 12 år, ej skall anses som arbetare, får bortfalla*. Visserligen skulle i sådant fall ersättning utgå, även i händelse en minderårig under 12 år trots förbud användes i sådant arbete, som hör under arbetarskyddslagen, och därunder skadas, men synes detta ej vara oriktigt, utan tvärtom överensstämma med billigheten, då ansvaret för lagöverträdelsen bör drabba arbetsgivaren, ej arbetaren.

Den i sista stycket av 3 § intagna bestämmelsen, att såsom arbetare ej heller anses *den, som av tillfällig anledning användes till arbete* av någon, som eljest ej använder arbetare, kan mången gång leda till uppenbara missförhållanden. Det må ju erinras om att bestämmelsen torde få anses omfatta icke endast de fall, kommittén i motiveringen omnämnt, utan även tillfälligt arbete av annan art, t. ex.

för mindre fastighetsägare utförande av brunnsgrävning, stensprängning, uppförande av mindre byggnad. Att göra frågan, huruvida en tillfälligtvis använd arbetare skulle vara försäkrad eller ej, beroende av en sådan omständighet, som t. ex. att hans tillfällige arbetsgivare i sitt hem har en tjänarinna, synes vara principiellt mindre riktigt, ehuru väl det måste medgivas, att vissa praktiska skäl av vikt tala för kommitténs förslag. Måhända kan en fullt lämplig begränsning av försäkringens omfattning i förevarande hänseende utfinnas, först sedan någon erfarenhet vunnits rörande verkningarna av försäkringen. Riksförsäkringsanstalten vill dock ifrågasätta, om det ej vore riktigast, att åtminstone tills vidare bestämma den begränsning, att *såsom arbetare enligt lagen anses icke den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som ej i rörelse, industriell eller icke, använder arbetare.* (Jfr lag om arbetarskydd 1 §.)

I detta sammanhang synes böra något beröras frågan, huruvida *personer i militärtjänst* böra anses ingå under den föreslagna lagen. Det synes vara tydligt, att officerare och underofficerare samt deras vederlikar, volontärer, stammanskap och indelta soldater böra anses som arbetare enligt lagens mening. Däremot synes tvekan kunna råda beträffande värnpliktiges ställning i förevarande avseende. De åtnjuta visserligen, utom fritt husrum, kost och beklädnad, även en mindre dag-avlönning; men å andra sidan avser deras arbete fullgörande av en allmän medborgerlig plikt. Det kan emellertid sättas i fråga, om i kommitténs definition å arbetare finnes något, som hindrar, att värnpliktige under tjänstutövning räknas till arbetare i lagens mening. Emellertid åtnjuta militärer i allmänhet vid olycksfall läkarbehandling, läkemedel i viss omfattning samt sjukhusvård. Enligt nu gällande förordning angående rätt till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, den 18 juni 1909 utgår dessutom, såsom kommittén påpekat, till värnpliktige och volontärer m. fl. även kontant ersättning. Denna ersättning torde i många fall överstiga den ersättning, som skulle kunna utgå enligt den nu föreslagna lagens beräkningsgrunder. Med hänsyn härtill och då även i övrigt svårigheter torde möta att tillämpa den föreslagna lagen å personer i militärtjänst, synes det, såsom kommittén ock föreslagit, vara lämpligt att erforderligt förslag till ändring av ifrågavarande förordning uppgöres oberoende av genomförandet av den föreslagna nya försäkringslagen. Riksförsäkringsanstalten vill emellertid ifrågasätta, huruvida det ej vore lämpligt att, i avbidan på denna omarbetning, i den nu föreslagna lagen uttryckligen stadgades, att *personer i militärtjänst ej skola anses som arbetare i lagens mening.*

Försäkrings-
inrättningar.

Kommittén har i sin motivering uppställt frågan, huruvida man såsom i vissa andra länder med ungefär liknande folkmängd och jämförliga förhållanden i övrigt borde åtnöja sig med den för hela riket gemensamma riksförsäkringsanstalten, i vilken sålunda all försäkring skulle äga rum, eller om man därjämte borde medgiva, att försäkring finge tagas i andra försäkringsinrättningar. På anförda skäl (sid. 51) har kommittén stannat vid att föreslå, att även för ändamålet bildade arbetsgivarbolag skulle få tjäna som bärare av försäkringen. På grund av bestämmelserna i förslaget 11 § kunna jämväl arbetsgivarne själva under vissa villkor få stå olycksfallsrisken, och hinder synes ej heller föreligga, att de överlåta denna sin risk till enskilt affärsbolag, därvid emellertid ersättningarna skola bestämmas av riksförsäkringsanstalten eller arbetsgivarbolag.

Enligt riksförsäkringsanstaltens mening bör det emellertid tagas under ingående prövning, huruvida ej ett sådant system som det av kommittén föreslagna med så vidsträckt valfrihet i fråga om försäkringsanstalt kan komma att medföra

allvarliga olägenheter, och om ej snarare starka skäl tala för att låta all försäkring äga rum i en enda offentlig anstalt, såsom i flera andra länder är fallet. Till närmare belysning av denna fråga tillåter sig riksförsäkringsanstalten till en början återgiva några av de skäl, som i Norge och Schweiz anförts för inrättande av en enda offentlig anstalt utan konkurrens med privata försäkringsinrättningar.

I Norska Arbejderkommissionens Indstilling III år 1890 (sid. 30 ff.), som låg till grund för den sedermera antagna 1894 års lag, föreslog kommissionen bland annat, att en offentlig försäkringsanstalt skulle upprättas samt att det skulle stadgas som en ovillkorlig plikt för de försäkringsskyldiga att begagna den offentliga anstalten med uteslutande av alla privata försäkringsföreningar eller sällskap. Om fakultativ försäkring i privatanstalter skulle tillåtas, skulle nämligen betydande svårigheter orsakas administrationen genom den nödvändiga, ständiga kontrollen över de privata försäkringsanstalternas soliditet. Därjämte syntes under de små förhållandena i Norge ensamt hänsynen till den offentliga anstaltens utveckling (»strivsel») avgjort tala mot konkurrerande privatanstalter. Den i Tyskland följda metoden med upprättande av yrkesföreningar ansåg kommissionen icke under några omständigheter passa för förhållandena i Norge. Kommissionens förslag i ämnet godkändes sedermera av regeringen och stortinget.

I motiveringen till den sedermera antagna schweiziska lagen av år 1911 har förbundsrådet bland annat anført följande. Det vore nödvändigt att för försäkringspliktiga skapa en offentlig anstalt, som ensam hade förpliktelse att upptaga dessa personer. Tillåte man likväl privatbolagen att träda i konkurrens med denna anstalt i fråga om de obligatoriskt försäkrade, så skulle oundvikligt inträffa, att privatbolagen bemäktigade sig de goda riskerna under sorgfälligt tillbakavisande av de dåliga. Detta urval skulle fortsätta under försäkringens fortgång, i det privatbolagen förbehölle sig t. ex. rätt att uppsäga en försäkring efter varje olycksfall eller vid försenad premiebetalning. I ogynnsamt läge beträffande ackquisitionen av goda risker och å andra sidan *förpliktad* att mottaga de dåliga hade den offentliga anstalten från början en uteslutande »specialitet» i dessa senare. Under det att privatbolagen förvärvade sig en utvald kundkrets bland personer, som lagen tillfört dem genom försäkringens obligatorium, erhöle den offentliga anstalten de mindervärdiga elementen. I det den för övrigt erhöle ett otillräckligt antal risker, utsatte den sig för deficit, bleve dyrbarare än de privata försäkrarne och bleve på så sätt indragen i en allt trängre »circulus vitiosus». Hos de privata försäkringsaktiebolagen vore förvaltningskostnaderna synnerligen höga och belöpte sig i genomsnitt till 43 procent av nettopremierna*), beroende till största delen på nödvändigheten att avlöna agenter för anskaffningen. Dessa kostnader bleve minst lika höga för en offentlig anstalt, som skulle träda i konkurrens med privata anstalter. Däremot skulle kostnaden kunna väsentligt reduceras, om sådan konkurrens ej förekomme. Det kunde alltså förutses, att förvaltningskostnaderna för den ifrågasatta anstalten skulle utgöra endast 13 procent av nettopremierna. I avseende å frågan, om en eller flera offentliga anstalter borde inrättas, anförde förbundsrådet, att, i motsats mot förhållandet vid sjukförsäkringen, vore det vid olycksfallsförsäkringen nödvändigt att förena ett stort antal risker hos *en* försäkringsgivare; endast en sådan koncentration bildade en tillräckligt säker och bred grundval för försäkringen och förskaffade därigenom också den erforderliga säkerheten. Dessutom skulle ett flertal försäkringsanstalter i jämförelse med en enda

*) Detta motsvarar 30 procent, om såsom i Sverige är brukligt förvaltningskostnaderna beräknas i förhållande till *bruttopremierna*.

till följd av oundviklig dubbelanställning draga proportionsvis större förvaltningskostnader. Erfarenheten lärde, att förvaltningskostnaderna icke stege i samma förhållande som antalet försäkrade. Förbundsrådet avslutade den ifrågavarande motiveringen med uttalandet »En enda försäkringsanstalt skall utföra försäkringen med ett maximum av säkerhet och stadga och ett minimum av omkostnader».

I Holland finnes som bekant under vissa villkor valrätt mellan statens anstalt, riksförsäkringsbanken, och arbetsgivaresammanslutningar eller enskilda affärsbolag, varjämte arbetsgivare kan få tillstånd att under vissa villkor själv stå risken. I varje fall bestämmas och utbetalas skadeersättningarna av riksförsäkringsbanken. Emellertid hava starka klagomål från riksförsäkringsbankens sida anförts över denna anordning, som anses hava ogynnsamt påverkat bankens finansiella ställning. Sålunda anförde dåvarande chefen för riksförsäkringsbanken, R. Macalester Loup, i en redogörelse, intagen i d:r Zachers samlingsverk rörande arbetarförsäkringen (häfte XIII a, 1908), i samband med omnämmande av den brist, som uppstått å riksförsäkringsbankens rörelse, att om blott alla företag varit försäkrade i banken, skulle de gynnsamma och ogynnsamma omständigheterna någorlunda hava utjämnat varandra. Men tillåtelsen för privata anstalter att övertaga försäkringar ävensom befogenheten för desamma att när som helst åter befria sig från de övertagna försäkringarna, hade haft till följd, att blott de bästa eller åtminstone de till synes goda riskerna voro försäkrade i de privata anstalterna, under det att riksförsäkringsbanken blivit belastad med de i för låg farlighetsklass indelade företagen, de icke kapitalkraftiga arbetsgivarne samt arbetsgivare, som av en eller annan anledning beredde förvaltningen mycket bekymmer och möda, med ett ord med alla *dåliga risker*. I fråga om förvaltningskostnaderna nämnes i samma redogörelse, att man utgått från att försäkring av risker hos enskilda försäkringsanstalter eller deras övertagande av arbetsgivare själva skulle medföra en minskning i bankens arbete, så att man beräknat, att det för gottgörelse av bankens besvär med sådana risker skulle vara tillräckligt med två tredjedelar av kostnaderna för förvaltningen av de i banken försäkrade riskerna. Denna förutsättning hade emellertid icke visat sig hållbar. Tvärtom hade bankens arbete för de i banken ej försäkrade riskerna varit så omfattande, att detta varit en orsak till den alltför starka belastningen av förvaltningen.

Riksförsäkringsanstalten tillåter sig nu i det följande sammanfatta de skäl, som enligt anstaltens åsikt tala för att i vårt land till en enda anstalt förlägga all försäkring enligt lagen.

Ur de försäkrades synpunkt kan man befara, att om enskilda försäkringsinrättningar tillåtas konkurrera med riksförsäkringsanstalten, detta kommer att leda till nedpressande av de från de enskilda försäkringsinrättningarna utgående ersättningarna. Det huvudsakligaste konkurrensmedlet mellan de olika försäkringsinrättningarna är nämligen premiens storlek. För att kunna erbjuda lägre premier än riksförsäkringsanstalten frestas de enskilda försäkringsinrättningarna att i genomsnitt giva mindre ersättningar än riksförsäkringsanstalten. Även om i en del fall klagomål häröver anföras hos försäkringsrådet och om också vissa kontrollåtgärder i fråga om de enskilda försäkringsinrättningarna införas, kan dock däri genom ej förhindras, att dessa allt fortfarande söka i möjligaste mån knappa in på ersättningarna, i synnerhet som vissa bestämmelser i lagen kunna erbjuda jämförelsevis mera utrymme för olika avgöranden. Sådant kan ske genom, bland annat: allt för snäv tolkning av lagens bestämmelser i fråga om olycksfall och

olycksfall i arbetet; bestämmande av för låg invaliditetsgrad, varvid även en ned-sättning av endast några få procent kan innebära en betydlig besparing i fråga om kapitalvärdet; lämnande av mindre sjukpenning i stället för full sjukpenning; största möjliga inknappning på läkarvård och läkemedel; tillämpning av bestä-melserna i 27 § om utbyte av sjukhjälp eller livränta mot kapital utan veder-börlig hänsyn till den skadade. Profylaktiska åtgärder, vilka måste anses vara av synnerligen stor betydelse, komma ej att tillämpas i andra fall, än där direkt besparing kan antagas äga rum. Och även i övrigt kan man antaga, att sociala synpunkter alltför litet anläggas å försäkringen.

Av största vikt i den sociala försäkringen är, att fullständig garanti finnes för att ersättningarna under alla förhållanden komma att utgå. Om emellertid försäkringen kommer att ske även i arbetsgivarbolag, av vilka en del måhända bliva rätt små (t. ex. endast omfattande hantverkare och jordbrukare i en soe-ken, se sid. 51 av kommitténs betänkande), kan ej förbises, att säkerheten för ersättningstagarne att utfå sina ersättningar enligt lagen måhända ej alltid blir tillräckligt betryggande. Visserligen skola bolagen stå under försäkringsinspek-tionens tillsyn, men kan naturligtvis därvid en så ständig kontroll icke utövas, att fullkomlig garanti i förevarande avseende ernås.

Den samverkan med sjukkassorna, som tillämnas enligt kommitténs förslag, torde väsentligt försvåras, om försäkring kan tagas fakultativt i olika anstalter. Man kan knappast tänka sig, att en sjukkassa skulle vilja mottaga uppdrag eller återförsäkring från ett flertal olika olycksfallsförsäkringsanstalter.

Riksförsäkringsanstalten kommer vid konkurrens med enskilda försäkrings-inrättningar i vissa avseenden i väsentligt sämre ställning än dessa. Då riks-försäkringsanstalten är pliktig att emottaga *alla* försäkringar utan rätt till sådant urval, som tillkommer enskilda försäkringsinrättningar, kan man, i likhet med vad i Schweiz och Holland framhållits, befara att de enskilda inrätt-ningarna draga till sig de goda riskerna och lämna de dåliga åt riksförsäkrings-anstalten, till följd varav riksförsäkringsanstaltens premier i genomsnitt belastas högre än de enskilda inrättningarnas. Till nämnda, för riksförsäkringsanstalten skadliga urval av försäkringar, kommer bland annat att bidraga, att riksför-säkringsanstaltens ombud, vilka i betydande omfattning få helt andra uppgifter och därför också måste äga andra kvalifikationer än för närvarande, icke för framtiden som hittills skulle komma att särskilt arbeta för anskaffning av för-säkringar. Att riksförsäkringsanstalten så småningom lyckats i allt större grad erhålla dugliga och affärsmässiga ombud har under nuvarande förhållanden till-fört anstalten ett jämförelsevis stort antal goda risker.

En annan ogynnsam omständighet för riksförsäkringsanstalten enligt den föreslagna lagen är att, då alla arbetare, som ej försäkrats i arbetsgivarbolag, utan vidare anses försäkrade i riksförsäkringsanstalten, denna mycket ofta får stå olycksfallsrisken, utan att erhålla någon som helst premie. Särskilt kommer detta att bliva händelsen i ett stort antal fall, då det ej blir känt, att en person haft arbetare hos sig anställda och således varit avgiftspliktig, t. ex. vid en hel del tillfälliga arbeten, kortvariga byggnadsarbeten, stensprängning, tröskning, vissa slag av skogsarbete och sågning etc. Även denna omständighet kommer att verka därhän, att riksförsäkringsanstaltens premier belastas högre än arbets-givarbolagens. Visserligen skulle riksförsäkringsanstalten å andra sidan hava den förmånen framför arbetsgivarbolagen, att dess omkostnader betalas av sär-

skilda medel; men i vilken mån detta kan uppväga verkan av de ovanberörda ogynnsamma omständigheterna, synes ovisst.

Ytterligare kan framhållas, att riksförsäkringsanstalten i förhållande till arbetsgivarbolagen har en ogynnsammare ställning även i det avseendet, att anstalten kan få den premie, som för ett arbetsföretag anses nödig, nedsatt av försäkringsrådet, varigenom en rubbning kan åstadkommas i hela premiesystemet. Formellt skulle samma risk föreligga även för de enskilda försäkringsinrättningarna, men dessa kunna i sådant fall i motsats mot riksförsäkringsanstalten vägra att teckna försäkringen.

Ehuru riksförsäkringsanstaltens ställning i förhållande till enskilda försäkringsanstalter för närvarande så till vida är väsentligt fördelaktigare än enligt kommitténs förslag, att endast de arbetare, som omfattas av de av anstalten utfärdade försäkringsbrev, äro försäkrade i anstalten; att riksförsäkringsanstaltens ombud äro anställda särskilt i syfte att tillföra anstalten försäkringar; samt att riksförsäkringsanstalten ej löper risk att få de av anstalten fastställda premierna nedsatta, har riksförsäkringsanstalten dock under sin 13-åriga verksamhet i ingalunda obetydlig grad fått erfara, hurusom en statsanstalt, på sätt ovan anförts, möter stora svårigheter i konkurrensen med enskilda försäkringsanstalter. Oaktat riksförsäkringsanstaltens samtliga förvaltningskostnader bestridas av statsmedel och fastän statistiken visar, att anstaltens premier mycket nära motsvara de verkliga förhållandena samt alltså ej äro högre, än som erfordras, förekommer dock icke sällan, att enskilda anstalter erbjuda lägre premier än riksförsäkringsanstalten, något som måste bero på vissa av de för riksförsäkringsanstalten ogynnsamma omständigheter, som ovan berörts, eller på nedsättning i ersättningsbeloppen.

Vid de erinringar, riksförsäkringsanstalten ovan gjort, har anstalten dock icke förbisett, att bland de viktigaste av riksförsäkringsanstaltens uppgifter är att övertaga sådana risker, som eljest ej kunna finna försäkringsgivare, åtminstone ej utan oskäligen premie, ävensom att bereda varje arbetare, som omfattas av lagen, garanti för att han vid olycksfall erhåller sin ersättning, om än arbetsgivaren försummat fullgöra sina skyldigheter i avseende å försäkringen. Men just dessa uppgifter, som göra en statsanstalt oumbärlig, förutsätta i själva verket, att riksförsäkringsanstalten får övertaga hela försäkringen enligt lagen. Det är nämligen försäkringstekniskt otillfredsställande, att kostnaden för ersättningar, för vilka premier ej erlagts, fördelas på endast *en del* av den befintliga försäkringsstocken, nämligen på den del, som skall uppbäras av riksförsäkringsanstalten.

Därest emellertid riksförsäkringsanstalten skulle erhålla så stor anslutning, som kommittén antagit, nämligen minst en million försäkrade arbetare, eller åtminstone tre fjärdedelar av samtliga försäkringspliktiga kunna ovan berörda ogynnsamma omständigheter för riksförsäkringsanstalten förutsättas bliva av jämförelsevis mindre betydelse. Det premietillägg, som blir nödvändigt för att täcka av nämnda anledning uppkommande förluster, blir då möjligen så pass obetydligt, att i allt fall premierna ej behöva bliva högre än i arbetsgivarbolag, om man tager hänsyn till att i dessa bolag premierna måste ökas med erforderligt belopp för täckande av bolagens egna förvaltningskostnader. En given förutsättning är dock, att staten, såsom kommittén föreslagit, ersätter riksförsäkringsanstalten de premier, som ej kunna indrivnas. (Jfr under 19 §).

Det låter emellertid tänka sig, att med den frihet att välja försäkringsgivare, som enligt förslaget medgivits arbetsgivarne, kommitténs antaganden

rörande det antal arbetare, som skulle komma att försäkras i riksförsäkringsanstalten ej komma att motsvaras av verkligheten. Möjligt är ju, att arbetsgivarne sluta sig tillsammans till ömsesidiga försäkringsbolag, eller stå sin egen risk i sådan utsträckning att av de personer, som omfattas av lagen, en avsevärt mindre del än kommittén beräknat, försäkras i riksförsäkringsanstalten. Under sådana förhållanden kunna de förut angivna ogynnsamma omständigheterna för riksförsäkringsanstalten göra sig gällande på ett sätt, som kan komma att visa sig mycket förlustbringande för anstalten. I sista hand torde det väl bliva staten, som får täcka för sådant fall uppkommande förluster.

I detta sammanhang torde det kunna vara av intresse att nämna, att i Holland år 1910 voro 46 procent av hela antalet *årsarbetare* i försäkringspliktighetsverksamhet och endast 41 procent av *avlöningssummorna* försäkrade i riksförsäkringsbanken. Däremot voro av hela antalet försäkringspliktiga *arbetsgivare* nära 84 procent försäkrade i riksförsäkringsbanken. Detta visar, att de större företagen ofta tagit försäkring på annat håll eller burit sin egen risk. Och ändock råder i Holland den olikheten mot den för Sverige nu föreslagna ordningen, att alla ersättningar såväl fastställas som utbetalas av statsanstalten. Å andra sidan har riksförsäkringsanstalten i Sverige den fördelen att redan vid försäkringens början äga en försäkringsstock samt vara väl känd bland arbetsgivarne.

Emot ovan framställda förslag torde möjligen invändas, att förvaltningskostnaderna för riksförsäkringsanstalten skulle bliva alltför stora, om all försäkring ägde rum i densamma. Riktigt är, att kostnaderna för riksförsäkringsanstalten för sådant fall bliva högre än eljest, men kostnaderna för försäkringen i dess helhet bliva säkerligen lägre. Såsom i Schweiz framhållits, stiga icke förvaltningskostnaderna i samma förhållande som antalet försäkrade i en anstalt. Man måste därför antaga, att genom försäkringens splittring på ett flertal anstalter, summan av kostnaderna blir betydligt större. Härtill kan även bidraga, att de enskilda anstalterna åtminstone i någon mån måste nedlägga kostnader på anskaffning av försäkringar. Vidare måste den statsanstalten åliggande kontrollen över försäkringarna i de enskilda bolagen och därmed följande skriftväxling m. m. föranleda väsentligt arbete, vilket vore obehövt vid försäkring i en enda anstalt. Utarbetandet av statistiken torde även bliva besvärligare för statsanstalten vid försäkringens splittring på angivet sätt. Slutligen skulle kostnaderna för instansordningen med visshet kunna väsentligt nedbringas, om all försäkring ägde rum i riksförsäkringsanstalten, då klagomålen, att döma av den hittillsvarande erfarenheten, i sådant fall torde komma att bliva jämförelsevis få.

På anförda skäl anser sig riksförsäkringsanstalten böra hemställa, att *försäkringen* enligt den föreslagna lagen endast *skall äga rum i riksförsäkringsanstalten*. Härmed avser riksförsäkringsanstalten ej ändring i den uti 11 § medgivna rätten för arbetsgivare att under vissa villkor få stå sin egen risk. Dock bör *såsom säkerhet enligt 15 § ej godkännas försäkringsbrev i enskilt bolag*. Riksförsäkringsanstalten återkommer härtill vid behandlingen av 11 och 15 §§.

Skulle emellertid riksförsäkringsanstaltens nu framställda förslag ej vinna bifall, anser riksförsäkringsanstalten, att vissa ändrade bestämmelser måste införas i fråga om arbetsgivarbolagen för att i möjligaste grad såväl motverka de ovan berörda ogynnsamma omständigheterna för riksförsäkringsanstalten som ock förhindra nedsättning av ersättningsbeloppen.

Till en början synes det böra uttryckligen stadgas — antingen i lagen eller i särskild författning — att *försäkring av statens arbetare, i den mån de ej komma att undantagas från försäkringen, skall ske, ej i arbetsgivarbolag, utan i riksförsäkringsanstalten*. Ifrågasättas kan även, om icke, såsom redan nu i viss utsträckning äger rum, arbetare anställda vid statens entreprenadarbeten, åtminstone större sådana, alltid borde vara försäkrade i riksförsäkringsanstalten. Ett skäl härför är också, att staten i annat fall skulle få bidraga till enskilt bolags förvaltningskostnader. Kommittén har visserligen uttalat den mening (sid. 52), att beträffande statens och kommunernas arbetare försäkring i allmänhet skulle tagas i riksförsäkringsanstalten, men synes, vad beträffar statens arbetare, uttryckligt stadgande härom böra givas. Den ifrågasatta föreskriften utesluter naturligtvis ej, att staten, i den mån detta medgives i 11 §, bär sin egen risk.

Riksförsäkringsanstalten har ovan anfört, att de försäkrades intresse kunde tänkas komma att lida, i händelse arbetsgivarbolagen äga att själva bestämma ersättningarna i anledning av olycksfall. Och även då ett arbetsgivarbolag har den bästa avsikt att noga tillgodose ersättningstagarnes intressen, kan det dock befaras, att kompetensen härför särskilt i fråga om bestämmande av invaliditetsgrader, mängden gång saknas, i synnerhet hos mindre bolag av ifrågavarande art. Riksförsäkringsanstalten vill därför framställa det förslag, att *riksförsäkringsanstalten skall äga att även beträffande i riksförsäkringsanstalten icke försäkrade arbetare fastställa graden av den av olycksfallet föranledda nedsättningen av arbetsförmågan*. Riksförsäkringsanstalten vill nämna, att för närvarande åtskilliga mindre ömsesidiga olycksfallsförsäkringsföreningar regelbundet överlåta åt riksförsäkringsanstalten att bestämma invaliditetsgraderna genom att inhämta riksförsäkringsanstaltens utlåtande enligt 15 § av nu gällande lag. Det synes, som om skäl skulle föreligga att bygga vidare på denna praxis. Man torde med säkerhet kunna antaga, att arbetarne gärna skulle önska en sådan anordning, då de redan nu alltmera vant sig vid att vända sig till riksförsäkringsanstalten i ersättningsfrågor. Ej heller arbetsgivarbolagen borde kunna hava något att erinra mot en dylik anordning under förutsättning, att de erhålla rätt att hos försäkringsrådet överklaga riksförsäkringsanstaltens beslut uti ifrågavarande fall. Den ökade kostnaden för riksförsäkringsanstaltens förvaltning, som kan föranledas av ifrågavarande befogenhet för riksförsäkringsanstalten, blir jämförelsevis icke så stor, och torde åtminstone till en del kunna uppvägas genom en sannolik minskning av antalet besvär till försäkringsrådet.

Beträffande arbetsgivarbolagen vill riksförsäkringsanstalten ytterligare framhålla vikten av att dessa bolag icke tillåtas att, utom lagförsäkringen, bevilja försäkring av annat slag eller med rätt till ersättning i annan form eller till annat belopp än som i lagen angives, eller i övrigt i annan omfattning eller på andra villkor än som medgivas riksförsäkringsanstalten. Härigenom skulle nämligen den sociala olycksfallsförsäkringen kunna helt förtryckas. Kommitténs förslag torde även genom uttrycket i 4 § »för ändamålet bildat» åsyfta att giva en anvisning därom, att arbetsgivarbolagen icke få meddela annan försäkring än riksförsäkringsanstalten, men fråga kan vara, om det nämnda uttrycket ensamt för sig kan förebygga en sådan möjlighet.

För att ersättningstagarne utan svårighet skola kunna erhålla kontroll däröver, att ersättningarna fastställas efter en riktigt beräknad arbetsförtjänst, synes det vara av vikt, att arbetsgivarbolagen — liksom även riksförsäkringsanstalten — åläggas att i den skriftliga underrättelse om sitt beslut rörande ersättning,

som tillställes ersättningstagaren, angiva den arbetsförtjänst, efter vilken ersättningen beräknats. Stadgande i ämnet torde möjligen kunna införas i koncession för arbetsgivarbolag ävensom, beträffande riksförsäkringsanstalten, i dess instruktion.

Det har av det föregående redan framgått, hurusom det kan vara att befara, att arbetsgivarbolagen skola komma att övertaga de jämförelsevis fördelaktigaste försäkringarna, ävensom att svårigheter komma att möta för att åstadkomma en verksam kontroll däröver, att premie verkligen kommer att erläggas för alla i riksförsäkringsanstalten försäkrade. I förstberörda avseende torde här böra särskilt framhållas faran att vid försäkring av ett arbetsföretag i arbetsgivarbolag bolaget tecknar försäkring allenast för vissa, och då naturligtvis de för olycksfall minst utsatta av de vid företaget anställda arbetargrupperna eller kanske rent av tecknar försäkringen endast efter namnuppgift och därvid antager endast den äldre, väl uppövade arbetarstammen, men lämnar den övriga personalen att utan vidare vara försäkrad i riksförsäkringsanstalten. Det torde vara klart, huru ofördelaktigt ett sådant förfarande, om det bleve mera allmänt, skulle verka för riksförsäkringsanstalten. Därtill kommer, att försäkringsavtalet med ett arbetsgivarbolag mången gång kan komma att affattas så, att därav icke tydligt framgår, att i verkligheten endast en del av de till arbetsföretaget hörande arbetarne äro försäkrade. Härav kan då lätteligen bliva en följd, icke endast att riksförsäkringsanstalten går miste om de premier, som bort erläggas, utan ock att, om någon av de arbetare, som icke äro försäkrade i arbetsgivarbolaget, skadas, ett dylikt ärende måste föranleda tvister ävensom skriftväxling, som mången gång kan bliva rätt besvärlig, och att ersättningens utbetalande måste avsevärt fördröjas. För den händelse arbetsgivarbolag skola få vara bürare av försäkringen, synes det därför riksförsäkringsanstalten böra i koncessionen intagas stadgande därom, *att varje i bolaget tecknad försäkring skall omfatta samtliga vid det ifrågakvarande arbetsföretaget såväl fast som tillfälligt anställda arbetare, för vilka det enligt koncessionen är möjligt för bolaget att teckna försäkring.* Koncession för ifrågakvarande bolag bör jämväl innehålla, att bolaget skall försäkra även arbetare vid tillfälliga arbeten, som bedrivs för ett försäkrat arbetsföretag.

Beträffande de ytterligare åtgärder och bestämmelser, som kunna erfordras för kontroll däröver, att de skadade i varje fall tillerkännas de ersättningar, som tillkomma dem, torde riksförsäkringsanstalten få i annat sammanhang vidare yttra sig.

Enligt 2 § av förslaget skulle lagen komma att omfatta även visst slag av yrkessjukdom.

Yrkes-
sjukdomar.

Det synes ej kunna förnekas, att en arbetare, som till följd av en av yrkesarbetet föranledd sjukdom förlorat sin arbetsförmåga eller fått densamma nedsatt, bör vara berättigad till ersättning lika väl som den, vilken lidit sådan förlust eller nedsättning genom ett till följd av arbetet ådraget olycksfall. Likaledes synes det vara klart, att den grundsats, på vilken den sociala olycksfallslagstiftningen vilar, nämligen att det tillkommer en yrkesverksamhet att bära alla de kostnader, som dess utövande medför, också måste gälla jämväl beträffande de av yrkesarbetet direkt och så gott som uteslutande framkallade sjukdomarne, samt att alltså kostnaden för den ersättning, som i anledning av sådan sjukdom skall utgivas, bör i dess helhet bäras av arbetsgivaren. Riksförsäkringsanstalten anser sig därför böra instämma i kommitténs yttrande, att en utsträckning av arbetsgivarens

ersättningsskyldighet till att omfatta åtminstone vissa yrkessjukdomar utgör en följdriktig utvidgning av den egentliga olycksfallslagstiftningen.

Kommittén har angivit skälen, varför dessa ersättningsfrågor icke böra hänföras till ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen. Såsom skäl för att de ej heller böra läggas under sjukförsäkringen, därest en obligatorisk sådan skulle komma till stånd, kan anföras att, såsom redan nämnts, det åligger arbetsgivarne att ensamma bära kostnaden för de ersättningar, som uti ifrågavarande avseende skola utgå samt att förevarande sjukdomar ofta medföra invaliditet, vilken invaliditet dessutom ej sällan framträder under enahanda former som följderna av en olycksfallsskada.

Redan nu hava i åtskilliga fall kroppsskador, som stå på gränsen mellan olycksfallsskador och påföljder av sjukdom, betraktats såsom olycksfallsskador. Så är först och främst fallet med de vanliga så kallade blodförgiftningarna, som uppkomma i nära anslutning till ett verkligt olycksfall och som förutsätta något yttre våld, såsom att ett föremål genomträngt huden eller en befintlig sårskorpa och därigenom möjliggjort inträngandet i blodet av de bakterier, som förorsakat sjukdomen (blodförgiftningen). Den härigenom uppkomna skadan torde i allmänhet i den sociala olycksfallsförsäkringen betraktas såsom olycksfallsskada. Riksförsäkringsanstalten har så gjort beträffande sådana fall, i vilka det yttre våldet, som för infektionen måste förutsättas, kan antagas hava uppkommit under arbetet och hava härflutit från detsamma, även om den skadade icke iakttagit, när detta våld ägt rum; och presumeras detta då hava skett under arbetet. Likaledes har riksförsäkringsanstalten plägat ersätta följderna av infektion, som först senare inträtt i en genom olycksfall i arbete uppkommen yttre skada, såsom t. ex. då ros uppstått i ett sår.

Närmast dessa fall komma skador, vilka i skadeanmälningarna pläga angivas såsom »tryck av arbetsverktyg», som haft till följd »bulnad och värk». Där har väl icke den lokala förändringen (arbetsvalken) och infektionen uppkommit med sådan plötslighet, som för olycksfall egentligen bör förutsättas, men riksförsäkringsanstalten har dock plägat betrakta även dessa skador såsom olycksfallsskador. Slutligen kommer en tredje grupp nämligen sådana skador, som föranletts av förfrysning, solsting och värmeslag. Dessa skador kunna visserligen icke anses såsom olycksfallsskador i egentlig mening, men riksförsäkringsanstalten har i allt fall, i likhet med vad som sker t. ex. i den tyska sociala olycksfallsförsäkringen, låtit ersättning utgå i dessa fall, dock endast under förutsättning, att den skadade på grund av arbetet varit särskilt utsatt för att skadas, på sätt som skett, eller på grund av arbetet varit förhindrad eller åtminstone haft svårt att skydda sig för skadan.

Det hade visserligen utan tvivel varit fördelaktigt, om uti nu förevarande paragraf kunnat intagas ett sådant stadgande, att därigenom nyss angivna fall otvetydigt kommit in under lagen. Då emellertid det stora flertalet av dem redan nu allmänt behandlas såsom olycksfallsskador, och då de övriga icke lämpligen kunna sammanföras till någon mera bestämt begränsad grupp, vill riksförsäkringsanstalten icke i sådant avseende framställa något yrkande.

Genom att i olycksfallsförsäkringslagen upptaga stadgande om ersättning jämväl vid yrkessjukdom, träder den svenska sociala olycksfallslagstiftningen in på ett nytt område. Visserligen har på sätt kommittén angivit, bestämmelser uti nu förevarande avseende upptagits inom vissa utländska olycksfallsförsäk-

ringslagar, men även därstädes torde erfarenheten i dessa frågor ännu icke vara synnerligen stor. Det synes därför riksförsäkringsanstalten vara nödvändigt att endast med största varsamhet frångå på denna nya väg. Riksförsäkringsanstalten kan därför ej annat än finna det vara synnerligen välbetänkt att på sätt, kommittén föreslagit, i lagförslaget upptaga allenast vissa yrkessjukdomar och därvid företrädesvis dem, beträffande vilka det i varje fall jämförelsevis lätt kan ådagaläggas, att sjukdomen uppkommit till följd av yrkesarbetet.

En sådan grupp av yrkessjukdomar torde först och främst utgöras av de av kommittén angivna sjukdomarna, som uppstå genom begagnandet i arbetet av särskilt giftiga ämnen. Men upptager man i lagen denna grupp, synes man enligt riksförsäkringsanstaltens förmenande icke kunna undgå, att upptaga jämväl den obetydliga grupp av sjukdomar — mjältbrand, koppor och rots — som kunna uppstå genom hanteringen eller blotta beröringen av själva arbetsmaterialet, och beträffande vilka sjukdomar det likaledes lätt kan ådagaläggas, att sjukdomen uppkommit genom yrkesarbetet. Härigenom skulle också, vad mjältbrand angår, undanröjas anledningen till en, såsom det lätt kan synas, inkonsekvent behandling av dessa fall. Har nämligen mjältbrandsmittan uppstått därigenom, att vid behandling av t. ex. huden efter ett i mjältbrand dött djur arbetaren ådragit sig ett skärsår eller ett föremål inträngt i arbetarens hand eller fot och mjältbrandsmittan därigenom inkommit i blodet, har riksförsäkringsanstalten på sätt, som redan omförmäts beträffande de mera vanliga infektionerna eller de så kallade blodförgiftningarne, ansett effekten i dess helhet såsom olycksfallsskada och ersatt densamma. Om däremot smitta överförs från arbetsmaterialet till arbetaren, utan att någon sådan överkan förekommit som nyss angivits eller något sår eller annan yttre skada kunnat upptäckas, har riksförsäkringsanstalten däremot funnit sig icke kunna bevilja ersättning för sjukdomens påföljder.

Riksförsäkringsanstalten anser alltså, att ifrågavarande bestämmelse bör avse dels såsom kommittén föreslagit sjukdomar, som förorsakats av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen, dels ock, enligt vad riksförsäkringsanstalten här ovan anført, *vissa sjukdomar, som uppkommit genom smittoöverföring från i arbetet hanterat föremål.*

Emellertid torde den av kommittén föreslagna bestämmelsen, med det därtill nu gjorda tillägget, vara allt för svävande för att möjliggöra en enhetlig och rättvis tillämpning. Enda möjligheten härför torde vara att, såsom i utländsk lagstiftning skett, förteckningar upprättas å de ämnen, som skola anses såsom särskilt giftiga, jämte de därav föranledda sjukdomarna ävensom å de genom smittoöverföring ådragna sjukdomar, som skola medföra rätt till ersättning. Att i lagen införa dylika förteckningar torde dock vara mindre lämpligt, då utvecklingen och ändrade arbetsmetoder inom industrien allt emellanåt torde föranleda förändring i dessa förteckningar. Lämpligast synes därför vara, att det lämnas åt Eders Kungl. Maj:t att uti förevarande avseende meddela bestämmelse. Riksförsäkringsanstalten får därför för sin del föreslå att lagens 2 § erhåller ungefär följande lydelse:

Såsom skada till följd av olycksfall i arbete anses i denna lag jämväl sjukdom, som förorsakats av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen, eller som uppkommit genom överförande av smitta från i arbetet hanterat föremål. Konungen äger bestämma, vilka ämnen skola anses såsom särskilt giftiga, och vilka sjukdomar skola medföra rätt till ersättning.

Ersättningen.

Riksförsäkringsanstalten övergår härefter till behandling av frågan om den ersättning, som skall utgå till den skadade, och, om olycksfallet medfört döden, till hans efterlevande.

Karenstid.

Beträffande först frågan, huruvida den kontanta ersättningen till den skadade skall utgå omedelbart efter det skadan uppkommit eller om någon viss *karenstid* bör förefinnas, har kommittén ansett, att denna fråga borde lösas så, att den kontanta sjukersättningen (sjukpenningen), bör utgivas från och med dagen efter olycksfallet, dock under förutsättning, att sjukdomen varat minst tre dagar efter dagen för olycksfallet.

Helt nyligen har igångsatts utredning angående införande i vårt land av obligatorisk sjukförsäkring för arbetare; och det har gjorts gällande att man i avbidan på införande av sådan sjukförsäkring tills vidare skulle antingen bibehålla en lång karenstid, d. v. s. helt och hållet utesluta de kortvariga olycksfallen från rätt till olycksfallsersättning, eller i avseende å nyssnämnda olycksfall ålägga arbetsgivarne direkt ersättningsskyldighet. Ingendera av dessa utvägar synes dock riksförsäkringsanstalten vara lämplig. Vilkendera utvägen, som än väljes, blir det nämligen för riksförsäkringsanstalten omöjligt att, där så erfordras, redan från början taga hand om den skadade, tillse att han kommer under erforderlig vård och sörja för att han erhåller sådan behandling, att invaliditet förhindras eller åtminstone i möjligaste mån inskränkes.

Vad beträffar särskilt den förra utvägen eller att de kortvariga olycksfallen skulle undantagas från rätt till olycksfallsersättning, skulle enligt riksförsäkringsanstaltens statistik, om t. ex. den nuvarande karenstiden av 60 dagar bibehölles, från rätten till sådan ersättning uteslutas omkring 93 procent av samtliga ersatta olycksfall, och om en karenstid av 28 dagar (4 veckor) infördes, omkring 71 procent av samtliga ersatta olycksfall. Man kan ej anse, att en olycksfalls-lagstiftning, som endast omfattade en ringa del av samtliga olycksfall, lät vara de svårare, skulle fylla sitt ändamål.

Om åter arbetsgivarne ålades direkt ersättningsskyldighet för kortvariga olycksfall, torde det vara att befara, att de skadade understundom skulle kunna gå miste om sin rätt till ersättning. Det bör ju erinras om att sjukpenningen enligt förslaget kan uppgå till jämförelsevis rätt stort belopp per dag. Dessutom torde hos arbetsgivarne, särskilt de mindre, saknas kompetens att bestämma ifrågavarande ersättning, då den ju skall utgå i förhållande till den skadades arbetsförtjänst efter de i lagen härom givna, rätt invecklade reglerna. Slutligen bör som en allvarlig olägenhet av denna anordning framhållas att, om arbetsgivarne själva bestämma ersättningen, oupphörliga tvister sannolikt skulle uppstå mellan arbetsgivare och skadade arbetare rörande rätten till och storleken av ifrågavarande ersättning. Möjligen har ett dylikt skäl varit en bidragande orsak till att för närvarande arbetsgivarne i de flesta fall vid försäkring i riksförsäkringsanstalten betinga arbetarne rätt till ersättning även under karenstiden. Ersättningsskyldighet föreligger ju ej i fråga om denna tid, men i arbetsavtalen torde dock ofta finnas bestämmelse, att arbetsgivare under densamma skall utgiva ersättning.

För förslaget att uppskjuta det definitiva ordnandet av frågan om ersättning för de kortvariga olycksfallen måste för övrigt förutsättas, att sjukförsäkringen framdeles verkligen kommer att få helt och hållet övertaga omsorgen om de kortvariga olycksfallen. Detta torde emellertid ingalunda vara givet. Riksförsäkringsanstalten har visserligen i sitt den 10 januari 1908 avgivna förslag

till ändring av vissa delar av 1901 års lag anført, att det ur praktisk synpunkt vore lämpligt, att all så kallad sjukhjälp, vare sig den härrörde av olycksfall eller annan orsak, hänvisades till av medlemmarne själva förvaltade, ehuru i samförstånd med den övriga försäkringen arbetande sjukkassor. Numera föreligga emellertid väsentligt ändrade förhållanden. Erinras bör till en början att det 1908 var fråga om sjukhjälp till ett i lagen fixerat lågt belopp, under det att enligt förslaget ersättningen skall utgå i förhållande till arbetslönen. Vidare är att märka att, därest det förslag, som nu föreligger, blir upphöjt till lag, den sociala olycksfallsförsäkringen i vårt land kommer att erhålla en sådan omfattning, att det torde vara mer än ovisst, om en blivande sjukförsäkring kan erhålla samma räckvidd. Det torde väl t. ex. vara osäkert, om sjukförsäkringen kan komma att omfatta alla lantbruksarbetare, sjömän, med hushållsgöromål sysselsatta, för att ej tala om de i kommitténs förslag ingående, å kontor och banker samt i statens ämbetsverk anställda arbetstagarne. En annan omständighet, som även i detta avseende är av betydelse är, att den uppfattningen alltmera arbetat sig fram, att den sociala olycksfallsförsäkringens viktigaste uppgift är, icke endast att lämna ersättning för minskad arbetsförmåga, utan att förebygga eller häva varaktig nedsättning i eller förlust av arbetsförmågan. Det är ju givet, att sjukförsäkringen härutinnan icke har samma intresse som olycksfallsförsäkringen. Sjukkasornas strävan måste i främsta rummet gå ut på att förkorta sjuktiden och så snart som möjligt avbryta utbetalningen av sjukhjälp.

På grund av de skäl riksförsäkringsanstalten ovan anført *anser sig riksförsäkringsanstalten böra ansluta sig till kommitténs förslag beträffande reglerandet av de kortvariga olycksfallen* — dock med viss mindre modifikation, vartill riksförsäkringsanstalten nedan återkommer.

Då det emellertid anmärkts, att stora praktiska svårigheter skulle möta vid genomförande av detta förslag, vill riksförsäkringsanstalten närmare ingå på frågan, huru tillsynen över de skadades vård och utbetalandet av sjukpenningen under den första tiden efter olycksfall skulle kunna organiseras. Till en början torde riksförsäkringsanstalten härvid få redogöra för, huru motsvarande förhållanden för närvarande äro ordnade hos riksförsäkringsanstalten.

Enligt de särskilda försäkringsvillkor, som gälla beträffande försäkring med rätt till ersättning under den i 1901 års lag bestämda karenstiden av 60 dagar, utbetalar riksförsäkringsanstalten sjukhjälp för denna tid först, sedan tiden gått till ända, eller dessförinnan, så snart den skadade blivit så återställd, att sjukhjälp ej vidare skall utgå. För att den skadade under tiden ej skall undvara understöd, är det ofta ordnat så, att sjukhjälp för karenstiden förskottas den skadade av vederbörande arbetsgivare. För utbetalning av sjukhjälp erfordras läkarbetyg, utvisande huru länge den skadade varit oförmögen att förrätta sitt vanliga eller annat verkligt arbete, vilken uppgift riksförsäkringsanstalten, där det anses erforderligt, söker kontrollera. Sjukhjälp utbetalas i alla sådana fall, som icke föranleda någon skriftväxling, i regel samma dag läkarbetyget inkommit till riksförsäkringsanstalten. Det kan tilläggas, att omkring tre fjärdedelar av försäkringarna i riksförsäkringsanstalten äro tecknade med rätt till ersättning under karenstiden, och av de till anstalten anmälda olycksfallen är det endast omkring 3 procent, för vilka ersättning för denna tid ej utgår. Några praktiska svårigheter för en snabb utbetalning av ifrågakvarande ersättning hava ej yppat sig.

Enligt kommitténs förslag skall nu inträda den olikheten, att sjukpenningen bestämmes efter arbetsförtjänsten samt att den alltid utbetalas för vecka. Att

sjukpenningen utbetalas på sistnämnda sätt synes ock vara en given följd av att karenstiden borttages. Men å andra sidan erfordras ingalunda, att sådan utbetalning sker efter för varje särskild gång gjord utanordning eller efter för varje vecka infordrat läkarbetyg. I den holländska olycksfallsförsäkringen är saken ordnad på sistnämnda sätt. Där fordras — förutom vid första utbetalningen ett av riks-försäkringsbankens ombud å ort och ställe uppsatt protokoll rörande undersökning om varje olycksfall — för varje utbetalning i regel nytt läkarbetyg. Också av denna anledning hava förvaltningskostnaderna för den holländska riks-försäkringsbanken blivit oproportionerligt höga.

Enligt riks-försäkringsanstaltens mening är det emellertid till undvikande av alltför stora kostnader nödvändigt, att i stor utsträckning begagna sig av lokala organ vid utbetalandet av ersättning samt för kontroll, att den sjuke erhåller erforderlig vård och att sjuktiden ej obehörigen förlänges. I sådant avseende skulle kunna användas sjuk-kassa, vederbörande arbetsgivare eller riks-försäkringsanstaltens ombud. Kommittén har ock för ändamålet hänvisat till ett intimt samarbete mellan riks-försäkringsanstalten och de bestående sjuk-kassorna, vilket enligt förebild i den schweiziska lagstiftningen skulle kunna åstadkommas dels därigenom, att vissa sjuk-kassor skulle fungera såsom ombud för riks-försäkringsanstalten, dels även därigenom, att anstalten skulle kunna ingå ett slags åter-försäkringsavtal med för ändamålet lämpliga sjuk-kassor. Vad det senare förslaget beträffar, synes det under nuvarande förhållanden knappast kunna komma att tillämpas. Det torde nämligen vara ovisst, om sjuk-kassorna för närvarande skulle kunna åtaga sig någon återförsäkring, avseende även icke-medlemmar. Skulle förlust uppstå på sådan försäkring, torde densamma väl ej kunna täckas av sjuk-kassornas övriga tillgångar. Ej heller torde riks-försäkringsanstalten utan vidare kunna åtaga sig garanti för dylik förlust. Denna fråga torde emellertid böra beaktas vid utarbetandet av ny lagstiftning för sjuk-kasseväsendet. Till en början vill det emellertid synas, som om, där samverkan äger rum mellan riks-försäkringsanstalten och sjuk-kassa, den lämpligaste formen vore, att sjuk-kassa åtog sig att vara ombud för riks-försäkringsanstalten. Det är ju icke nödvändigt, att kassan erhöle alla ett ombuds funktioner utan företrädesvis dem, som avse de skadades vård och behandling samt biträde beträffande ersättningsars utbekommande. Övriga ombudsuppgifter kunna, om så anses lämpligt, anförtras åt särskilda personer. Emellertid torde icke alla sjuk-kassor i samma grad lämpa sig till ombud. Kommittén har påpekat, att de sjuk-kassor, som ej lämna läkarvård och läkemedel, ej alltid lämpa sig för den ifrågavarande uppgiften. För sin del vill riks-försäkringsanstalten dessutom ifrågasätta, om de stora centrala sjuk-kassorna, som sträcka sig över en god del av landet, äro lämpliga till ombud, i den mån de ej hava självständigt skötta och tillräckligt stora lokalavdelningar.

Beträffande tillvägagångssättet, då en sjuk-kassa blir ombud för riks-försäkringsanstalten och har att taga hand om en genom olycksfall skadad arbetare, har riks-försäkringsanstalten tänkt sig följande. Olycksfallsanmälan, som av arbetsgivaren insändes till riks-försäkringsanstalten, skall åtföljas eller inom tre dagar efterföljas av ett sjukhjälpbetyg. Så snart olycksfallsanmälan inkommit, undersökes genast, huruvida ersättning för skadan kan komma att utgå från riks-försäkringsanstalten. Om så är förhållandet, skriver riks-försäkringsanstalten i regel samma dag sjukhjälpbetyg inkommit eller följande dag till vederbörande sjuk-kassa med anmodan dels att till den skadade utbetala visst belopp för dag — vare sig den definitivt bestämda sjukpenningen eller provisoriskt belopp — dels ock att tillse, att den skadade erhåller erforderlig

vård och behandling. Utbetalningen av sjukpenning skall av sjukkassan verkställas, så länge, enligt sjukkassans bedömande, den skadade är oförmögen att förrätta sitt vanliga eller annat verkligt arbete, dock icke utöver viss, av riksförsäkringsanstalten med ledning av förberörda sjukhjälpsbetyg bestämd tid, efter utgången varav nytt läkarbetyg bör insändas, ifall den skadade fortfarande gör anspråk på ersättning. Med ledning av de sålunda inkomna läkarbetygen bör riksförsäkringsanstalten även hava tillfälle att avgöra, huruvida särskild behandling bör anordnas e. d. Sedan den skadade tillfrisknat, insänder sjukkassan till riksförsäkringsanstalten räkning på sina utlägg jämte omkostnader.

På ungefärligen samma sätt skulle kunna förfaras i de fall, då riksförsäkringsanstalten träffar överenskommelse med vederbörande arbetsgivare rörande utbetalningen av sjukpenningen. Riksförsäkringsanstalten vill här omnämna, att anstalten hänvänt sig till ett rätt stort antal arbetsgivare, företrädesvis större försäkringstagare hos anstalten, med begäran om upplysning, huruvida arbetsgivarne kunde väntas vara villiga att mera allmänt åtaga sig att till skadade arbetare förskottera sjukpenningen enligt den föreslagna lagen ävensom att tillsé, att den skadade erhåller läkarvård och läkemedel. Riksförsäkringsanstalten har i anledning härav erhållit mycket tillfredsställande svar. Samtliga de tillfrågade ansågo det mycket lämpligt, att arbetsgivarne, såsom redan nu ofta sker, förskotterade sjukhjälpen och sedermera erhöles gottgörelse för sina utlägg av riksförsäkringsanstalten. Även kunde av arbetsgivarne tillses, att de skadade komme under läkarbehandling. Beträffande den tid, under vilken sjukpenningen kunde förskotteras, ansågo en del arbetsgivare, att 3—4 veckor vore en skälig tid, andra åter, att tiden väl kunde utsträckas till 60 dagar. Flera arbetsgivare framhöllo, att det vore lämpligare, att utbetalningen skedde genom arbetsgivarne än genom sjukkassorna, vilka i förevarande fall hade mindre intresse än arbetsgivarne att kontrollera, det ej sjukpenning och vård obehörigen erhöles.

Om sålunda arbetsgivarne inom den egentliga industrien ofta komma att förskottera sjukpenningen, torde däremot de mindre arbetsgivarne ej alltid vara villiga att göra detta, och de äro ej heller alltid lämpliga att utöva erforderlig tillsyn. Om i dessa fall sjukkassa ej har den skadade om hand, kunna riksförsäkringsanstaltens vanliga ordsombud — vilka för övrigt, utom för såvitt sjuk-kassa är ombud, skola biträda med kontrollen över att rätten till sjukpenning ej missbrukas — medverka även vid sjukpenningens utbetalande. Då ombuden väl ej skulle hava penningmedel om hand, skulle man kunna förfara på det sätt, att den skadade av ombudet erhåller intyg eller meddelande i lämplig form, att han fortfarande är berättigad till sjukhjälp, varefter han på vederbörande postsparebankskontor skulle äga uppbära sjukpenningen. Riksförsäkringsanstalten skulle då vid sjuktidens början låta genom vederbörande överordnade myndighet underrätta postsparebankskontoret, att detta ägde för varje vecka till den skadade, dock icke över viss bestämd tid, utbetala sjukpenning med angivet belopp för dag, så länge han med intyg eller annan handling från ombudet styrkte sig vara därtill berättigad.

Såsom av ovanstående framgår, skulle sjukkassorna kunna erhålla en mycket betydelsefull uppgift vid den sociala olycksfallsförsäkringens genomförande; och säkerligen skulle även kassorna själva härigenom kunna ernå beaktansvärda fördelar, bland annat därigenom, att de sannolikt i många fall skulle kunna som medlemmar förvärva de personer, vilka de hava att taga vård om för olycksfallsförsäkringen och som förut ej äro medlemmar. På vad sätt samarbetet

mellan olycksfallsförsäkringen och sjukförsäkringen framdeles skall kunna lämpligast ordnas, är naturligtvis beroende på den blivande sjukförsäkringslagstiftningen.

Det kunde ju tänkas att, liksom i Schweiz, sjukkassa, som åtnjuter statsbidrag, skulle kunna *förpliktas* att åtaga sig berörda uppgifter. För sin del anser riks-försäkringsanstalten detta dock icke för närvarande vara lämpligt eller behöfligt.

Det har gjorts gällande, att de skadade alltför länge skulle få vänta på sin sjukhjälp, om utanordnandet av densamma skulle handhavas av en central anstalt. På grund av sin hittillsvarande erfarenhet anser sig riks-försäkringsanstalten kunna påstå, att detta icke behöver bliva fallet. Om i riks-försäkringsanstalten försäkras omkring en million arbetare, därav ju en stor del tillhöra mera ofarliga yrken, kan det antagas, att högst 300 olycksfallsanmälningar dagligen skulle inkomma till riks-försäkringsanstalten. Detta antal torde ingalunda kunna verka därhän, att ej en snabb expedition av dessa ärenden skulle kunna anordnas. I normala fall bör från riks-försäkringsanstalten kunna så tidigt expedieras skrivelse till sjukkassa, arbetsgivare eller ombud med anmodan om sjukpenningens utbetalande, att den skadade inom behörig tid kan därav komma i åtnjutande. I allmänhet torde den skadade enligt de för sjukkassorna gällande bestämmelserna ej snabbare erhålla sjukpenningen från sjukkassa än vad som kan ske från riks-försäkringsanstalten.

Vad beträffar kostnaderna för en centralanstalts handhavande av de kortvariga olycksfallen, torde dessa kostnader ej behöva bliva så stora, om saken ordnas på sätt ovan antytts. Och det torde få erinras om att, ifall man skulle komma att helt lämna de kortvariga olycksfallen till sjukkassorna, detta i allt fall ej skulle kunna ske utan betydande ökning av kassornas förvaltningskostnader. Det kan förtjäna att nämnas, att enligt en uppgift i Sveriges Allmänna Sjukkasseförbunds organ, Svensk Sjukkassetidning, uppgick summan av förvaltningskostnaderna för alla registrerade sjukkassor för år 1912 till 758,256 kronor, vilket utgör 9 % av kassornas samtliga utgifter för året eller kr. 1,20 för varje medlem. I Tyskland, där kassorna som bekant handhava ersättningarna för de kortvariga olycksfallen under de första tretton veckorna, uppgå enligt samma källa, förvaltningskostnaderna i sådana kassor, som icke åtnjuta fri förvaltning från kommunens eller arbetsgivares sida, till över 3 mark för varje medlem.

Beträffande tiden, från vilken sjukpenning bör utgå, vill riks-försäkringsanstalten i kommitténs förslag föreslå den modifikation, att *sjukpenning skall utgivas från och med fjärde dagen efter dagen för olycksfallet* i stället för från och med dagen efter olycksfallets dag. Det torde nämligen vara att befara, att med den av kommittén föreslagna bestämmelsen en skadad, som i verkligheten varit hindrad arbeta i en, två eller tre dagar efter olycksfallsdagen, frestas göra allt för att anses sjuk å fjärde dagen, då han ju erhåller sjukpenning för fyra dagar, under det han eljest icke erhåller någon kontant ersättning. Enligt vad riks-försäkringsanstalten erfarit, lär det i Holland inom riks-försäkringsbanken därstädes förfinnas en bestämd önskan, att den holländska lagens bestämmelse i ämnet, vilken är av liknande innehåll, som den av kommittén föreslagna, måtte ändras i den riktning, riks-försäkringsanstalten nu angivit. Det torde också få erinras om att de försäkringar, som nu äro tecknade i riks-försäkringsanstalten med rätt till ersättning under karenstiden, i de flesta fall avse att bereda den skadade ersättning från och med fjärde dagen av läkarbehandlingen.

Riksförsäkringsanstalten övergår härefter till behandlingen av de föreslagna Sjukpenning. särskilda ersättningsformerna.

I fråga om sjukpenningen har kommittén föreslagit, att densamma skall utgå för varje dag och även för helgdag med två tredjedelar av den skadades dagliga arbetsförtjänst. Med tillämpning av denna bestämmelse överstiger emellertid den ersättning, som den skadade åtnjuter under sjuktiden, $\frac{2}{3}$ av hans arbetsförtjänst för motsvarande tid, så snart en eller flera sön- eller helgdagar infalla under sjuktiden. I nedanstående tabell angives för olika sjuktider sjukpenningen i procent av den beräknade arbetsförtjänsten för motsvarande tider. För varje period är angivet medeltalet sjukdagar enligt riksförsäkringsanstaltens statistik för försäkringsåret 1912 samt däremot svarande procentsiffra under antagande av olika antal söndagar under perioden. Helgdagar hava lämnats ur räkningen. Det har ansetts obehövt att medtaga mer än ett års erfarenhet, enär siffrorna från de olika åren endast förete mindre skiljaktigheter ($x = \frac{2}{3} \cdot 100 \frac{m}{m-a}$)

Sjuktidens längd.	Medeltal sjukdagar = m	Alternativ I: Under de första sex dagarna ingen söndag.		Alternativ II: Under de första sex dagarna en söndag.		Under perioden upphörda fall i % av samtliga sjukhjälsfall.
		Antal söndagar = a	Sjukhjälp i % av avlöningen = x	Antal söndagar = a	Sjukhjälp i % av avlöningen = x	
1—6 dagar	5.1	0	66.7	1	82.9	4.4
7—13 dagar	10.2	1	73.9	2	82.9	27.2
14—20 dagar	16.8	2	75.7	3	81.2	25.1
21—27 dagar	23.8	3	76.3	4	80.1	14.4
28—34 dagar	30.8	4	76.6	5	79.6	8.4
35—41 dagar	37.8	5	76.8	6	79.2	6.1
42—48 dagar	44.8	6	77.0	7	79.0	3.6
49—55 dagar	51.9	7	77.1	8	78.8	2.2
56—62 dagar	59.0	8	77.1	9	78.7	1.7
1—60 dagar	20.5	3	78.1	—	—	92.6
För samtliga sjukhjälsfall	27.9	4	77.8	—	—	—

Det framgår alltså, att den skadade, enligt kommitténs förslag, kan erhålla ända till 82,9 % av arbetsförtjänsten såsom ersättning under sjuktiden, och just de mest kortvariga olycksfallen medföra i procent taget den största ersättningen, nämligen så ofta det under de första sex dagarna inträffar en söndag. Därest emellertid riksförsäkringsanstaltens förslag, att sjukpenningen i intet fall skall utgå tidigare än från och med fjärde dagen efter olycksfallsdagen, vinner bifall,

skulle dock procentantalet undergå en väsentlig reducering, särskilt för kortare sjukdomsperioder.

Nedanstående tabell, som är uppställd på samma sätt som den ovan intagna tabellen, anger, huru förhållandena för sådant fall ställa sig.

$$\left(x = \frac{2}{3} \cdot 100 \frac{m-3}{m-a}\right).$$

Sjuktidens längd.	Medeltal sjukdagar = m	Alternativ I: Under de första sex dagarna ingen söndag.		Alternativ II: Under de första sex dagarna en söndag.		Under perioden upphörda fall i % av samtliga sjukhjälsfall.
		Antal söndagar = a	Sjukhjälp i % av avlöningen = x	Antal söndagar = a	Sjukhjälp i % av avlöningen = x	
1—6 dagar	5.1	0	27.5	1	34.1	4.4
7—13 dagar	10.2	1	52.2	2	58.5	27.2
14—20 dagar	16.8	2	62.2	3	66.7	25.1
21—27 dagar	23.8	3	66.7	4	70.0	14.4
28—34 dagar	30.8	4	69.2	5	71.8	8.4
35—41 dagar	37.8	5	70.7	6	73.0	6.1
42—48 dagar	44.8	6	71.8	7	73.7	3.6
49—55 dagar	51.9	7	72.6	8	74.3	2.2
56—62 dagar	59.0	8	73.2	9	74.7	1.7
1—60 dagar	20.5	3	66.7	—	—	92.6
För samtliga sjukhjälsfall	27.9	4	69.5	—	—	—

Av denna tabell framgår alltså, att enligt riksförsäkringsanstaltens statistik med en karenstid av 3 dagar sjukpenningen för de första tre veckorna utgör minst 34,1 och högst 66,7 % av den beräknade arbetsförtjänsten för motsvarande tid, under antagande att en söndag inträffar under de första sex dagarna. I motsatt fall blir sjukpenningen minst 27,5 och högst 62,2 %. Det torde få erinras, att inom 3 veckor botas 56,7 % av samtliga sjukhjälsfall. För längre sjuktider stiger sjukpenningen procentuellt taget och kan under de 60 första sjukdagarna i gynnsammaste fall uppgå till nära 75 % av arbetsförtjänsten.

Med hänsyn till vad sålunda visats och då den skadade under längre sjukdomstider bör anses vara i behov av en jämförelsevis rikligt tilltagen ersättning, vill riksförsäkringsanstalten för sin del *tillstyrka kommitténs förslag rörande sjukpenningens storlek*, under förutsättning att sjukpenningen utgår först från och med fjärde dagen efter olycksfallsdagen. Härvid vill dock riksförsäkringsanstalten hemställa, *att sjukhjälp från de statsunderstödda sjukförsäkringsanstaltens ej får, såsom nu ofta sker, utgivas under samma tid som sjukpenning från olycksfallsförsäkringen och att erforderligt stadgande därom intages i lagen om sjukförsäkring.*

Mindre
sjukpenning.

Förutom den sjukpenning, som ovan omnämnts — och som skulle kunna benämnas hel sjukpenning — har kommittén föreslagit, att i vissa fall skulle utgå *mindre sjukpenning*. Något liknande denna sjukpenning finnes ej i 1901 års lag. Däremot har inom den privata olycksfallsförsäkringen sådan ersättning i rätt utsträckt grad förekommit vid den s. k. ståndspersonsförsäkringen. Det är klart, att en sådan ersättningsform mången gång lämpligen skall kunna komma till användning vid skador, som drabbat t. ex. en köpman, en fabriksiddkare, en advokat, en läkare e. d. I fråga om kroppsarbetare torde den ej så ofta vara erforderlig. Emellertid har riks-försäkringsanstalten haft att handlägga fall, där det obestriddigen skulle hava varit lämpligt, om en dylik ersättningsform redan nu kunnat användas. Det har egentligen varit i sådana fall, i vilka skadan kommit att medföra invaliditet, men i vilka det lokala sjukdomstillståndet ännu ej upphört vid den tid, då den skadade kunnat åter börja arbeta. Han har då icke ansetts kunna tillerkännas sjukhjälp, men som det kunnat förutses, att hans tillstånd skulle komma att inom kort väsentligen förändras, har ej heller s. k. tillfällig livränta — vilken ersättningsform riks-försäkringsanstalten i annat sammanhang kommer att vidare beröra — bort beviljas. Likaså hava några fall förekommit liknande dem, som lämpligen böra föranleda en övergångs- eller tillvänjningsränta, men i vilka övergångs- eller tillvänjningstiden kunnat beräknas bliva kortare än den, för vilken s. k. tillfällig livränta plägar bestämmas.

Den föreslagna ersättningsformen kan alltså enligt riks-försäkringsanstaltens mening komma till verkligt gagn, och om riks-försäkringsanstalten skulle bliva ensam bärare av försäkringen, till utslutande gagn. Emellertid kan densamma å andra sidan lätteligen missbrukas på sådant sätt, att en skadad, som bort vara berättigad till hel sjukpenning, endast erhåller mindre sådan. Det blir därför, därest riks-försäkringsanstalten icke skulle bliva ensam försäkringsgivare, av mycken vikt att tillse, det ej mindre sjukpenning kommer i fråga annat än mera undantagsvis och där omständigheterna därtill verkligen föranleda.

Mot kommitténs förslag, att mindre sjukpenning ej skall utgå, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel, har riks-försäkringsanstalten intet att erinra.

Beträffande *ersättningen vid invaliditet* tillåter sig riks-försäkringsanstalten erinra därom, att riks-försäkringsanstalten i sitt utlåtande år 1908 föreslagit, att vid en till mindre än 20 procent uppgående minskning av arbetsförmågan den skadade skulle vara berättigad att erhålla ett kapitalbelopp, motsvarande fem gånger det årliga beloppet av en efter invaliditetsgraden bestämd livränta, dock att ersättning icke skulle utgå, då arbetsförmågan blivit nedsatt med mindre än fem procent. Då nu enligt kommitténs förslag ersättningen skulle utgå med i allmänhet betydligt högre belopp, än av riks-försäkringsanstalten år 1908 föreslagits, och dessutom hela frågan kommit i ett annat läge genom den allmänna pensionsförsäkringen, finner riks-försäkringsanstalten *intet att erinra mot kommitténs förslag, att ersättningen vid invaliditet alltid skall tillerkännas i form av livränta*.

Livräntor vid
invaliditet.

Då invaliditetsersättningen skall utgivas i nyssnämnda form, synes förslaget, att livränta i allmänhet skulle utgå även vid skador, som medfört nedsättning av arbetsförmågan med 5 till 10 procent, böra förfalla.

Dock anser sig riks-försäkringsanstalten böra fästa uppmärksamheten på vissa fall, i vilka bestämmelsen, att livränta icke skall utgå, där ej arbetsförmå-

gan blivit nedsatt med minst en tiondedel, leder till ett obilligt resultat. Det förekommer nämligen understundom i fråga om vissa skador, att en arbetare vid arbete hos samma arbetsgivare under en jämförelsevis kort tidsperiod, under vilken han kanske varit försäkrad i samma försäkringsanstalt, drabbats av upprepade skador å samma lem eller organ. Ingen skada har i och för sig kunnat beräknas medföra en till tio procent uppgående nedsättning av arbetsförmågan, men sammanlagt hava skadorna kunnat föranleda rätt avsevärd invaliditet. Så har flera gånger hänt med arbetare vid stenhuggerier, som drabbats av lindrigare ögonskador, vilka sammanlagt medfört blindhet å ett öga eller rätt avsevärd synnedsättning å båda ögonen eller ettdera ögat. Ungefärligen motsvarande har skett med arbetare, som upprepade gånger ådragit sig fingerskador. Det kan knappast vara i överensstämmelse med lagens grund, att en dylik arbetare ej erhåller invaliditetsersättning. Därest försäkringen sker endast i riksförsäkringsanstalten samt den ändring, som riksförsäkringsanstalten nedan kommer att föreslå beträffande 8 §, vinner bifall, lärer väl ersättning icke desto mindre kunna beredas vederbörande, åtminstone i de mera skarpt framträdande fallen. Riksförsäkringsanstalten vill därför icke nu påyrka något tillägg till ifrågavarande stadgande.

Mot det av kommittén föreslagna beloppet av livränta är från riksförsäkringsanstaltens sida intet att erinra. Försäkringen bör ju avse att gottgöra den skadade den ekonomiska förlust, han lidit till följd av den genom olycksfallet ådragna skadan. Invaliditetsersättningen bör därför sättas jämförelsevis högt, så att den verkligen kan anses såsom ersättning för den lidna förlusten.

I vissa utländska lagar stadgas, att ifall icke blott fullständig arbetsförmåga, utan även till följd av olycksfallet sådan *hjälploshet* inträtt, att den skadade icke kan undvara främmande uppsättning och vård, helinvaliditetsräntan skall höjas till högst hela årsarbetsförtjänsten. Ett liknande stadgande föreslogs av riksförsäkringsanstalten i dess utlåtande år 1908. Under förutsättning, att kommitténs förslag rörande beloppet av livränta vid fullständig invaliditet vinner bifall, finner riksförsäkringsanstalten dock något stadgande av nyssnämnda innehåll vara mindre behövt.

Det förfaringssätt, som vid sidan av 1901 års lag och i mindre överensstämmelse med lagens bokstav än med dess anda allt mera utvecklats sig, nämligen att livränta i erforderliga fall till sitt belopp fastställs allenast för viss tid, d. v. s. att s. k. *tillfällig livränta* tillerkännes den skadade, har icke blivit berört i kommitténs betänkande. Riksförsäkringsanstalten anser för sin del bibehållandet av denna ersättningsform vara ett oefftergivligt villkor för att skaderegleringen skall kunna ske på ett nöjaktigt sätt och utan allt för tunga former. Då emellertid frågan om den ändring av förslaget till 6 §, som kan vara behövt för att ifrågavarande förfaringssätt skall vinna erforderligt stöd i lagen, nära sammanhänger med vissa andra frågor, som likaledes synas riksförsäkringsanstalten böra föranleda en annan formulering i vissa avseenden av nyssnämnda paragraf, kommer riksförsäkringsanstalten här nedan i fråga om den speciella motiveringen för 6 § att närmare angiva sin ståndpunkt i fråga om de s. k. tillfälliga livräntorna.

Innan riksförsäkringsanstalten lämnar behandlingen av den ersättning, som skall utgå vid övergående skada och invaliditet, torde böra erinras om en fråga, beträffande vilken olika meningar göra sig gällande, nämligen, huruvida en försäkrad livräntetagare, som ånyo skadas, skall vara berättigad att samtidigt uppbära

såväl livränta i anledning av tidigare olycksfall som sjukpenning i anledning av det senare olycksfallet. Så har alltid skett vid försäkring i riksförsäkringsanstalten, och enligt riksförsäkringsanstaltens mening föreligga efter det nya förslaget ännu starkare principiella skäl för en dylik praxis. Riksförsäkringsanstalten har emellertid ansett sig böra fästa uppmärksamhet å saken, för den händelse en förtydligande bestämmelse i ena eller andra riktningen skulle anses erforderlig. Nämnas kanske bör, att den norska riksförsäkringsanstalten icke lärer utbetala livränta för den tid, livräntetagaren blivit tillerkänd sjukpenning. I Schweiz däremot utgår livräntan oförändrad (art. 94).

I likhet med kommittén anser riksförsäkringsanstalten lämpligt, att den skadade erhåller erforderlig *läkarvård jämte läkemedel*. Dock vill riksförsäkringsanstalten framhålla, att i vårt land med dess stora avstånd läkarvården stundom kan betinga en kostnad, vilken står i oskäligt förhållande till skadans beskaffenhet. Det har i riksförsäkringsanstaltens verksamhet förekommit, att t. ex. ett enda besök av läkare hos den sjuke för avgivande av läkarintyg uppgivits skola på grund av väglängden enligt fastställd taxa för provinsialläkare betinga en kostnad av 50 kronor. Man skulle i dylika fall, särskilt för mindre skador, kunna åtnöja sig med vård av sjuksköterska eller annan lämplig person. Enligt uppgifter, som riksförsäkringsanstalten inhämtat från förste provinsialläkarna, skulle hos rikets landskommuner finnas anställda omkring 300 sjuksköterskor och av landsting omkring 200 sjuksköterskor, vartill kommer ett eller annat hundratal av enskilda (särskilt vid järnbruk och andra industriella anläggningar på landsbygden) anställda sjuksköterskor. I ett rätt stort antal fall torde alltså, där ej läkare finnes, vård av sjuksköterska kunna vara att påräkna. I allmänhet bör emellertid sjuksköterska, där ej skadan är synnerligen obetydlig, såvitt möjligt medelst telefon eller på annat sätt rådföra sig med läkare.

Läkarvård.

Med hänsyn till vad sålunda anförts, hemställer riksförsäkringsanstalten, att föreskriften rörande den skadades rätt till läkarvård måtte erhålla det innehåll, att *den skadade äger erhålla erforderlig läkarvård eller, där sådan ej utan oskälig kostnad kan erhållas, annan lämplig vård*.

På grund av den erfarenhet, som gjorts i många fall, där rätt till fri medicin förefunnits, vill riksförsäkringsanstalten framhålla vikten av att den skadade erhåller endast *nödvändig medicin*. Möjligen borde detta ytterligare inskräpas genom någon förändring i lagtexten.

Förutom läkarvård och läkemedel torde det böra åligga försäkringsinrättning att bekosta även de *läkarbetyg*, som kunna erfordras för ersättnings tillerkännande. För så vitt ej detta kan anses vara en given följd av rätten till fri läkarvård, torde sådant böra uttryckligen stadgas.

Emot kommitténs förslag beträffande beloppet av *begravningshjälp* synes ur principiell synpunkt icke vara något att erinra. Av praktiska skäl skulle riksförsäkringsanstalten dock till övervägande vilja framlägga det förslag, att begravningshjälpen skulle, liksom i flera andra länder, däribland våra grannländer Danmark och Norge, bestämmas till ett fixt, av arbetsförtjänsten oberoende belopp. Härigenom skulle vinnas, dels att begravningshjälpen kunde utan dröjsmål definitivt utanordnas, vilket synes vara av stor betydelse, dels att lindring i försäkringsinrättningens förvaltningsbesvär kunde ernås, i synnerhet i de fall,

Ersättning vid dödsfall.

där ej livränteberättigad efterlevande finnes. Riksförsäkringsanstalten vill erinra därom, att antalet av sistnämnda fall ingalunda är ringa. Under åren 1903—1915 har riksförsäkringsanstalten utbetalt ersättning för 539 dödsfall, av vilka 231 föranledde utbetalning av endast begravningshjälp. Beträffande det belopp, till vilket begravningshjälp bör bestämmas, om riksförsäkringsanstaltens ovan angivna förslag bifalles, synes detta belopp böra sättas väsentligt högre än det enligt nuvarande lag utgående belopp av 60 kronor, vilket åtminstone på många orter torde vara alldeles otillräckligt. Enligt förordningen om ersättning för skada under militärtjänstgöring är begravningshjälpen bestämd till 75 kronor. Emellertid synes ett belopp av 100 kronor, motsvarande en tiondel av en årsarbetsförtjänst å 1,000 kronor, kunna anses vara tillräckligt och skäligt. Det synes ock kunna utgöra ett lämpligt medelbelopp mellan de enligt kommitténs förslag möjliga högsta och lägsta beloppen av respektive 180 och 50 kronor.

Kommitténs förslag i fråga om ersättningen till änka och barn tillstyrker riksförsäkringsanstalten. Dock anser sig riksförsäkringsanstalten böra framhålla, att det från administrativ-teknisk synpunkt hade varit önskvärt, om den i 1901 års lag bestämda proportionen mellan änkas och barns livränta kunnat bibehållas, så att nedsättning av de särskilda livräntebeloppen erfordrats allenast, då barnens antal överstigit 3. Å andra sidan har det emellertid visat sig, att de efter denna proportion bestämda barnlivräntorna i de fall, då den döde varit änkling, varit jämförelsevis allt för små. Med hänsyn härtill och då kommittén icke föreslagit någon förhöjning i beloppet av livräntor till sådana moderlösa barn, vilka icke förut uppbära dödsfallslivräntor, har riksförsäkringsanstalten ansett sig icke böra påyrka någon ändring i förevarande avseende.

Kommittén har, efter förebild i vissa utländska lagar, liksom riksförsäkringsanstalten år 1908, föreslagit, att *dödsfallslivränta* skall utgå till *änkling*, om hustrun avlidit genom olycksfall i arbete. Dock har kommittén uteslutit det i ett flertal lagar ävensom i riksförsäkringsanstaltens förslag förekommande villkor, att mannen under hustruns livstid skall hava varit av hennes arbete för sitt uppehälle väsentligen eller huvudsakligen beroende. Åtskilligt synes nog kunna tala för bibehållande av ett dylikt villkor, så mycket mer som denna ersättning, därest villkoret borttages, mången gång kan komma att utgå i fall, som ingalunda kunna anses höra till de mera behjartansvärda. Då emellertid det arbete, i vilket kvinnor användas, i allmänhet är av mera ofarlig beskaffenhet, och då således nu ifrågavarande ersättning endast i jämförelsevis mycket sällsynta fall torde komma att utgå, vill riksförsäkringsanstalten ej heller i förevarande avseende framställa något yrkande.

Enligt kungörelsen om en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall den 2 oktober 1908 och förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, den 18 juni 1909, utgår såsom i kommitténs betänkande (del VI, sid. 24) också omnämnas, i vissa fall dödsfallsersättning till *föräldrar eller minderåriga syskon*, nämligen enligt fiskarförsäkringsförordningen med visst kapitalbelopp och enligt förordningen om ersättning för skada, ådragen under militärtjänstgöring, med årlig livränta. Kommittén har emellertid ansett, att ersättning — bortsett från begravningshjälp — bör utgå allenast till efterlevande maka och barn.

Det torde ej kunna förnekas, att den ringa ersättning — allenast begravningshjälp — som enligt nuvarande olycksfallsersättningslag utgår vid dödsfall, då den skadade icke efterlämnat änka eller barn, ofta givit anledning till missnöje.

I arbetsavtal lära därför understundom förekomma bestämmelser rörande utbetalande vid dödsfall av ett kapitalbelopp, ett- eller tvåtusen kronor, vare sig den döde efterlämnat änka och barn eller ej. Klart är också, att föräldrar och minderåriga syskon, och särskilt modern, om hon är änka, genom sonens eller broderns död ofta försättas i en ekonomiskt sett synnerligen brydsam ställning. Det var med hänsyn härtill och för att åstadkomma större likformighet inom lagstiftningen på området, som riksförsäkringsanstalten i sitt förslag av år 1908 intog bestämmelser om utgående under vissa villkor jämväl till föräldrar och syskon av annan dödsfallsersättning än begravningshjälp.

Genom den allmänna pensionsförsäkringen har emellertid frågan om dödsfallsersättning av ifrågavarande slag, särskilt beträffande föräldrar, kommit i ett annat läge, och då det torde vara jämförelsevis sällsynt, att en avliden arbetare icke efterlämnat vare sig änka, barn eller föräldrar men väl minderåriga syskon, anser sig riksförsäkringsanstalten icke böra vidhålla sitt tidigare förslag, att föräldrar eller minderåriga syskon, som varit av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende, skola tillerkännas eventuell rätt till livränta.

Kommittén har icke funnit tillräckliga skäl att föreslå medgivande av *utbyte av livränta mot kapital*, för så vitt den ersättningsberättigade är svensk medborgare.

Utbyte av
livränta mot
kapital.

Enligt riksförsäkringsanstaltens erfarenhet har den i nu gällande olycksfallsersättningslag medgivna möjligheten till utbyte i vissa fall av mindre invalidlivränta mot kapital i hög grad värderats av arbetarne. Och nekas kan ej att, om än möjligheten till dylikt utbyte understundom missbrukats vid överenskommelser mellan enskilda försäkringsinrättningar och livräntetagare, så har å andra sidan utbytet ofta varit till stort gagn, då livräntetagaren genom det erhållna kapitalet kunnat förskaffa sig ett eget hem eller, vad beträffar yngre arbetare, fått medel till genomgående av yrkesskola o. dyl. För försäkringsinrättningen länder det till minskning i förvaltningsbesväret, om mindre livräntor, på sätt nu nämnts, kunna få avlösas. Ur dessa nu angivna synpunkter synes åtskilligt tala för medgivande av utbyte av mindre livräntor till skadade arbetare mot kapital; och man skulle kunna tänka sig, att livräntor, som uppgå till ett årligt belopp av högst 100 kronor och motsvara en invaliditetsgrad av högst 15 procent, lämpligen skulle kunna bli föremål för utbyte, dock endast efter ömsesidig överenskommelse mellan försäkringsinrättningen och arbetaren samt under villkor av tillstyrkande av den skadades arbetsgivare och vederbörande pensionsnämnd eller fattigvårdsstyrelse. För att motväga ett för försäkringsinrättningen ogynnsamt urval av dem, som få utbyta sin livränta mot kapital, borde, såsom nu i riksförsäkringsanstalten tillämpas, dels fordras läkarintyg, utvisande ett gott hälsotillstånd hos livräntetagaren, dels kapitalet bestämmas så, att från livräntans kapitalvärde göres avdrag med viss procent av detsamma. Avdraget kunde lämpligen utgöra 20 procent av kapitalvärdet (av riksförsäkringsanstalten avdrages för närvarande 10 procent); och borde avdragets storlek utsättas i lagen för att hindra, att olika principer tillämpas.

Ehuru riksförsäkringsanstalten alltså för sin del ej skulle vilja ställa sig avvissande mot ett förslag om livräntans utbyte mot kapital i nyss angivna fall, anser sig riksförsäkringsanstalten å andra sidan, med hänsyn till de skäl kommittén anfört, ej böra framställa något yrkande i ämnet.

Beträffande kommitténs förslag i vad det avser utbyte mot kapital av sådan livränta, som tillkommer *utländsk undersäte*, har riksförsäkringsanstalten intet att erinra. (I fråga om sjukhjälp, se under 27 §.)

Högsta och
lägsta arbets-
förtjänst.

Vad kommittén föreslagit beträffande maximi- och minimigränser för den arbetsförtjänst, som skall ligga till grund för bestämmandet av ersättningarnas belopp, tillstyrker riksförsäkringsanstalten.

Sjukhusvård.

I 10 § av förslaget stadgas berättigande för försäkringsinrättning att när helst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda den skadade *vård å sjukhus*. Dock förklaras tillika, att detta ej får ske utan den skadades medgivande, såvida ej skadan enligt läkares intyg kräver behandling och vård, som icke kan på annat sätt nöjaktigt beredas honom.

Riksförsäkringsanstalten skulle för sin del vilja hemställa om någon skärpning av den skadades skyldighet att underkasta sig vård å sjukhus. Såsom den föreslagna föreskriften nu lyder, torde det vara endast i få fall, som den skadade utan sitt medgivande skulle kunna intagas å sådan anstalt. Det synes nämligen sannolikt, att en läkare, då hänsyn ej skall tagas till kostnaderna för vård av det ena eller andra slaget, endast jämförelsevis sällan skulle kunna intyga, att en skada kräver behandling och vård, som icke kan på annat sätt än å sjukhus nöjaktigt beredas den skadade.

På sätt riksförsäkringsanstalten vid behandlingen av 20 § här nedan i den speciella motiveringen kommer att något närmare utveckla, kan den skadade i allmänhet antagas komma att erhålla den mest ändamålsenliga vård för jämförelsevis minsta kostnad å sjukhus eller därmed likartad anstalt såsom sjukstuga, vanförestalt, hospital o. d. Det bör därför icke endast ligga i den skadades eget intresse, utan också vara av den allra största vikt för vederbörande försäkringsinrättning, att den skadade, för så vitt sådant med hänsyn till de lokala förhållandena lämpligen kan ske, erhåller vård å dylik sjukvårdsanstalt; och bör därför försäkringsinrättningens befogenhet att bereda honom dylik vård vara så vidsträckt som möjligt. Däremot skall den skadade naturligtvis ej mot sin vilja vara skyldig att å sjukhus underkasta sig operation.

Riksförsäkringsanstalten får på grund av vad nu anförts hemställa, att ifrågavarande bestämmelse (10 § första stycket) måtte förändras i sådan riktning, att vederbörande försäkringsinrättning skall äga rätt att när helst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda den skadade vård å sjukhus *eller därmed likartad anstalt, dock att den skadade ej må utan sitt medgivande intagas å dylik anstalt, om det skäligen kan antagas, att han på annat sätt, utan högre kostnad för försäkringsinrättningen, erhåller nöjaktig behandling och vård.*

Kommittén har vidare föreslagit, att om den skadade sålunda intagits å sjukhus, försäkringsinrättningen äger att till betäckande av kostnaden för vården å den till honom, under den tid sjukhusvistelsen varar, utgående sjukpenning eller livränta avdraga högst hälften.

Emot denna bestämmelse vill riksförsäkringsanstalten erinra att, om den skadade är intagen å sjukhus, bör alltid hel sjukpenning och ej livränta till honom utgå. Denna tid måste nämligen anses som egentlig sjukdomstid, under vilken enligt bestämmelserna i 6 § sjukpenning skall utgå. Om den skadade redan uppbär livränta, bör alltså denna för nämnda tid utbytas mot sjukhjälp. Eljest skulle t. ex. kunna inträffa, att en skadad, som uppbär 10 å 15 % livränta för sin familjs underhåll skulle erhålla ett knappt nämnvärt belopp. Då

i liknande fall en enligt nu gällande olycksfallslag till livränta berättigad arbetare intagits å sjukhus, har riksförsäkringsanstalten ansett honom böra i stället för livränta erhålla sjukhjälp. Riksförsäkringsanstalten hemställer alltså, att i 10 § andra stycket orden »eller livränta» uteslutas.

Vid avdragets bestämmande skulle enligt kommitténs förslag ej få inräknas sjukhusets kostnader för nödig läkarvård jämte läkemedel, emedan den skadade har rätt att erhålla sådan vård utan minskning av sjukpenningen. Då det emellertid enligt riksförsäkringsanstaltens mening skulle medföra ej ringa svårighet att bestämma, huru stor del av sjukhuskostnaden, som skall anses motsvara läkarvård och läkemedel, och då det måste anses önskvärt att i möjligaste mån minska försäkringsinrättningens förvaltningsbesvär, vill riksförsäkringsanstalten hemställa, att vid bestämmande av avdraget må i kostnaderna för vården inräknas även sjukhusets kostnader för nödig läkarvård och läkemedel. Det skulle ju visserligen kunna invändas, att detta ur principiell synpunkt är oriktigt; men å andra sidan äro bestämmelserna om avdraget i övrigt i vissa fall, i jämförelse med t. ex. den schweiziska lagens, särdeles gynnsamma för den skadade, när hänsyn ej tagits till, huruvida han har anhöriga att försörja eller ej, samt avdraget aldrig får överstiga hälften av sjukpenningen.

Den ändring i paragrafen, som på grund av förevarande hemställan skulle erfordras, kunde bliva helt obetydlig, t. ex. endast att orden »för vården» utbyttes mot ordet »härför».

I lagförslaget (35 §) har kommittén upptagit en bestämmelse, att den, som till arbete använder annan arbetare, än i lagen avses, är berättigad att i riksförsäkringsanstalten försäkra honom mot olycksfall i arbetet. Enligt motiveeringen (sid. 87) skulle dylik försäkring kunna äga rum även i arbetsgivarbolag under förutsättning, att medgivande härtill lämnas i bolagsordningen.

Frivillig försäkring.

Vad kommittén sålunda föreslagit finner riksförsäkringsanstalten för sin del vara lämpligt, och anser riksförsäkringsanstalten å andra sidan, i likhet med kommittén, att det icke torde vara behöfligt eller ens lämpligt, att enskild arbetare, såsom i nu gällande lag, skulle hava rätt till frivillig försäkring.

Att rätt till frivillig försäkring bör beredas arbetsgivare själv och hans maka, samt möjligen även mindre näringsidkare, som icke har arbetare hos sig anställd, ävensom att möjlighet till frivillig försäkring mot olycksfall utom arbetet bör bibehållas, synes lämpligt. Riksförsäkringsanstalten har dock icke ansett sig böra nu närmare ingå på denna fråga, utan torde väl riksförsäkringsanstalten framdeles, om förevarande lagförslag blir antaget, få yttra sig rörande de särskilda bestämmelser i dessa ämnen, som kunna anses erforderliga.

Beträffande det av kommittén föreslagna försäkringsrådet, innebär det obestriddigen, framför den nuvarande ordningen i vårt land, ett stort framsteg, att tvister rörande lagens tillämpning skola slutligen handläggas och avgöras av en enda för hela riket gemensam sakkunnig myndighet, vilken därjämte är obunden av de tunga former, som gälla vid våra domstolar. En betydande förmån för ersättningstagarne är jämväl, att rådets avgöranden torde bli kostnadsfria, d. v. s. även utan stämpel och lösen. Någon uttrycklig bestämmelse härom har visserligen ej föreslagits av kommittén, men torde väl detta vara avsikten, på sätt i utlandet i allmänhet är händelsen beträffande beslut av motsvarande

Försäkringsrådet.

myndigheter. Fråga är, om det ej är lämpligt, att ett uttryckligt stadgande härom intages i den föreslagna lagen, av samma innehåll som bestämmelsen rörande riks försäkringsanstaltens utlåtanden i 15 § av 1901 års lag.

Det torde emellertid här få erinras, att i vårt land rättstvister rörande tillämpningen av 1901 års lag endast i ganska ringa mån förekommit, särskilt vad beträffar riks försäkringsanstaltens beslut. Riks försäkringsanstalten har under sin trettonåriga tillvaro avgjort frågor om ersättning åt omkring 65,000 skadade, i anstalten försäkrade arbetare; och endast i ett enda fall har sådan fråga bragts inför domstols prövning, i vilket fall för övrigt riks försäkringsanstaltens beslut godkändes. De enskilda försäkringsanstalternas avgöranden torde visserligen oftare hava dragits inför domstolarna. Dock har även detta skett jämförelsevis rätt sällan. Härtill torde i väsentlig grad hava bidragit att enligt 15 § i 1901 års lag arbetare, som skadats genom olycksfall i arbete, och hans arbetsgivare äga att hos riks försäkringsanstalten inhämta utlåtande, i vad mån den genom olycksfallet ådragna kroppsskadan åstadkommit nedsättning i den skadades arbetsförmåga. Härav hava vederbörande, även då den skadade varit försäkrad i enskild försäkringsinrättning — i vilket fall anhållan om utlåtande i allmänhet förmedlats av försäkringsinrättningen — i ganska vidsträckt grad begagnat sig. Riks försäkringsanstalten har nämligen under sin verksamhetstid avgivit ej mindre än omkring 4,500 utlåtanden rörande den invaliditetsgrad, som en ådragen kroppsskada skall anses medföra.

Den jämförelsevis ringa förekomsten av rättstvister rörande tillämpningen av 1901 års lag torde naturligtvis också till viss del hava berott därpå, att den skadade eller hans efterlevande dragit sig för den omständliga, långsamma och ofta rätt dyrbara proceduren inför domstol. Men beträffande riks försäkringsanstalten torde denna förklaring ej vara tillfyllest, enär för överklagande av riks försäkringsanstaltens beslut jämväl i ersättningsfrågor finnes en mycket enklare väg, nämligen besvär hos Kungl. Maj:ts i administrativ väg. Besvär i sådana frågor hava dock endast förekommit fyra gånger under riks försäkringsanstaltens tillvaro. Man torde därför vara berättigad att antaga, att den ringa förekomsten av processer och besvär i anledning av riks försäkringsanstaltens beslut åtminstone till en del varit beroende på att ersättningstagarne haft förtroende för anstaltens avgöranden. Detta förtroende torde också hava stärkts därav, att domstolarna i de vanligast förekommande av dessa rättstvister, nämligen dem, som avse livräntas storlek, så gott som undantagslöst infordra riks försäkringsanstaltens utlåtande, vare sig anhållan därom framställes av någon av parterna eller ej.

Med hänsyn till vad sålunda anförts, skulle det väl kunna synas, som om det av kommittén föreslagna försäkringsrådet vore en väl stor och dyrbar anordning. På grund härav och då vissa av de inom den sociala olycksfallsförsäkringen förekommande tvistefrågorna kunna sägas för närvarande i sak, ehuru visserligen ej formellt, i sista hand avgöras av riks försäkringsanstalten, skulle det kunna ifrågasättas, om icke, åtminstone för det fall att riks försäkringsanstalten blir ensam bärare av försäkringen, och intill dess någon erfarenhet vunnits rörande den nya lagens verkningar, den huvudsakligaste delen av de frågor, om vilka vid lagens tillämpning olika meningar kunna uppstå, skulle kunna erhålla sitt slutgiltiga avgörande av riks försäkringsanstalten i förening med ett till anstalten anslutet råd av den art, som angives i anstaltens förslag år 1908, ehuru med delvis annan sammansättning, så mycket mer som härigenom skulle beredas riks försäkrings-

anstalten den stora fördelen att få i vissa anstalten rörande angelägenheter närmare samråda med representanter för arbetsgivare och arbetare.

Emellertid är det klart, att, då enligt den föreslagna lagen ersättningarna skola utgå med väsentligt högre belopp än för närvarande, då ersättningarna skola fastställas med hänsyn till den skadades beräknade årsarbetsförtjänst, och då vid obligatorisk försäkring arbetsgivaren måste underkasta sig försäkringsinrättningens premieberäkningar, tvistefrågornas antal skall ökas i rätt betydande grad. Riksförsäkringsanstalten anser sig därför icke böra framställa något förslag i nyss antydd riktning, utan har med vad som ovan omförmäls företrädesvis avsett att framhålla lämpligheten av, att det föreslagna försäkringsrådet till en början ej gives allt för omfattande utrustning.

Därförutom torde av det anförda också kunna dragas den slutsats, att avgörandet i sista instans av tvister rörande tillämpningen av olycksfallsförsäkringslagen ej bör bli försäkringsrådets enda eller ens huvudsakliga uppgift. Då riksförsäkringsanstalten nu *hemställer om bifall till kommitténs förslag om inrättande av ett försäkringsråd*, vill riksförsäkringsanstalten nämligen tillika framhålla vikten därav, att detta försäkringsråd — såsom kommittén också i sitt betänkande antytt — framdeles kommer att bli en *gemensam högsta instans för socialförsäkringens samtliga grenar*; och kommer därigenom enligt riksförsäkringsanstaltens mening försäkringsrådets ej minsta betydelse att ligga däri, att genom detta råd erhålles en på den sociala försäkringens område sakkunnig myndighet, som kan verka för åstadkommande av enhetlighet, likformighet och intim samverkan mellan socialförsäkringens olika grenar.

Beträffande *rådets sammansättning* anser sig riksförsäkringsanstalten för närvarande ej böra vidare ingå därpå, då detaljerat förslag i ämnet ej föreligger, men vill riksförsäkringsanstalten nu endast framhålla, att de arbetsgivare och arbetare, som skola hava säte i rådet, böra, såsom i utlandet ofta är fallet, anses innehava hedersuppdrag, varför ingen annan ersättning bör till dem utgå än ett dagtraktamente av exempelvis 15 kronor för dag — såsom till medlemmar av järnvägsrådet — samt dessutom rese- och traktamentsersättning i förekommande fall. Ett större antal arbetsgivare och arbetare, helst representerande olika yrkesgrupper, böra utses, vilka turvis eller med hänsyn till arten av förekommande ärenden skulle tjänstgöra. Härigenom vinnes också den fördelen, att man som bisittare i rådet kan få verkliga arbetsgivare och arbetare, vilket kanske ej vore möjligt, om ifrågavarande uppdrag skulle medföra regelbunden tjänstgöring under större delen av året.

För den händelse riksförsäkringsanstalten icke blir ensam bärare av försäkringen, kan det, såsom riksförsäkringsanstalten förut framhållit, vara att be- fara, att jämväl för det fall, att det överlämnas åt riksförsäkringsanstalten att fastställa invaliditetsgraden beträffande i arbetsgivarbolag försäkrade skadade arbetare, regleringen av skadeersättningarna i övrigt ej alltid sker efter enhetliga grunder. Då det i dylika fall ofta torde inträffa, att den ersättningsberättigade ej förstår att anföra besvär, synes det riksförsäkringsanstalten önskvärt, att försäkringsrådet erhåller befogenhet att jämväl utan besvär till prövning upptaga frågor om ersättning, företrädesvis då anmälan i ämnet göres av riksförsäkringsanstalten eller yrkesinspektionen eller annan myndighet. Genom sina ombud och även annorledes torde riksförsäkringsanstalten nämligen ofta vara i tillfälle att erhålla kännedom om fall, då reglering av ersättning ej skett i överensstämmelse med lagens föreskrifter. Vidare torde yrkesinspektörerna stundom hava

tillfälle att iakttaga dylika fall. Dessutom skulle hos rådet anställd tjänsteman lämpligen kunna lämnas i uppdrag att granska särskilt arbetsgivarbolagens beslut i ersättningsfrågor, och sådan tjänsteman borde kunna anmäla dylika frågor till upptagande av rådet. Riksförsäkringsanstalten hemställer alltså, att i 33 § göres det tillägg, att *försäkringsrådet är oförhindrat att jämväl utan besvär till prövning upptaga beslut rörande ersättning enligt lagen, därest rådet finner omständigheterna därtill föranleda.*

Olycksfalls-
statistiken.

Å sid. 104 i betänkandet föreslår kommittén på anförda skäl, att den allmänna olycksfallsstatistiken, vilken för närvarande ombesörjes av socialstyrelsen, skall utarbetas inom riksförsäkringsanstalten. Å sid. 114 framhålles vidare, att såsom en synnerligen viktig produkt av riksförsäkringsanstaltens statistiska verksamhet skulle bland annat erhållas den *fullständiga yrkesstatistik*, som hittills icke kunnat ernås, men vilken från många håll med skäl anses böra eftersträvas.

Redan tidigare har riksförsäkringsanstalten vid flera tillfällen påpekat, att den allmänna olycksfallsstatistiken borde förläggas till anstalten samt framhållit olämpligheten, att olycksfallsstatistik utföres inom två olika ämbetsverk. Riksförsäkringsanstalten har därvid — bland annat i underdåniga skrivelser den 4 mars 1912 angående vissa ärendens förläggning till socialstyrelsen och den 29 november 1913 angående departementalkommitténs betänkande — påpekat de brister, som vidlåda den nuvarande allmänna olycksfallsstatistiken, vilken är grundad huvudsakligen på de olycksfallsanmälningar, arbetsgivarne (för närvarande enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1912) äro skyldiga att för ändamålet avgiva till vederbörande myndighet. I förstnämnda skrivelse framhöll riksförsäkringsanstalten bland annat, att, enligt vad kommerskollegium — som då hade att handlägga den allmänna olycksfallsstatistiken — meddelat, dessa brister i huvudsak voro:

att skyldigheten att anmäla olycksfall endast mycket ofullständigt fullgjordes — ehuru enligt kollegii åsikt ofullständigheten huvudsakligen endast avsåg lindrigare olycksfall, under det svarare olycksfall i de flesta fall anmäldes;

att i en del fall fullständiga uppgifter rörande den slutliga påföljden av inträffade olycksfall saknades;

att det inträffat, att i en del fall upplysning icke vunnits rörande graden av uppkommen invaliditet; samt

att för vissa yrkesgrenar uppgifter icke kunnat erhållas rörande antalet årsarbetare och därpå grundade relativa olycksfallssiffror.

Beträffande den första av dessa punkter torde under de senaste åren någon förbättring hava inträtt, men fortfarande kvarstår den anmärkta bristfälligheten i en omfattning, som klart ådagalägger nödvändigheten av en omläggning av den officiella olycksfallsstatistiken. Till belysande härav må anföras följande. De kommitténs betänkande bifogade, inom socialstyrelsen utförda statistiska undersökningar rörande arbetslöner och olycksfall m. m. inom olika yrken i Sverige innehålla även (sid. 29) en jämförelse, avseende år 1908, mellan samtliga inträffade och samtliga till den officiella olycksfallsstatistiken anmälda olycksfall. Denna jämförelse utvisar, att hela antalet bland *lagförsäkrade* arbetare (d. v. s. arbetare försäkrade med rätt till ersättning enligt 4 § i 1901 års lag) inträffade olycksfall utgjorde 1,232, varav 1,196 bland män och 36 bland kvinnor. Av de »manliga lagolycksfallen» hade 894 eller 74,7 % och av de »kvinnliga» 28 eller

77,8 % varit föremål för anmälan till den officiella olycksfallsstatistiken. Hela antalet redovisade olycksfall bland *karensförsäkrade arbetare* (d. v. s. arbetare försäkrade med rätt till ersättning jämväl under den s. k. karenstiden) utgjorde 12,405, varav 11,911 bland män och 494 bland kvinnor. Av de »manliga karens-olycksfallen» hade 6,710 eller 56,3 % och av de »kvinnliga» 224 eller 45,3 % anmälts till statistiken. Å sid. 30 i samma undersökning anföres vidare rörande dessa förhållanden, att »anmälningsskyldigheten, på grund av vidtagna särskilda åtgärder, från och med år 1912 avsevärt bättre fullgöres». Det kan vara av intresse att undersöka i vad mån den sålunda uttalade förmodan visat sig riktig beträffande i riksförsäkringsanstalten försäkrade arbetare. I socialstyrelsens publikation »Olycksfall i arbete åren 1910, 1911 och 1912. II. Tabeller» (textavdelningen är ännu icke utkommen) meddelas för nämnda år antalen till den officiella olycksfallsstatistiken anmälda skadade arbetare, som varit försäkrade i riksförsäkringsanstalten. Dessa antal kunna icke utan vidare jämföras med antalen till riksförsäkringsanstalten anmälda, under dessa år inträffade olycksfall, enär i riksförsäkringsanstalten försäkrats vissa arbetsföretag, vilka icke redovisas i den officiella olycksfallsstatistiken, huvudsakligen lantbruk, sjöfart, åkerirörelse, stadsbuds- och bärarekärer, automobiltrafik m. fl. Därjämte ingå i de till riksförsäkringsanstalten anmälda olycksfallen även ett antal olycksfall, som inträffat utom arbetet. Om antalet till riksförsäkringsanstalten anmälda olycksfall minskas med de mot dessa grupper svarande, erhålles nedanstående jämförelse, avseende i riksförsäkringsanstalten försäkrade arbetare inom de arbetsområden, som redovisas i den officiella olycksfallsstatistiken.

Å r.	Antal till riksförsäkringsanstalten anmälda, under året inträffade olycksfall i arbete.	Antal till den officiella olycksfallsstatistiken anmälda, under året inträffade olycksfall i arbete.	Antal officiellt anmälda i % av antal till riksförsäkringsanstalten anmälda.
1908	3,930	2,842	72.3
1909	3,833	2,618	68.3
1910	4,516	3,051	67.6
1911	5,235	3,526	67.4
1912	7,297	5,079	69.6

Beträffande i riksförsäkringsanstalten försäkrade arbetare finnes det alltså skäl antaga, att anmälningsskyldigheten till den officiella olycksfallsstatistiken fullgjorts något, ehuru obetydligt, bättre under 1912 än närmast föregående år, ehuru väl sämre än under år 1908. Det finnes ingen anledning förmoda, att anmälningsskyldigheten skulle fullgöras *sämre* för i riksförsäkringsanstalten försäkrade arbetare än för i andra försäkringsanstalter försäkrade.

För 1913 och följande år finnas ännu inga siffror publicerade rörande antalet till socialstyrelsen anmälda olycksfall, som träffat i riksförsäkringsanstalten

försäkrade arbetare. Även om man skulle förmoda, att anmälningsskyldighetens fullgörande under dessa år visat förbättring, torde det, med ledning av nyss anförda siffror, vara alltför djärvt att antaga, att förbättringen varit så avsevärd, att den officiella olycksfallsstatistiken för dessa år skulle kunna läggas till grund för en försäkringsanstalts premieberäkningar. I själva verket är detta också uteslutet redan på den grund, att för vissa industrigrupper i den officiella olycksfallsstatistiken allt fortfarande saknas uppgift om antalet årsarbetare, utan vilken uppgift någon statistisk beräkning av olycksfallsrisken är omöjlig, och vidare därför att vissa för en noggrann premieberäkning viktiga uppgifter över huvud alls icke stå att erhålla ur densamma. Det kan också förtjäna att erinras om, att de invaliditetsgrader, som utgöra en för statistiken erforderlig uppgift, icke äro fastställda efter enhetliga principer, vilket naturligtvis ytterligare minskar statistikens värde.

Av det anförda torde kunna slutas, att en olycksfallsstatistik, byggd på sådana primäruppgifter, som nu för ändamålet ingå till socialstyrelsen, ej kan erhålla den fullständighet, att den kan användas för försäkringstekniska beräkningar eller eljest bliva av något egentligt praktiskt värde.

Härtill kommer, att denna statistik, förutom att den orsakar statsverket onödig kostnad, även medför ej ringa besvär och även utgifter för arbetsgivarne. Såsom framgår av den i kommitténs betänkande (del VI, sid. 34) intagna redogörelsen för innehållet i kungörelsen den 31 december 1912 angående anmälan om olycksfall i arbete, skall arbetsgivare i sådant yrke, som avses i olycksfalls-lagen, om inträffat olycksfall göra anmälan till polismyndigheten i minst två exemplar, vartill, om den skadade är försäkrad, kommer anmälan till försäkringsanstalten. Sedermera skall efter viss tid efteranmälan göras i två exemplar. I bägge fallen skall som regel insändas på arbetsgivarens bekostnad anskaffat läkarbetyg. Sedermera hava arbetsgivarne ofta att på begäran till socialstyrelsen lämna upplysningar rörande olycksfallens följder m. m., vilket då det gäller redan för lång tid tillbaka reglerade olycksfall, samt den skadade kanske redan lämnat sin anställning hos arbetsgivaren, mången gång kan föranleda rätt mycken olägenhet.

Klagomål över detta besvär och de kostnader det medför anföras ofta. Genom till riksförsäkringsanstalten inkomna skrivelser har riksförsäkringsanstalten i en mängd fall erhållit kännedom om dylika klagomål.

Med hänsyn till det besvär, som olycksfallsanmälningarne orsaka arbetsgivarne, har de svenska arbetsgivareföreningarnas förtroenderåd i skrivelse till kommerskollegium den 22 februari 1912 angående socialstyrelsens inrättande yttrat, att statistiken rörande olycksfall syntes lämpligen kunna förläggas till riksförsäkringsanstalten, varigenom de arbetsgivare, som hava sina arbetare försäkrade i denna anstalt, skulle slippa besväret att lämna dubbla uppgifter. I anledning av detta önskemål ävensom ett av riksförsäkringsanstalten framställt yrkande, uttalade dåvarande statsrådet och chefen för civildepartementet i motiveringen till Kungl. Maj:ts proposition angående socialstyrelsen år 1912, att statsrådet tog alldeles för givet, att de brister, som till äventyrs vidlådde olycksfallsstatistikens organisation, skulle bliva föremål för uppmärksamhet i sammanhang med den nya lagstiftning angående ersättning eller försäkring för olycksfall i arbete, som vore under utredning. Vid sådant förhållande syntes det statsrådet icke böra ifrågasättas att för det dåvarande vidtagna några ändringar med avseende å olycksfallsstatistikens förläggning.

Med hänsyn till vad ovan anförts, anser riksförsäkringsanstalten, att den olycksfallsstatistik, som grundar sig på arbetsgivares till socialstyrelsen avgivna uppgifter, bör helt och hållet upphöra. Om, såsom kommittén föreslagit, obligatorisk försäkring införes, måste det anses uteslutet, att den allmänna olycksfallsstatistiken grundas på andra handlingar och uppgifter än de till försäkringen hörande. Endast härigenom kan sannolikhet vinnas för att statistiken blir så vitt möjligt *fullständig* och överhuvud taget användbar för försäkringstekniska beräkningar.

Beträffande valet av ämbetsverk, som bör anförtros uppgiften att utarbeta den allmänna olycksfallsstatistiken, om denna, såsom riksförsäkringsanstalten tager för givet, hädanefter skall grundas på försäkringsmaterial, synes det riksförsäkringsanstalten, som om annat ämbetsverk än riksförsäkringsanstalten ej skulle kunna ifrågakomma. Enligt kommitténs förslag skulle ju riksförsäkringsanstalten bli huvudorganet för den obligatoriska försäkringen enligt lagen, varför det synes vara naturligt, att utarbetandet av olycksfallsstatistiken sker av samma ämbetsverk. Även om det skulle anses lämpligt, att socialstyrelsen fortfarande utarbetade den allmänna olycksfallsstatistiken, skulle emellertid, såsom kommittén framhållit, riksförsäkringsanstalten, för vinnande av det ändamål, som med den föreslagna försäkringen avses, ändock vara nödsakad att fullt självständigt sammanfatta och bearbeta hela det ifrågavarande statistiska materialet.

Det är uppenbart, att det skulle vara ett onödigt dubbelarbete och ett slöseri med statens medel, om tvänne ämbetsverk utförde delvis samma statistik.

I detta sammanhang vill riksförsäkringsanstalten betona vikten av att anstalten erhåller tillfälle att fullt självständigt utföra sin statistik. Riksförsäkringsanstalten tillåter sig erinra om, att riksdagen i skrivelse den 28 maj 1913 i anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till en central anstalt för pensionsförsäkringsärenden, pensionsstyrelsen, yttrade, rörande ordnandet av pensionsstyrelsens statistik: »Denna statistik, vilken måste förutsättas bli av en avgörande betydelse för pensionsstyrelsens verksamhet, synes främst böra ordnas med hänsyn till pensionsförsäkringens särskilda behov och intressen. Ett bemyndigande för ett annat verk att utöva ett mer eller mindre bestämmande inflytande på denna angelägenhets ordnande inom pensionsstyrelsen synes därför icke böra ifrågasättas.» Vad här yttrats rörande pensionsstyrelsen och dess statistik synes riksförsäkringsanstalten otvivelaktigt böra tillämpas ifråga om riksförsäkringsanstalten och den allmänna olycksfallsstatistiken. Den senare måste, rätt organiserad, bli av avgörande betydelse för riksförsäkringsanstaltens verksamhet.

I fall den allmänna olycksfallsstatistiken förlägges till riksförsäkringsanstalten, i samband varmed kungörelsen den 31 december 1912 synes böra upphävas, skulle också arbetsgivarnes nuvarande besvär med och kostnader för olycksfallsanmälningar m. m. kunna väsentligt lindras. Riksförsäkringsanstalten återkommer senare härtill vid behandlingen av 21 §, varvid riksförsäkringsanstalten också kommer att beröra frågan, på vad sätt *yrkesinspektionen* skall erhålla nödig kännedom om inträffade olycksfall.

Åberopande vad sålunda anförts, vill riksförsäkringsanstalten livligt *tillstyrka kommitténs förslag, att utarbetandet av den officiella olycksfallsstatistiken skall ske hos riksförsäkringsanstalten*. Därest ej all försäkring äger rum i riksförsäkringsanstalten, bör, såsom kommittén i 28 § föreslagit, viss anmälnings- och uppgiftsskyldighet åligga arbetsgivarbolagen; och torde riksförsäkringsanstalten vid behandlingen av nyssnämnda paragraf få återkomma härtill.

Såsom redan nämnts, framhåller kommittén, att genom riks försäkringsanstaltens statistiska verksamhet bland annat skulle erhållas den *fullständiga yrkesstatistik*, som hittills icke kunnat ernås. Riks försäkringsanstalten vill i samband därmed framhålla, att i *Norge* utarbetandet av industristatistiken handhaves av riks försäkringsanstalten. De uppgifter, som skulle ligga till grund för en yrkesstatistik, äro till största delen sådana, som äro av vikt för försäkringsverksamheten och redan på den grund skulle komma att inflyta till riks försäkringsanstalten.

Kostnad för
riks försäkrings-
anstalten.

Kommittén har å sid. 105 ff. verkställt vissa beräkningar rörande den ungefärliga *kostnaden för riks försäkringsanstalten* efter lagförslagets genomförande. Ifall riks försäkringsanstaltens förslag, att all försäkring enligt lagen skall tagas i riks försäkringsanstalten, bifalles, skulle kostnaderna givetvis komma att ökas. ehuru naturligtvis ej i samma proportion som ökningen av arbetarantalet. Kostnaden för kontroll å försäkringsskyldighetens fullgörande och för utarbetande av olycksfallsstatistiken skulle för övrigt i detta fall bliva mindre. Därest vissa grupper av arbetstagare, såsom av riks försäkringsanstalten jämväl föreslagits, skulle komma att uteslutas, komme kostnaden i sin helhet att minskas. Jämväl andra frågor kunna inverka på kostnaden. Innan riks försäkringsanstalten känner huvudgrunderna av det förslag, som Eders Kungl. Maj:t kan vilja förelägga riksdagen, anser sig riks försäkringsanstalten därför icke böra yttra sig rörande anstaltens blivande organisation och därav föranledda kostnader. Riks försäkringsanstalten tillåter sig emellertid i underlåtnighet hemställa, att riks försäkringsanstalten erhåller tillfälle att yttra sig, innan Eders Kungl. Maj:t framlägger förslag i ämnet till riksdagen.

Bidrag till
förvaltnings-
kostnaderna.

Kommittén har föreslagit, att de arbetsgivare, som omfattas av lagen, skulle hava att, såsom *bidrag till förvaltningskostnaderna* för riks försäkringsanstalten och försäkringsrådet, enligt de närmare bestämmelserna i 16 §, erlägga en tilläggsavgift för varje försäkring till belopp av omkring fem procent av nettopremien, dock beräknat utan hänsyn till avdrag, som anges i 11 §.

Riks försäkringsanstalten finner det lämpligt och skäligt, att sådant bidrag till förvaltningskostnaderna erlägges; och har riks försäkringsanstalten intet att erinra mot storleken av det föreslagna bidraget. Riks försäkringsanstalten *tillstyrker alltså kommitténs förslag i förevarande hänseende.*

Försäkrings-
avgifterna.

För att finna de avgifter, som erfordras för försäkring i riks försäkringsanstalten enligt kommitténs förslag, har kommittén antagit, att den del av försäkringsavgiften, som avser den kontanta ersättningen enligt kommitténs förslag och en årslön av 1,000 kronor, kan erhållas genom att multiplicera summan av lagpremien och karenspremien för försäkring enligt nu gällande bestämmelser med $20\frac{1}{2}\%$. Härtill skall läggas kostnaden för läkarvård och läkemedel, varefter slutsumman höjes med 5 %, motsvarande tilläggsavgiften (16 §). Med beräkning av kostnaden för läkarvård och läkemedel till 1 krona om dagen under sjukdomstiden kommer kommittén då till det resultat, att den sannolika premien för en årsförtjänst av 1,000 kronor enligt kommitténs förslag skulle bliva så gott som jämnt $2\frac{1}{2}$ gånger så stor som premien för en årsarbetare, försäkrad i riks försäkringsanstalten enligt 1901 års lag med tilläggförsäkring för karenstiden.

Riks försäkringsanstalten finner dessa beräkningsgrunder i det hela vara motiverade. Beträffande kostnaden för läkarvård och läkemedel har det dock ej

varit möjligt för riks försäkringsanstalten att utreda, i vilken mån denna kostnad kan antagas komma att belasta premien. Den av kommittén företagna höjningen av multiplikationsfaktorn från 20% till $2\frac{1}{2}$ skulle, som nämnts, motsvara kostnaden för läkarvård och läkemedel samt även inrymma den tilläggsavgift av 5 %, som utgör bidrag till förvaltningskostnaderna. Kostnaden för läkarvård och läkemedel beräknas alltså uppgå till högst omkring 6 % av totalkostnaden. Riks försäkringsanstalten kan ej underlåta att framhålla, att kostnaden för läkarvård och läkemedel sålunda synes riks försäkringsanstalten vara väl lågt beräknad i förhållande till totalkostnaden. Kommittén har anfört, att kostnaden för läkarvård och läkemedel icke underskattas, om man antager densamma motsvara en kontant ersättning av en krona om dagen under sjukdomstiden. Tillämpas detta antagande på riks försäkringsanstaltens statistik för försäkringsåren 1903—1912 angående kostnaden för sjukhjälpsersättningar i förhållande till den totala ersättningskostnaden, skulle man emellertid komma till en kostnad för läkarvård och läkemedel, uppgående till 12 à 13 % av totalkostnaden enligt kommitténs förslag. Emellertid vill riks försäkringsanstalten framhålla att, även om kostnaden för läkarvård och läkemedel skulle ställa sig avsevärt högre, än som kan förutsättas enligt kommitténs beräkningar, skulle detta hava endast obetydlig inverkan på totalpremien.

Kommitténs beräkningar rörande försäkringspremierna äro huvudsakligen grundade på riks försäkringsanstaltens premier enligt riks försäkringsanstaltens tariff närmast före oktober månad 1915 samt på riks försäkringsanstaltens statistik för åren 1903—1912. Dessa premier och beräkningar torde sålunda förutsätta ersättning från och med läkarbehandlings 4:de dag eller en karenstid av två dagar utom olycksfallsdagen, om den skadade samma dag olycksfallet inträffade kommit under läkarbehandling. Då emellertid i en del fall inträffar, att läkarbehandlingen blir uppskjuten, kommer ersättning i själva verket i dessa fall att utgå med längre karenstid än två dagar. Riks försäkringsanstalten har ovan föreslagit den ändring i kommitténs förslag, att karenstiden skulle utgöra tre dagar beträffande sjukpenningen, dock att läkarvård och läkemedel skola utgå även under denna karenstid. Ersättningen blir sålunda något högre, än om man utgår från enbart tre dagars karenstid.

Då alltså de av kommittén angivna premierna i själva verket torde motsvara en något lägre ersättning än sådan med *två dagars karenstid*, och riks försäkringsanstaltens ändringsförslag avser en något högre ersättning än sådan med *tre dagars karenstid*, synes man kunna antaga, att de av kommittén beräknade premierna skulle väl överensstämma med premierna för ersättning i enlighet med riks försäkringsanstaltens förslag.

Riks försäkringsanstalten vill nämna, att vid tidpunkten för den nya lagens ikraftträdande riks försäkringsanstaltens statistik även för åren 1913 och 1914 kommer att vara utarbetad och tillgänglig, vadan den erfarenhet, på vilken riks försäkringsanstalten då har att grunda sina beräkningar, kommer att vara betydligt mera vidsträckt och omfatta ytterligare omkring 250,000 årsarbetare.

Den i tabellen å sid. 116 av kommitténs betänkande (del V) intagna yrkesfördelningen har givit anledning till missförstånd, beroende på den hos riks försäkringsanstalten använda terminologien vid fördelningen i yrkesgrupper. Så har »stuveriarbete», »lossning och lastning, ej å fartyg» och »hamnarbete» förblandats. Riks försäkringsanstalten vill därför klargöra, vad riks försäkringsanstalten därmed avser. Med »stuveriarbete» förstår riks försäkringsanstalten lossnings- och

lastningsarbete uteslutande å eller från fartyg i hamnar; med »lossning och lastning, o: å fartyg», lossning och lastning av järnvägsvagnar o. dyl. »Hamnarbete» avser huvudsakligen hamnbyggnadsarbete, hamnunderhållsarbeten samt hamnservis.

Riksförsäkringsanstalten övergår härefter till behandling av lagförslagets särskilda §§, i den mån sådant i det föregående icke redan skett, d. v. s. till vad som i kommitténs betänkande benämnes *speciell motivering*.

1 §.

I 1 § av 1901 års lag anges arbetsgivarens ersättningsskyldighet avse »olycksfall i arbete». Lagstiftaren har emellertid icke ansett detta uttryck ensamt för sig tillräckligt, utan har i lagens 2 § tillika stadgats, att ersättningsskyldigheten skall omfatta skada till följd av olycksfall, »som härflyter från utövningen av arbetsgivarens yrke».

Med stöd av sistnämnda bestämmelse har riksförsäkringsanstalten för sin del funnit å ena sidan en viss begränsning böra äga rum i omfattningen av begreppet olycksfall i arbete och å andra sidan detsamma kunna utsträckas, utöver vad som torde ligga i uttrycket olycksfall i arbete i egentlig mening. Begränsningen har ägt rum på sådant sätt, att t. ex. skada till följd av vis major, insektssting eller dylikt ansetts kunna medföra rätt till ersättning, endast för så vitt den skadade till följd av sitt arbete varit särskilt utsatt för att skadas eller haft särskild svårighet att skydda sig för skadan. Däremot har utsträckning av ifrågavarande begrepp ansetts kunna ske så, att det fått omfatta jämväl olycksfall, som under måltidsrast, tillfälligt uppehåll i arbetet samt före arbetets början eller efter dess slut drabbat arbetaren inom arbetslokalen eller arbetsområdet i övrigt. Därjämte har, likaledes med stöd av bestämmelsen i 2 § av lagen, ersättning av riksförsäkringsanstalten beviljats i fall, då arbetsföretaget haft sådan belägenhet, att dess arbetare genom arbetsgivarens försorg transporterats en del av vägen till och från arbetsplatsen samt olycksfall inträffat under dylik färd. Riksförsäkringsanstalten har alltså ansett sig kunna åt begreppet olycksfall i arbete giva ungefärligen samma omfattning, som den tyska lagens begrepp »Betriebsunfall» och således funnit ett olycksfall böra föranleda ersättning, då mellan olycksfallet och den verksamhet, varuti den skadade är anställd, finnes icke blott sammanhang med avseende å tid och rum utan ock visst inre orsakssammanhang.

Det torde emellertid icke utan fog kunna ifrågasättas, huruvida uttrycket »olycksfall i arbete» i och för sig kan anses så omfattande, att därunder utan vidare skulle kunna komma sådana fall, som ovan angivits, och vilka samtliga torde vara av sådan art, att ersättning i dessa fall bör kunna utgå. Det hade därför varit önskvärdt, om i lagen kunnat närmare preciseras innebörden av nämnda uttryck, så mycket mer som för närvarande, enligt vad riksförsäkringsanstalten har sig väl bekant, praxis i detta hänseende hos de olika, nu befintliga försäkringsinrättningarna ingalunda är enhetlig.

Riksförsäkringsanstalten förbiser emellertid icke svårigheten att erhålla ett fullt lämpligt uttryck; och, för den händelse av denna anledning någon förändring av själva lagbestämmelsen icke anses böra äga rum, skulle det dock vara mycket lämpligt, om åtminstone i motiven till lagen gäves någon *förklaring rörande innebörden av ifrågavarande uttryck*.

6 §.

Kommittén har vid angivande i denna § av förutsättningarna för att den skadade skall vara berättigad till sjukpenning och till livränta samt tiden, under vilken sjukpenning skall utgå, och från vilken livränta skall tillerkännas, i huvudsak följt de ordalag, som för motsvarande stadganden användas i 1901 års lag. Vid tillämpningen av denna lag har emellertid tydligt framgått nödvändigheten av vissa förändringar i formuleringen av dessa bestämmelser.

Vad först angår *sjukpenning* och därvid till en början sådana fall, i vilka olycksfallet medfört invaliditet, så föreslår kommittén — på sätt i 1901 års lag stadgas beträffande sjukhjälp — dels att sådan ersättning skall utgå, »om olycksfallet medfört väsentlig nedsättning av den skadades arbetsförmåga», under det att livränta skall tillerkännas den skadade, »om olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning av arbetsförmågan», dels ock att sjukpenning skall utbetalas, intill dess olycksfallet medfört sådan förlust eller minskning av arbetsförmågan, som nyss nämnts. Emellertid visade det sig mycket snart vid tillämpningen av 1901 års lag i fråga om vissa skador av typisk art, såsom traumatisk amputation av en lem eller en del därav, beträffande vilka skador det redan från början var klart, att viss bestämd invaliditet skulle uppstå, att ordalydelsen av dessa bestämmelser gav anledning till antagandet — och så lärer också hava praktiserats och torde möjligen fortfarande praktiseras — att livränta, beräknad efter den blivande invaliditetens omfattning, skall utgå omedelbart efter karenstidens slut, även för det fall, att det egentliga sjukdomstillståndet vid denna tid ännu ej upphört, att den skadade då alltjämt undergår läkarbehandling, kanske vårdas å sjukhus, och att han alltså då fortfarande är fullständigt oförmögen till arbete. Men om, såsom riks försäkringsanstalten förfarit, och såsom utan fråga väl torde vara riktigt, sjukhjälp i dylika fall skall utgå åtminstone under tiden närmast efter olycksfallet, så hava ofta svårigheter föranletts därav, att ifrågasvarande bestämmelser icke giva tillräcklig ledning för bedömande av tidpunkten, då sjukhjälp skall utbytas mot livränta efter viss invaliditetsgrad, framför allt icke i sådana fall, i vilka skadan medfört så svår invaliditet, att enligt vanligt språkbruk väsentlig nedsättning av arbetsförmågan kan sägas därav hava uppkommit.

Riks försäkringsanstalten anser det därför nödvändigt, att den påföljd, som olycksfallet skall hava medfört för att sjukpenning skall utgå, i den nya lagen angives på sådant sätt, att därigenom tydligare, än som i 1901 års lag skett beträffande sjukhjälp, kan framgå, dels i vilka fall sjukpenning skall tillkomma den skadade, dels ock tidpunkten, då i invaliditetsfallen sjukpenningen skall upphöra och livräntan vidtaga.

Beträffande den påföljd, som ett olycksfall skall hava medfört för att sjukpenning skall utgivas, anser riks försäkringsanstalten först och främst, att sjukpenning skall, såsom dess namn också antyder, utgå för så vitt den skadade är att anse såsom sjuk. Detta uttryck får därvid tagas så omfattande, att detta tillstånd anses fortvara under den tid, under vilken den egentliga sjukdoms- och läkningsprocessen pågår, samt så länge läkarvård eller annan behandling för den skadades återställande erfordras, eller med andra ord under den tid, det av olycksfallet föranledda allmänna eller lokala sjukdomstillståndet varar.

Så har riks försäkringsanstalten behandlat de fall, i vilka först sjukhjälp och sedermera livränta tillkommit den skadade, och det har visat sig, att fast-

ställandet av den tidpunkt, då det allmänna eller lokala sjukdomstillståndet skall anses hava upphört, icke förorsakat några vidare svårigheter för den behandlande läkaren och ej heller för riks försäkringsanstalten och dess överläkare, ehuru vid denna prövning i allmänhet finnes att tillgå allenast den beskrivning av skadan, som lämnats uti de i ärendet inkomna läkarbetygen.

Men en bestämmelse därom, att för sjukpennings utgående förutsättes, att det av olycksfallet föranledda allmänna eller lokala sjukdomstillståndet fortfar, lämnar emellertid ensam för sig ej tillräcklig ledning för bedömandet av tidpunkten, då hel sjukpenning skall utbytas mot mindre sjukpenning, eller då vid övergående skador — vilka skador, enligt vad i den allmänna motiveringen framhållits, i allmänhet icke torde föranleda mindre sjukpenning — hel sjukpenning skall upphöra. Enligt kommittéförslaget skall, såsom också i 1901 års lag stadgas om sjukhjälp, detta sistnämnda ske, då den skadade blivit återställd från den av olycksfallet förorsakade väsentliga nedsättningen av arbetsförmågan.

Under den första tiden av sin verksamhet använde riks försäkringsanstalten nyssnämnda uttryck »väsentlig nedsättning av arbetsförmågan» i sina formulär till läkarintyg för utbekommande av sjukhjälp, men det visade sig snart, att de intygsgivande läkarna tolkade uttrycket i hög grad olika, ofta såsom halv, understundom såsom än mindre nedsättning av arbetsförmågan, så att intygen merendels ej gävo någon ledning för bestämmande av sjukhjälpersättningen. Riks försäkringsanstalten fann därför nödvändigt att i formulären till sjukhjälpintyg i stället använda uttrycket, att den skadade » varit oförmögen att utföra sitt vanliga eller annat verkligt arbete ». Denna formulering har nu använts ett flertal år och visat sig fullt tillfredsställande. Den motsvarar det i kungörelsen angående anmälan av olycksfall i arbete den 31 december 1912 använda uttrycket » oförmögen att utföra sådant arbete, som vid tiden för olycksfallet motsvarat hans krafter och färdigheter », och den torde också innebära i huvudsak det samma som 1901 års lag får antagas hava avsett med uttrycket » väsentlig nedsättning av arbetsförmågan », eller, såsom kommittén tolkar detta uttryck, en så betydande nedsättning av arbetsförmågan, att den skadade är ur stånd att med sitt arbete förvärva någon avsevärd inkomst. Enligt kommitténs förslag skall hel sjukpenning i allmänhet utgå med vida högre belopp än den nuvarande sjukhjälp. Det blir därför nödvändigt att söka i betydlig grad skärpa kontrollen över att icke sjukpenning uppbäres längre än vederbör, särskilt i de fall, i vilka olycksfallets påföljder äro av övergående art. Då dessutom avsett är, att sjukkassor, arbetsgivare och Ortsombud skola biträda vid denna kontroll, är det naturligtvis av allra största vikt, att ifrågavarande bestämmelse, med vilken motsvarande uttryck i läkarbetyg och ombudsinstruktion bör stå i så nära överensstämmelse som möjligt, erhåller en jämförelsevis bestämd och lättolkad form, så att sådan kontroll, som nyss nämnts, kan utövas även av personer, som icke äro fackmän på området. Det uttryck, som enligt vad nyss angivits för närvarande användes i sjukhjälpbetygen, nämligen att den skadade varit oförmögen att utföra sitt vanliga eller annat verkligt arbete, synes riks försäkringsanstalten, särskilt med hänsyn härtill, från praktisk synpunkt vara synnerligen lämpligt och att föredraga framför det i kungörelsen den 31 december 1912 använda. Med förstnämnda uttryck kommer det nämligen att åligga de lokala organen endast att iakttaga, om den skadade återgått i arbete, eller om särskilda skäl kunna tala för att han förmår att göra det.

Med stöd av vad sålunda anförts får riks försäkringsanstalten hemställa, att såsom förutsättning för sjukpennings utgående måtte stadgas, att det av olycksfallet

föranleda allmänna eller lokala sjukdomstillståndet fortfar, samt för hel sjukpenning därjämte, att den skadade till följd av olycksfallet är oförmögen att utföra sitt vanliga eller annat verkligt arbete.

Riksförsäkringsanstalten har föreslagit en kortare karenstid. Vinner riksförsäkringsanstaltens förslag i denna riktning bifall, föranledes därav ändring i bestämmelserna om den tid, från vilken sjukpenning skall utgå. Beträffande formuleringen av bestämmelsen i sådant fall — liksom ock för det fall, att någon karenstid möjligen icke skulle finnas lämplig — anser sig riksförsäkringsanstalten böra fästa uppmärksamheten på en omständighet, som vid angivandet i lagförslaget av tidpunkten, från vilken sjukpenning skall beräknas, icke synes hava beaktats. Det förekommer nämligen ganska ofta, att ett olycksfall först efter någon kortare tid visar sig inverka på den skadades arbetsförmåga. Så är t. ex. händelsen beträffande alla s. k. blodförgiftningar, i vilka fall den skadade ofta i åtskilliga dagar efter olycksfallet är fullt arbetsför. Detsamma inträffar också icke sällan i fråga om vissa ögonskador, särskilt sådana, som föranletts av inträngande metallfäsa. Det skulle naturligtvis vara alldeles oriktigt, om den skadade skulle få uppbära sjukpenning allt ifrån dagen efter olycksfallsdagen eller från den av riksförsäkringsanstalten föreslagna karenstidens slut och således också för sådan tid, under vilken han varit i fullt arbete och uppburit full arbetslön.

Riksförsäkringsanstalten får därför hemställa, *att vid bestämmandet av den tidpunkt, från vilken sjukpenning skall utgå, hänsyn måtte tagas till den av riksförsäkringsanstalten nu angivna omständigheten.*

Riksförsäkringsanstalten övergår härefter till bestämmelserna om *livränta* utgående. Vid behandlingen av stadgandet rörande sjukhjälp har riksförsäkringsanstalten redan haft tillfälle framhålla, hurusom enligt dess mening i lagen bör tydligare, än som i kommittéförslaget skett, angivas, i vilka fall sjukpenning och i vilka fall livränta skall utgå, samt tidpunkten, då i invaliditetsfall sjukpenning skall utbytas mot livränta. I överensstämmelse med vad riksförsäkringsanstalten för sådant ändamål hemställt beträffande sjukpenning, anser riksförsäkringsanstalten det böra stadgas, att livränta skall utgå, först sedan det av skadan föranledda allmänna eller lokala sjukdomstillståndet upphört.

Livränta.

Dessutom bör för livräntas utgående förutsättas, att skadan medfört förlust eller minskning av arbetsförmågan. Kommittén har i detta avseende upptagit samma uttryck, som förefinnes i 1901 års lag. Nämligen att förlusten eller minskningen av arbetsförmågan skall vara »för framtiden bestående». Detta uttryck liksom stadgandet såväl i kommittéförslaget som i 1901 års lag, att sjukpenning skall upphöra och livränta vidtaga, då för framtiden bestående förlust eller minskning av arbetsförmågan inträtt, synas vila på förutsättningen, att det i allmänhet redan vid den tidpunkt, då sjukhjälp eller hel sjukpenning till den skadade icke lämpligen bör vidare utgå, skall kunna bedömas omfattningen av det för framtiden bestående men, som skadan skall komma att medföra, och att sålunda redan då en för livstiden gällande livränta skall kunna tillerkännas honom. Så är emellertid i en mängd fall ingalunda förhållandet. Vid svårare brott å vissa av skelettets delar såsom svårare arm- och benbrott, samt brott å ryggkotor och hjärnskål, andra skador, som påverka rörelseförmågan i någon av de viktigare lederna, samt en del ögon- och nervskador, pågår liksom i fråga om andra skador till en början den egentliga sjukdoms- och läkningsprocessen. Den skadades tillstånd är

då i ett mera akut stadium och underkastat jämförelsevis hastiga förändringar. Men även efter den tid, då detta egentliga sjukdomstillstånd upphört, och den skadade kunnat, ehuru med mer eller mindre nedsatt arbetsförmåga, åter börja syssla med arbete, och då sålunda sjukhjälpen bör upphöra att utgå, kan i angivna fall oftast högst väsentlig ytterligare förändring — i allmänhet till förbättring, men understundom till försämring — antagas komma att så småningom inträda, beroende därpå, att befintlig kallusbildning och muskelatrofi så småningom försvinna, att ärrbildningar förändras, att ledernas rörlighet upparbetas, att starrbildning och grumling i ögat resorberas, eller att i övrigt sådana förändringar inträda, som äro en följd av organismens ackomoderationsförmåga. Men allt detta sker långsamt, och det kan åtgå årtal, innan tillståndet kan anses oföränderligt. Först vid denna tid kan alltså olycksfallet sägas hava medfört en för framtiden bestående förlust eller minskning av arbetsförmågan. Då det emellertid ej gärna kan vara tal om, att sjukhjälp under hela tiden dessförinnan skall utgå, har riksförsäkringsanstalten — och så skall också hava skett från de enskilda försäkringsinrättningarnas sida — börjat allt mera att i sådana fall, som nyss berörts, tillerkänna den skadade en livränta, vars belopp fastställts allenast för viss bestämd tid, i allmänhet omkring ett år i sänder. Vid utgången av den tid, för vilken livräntan bestämts, åligger det den skadade att till riksförsäkringsanstalten insända nytt läkarbetyg med beskrivning å hans dåvarande tillstånd; och tages då invaliditetsgradsättningen under förnyad prövning, sedan dessförinnan i erforderliga fall riksförsäkringsanstalten gjort sig underrättad om beskaffenheten av det arbete, den skadade under tiden utfört, och storleken av den ersättning, han därför uppburit. Anordningen med dessa till sin storlek allenast för viss tid bestämda livräntor, eller såsom de för korthetens skull pläga benämnas »tillfälliga livräntor», har visat sig från alla synpunkter synnerligen lämplig och lärer icke vidare kunna undvaras. Av de år 1914 till ett antal av 450 av riksförsäkringsanstalten tillerkända invalidlivräntor för skada, som före nämnda års ingång icke föranlett invaliditetsersättning, voro 267 tillerkända för den skadades livstid och 183 för endast viss bestämd tid. I ännu större utsträckning komma enligt riksförsäkringsanstaltens erfarenhet från handläggningen av ärenden rörande ersättning för skada, som ådragits under militärtjänstgöring, de så kallade tillfälliga livräntorna till användning, då ersättning skall utgå för sjukdom. Samma erfarenhet som i Sverige har också i utlandet gjorts rörande nödvändigheten av tillfälliga livräntor; och såväl i den nyare norska lagstiftningen i ämnet som i den tyska Reichsversicherungsordnung hava särskilda bestämmelser intagits beträffande livräntor av denna art.

Det torde emellertid, såsom av det föregående framgår, vara uppenbart, att beviljandet av livränta för viss tid står i mindre god överensstämmelse med ordalydelsen av 6 § i kommitténs lagförslag. Riksförsäkringsanstalten får därför och under åberopande av vad ovan sagts rörande villkoren och tiden för livräntas utgående, härmed hemställa, att kommitténs förslag i nu förevarande avseende måtte förändras i sådan riktning, att *livränta stadgas skola utgå, först sedan det ar olycksfallet föranledda allmänna eller lokala sjukdomstillståndet upphört, samt att anordningen med livränta, som beviljas allenast för viss bestämd tid, däri vinner stöd.*

Det skulle nu kunna framhållas, att, då riksförsäkringsanstalten uti ovan angivna avseenden, på sätt som skett, kunnat åtminstone för sin del genomföra den praxis, som förhållandena i verkligheten krävt, samma praxis också skulle kunna bibehållas, om i den nya lagen de ifrågavarande stadgandena upptagas

oförändrade. Så synes dock icke saken för riksförsäkringsanstalten. Först och främst torde det säga sig självt, att upprätthållandet av en praxis, som icke har tillräckligt formellt stöd i den i ämnet gällande lagen, måste föranleda svårigheter och tidsödande skriftväxling. Det är också klart, att det bör vara jämförelsevis lätt att med lämplig sedvänja komplettera en författning, vilken, såsom fallet är med 1901 års lag, utgör den första gällande lagen på området, och som därför också kan antagas vid tillämpningen visa sig i ett eller annat avseende kräva ett fullständigande. Vid förnyad lagstiftning i ämnet måste förutsättas, att den dittills vunna erfarenheten tillgodogöres. Den vid sidan av lagen utbildade praxis torde därför böra, för så vitt den vinner godkännande, genom ändrade bestämmelser legaliseras. Sker ej detta, kan det vara att befara, att detta förhållande kommer att återopas såsom bevis, att den förutvarande praxis icke vunnit lagstiftarens godkännande.

Det skulle också kunna göras gällande, att behovet av de så kallade tillfälliga livräntorna skulle kunna tillfredsställas genom användande dels av den mindre sjukpenningen, som av kommittén föreslagits, dels ock av bestämmelserna i 13 § 2 punkt om jämkning i tillerkänd livräntas belopp. Så är emellertid enligt riksförsäkringsanstaltens förmenande icke förhållandet. Såsom av det föregående framgår, böra sjukpenning och livränta utgå, under det den skadades tillstånd befinner sig i helt olika stadier, och för var och en av dessa ersättningsformer bör anvisas ett särskilt område. Skulle man också icke vilja taga någon hänsyn härtill, torde dock icke kunna bortses därifrån, att sjukpenningen, som skall utbetalas för vecka och endast kan tillerkännas för jämförelsevis kort tid i sänder, i betydligt högre grad än livräntan tynger förvaltningen och ökar dess kostnader.

Vad därefter angår tillämpningen av bestämmelsen i 13 §, torde det ligga i sakens natur, att, om livräntan redan från början skall givas definitiv karaktär, man vid invaliditetsgradsättningen för att undvika onödiga rubbningar i livräntebeloppet lätt kan lockas att till den skadades förfång taga allt för mycken hänsyn till den förbättring i tillståndet, som antages vara att emotse. Erfarenheten har vidare visat, att det från den skadades sida göres så stora svårigheter som möjligt, då en såsom definitiv ansedd livränta skall till sitt belopp nedsättas, såsom också naturligt torde vara, då livräntetagaren levat sig in i den tron, att han för alltid skall få behålla den livränta, som tillerkänts honom. Det blir riksförsäkringsanstalten, som måste taga initiativ i saken samt infordra erforderliga handlingar, och det har visat sig ofta vara ganska svårt att förmå livräntetagaren att insända läkarbetyg, ehuru detta ersättes av riksförsäkringsanstalten; i de flesta fall har därför erfordrats, att livränteutbetalningen inställts för ett eller ett par kvartal. Helt annorlunda är förhållandet, då s. k. tillfällig livränta tillerkänts. Då har livräntetagaren från början fått klart för sig, att förändring i livräntebeloppet kan komma att inträda. Han har då allt intresse av att livräntan skall i behörig tid förnyas och insänder därför också vanligen självmant de erforderliga handlingarna.

Såsom kommittén framhållit, bör läkarvård och läkemedel kunna tillkomma den skadade, även om han blivit återställd inom så kort tid, att han ej är berättigad till sjukpenning. Det synes dock riksförsäkringsanstalten tveksamt, om lagbestämmelsens formulering verkligen medger detta. Riksförsäkringsanstalten

Läkarvård
m. m.

vill därför ifrågasätta, om ej ett förtydligande tillägg till denna bestämmelse (6 § sista punkten) bör göras.

Bland de hjälpmedel, som den skadade skall äga rätt att erhålla, nämnes i förslaget bland andra särskilt *bräckband*. En bräckåkomma uppkommer emellertid endast undantagsvis genom olycksfall, och då det visat sig, att ett bräck i flertalet fall kan genom ett jämförelsevis ofarligt operativt ingrepp borttagas, vilket för den skadade i allmänhet är ojämförligt fördelaktigare än att livet igenom nödgas bära bräckband, plägar riks försäkringsanstalten i allmänhet, då ett fall av bräck anmäles, söka förmå den skadade att underkasta sig operation. Det skulle därför vara lämpligast, om ordet bräckband finge utgå ur sista punkten av 6 §. Skulle ett bräck verkligen vara av traumatisk natur och icke kunna borttagas, lärer väl i allt fall av stadgandena uti ifrågavarande punkt följa, att bräckband skall tillerkännas den skadade.

De ändringar av 6 § i lagförslaget, om vilka riks försäkringsanstalten såväl i allmänna motiveringen som här ovan hemställt, torde icke utan svårighet låta sig inpassas i förslaget. Samtliga de av riks försäkringsanstalten framställda önskemålen skulle emellertid tillgodoses, om § erhöles ungefärligen den lydelse, som här nedan angives, därvid riks försäkringsanstalten, ehuru bestämmelserna i övrigt äro formulerade så, att de medgiva användningen av s. k. tillfälliga livräntor, dock för det fall, att ordet livränta skulle anses strida däremot, intagit en uttrycklig förklaring, att livränta må tillerkännas jämväl för viss bestämd tid. *6 § skulle således kunna erhålla ungefärligen följande lydelse:*

»Har arbetare skadats till följd av olycksfall i arbete, skall, på grund av försäkringen, till honom utgivas

1:o) under den tid, det av olycksfallet föranledda allmänna eller lokala sjukdomstillståndet varar,

sjukpenning, som utgår, om den skadade till följd av olycksfallet är oförmögen att utföra sitt vanliga eller annat verkligt arbete, med två tredjedelar av den skadades dagliga arbetsförtjänst, och om olycksfallet medfört nedsättning av arbetsförmågan i ringare grad än nu är sagt, med det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen av arbetsförmågan, för varje dag, räknat från och med fjärde dagen efter dagen för olycksfallet eller från och med den senare dag, då sådana förhållanden inträtt, att den skadade enligt vad nyss angivits, är berättigad till sjukpenning;

2:o) sedan det av olycksfallet föranledda allmänna eller lokala sjukdomstillståndet upphört,

livränta, som utgår, vid förlust av arbetsförmågan, med två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst och, vid minskning av arbetsförmågan, med det lägre belopp, som svarar mot arbetsförmågans minskning. Livränta, som må tillerkännas jämväl för viss bestämd tid, utgår ej, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel.

Den skadade äger ock att från och med dagen för olycksfallet samt därefter, intill dess han blivit återställd, eller, om detta ej skett inom de tre första dagarna efter dagen för olycksfallet, så länge sjukpenning till honom utgår, erhålla läkarvård, eller, där sådan ej utan oskäligen kostnad kan anskaffas, annan lämplig vård jämte nödiga läkemedel, vartill räknas även andra till arbetsförmågans höjande erforderliga hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dylikt. Läkarbetyg, som erfordras för ersättnings utbekommande, ersättas av försäkringsinrättningen.»

8 §.

Kommittén har vid angivandet i 8 § av de allmänna reglerna för bestämmande av invaliditetsgraden följt motsvarande stadgande i 5 § av 1901 års lag. I sistnämnda § finnes dessutom till ledning vid invaliditetsgradsättningen en uppgift å den *invaliditetsprocent*, som svarar mot var och en av vissa uppräknade, mera typiska skador. Kommittén har ansett sig kunna ur lagtexten utesluta denna uppgift. Det synes riksförsäkringsanstalten också vara alldeles klart, att med den erfarenhet på området, som numera vunnits, en dylik uppgift *icke vidare kan erfordras*.

De av kommittén från 1901 års lag upptagna allmänna reglerna för invaliditetsgradsättningen hava i tillämpningen icke föranlett några svårigheter med undantag av stadgandet, att, *om den skadade var behäftad med kroppsskada eller lyte, hänsyn skall tagas jämväl till den mindre arbetsförmåga*, som till följd därav vid olycksfallet hos honom förefanns. Detta stadgande fanns ej i det ursprungliga lagförslaget utan tillades av det särskilda utskott, som vid 1901 års riksdag hade ärendet till sin behandling. Enligt utskottets betänkande avsåg detta tillägg, som gjorts för undvikande av missförstånd vid tillämpning av paragrafen, ett tydliggörande därav, att, därest skadad arbetare före olycksfallet varit behäftad med kroppsskada eller lyte, dessa kroppsfel vid bestämmandet av invaliditetsgraden icke finge utan vidare sammanräknas med de genom olycksfallet orsakade skadorna. Att en dylik sammanläggning icke kan få äga rum, är ju alldeles klart, och något sådant hade väl knappast varit att befara. Däremot kan denna bestämmelse, som, tolkad efter ordalydelsen, väl skulle betyda, att förutvarande kroppsskada eller lyte alltid bör vid bedömandet av en senare ådragen skada verka i riktning av nedsättning i invaliditetsgraden, i en mängd fall leda till en alldeles felaktig invaliditetsgradsättning. Om man t. ex. för att taga ett enkelt och fullt typiskt fall, antager, att förlust av synförmågan å båda ögonen alltid skall anses medföra en invaliditet av 100 % och förlust av synförmågan å ett öga, då andra ögat är oskadat, en invaliditet av 20 % och vidare antager, att en arbetare, till följd av olycksfallsskada blivit blind å ena ögat och därför erhållit livränta efter 20 %, så bör, om han genom ett nytt olycksfall förlorar synförmågan å andra ögat, denna senare skada anses medföra nedsättning i hans arbetsförmåga med 80 %. Den förutvarande skadan föranleder alltså i detta fall i stället för nedsättning en förhöjning av invaliditetsgraden med ej mindre 60 %. I enahanda riktning fast i olika grad, verkar ock förutvarande nedsättning av synförmågan å ena ögat vid sådan skada å andra ögat, som medför förlust eller nedsättning av synförmågan å detta öga. Det samma är också förhållandet i motsvarande fall med skador, som inverka på hörsselförmågan; och även i åtskilliga andra fall, ehuru på annan grund, kan en förutvarande skada verka förhöjande på invaliditetsgraden. Om alltså ifrågavarande bestämmelse, så tolkad som dess ordalydelse angiver, i åtskilliga fall icke skulle medgiva en riktig invaliditetsgradsättning, måste dock erkännas, att den i övrigt är väl förenlig med den nuvarande lagens bestämmelse, att invaliditetsersättningen skall utgå efter ett visst, för helinvaliditet i lagen fastställt belopp. Däremot står densamma i sin nuvarande form icke i god överensstämmelse med den av lagförslaget antagna grundsatsen, att invaliditetsersättningen skall utgå efter den skadades arbetslön. En kroppsskada eller ett lyte, som är av den betydelse, att hänsyn därtill bör tagas vid invaliditetsgradsättningen, torde i regel få anses hava medfört

nedsättning av arbetsförmågan och därigenom också av arbetslönen — det är ju för att ersätta en dylik löneminskning, som invaliditetsersättning skall utgå och som denna om möjligt bör bestämmas efter arbetsinkomsten. Om nu samma skada eller lyte därjämte skulle vid invaliditetsgradsättning i anledning av sedermera ådragen skada verka i riktning att nedsätta invaliditetsgraden, skulle densamma alltså inverka i dubbel måtto, något som naturligtvis ej kan vara riktigt.

Emellertid är förutvarande kroppsskada eller lyte en omständighet, vartill hänsyn givetvis måste tagas vid invaliditetsgradsättningen, men i vad riktning denna omständighet skall verka, därom lär icke någon allmängiltig regel kunna givas, utan får detta bedömas efter förhållandena i varje särskilt fall. På grund härav och under åberopande av vad riks försäkringsanstalten ovan anført, får riks försäkringsanstalten därför hemställa, att ifrågavarande stadgande ändras, så att detsamma endast kommer att innehålla, *att vid bedömandet, i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, hänsyn skall tagas jämväl till kroppsskada eller lyte, som vid olycksfallet förefanns hos den skadade.*

9 §.

Vad angår sättet för arbetsförtjänstens beräkning, torde denna fråga med den synnerligen stora mängd av fall, i vilka skälighetsprövning skall äga rum, nog komma att i tillämpningen föranleda svårigheter och ofta giva anledning till klagomål, även där den skadades rätt, så långt ske kunnat, blivit tillgodosedd. Riks försäkringsanstalten förbiser emellertid icke, att med den stora omfattning ifrågavarande lagstiftning enligt kommitténs förslag skulle erhålla, svårigheter givetvis möta att i lagen lämna mera detaljerade regler, tillämpliga å alla olika fall. Sedan genom lagens tillämpning under ett par år någon erfarenhet vunnits i förevarande avseende, torde det måhända komma att visa sig lämpligt att i ett eller annat avseende komplettera ifrågavarande bestämmelser.

Beträffande de fall, då den skadade icke oavbrutet under ett helt år använts till arbete av arbetsgivaren, eller då avlöningen för någon del av året icke med tillräcklig noggrannhet kunnat bestämmas, synes det naturligast och mest praktiskt, att den årsavlöning, som skall ligga till grund för ersättningarnas belopp, i första hand bestämmas efter avlöningen hos *samme arbetsgivare* under motsvarande tid för andra arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete som den skadade. Först om bestämmandet ej kan ske på nyssnämnda sätt, torde årsavlöningen böra fastställas efter avlöningen i arbetsorten i övrigt. Ehuru detta ej finnes uttryckligen utsagt i lagbestämmelsen, utgår riks försäkringsanstalten dock från att bestämmelsens formulering ej lägger något hinder i vägen för en sådan tillämpning.

11 §.

Stadgandena i denna paragraf innebära bland annat, att arbetsgivare under vissa förutsättningar *själv kan få stå olycksfallsrisken i dess helhet eller till viss del.* Jämväl i förstnämnda fall anses enligt lagen *försäkring* äga rum i riks försäkringsanstalten eller sådant arbetsgivarbolag, som avses i 4 §, ehuru någon verklig premie icke erlägges.

I likhet med kommittén anser riks försäkringsanstalten lämpligt, att arbetsgivare i särskilda fall under betryggande villkor själv skall kunna få stå olycks-

fallsrisken i dess helhet eller till viss del. Särskilt kan detta vara av betydelse för staten och kommun ävensom en eller annan större arbetsgivare, som gjort avsättningar till fonder för bestridande av olycksfallsersättningar. Härvid måste emellertid förutsättas, dels att samtliga utgående ersättningar fastställas i full överensstämmelse med lagens föreskrifter, dels att tillräcklig säkerhet finnes för ersättningarnas utgående. Med hänsyn härtill och jämväl för att säkerhet skall förefinnas för att statsverket ej skall gå miste om vederbörligt förvaltningsbidrag (jämför under 16 §), vill riksförsäkringsanstalten — i händelse även arbetsgivarbolag skola förefinnas — föreslå att avdrag ej må ske motsvarande *hela ersättningen enligt 6 och 7 §§ eller den huvudsakliga delen därav, om ej försäkringen, i den mån sådan förutsättes i 11 §, äger rum i riksförsäkringsanstalten.*

På grund av stadgandena i 11 § skulle även affärsbolagen i verkligheten, om än icke formellt, kunna bliva bärare av försäkringen. En arbetsgivare kan förklara sig vilja själv utgiva alla ersättningar enligt lagen, och som säkerhet enligt 15 § anvisar han en försäkring i ett enskilt affärsbolag, vilket åtagit sig att utgiva ersättning enligt lagen till ifrågakvarande arbetsgivares arbetare. Visserligen skall riksförsäkringsanstalten godkänna säkerheten, men det torde i allmänhet ej vara möjligt för riksförsäkringsanstalten att som säkerhet avvisa försäkring i ett av försäkringsinspektionen godkänt och övervakat bolag.

Riksförsäkringsanstalten skulle emellertid för sin del anse synnerligen olämpligt, om affärsbolagen sålunda — i motsats mot bestämmelserna i 4 § — faktiskt skulle kunna bliva bärare av försäkringen. Häremot gälla icke endast de skäl, som tidigare anförts mot arbetsgivarbolagen, utan här tillkommer även, att affärsbolagen måste driva sin rörelse ur vinstsynpunkt. Riksförsäkringsanstalten vill på det kraftigaste avstyrka, att dylika synpunkter fortfarande skola få tillfälle att göra sig gällande inom socialförsäkringen. Stadgande synes alltså vara erforderligt för att förhindra, att arbetsgivare som säkerhet för ersättningarnas utgivande åberopar försäkring i enskilt affärsbolag. Dylikt stadgande torde emellertid lämpligen böra intagas i 15 §.

Kommittén synes hava avsett, att ordet »understöd» i 11 § skall kunna för vissa fall innefatta även avlöning (se sid. 128). I fråga om statens och möjligen kommuns tjänstemän, vilka ofta hava fastställd rätt att t. ex. vid sjukdom uppbära viss del av sin avlöning, torde man dock knappast kunna under »understöd» inbegripa även dem tillkommande avlöning. Någon förklaring härav synes därför böra ifrågasättas.

Riksförsäkringsanstalten vill i detta avseende även fästa uppmärksamheten därå, att förpliktelse för arbetsgivaren att, då arbetaren till följd av inträffat olycksfall förlorat sin arbetsförmåga eller fått densamma i betydlig grad nedsatt, till honom utbetala avlöning, otvivelaktigt kan befria arbetsgivaren från skyldighet att till motsvarande del utbetala sjukpenning, men att det däremot synes ovisst, om sådan förpliktelse kan, åtminstone i andra fall än vid ordinarie anställning i statens tjänst, fritaga honom från utbetalningen av livränta.

Uttrycket »till väsentlig del bildats genom bidrag av arbetsgivaren» anser kommittén böra tolkas så, att åtminstone hälften av understödet från kassan bör täckas av bidraget. Då ordet »väsentlig» enligt kommitténs förslag i 6 § användes i en uti viss mån annan betydelse, och uttrycket för övrigt i och för sig måste anses mindre tydligt, synes det lämpligare, om i stället för »till väsentlig del» i 11 § annat uttryck användes, möjligen »till större delen» eller hellre »till minst hälften».

13 §.

I gällande olycksfallslag finnes beträffande *jämkning* stadgad en preskriptionstid av två år från beslutets eller avtalets dag. Kommittén har nu föreslagit, att möjligheten till jämkning ej skall inskränkas till viss tid.

Erfarenheten har visat, att den nu gällande tiden, inom vilken begäran om jämkning må framställas, är alltför kort. Av praktiska skäl vill riksförsäkringsanstalten emellertid ifrågasätta, om icke en *längre preskriptionstid*, t. ex. en tid av 5 år efter beslutets dag, borde bestämmas i den nya lagen. Det torde eljest ofta kunna inträffa fall, då det blir ytterst svårt att avgöra, om t. ex. en försämring är att tillskriva följder av olycksfallet eller ålderdomsförändringar eller dylikt.

14 §.

Enligt bestämmelserna i denna paragraf skola livräntor utbetalas månadsvis, därest ej ersättningstagaren samtycker till utbetalning för längre betalningsterminer. Kommittén har visserligen till behandling upptagit frågan, om man kunde hava skäl att för de olika beloppen föreskriva betalningsterminer av olika längd, men har av anförda skäl stannat vid ovanberörda föreskrift.

Enligt riksförsäkringsanstaltens mening skulle det emellertid vara till stor lindring i förvaltningsbesväret, om samtliga livräntor å obetydliga belopp kunde få utbetalas för längre terminer än en månad. Visserligen kan ju enligt förslaget överenskommelse i ämnet få träffas med ersättningstagaren, men — bortsett från den omgång detta orsakar — vinnes ej med säkerhet härigenom ett enhetligt utbetalningssätt för ifrågavarande livräntor. Det torde få erinras om att i den tyska lagen (se sid. 60, del VI av kommitténs betänkande) föreskrives, att om ränta uppgår till högst 60 mark årligen, den utbetalas kvartalsvis i förskott. Då emellertid enligt nu gällande svenska lag livräntor med belopp av ända till 300 kronor utbetalas kvartalsvis, utan att olägenhet därav försports, skulle riksförsäkringsanstalten för sin del anse lämpligt, att åtminstone livräntor å belopp, understigande 120 kronor om året eller 10 kronor för månad, utbetalades kvartalsvis, dock icke mer än en månad i förskott eller således å första dagen av kvartalets sista månad såsom, enligt nuvarande lag.

Enligt lagen om allmän pensionsförsäkring utbetalas visserligen även mindre belopp månadsvis; men förhållandena äro här ej fullt jämförliga. Pensionstagarne enligt pensionsförsäkringslagen äro nämligen oförmögna till arbete, under det att livräntetagarne enligt olycksfallslagen i de flesta fall äro i större eller mindre grad arbetsföra och alltså ej helt beroende av livräntan.

Riksförsäkringsanstalten vill nämna, att, fastän livräntebeloppen nu utbetalas kvartalsvis, uttrycka livräntetagarne ofta missnöje därmed, emedan de för varje gång nödgas anskaffa prästbevis. På därom gjord begäran sker också i ganska många fall utbetalning av livränta halvårsvis eller årsvis.

För att emellertid bereda möjlighet för försäkringsinrättningen att i särskilda fall utbetala livränta även för kortare terminer, skulle kunna föreskrivas, att (sjukpenning och) livränta med ersättningstagarens samtycke och utan återbetalningsskyldighet må utbetalas även för *andra* betalningsterminer än i lagbestämmelsen angives. Härigenom skulle man ook kunna tillmötesgå önskemålet, att i de fall, då livränta utgår jämte pension enligt pensionsförsäkringslagen, livräntan och pensionen skola kunna utbetalas för samma terminer.

Riksförsäkringsanstalten hemställer alltså, att i 14 § måtte, i fråga om tiden för utbetalning av livränta, stadgas, att *livränta utbetalas för varje månad, räknad från den dag rätten till livränta inträtt, å månadens första dag, utan återbetalningsskyldighet för månad, under vilken rätten till livräntan upphört eller livräntan minskats; dock att om livräntas årliga belopp understiger etthundratjugu kronor, livräntan utbetalas för varje kvartal, räknat från den dag rätten till livränta inträtt, å första dagen av kvartalets sista månad, utan återbetalningsskyldighet, därest under den månaden rätten till livränta upphört eller livräntan minskats; ävensom att sjukpenning och livränta må med ersättningstagarens samtycke och utan återbetalningsskyldighet utbetalas för andra betalningsterminer än ovan sagts.*

Kommittén har i samma paragraf upptagit ett stadgande om viss *preskriptionstid för förfallna och ej lyftade ersättningsbelopp.* Detta stadgande synes riksförsäkringsanstalten synnerligen lämpligt.

Härjämte vill riksförsäkringsanstalten föreslå, att ett stadgande om viss *preskriptionstid även i avseende å själva rätten till livränta* införes i lagen. Det torde nämligen vara ovisst, om den allmänna fordringspreskriptionen gäller i avseende å denna rätt. Och om så ej är fallet, skulle riksförsäkringsanstalten, då livräntetagare ej låter sig avhöra, men det ej heller är bekant, att han avlidit, under kanske många tiotal år nödgas i sina räkenskaper och sin livräntefond upptaga värdet av livränta, vars belopp under denna tid ej lyftats. Redan nu har riksförsäkringsanstalten haft åtskilligt besvär i detta hänseende. Det torde få erinras om att ett stadgande i liknande syfte finnes i reglementet för barnmorskornas pensionsanstalt den 31 december 1910. Detta stadgande (22 §) lyder: »Pensionstagare, som under tio efter varandra följande år icke anmält sig till förfallen pensions lyftande, skiljes från anstalten och har förlorat rätten att uppbära pension».

I motsvarighet härtill skulle i den nu föreslagna lagen kunna föreskrivas, att *livräntetagare, som under tio på varandra följande år ej lyftat livränta, skall hava förverkat rätten till densamma.*

15 §.

Såsom riksförsäkringsanstalten nedan under 19 § får tillfälle närmare beröra, torde det i många fall visa sig nödvändigt eller lämpligt, att försäkringsavgift betalas i efterskott, utan att provisoriskt avgiftsbelopp förut inbetalats. Det torde dessutom, i synnerhet i början av den föreslagna försäkringslagens tillämpning, innan riksförsäkringsanstaltens register över arbetsgivare hunnit bliva fullständiga, ej sällan inträffa, att personer, som befinnas vara försäkringspliktiga arbetsgivare, ej inbetala någon försäkringspremie. När riksförsäkringsanstalten sedermera erhåller kännedom om det försäkringspliktiga arbetet, t. ex. vid ett inträffat olycksfall, har arbetsgivaren att betala retroaktivavgifter kanske ända från arbetets början, respektive lagens ikraftträdande (dock med iakttagande av de allmänna preskriptionsbestämmelserna). I sådana fall eller eljest, då avgift betalas i efterskott, bör denna avgift något förhöjas till täckande av ränteförlust m. m. Det synes alltså i denna paragraf uttryckligen böra stadgas, att i förevarande fall *försäkringsavgiften må skäligen förhöjas.* Efter ordet »med tillägg» i första stycket skulle kunna inskjutas »*dels, ifall avgiften betalas i efterskott, av med hän-syn därtill bestämt skäligt belopp, dels*»

Under återopande av vad riks försäkringsanstalten anfört vid 11 §, hemställer riks försäkringsanstalten likaledes, att i andra stycket av 15 § måtte stadgas, att för utgivande av understöd enligt 11 § *ej må såsom säkerhet godkännas försäkring i enskilt försäkringsbolag.*

Dessutom skulle kunna ifrågasättas, om ej, för att förebygga missbruk i fråga om tillämpningen av förevarande stadgande, borde föreskrivas, att den i denna paragraf omnämnda *säkerhet skall godkännas av försäkringsrådet.*

16 §.

I anledning av bestämmelsen i första stycket av denna paragraf vill riks försäkringsanstalten erinra om att, då *tilläggsavgiften till statsverket* givetvis skall beräknas efter det definitiva premiebeloppet till riks försäkringsanstalten, det ofta kan inträffa, att redan erlagd tilläggsavgift till någon del sedermera måste återbäras till försäkringstagaren, nämligen i de fall, då det definitiva premiebeloppet finnes vara lägre än det provisoriska och således återreglering skall äga rum. Det torde kanske få antagas, att ifrågavarande lagbestämmelse icke utgör hinder för sådan återbäring av tilläggsavgift, men bör i allt fall denna fråga beaktas vid utfärdande av de närmare bestämmelserna om tilläggsavgifternas erläggande.

Beträffande bestämmelserna i paragrafens andra stycke rörande *bidrag från arbetsgivarbolag*, vill riks försäkringsanstalten framhålla vikten av att erforderlig kontroll erhålles däröver, att premierna beräknas efter lagens föreskrifter i det fall, att arbetsgivare enligt 11 § själv står hela eller en del av olycksfallsrisken. Arbetsgivarbolaget har intet intresse av att tillräcklig premie beräknas i detta fall, utan snarare tvärtom, enär bolaget då undslipper med mindre bidrag till statsverket. För att förebygga ett kringgående av ifrågavarande bestämmelse skulle emellertid i 11 §, såsom riks försäkringsanstalten redan föreslagit, kunna stadgas, att avdrag ej må ske motsvarande hela ersättningen enligt 6 och 7 §§ eller huvudsakliga delen därav, om ej försäkringen — såsom detta förhållande benämnes i lagförslaget, även för det fall att någon egentlig premie icke skall erläggas — är tagen i riks försäkringsanstalten.

17 §.

Kommitténs förslag, att arbetsgivare endast på därom framställd begäran skall lämna den försäkringsinrättning, i vilken försäkringen äger rum, uppgifter om arbetets beskaffenhet, arbetarnes antal, arbetstid, avlöningsförhållanden o. d. torde innebära en väsentlig olikhet mot motsvarande bestämmelser i de flesta utländska lagar med försäkringsplikt. Arbetsgivare äro nämligen enligt dessa lagar i allmänhet skyldiga att utan anmaning göra anmälan om påbörjandet eller upphörandet av försäkringspliktig verksamhet, ändringar i densamma m. m., om avlöningssummor och antal arbetare m. m.

Visserligen är det, såsom kommittén anfört, med det stora antal mindre arbetsgivare, som skulle komma att underkastas den nya lagen, nödvändigt att iakttaga stor försiktighet vid angivandet av de skyldigheter, som böra åläggas arbetsgivaren. Men å andra sidan kan det ej vara att förorda att taga så stor hänsyn till arbetsgivarne, att försäkringsinrättningen i alltför hög grad betungas med svårigheter att erhålla nödiga uppgifter.

Kommittén har tänkt sig, att riksförsäkringsanstalten med tillhjälp av mantalslängderna och upplysningar från ombuden eller från arbetsgivarne själva eller från annat håll skulle kunna erhålla uppgift om de arbetsgivare, som omfattas av lagen, ävensom sådan kännedom om deras verksamhet, att provisoriska premier kunde bestämmas. De ytterligare uppgifter angående avlöningsförhållanden och verksamhet i övrigt, som kunna erfordras för premiernas reglering m. m., skulle riksförsäkringsanstalten i allmänhet infordra från arbetsgivarne.

Mantalslängderna komma även enligt riksförsäkringsanstaltens mening, att bliva av stor betydelse för erhållande av kännedom om arbetsgivarne. Och en viktig komplettering av dessa torde kunna erhållas genom anstaltens ortsombud. Men riksförsäkringsanstalten är å andra sidan av den bestämda avsikten, att dessa källor för upplysning ej äro tillräckliga. Om det stora antalet tillfälliga eller kortvariga arbeten, såsom byggnads-, skogsarbeten m. fl., kan man i allmänhet ej erhålla kännedom på nu angivna sätt.

Härtill kommer, att det för riksförsäkringsanstalten är nödvändigt icke allenast att vinna kännedom om, vilka arbetsgivare som finnas, utan även att erhålla för premiernas bestämmande erforderliga uppgifter. Att i alla de fall, då tillräckliga upplysningar från mantalslängderna eller av ombuden ej kunna erhållas, av arbetsgivarne *infordra* erforderliga uppgifter, skulle säkerligen, med hänsyn till det stora antalet försäkringspliktiga arbetsgivare, komma att medföra ett alltför omfattande arbete för riksförsäkringsanstalten, vilket i sin ordning skulle inverka höjande på förvaltningskostnaderna.

Riksförsäkringsanstalten anser alltså nödvändigt, att de arbetsgivare, som avses i den föreslagna lagen, principiellt skola åläggas skyldighet att verkställa erforderliga anmälningar och lämna nödiga uppgifter även utan särskild begäran av försäkringsinrättningen.

Dock torde man härvid kunna skilja mellan å ena sidan *större arbetsgivare*, huvudsakligen inom industrien och samfärdseln, hos vilka ett större och ofta växlande antal arbetare är sysselsatt samt i vilkas verksamheter ofta förekomma vidlyftigare maskinella anordningar, och å andra sidan *mindre arbetsgivare*, såsom mindre jordbrukare, hantverkare och handlande, husbönder för tjänstefolk m. fl., vilka tämligen regelbundet sysselsätta en eller några få arbetare om året. Med avseende å de större arbetsgivarne är det enligt riksförsäkringsanstaltens mening nödvändigt, att de dels göra anmälan om början eller upphörande av försäkringspliktig verksamhet samt om betydelsefullare förändringar däri, dels på regelbundna tider utan anmaning lämna för premiernas fastställande erforderliga uppgifter angående omfattningen och arten av vederbörande verksamhet, arbetarantalet och avlöningsförhållanden m. m. Dessa arbetsgivare äro i allmänhet redan nu på grund av ingångna försäkringsavtal skyldiga att lämna liknande uppgifter, varför det för dem icke torde orsaka någon svårighet. Ifrågavarande arbetsgivare böra även nödvändigtvis, liksom nu är fallet, åläggas föra avlöningslistor enligt av vederbörande försäkringsinrättning godkänt formulär.

Beträffande åter ovannämnda mindre arbetsgivare med föga växlande verksamhet torde i stort sett tillräckliga uppgifter kunna erhållas ur mantalslängderna. Dock torde för ändamålet vara erforderligt, att i mantalslängderna intages uppgift om antal i rörelse eller yrke anställda personer, där sådan uppgift ej redan finnes. Mantalslängdernas uppgifter kunna dessutom granskas och kompletteras av ortsombuden. De mindre arbetsgivarne i sådan verksamhet, som här

berörts, skulle därför kunna befrias från den arbetsgivare i allmänhet åliggande skyldigheten att utan anmaning inkomma med anmälningar och uppgifter. Då i särskilda fall ytterligare uppgifter erfordras, skulle dessa på begäran kunna lämnas.

Beträffande tillfälliga eller kortvariga arbeten böra dessa i allmänhet, även om de äro av obetydlig omfattning, vara underkastade anmälnings- och uppgiftsskyldighet. Riksförsäkringsanstaltens ordsombud böra jämväl särskilt åläggas att söka skaffa sig kännedom om dessa arbeten, men anser riksförsäkringsanstalten det otänkbart att utan oskäligen kostnad kunna erhålla en så fulländad ombudsorganisation, att genom densamma kunna upplysningar skulle i och för sig vara tillfyllest. Man skulle ju också kunna tänka sig att för vissa fall såsom villkor för påbörjande av t. ex. byggnadsarbete föreskriva, att vederbörlig anmälan skall hava ingivits och möjligen även erforderlig premie hava erlagts till försäkringsinrättningen. Dylika bestämmelser torde dock böra införas, först om erfarenheten visar dem oundgängliga. Tillfälliga arbeten i hushåll, i trädgård o. d. skulle dock, i den mån de ingå under lagen, kunna undantagas från uppgiftsskyldighet, då premien för dylika arbeten väl i allmänhet torde uttagas genom ett mindre tillägg till premien för försäkring av tjänare.

För att riksförsäkringsanstalten skall kunna utan alltför stor svårighet använda sig av mantalslängderna, synes föreskrift böra utfärdas därom, att häradskrivarne i riket och motsvarande myndigheter i städerna årligen före den 15 mars skola till anstalten insända avskrifter av mantalslängderna. Vissa i längderna förekommande uppgifter, såsom om hustrur och barn ävensom om mantalspenningarne, skulle härvid kunna utelämnas, men å andra sidan skulle, såsom riksförsäkringsanstalten ovan redan nämnt, i varje fall erfordras uppgift om antalet hos varje arbetsgivare i rörelse och yrke anställda personer. För myndigheternas besvär härmed torde böra utgå någon ersättning av statsmedel.

Då det icke synes vara lämpligt att i lagen angiva, vilka grupper av arbetsgivare skola vara befriade från anmälnings- och uppgiftsskyldighet, torde det böra lämnas åt Eders Kungl. Maj:t att utfärda föreskrift i ämnet.

Anmälan om påbörjande av verksamhet synes alltid böra göras till riksförsäkringsanstalten. I andra avseenden böra uppgifter insändas till den försäkringsinrättning, där försäkringen är tagen.

Åberopande vad sålunda anförts, hemställer riksförsäkringsanstalten, att ifrågakvarande paragraf måtte erhålla ungefär följande innehåll:

Arbetsgivare skall vara pliktig att vid påbörjande av sådant arbete, som i lagen arses, ofördröjligen till riksförsäkringsanstalten efter av anstalten fastställt formulär därom göra anmälan. Upphör arbetet eller undergår det sådana förändringar, som kunna inverka på försäkringsrisken, skall anmälan därom ofördröjligen göras till den försäkringsinrättning, där försäkringen äger rum. Inom två månader efter utgången av varje kalenderår eller, om arbetet tidigare upphört, inom en månad efter det detta skett, skall arbetsgivaren vara pliktig, att till försäkringsinrättningen enligt av denna fastställt formulär lämna sådana uppgifter om arbetets beskaffenhet och arbetarnes antal, arbetstid och avlöningsförhållanden, som må erfordras för bestämmande av försäkringsavgift. Sådana uppgifter, som nu angivits, ävensom uppgifter för bestämmande av ersättningsbelopp, är arbetsgivaren jämväl skyldig att när som helst på därom framställd begäran lämna till försäkringsinrättningen eller försäkringsrådet.

Arbetsgivaren är pliktig att föra avlöningslistor efter formulär, som godkänts av den försäkringsinrättning, där försäkringen äger rum.

Från vad såbunda stadgats, skall Konungen äga medgiva undantag.

I övergångsbestämmelserna till lagen bör intagas skyldighet för arbetsgivarne att senast sex månader före lagens ikraftträdande till riksförsäkringsanstalten anmäla sin verksamhet, dock att Konungen även här skulle äga medgiva undantag.

18 §.

Kommittén har här bland annat föreslagit, att försäkringsinrättningen skulle äga att hos den myndighet, som enligt lagen om arbetarskydd utövar tillsyn å samma lags efterlevnad, påfordra eller, där särskild skyndsamhet är av nöden, ävensom i fråga om arbete, vara nämnda lag ej äger tillämpning, själv företaga undersökning av de förhållanden, under vilka arbetet bedrivs. Såsom det normala har alltså kommittén tänkt sig, att den för premiers bestämmande och dylikt nödvändiga inspektionen av arbetsföretag skulle för försäkringsinrättningen äga rum genom yrkesinspektionen. Utan arbetsgivares samtycke skulle försäkringsinrättningen i allmänhet icke äga rätt att besiktiga företag.

I anledning härav vill riksförsäkringsanstalten framhålla, att det för anstaltens försäkringsverksamhet måste anses vara av den allra största betydelse, att anstalten äger befogenhet att företaga besiktningar av arbetsföretag; och tillåter sig riksförsäkringsanstalten i fråga härom erinra om vad riksförsäkringsanstalten i sin underdåniga skrivelse den 30 september 1915 i sammanhang med sitt förslag om anställande av en tjänsteman hos anstalten med speciell uppgift att verkställa inspektioner anfört, nämligen i huvudsak följande. »För att kunna bestämma premien för försäkring av arbetsföretag har riksförsäkringsanstalten indelat de olika verksamheterna i farlighetsklasser och farlighetsgrader. För att kunna hänföra ett visst företag till någon av dessa farlighetsklasser eller farlighetsgrader (så kallad specialtarifiering) erfordras i allmänhet noggrann kännedom om det ifrågavarande arbetsföretaget, en kännedom, som i de flesta fall bäst vinnes genom inspektion av företaget och i många fall icke står att vinna på annat sätt. Inspektion kan vara behövlig, icke blott då försäkring av företaget begäres hos riksförsäkringsanstalten eller försäkring där redan tecknats, utan även i det fall, då arbetsgivare hos anstalten gör förfrågan om premie för försäkring av företag. Inspektion bör avse att vinna upplysning om alla de omständigheter, som kunna hava inflytande å risken för olycksfall, såsom exempelvis angående skyddsanordningar vid maskiner m. m., arbetslokalers rymlighet och belysning, beskaffenheten av förefintliga transmissioner och hissar och andra transportanordningar, ändamålsenligheten av trappor, utgångar m. m. Därjämte bör inspektionen omfatta jämväl undersökning rörande den rådande allmänna ordningen och arbetsintensiteten, omständigheter, av vilka, enligt vad erfarenheten visat, olycksfallsrisker i icke ringa grad är beroende, ävensom slutligen, i den mån det är möjligt, undersökning rörande arbetsledningens intresse för arbetarnas bästa i fråga om förhindrande av olycksfall eller botande av olycksfallsskador. Inspektion bör emellertid omfatta icke allenast ett iakttagande av företagets beskaffenhet m. m. från nu berörda synpunkter, utan bör därvid jämväl upptagas till bedömande, i vad mån de iakttagna förhållandena äro av betydelse för bestämmande av premien, och bör den inspekterande kunna avgiva förslag rörande dennas storlek. I vissa fall bör vid inspektion jämväl utredas, vilka ytterligare skyddsanordningar eller andra förändringar, som synas vara erforderliga för att lägre premie skall

kunna beräknas. Även sedan premien för ett visst företag en gång blivit bestämd, är inspektion av företaget i många fall behöflig efter någon tids förlopp. Det har nämligen visat sig, att olycksfallsrisken på jämförelsevis kort tid kan betydligt ändras.» Det kan tilläggas, att genom besiktningar av ifrågavarande art befrämjas den nära och så att säga personliga beröringen mellan försäkringsinrättningen och dess försäkringstagare, vilket måste anses vara av stor betydelse.

Under de gångna åren har riksförsäkringsanstalten genom sina tjänstemän besiktigat omkring 2,500 arbetsföretag. På grund av bristen på arbetskrafter har emellertid besiktningar ej kunnat företagas i den omfattning, som önskligt varit.

Aven i utlandet har det ansetts vara av synnerlig betydelse, att försäkringsinrättning erhåller tillfälle till besiktning av företag. Sålunda stadgar den *tyska Reichsversicherungsordnung* (§ 875), att yrkesföreningarna äro befogade, och på begäran av riksförsäkringsämbetet pliktiga, att anställa tekniska inspektörer i erforderligt antal för att övervaka, att föreskrivna skyddsåtgärder vidtagas, samt taga kännedom om anordningarna i de industriella företagen, i den mån detta är av betydelse för ett företags tillhörighet till yrkesförening eller för indelningen i farlighetsklasser. Enligt vad riksförsäkringsanstalten har sig bekant, anses denna befogenhet för yrkesföreningarna vara av allra största betydelse; och dylika tekniska inspektörer finnas i stor utsträckning anställda. Staten har dessutom särskilda yrkesinspektörer. Den *schweiziska* lagen stadgar (art. 64) att försäkringsanstaltens ombud under arbetstiden skola lämnas fritt tillträde till alla arbetslokaler och arbetsplatser.

Riksförsäkringsanstalten anser det alltså vara uppenbart, att anstalten måste äga befogenhet att genom inspektion av ett företag själv skaffa sig kännedom »om de särskilda förhållanden under vilka det (arbetet) bedrivs» (15 § i förslaget), givetvis med de undantag, som gälla i yrkesfarelagen för yrkeshemlighet och dylikt. Att för varje fall skaffa sig sådan kännedom endast genom yrkesinspektionen är ej tillfyllest, bortsett från att detta i allmänhet måste antagas kräva rätt lång tid, bland annat emedan varje sådant ärende torde böra gå genom yrkesinspektionens chefsmyndighet. De upplysningar, som genom yrkesinspektionen erhållas, torde ofta komma att inskränka sig till meddelanden om förefintligheten eller fullständigheten av skyddsanordningar, men ej beröra andra förhållanden, som avse beskaffenheten av arbetsledningen, dess intresse för arbetarnas säkerhet och trevnad i allmänhet, tillsyn angående arbetarnas efterlevnad av givna föreskrifter, den allmänna ordningen vid företaget, arbetsintensiteten m. m. dylikt, som är av väsentlig inverkan vid fastställande av en försäkringspremie. Man kan ej heller av yrkesinspektionen förvänta ett förslag till eller råd angående viss premie, som bör fastställas på grund av de vid företaget rådande förhållanden, då detta går fullständigt utanför ramen av yrkesinspektionens uppgifter.

Enligt motiveringen för förevarande paragraf synes visserligen stadgandet i fråga skola avse endast det fall, att arbetsgivare ej samtycker till undersökning från försäkringsinrättningens sida. Fråga är emellertid, om icke stadgandets ordalydelse skulle kunna anses förpliktade riksförsäkringsanstalten att anlita yrkesinspektionen i de fall, då detta kan ske och »särskild skyndsamhet» ej är av nöden. Och det kan för övrigt vara att befara, att arbetsgivare just på grund av stadgandets ordalydelse finner sig föranlåten att som regel anse inspektion från riksförsäkringsanstalten för obehörig och neka tillträde för dem, som anstalten givit i uppdrag att utföra inspektion. Riksförsäkringsanstalten är därför av den be-

stämnda åsikten, att ifrågavarande stadgande kommer att bereda anstalten hinder och besvär.

På samma gång som riksförsäkringsanstalten alltså måste påyrka, att det i lagen inrymmes anstalten befogenhet att i varje fall få verkställa inspektioner av arbetsföretag, skulle anstalten å andra sidan anse det synnerligen värdefullt, om anstalten, såsom kommittén föreslagit, kunde påräkna att erhålla bistånd av yrkesinspektörerna uti ifrågavarande hänseende. Riksförsäkringsanstalten kan ej hava tillfälle att genom egna organ verkställa alla inspektioner, som anses önskliga; och mången gång kan det även av kostnadsskäl vara önskvärt, att besiktning företages av yrkesinspektionen i stället för av riksförsäkringsanstalten.

Riksförsäkringsanstalten vill emellertid i detta sammanhang erinra om att anstalten vid särskilda tillfällen hemställt om erhållande av bistånd av yrkesinspektionen, nämligen i underdåniga skrivelser den 30 december 1903 och den 14 juli 1911. Förstnämnda hemställan avsågs av Kungl. Maj:t den 3 juni 1904 av den anledning, att yrkesinspektionens arbetskrifter kunde antagas vara otillräckliga. Beträffande den senare framställningen fann Kungl. Maj:t den 15 september 1911 densamma ej för det dåvarande föranleda någon vidare åtgärd. I sistnämnda ärende hade yttrande införats bland annat av kommittén för verkställande av revision av lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889 m. m., i vilket yttrande kommittén bland annat anförde följande. Då bestämmelserna i lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889, enligt kommitténs förmenande, gäve vid handen, att lagstiftaren ansett yrkesinspektörerna böra söka vinna arbetsgivarnes förtroende för att på så sätt bäst komma i tillfälle att främja skyddslagstiftningens förverkligande, torde med en sådan förtroendeställning, som även för framtiden syntes böra eftersträvas, den föreslagna nya uppgiften för yrkesinspektörerna svårligen låta förena sig. Särskilt skulle ett bedömande från yrkesinspektörernas sida av arbetsledningen naturligtvis vara ägnat att rubba denna ställning. Vidare skulle genom att bereda yrkesinspektörerna inflytande på bestämmandet av försäkringspremiernas storlek, yrkesinspektörerna komma att gent emot arbetsgivarne få en befogenhet av ekonomisk natur, vilken skulle kännas tryckande för de senare — en befogenhet, som därjämte lätteligen kunde få till följd ett borteliminering av det förfarande, lagen angående skydd mot yrkesfara eljest föreskrev för det fall, att arbetsgivaren ej godvilligt efterkomme yrkesinspektörens anvisningar, d. v. s. sakens hänskjutande till Kungl. Maj:ts befallningshavandes opartiska bedömande. Ett annat skäl, som talade mot den föreslagna nya uppgiften för yrkesinspektörerna, vore, att yrkesinspektionens personal även enligt det förslag, som kommittén hade för avsikt att framlägga, måste anses så upptagen av sin huvudsakliga uppgift, att den ej syntes kunna betungas med något ytterligare, avsevärt tidskrävande uppdrag.

I händelse emellertid numera hinder ej anses föreligga, att yrkesinspektionen biträder riksförsäkringsanstalten med besiktningar, vill riksförsäkringsanstalten, under förutsättning att anstalten tillerkännes uttrycklig befogenhet att jämväl själv låta företaga besiktningar, tillstyrka kommitténs förslag i vad det angår biträde åt riksförsäkringsanstalten från yrkesinspektionens sida.

Beträffande åter den rätt, som enligt förslaget skulle tillerkännas enskild försäkringsinrättning att hos yrkesinspektionen påfordra besiktningar av företag, synes tvekan kunna råda, om ej en sådan rätt skulle bliva väl betungande för ifrågavarande myndighet. I övrigt synes någon bestämmelse icke behöva upptagas i lagen rörande befogenhet för enskild försäkringsinrättning att företaga

besiktning. I det försäkringsavtal, som givetvis upprättas mellan arbetsgivaren och försäkringsinrättningen, kan försäkringsinrättningen betinga sig rätt till undersökning av arbetsgivarens företag. Ställer sig arbetsgivaren avvisande häremot, kan ju försäkring vägras. Det synes därför riks-försäkringsanstalten, att bestämmelserna i förevarande paragraf i vad de röra enskild försäkringsinrättning kunna utgå.

På grund av vad riks-försäkringsanstalten ovan anført, hemställer riks-försäkringsanstalten, att ifrågavarande stadgande (18 § första stycket) erhåller ungefär följande lydelse:

Riksförsäkringsanstalten äger att, i den mån sådant må vara nödigt för bestämmande av försäkringsavgifter och ersättningsbelopp, taga del av arbetsgivares avlöningslistor och förteckningar samt att företaga undersökning av de förhållanden, under vilka arbetet bedrivs. Likaledes äger riks-försäkringsanstalten hos den myndighet, som enligt lagen om arbetarskydd utövar tillsyn å samma lags efterlevnad, i fråga om arbete, varå nämnda lag äger tillämpning, påfordra sådan undersökning, som nyss nämnts. Enahanda befojenheter tillkomma jämväl försäkringsrådet.

19 §.

Kommittén har föreslagit, att i fråga om *tid och sätt för erläggande av avgifterna* till riks-försäkringsanstalten Konungen skulle äga meddela erforderliga föreskrifter. Emellertid synes det lämpligt, att riks-försäkringsanstalten redan nu något berör även denna fråga.

För närvarande är uppbörden av premierna för försäkringar i riks-försäkringsanstalten ordnad på följande sätt. Sedan en enligt fastställt formulär upprättad ansökan om försäkring inkommit, bestämmer riks-försäkringsanstalten på grundval av uppgifterna i ansökan ett provisoriskt premiebelopp och utfärdar därpå försäkringsbrev. Detta överlämnas till postsparbanken för att å vederbörande postsparbankskontor tillhandahållas försäkringstagaren mot inbetalning av det provisoriska premiebeloppet. Härom erhåller försäkringstagaren under rättelse. På motsvarande sätt förfäres vid förnyelse av försäkring. Vid försäkringsperiodens slut skall försäkringstagaren till riks-försäkringsanstalten insända uppgift för reglering av premiebeloppet, vilken uppgift skall upptaga antalet under perioden inom företaget utgjorda dagsverken. På grund av regleringsuppgiften fastställs det definitiva premiebeloppet; i händelse detta är större eller mindre än det provisoriska, sker reglering genom postsparbankens förmedling. Huvudsakliga delen av premiebeloppet betalas alltså i allmänhet i förskott.

I fråga om *sättet för uppbörden av premierna* enligt den föreslagna nya lagen synes kommittén hava tänkt sig, att premierna skulle erläggas i samband med uppbörden av allmänna utskylder, vare sig kronouppbörden eller uppbörden av kommunalutskylder.

Även enligt riks-försäkringsanstaltens mening vore det lämpligt, att åtminstone i fråga om vissa slag av arbetsgivare använda uppbördsmyndighet för upptagande av försäkringspremierna. I fråga om det stora antalet mindre arbetsgivare skulle uppbörd efter det system, som hittills följts i riks-försäkringsanstalten, medföra alltför mycket arbete samt dessutom ej visa sig tillräckligt effektivt. Sannolikt skulle uppstå aldeles oproportionerligt stora restantier, vilka sedan skulle orsaka betydande kostnader och besvär. Om försäkringspremierna

genom uppbördsmyndighet påföres debetsedel, kommer den däremot säkerligen att inflyta bättre. Frågan är då, om kronouppbörden eller kommunaluppbörden bör för ändamålet användas. Enligt de upplysningar riks försäkringsanstalten inhämtat av sakkunnig i ämnet, inflyter kommunaluppbörden avsevärt sämre än kronouppbörden. Då det dessutom torde medföra alltför mycket besvär, om anstalten för inkasserande av avgifterna skulle nödgas stå i förbindelse med minst ett par tusen kommunala uppbördsmyndigheter, anser riks försäkringsanstalten för sin del, att avgifternas inkassering genom kronouppbördsmyndigheterna är att förorda.

Såsom riks försäkringsanstalten redan antytt, torde enligt riks försäkringsanstaltens mening ifrågavarande uppbördssätt ej för varje fall visa sig lämpligt. Det lämpar sig bäst i fråga om smärre arbetsgivare, såsom mindre jordbrukare, hantverkare och handlande ävensom husbönder för tjänare, vilka arbetsgivare hava att erlagga en mindre, år från år föga växlande premie, och i fråga om vilken reglering vanligen ej är erforderlig. För de större arbetsgivarne åter, framför allt inom industrien och samfärdseln, vilka kunna hava att erlagga en årspremie till högst betydande belopp — ända till flera tiotusentals kronor — kan en inbetalning till kronouppbördsstämman av hela premiebeloppet ställa sig alltför betungande, varför uppdelning av premien på ett par terminer, såsom t. ex. i Norge, torde böra medgivas. Den omständigheten, att i fråga om större försäkringar reglering av premien måste ske efter försäkringsperiodens utgång, torde ock göra ifrågavarande uppbördssätt mindre lämpligt för dessa försäkringar. Om nämligen reglering skulle ske i samband med uppbördsstämmorna, kunde den äga rum först två år efter uppbörden av ett förskottsvis erlagt provisoriskt premiebelopp. Återbetalning av premie genom uppbörden kan ock möta svårigheter. Det synes därför, som om beträffande större försäkringar det nuvarande, hos riks försäkringsanstalten tillämpade sättet för uppbörden av försäkringsavgifter, nämligen genom postsparbanken, fortfarande lämpligen skulle kunna användas. Man torde kunna påräkna, att de större arbetsgivarne i allmänhet godvilligt inbetala premierna på detta sätt. Samma förfaringsätt för uppbörd måste nog i allmänhet tillämpas i fråga om kortvariga och tillfälliga arbeten, säsongarbeten o. d.

Riks försäkringsanstalten har så utförligt behandlat denna fråga, emedan den har betydelse för försäkringens omkostnader, jämväl vad postsparbanken angår.

I fråga om tiden för försäkringspremiernas inbetalning synes kommittén hava tänkt sig, att vid försäkringsterminens början ett provisoriskt premiebelopp av försäkringstagaren skall erläggas och att sedermera efter en viss tidsperiod, i allmänhet räkenskapsåret, premiebeloppet definitivt skall bestämmas.

Detta förfarande synes riks försäkringsanstalten lämpligt i de fall då, enligt vad riks försäkringsanstalten ovan ifrågasatt, premierna skulle inkasseras genom postsparbanken, således i huvudsak i fråga om större arbetsgivare, samt säsongarbeten m. m. För att vinna en förenkling i förfarandet skulle man kunna tänka sig, att i fråga om mera stadigvarande verksamheter det belopp, varmed de provisoriska premierna vid regleringen efter räkenskapsårets slut ökas eller minskas, tillägges till eller avdrages från nästa provisoriska inbetalning. (Jfr Schweiziska lagen art. 112).

Beträffande åter de fall, där inbetalningen av premien skulle ske genom kronouppbörden, d. v. s. huvudsakligen för smärre arbetsgivare, vilka bedriva

arbetet året om med ett på förhand känt arbetarantal, skulle premien kunna beräknas till ett efter skälighetsprövning bestämt belopp, och sedermera i allmänhet ej behöva regleras annat än på särskild begäran, om t. ex. förhållandena under försäkringstiden förändrats. Ett dylikt förfaringssätt praktiseras för närvarande vid riks-försäkringsanstaltens hushållsförsäkringar, d. v. s. försäkringar för tjänarinnor. Premierna skulle i dessa fall kunna grundas huvudsakligen på mantalslängderna, kompletterade med uppgifter av ombuden. Enligt upplysningar som riks-försäkringsanstalten bekommit, skulle anstalten kunna erhålla utdrag ur mantalslängderna i så god tid varje år, att erforderliga uppgifter för uppbörderna av försäkringsavgifterna skulle kunna lämnas till häradsskrivarne eller motsvarande myndighet i stad före augusti månads utgång samma år; och i så fall skulle uppbörderna av avgifterna kunna ske vid kronouppbördsstämorna, som äga rum mellan den 1 november och den 15 december. Lämpligast synes vara, att ifrågasvara premier avse försäkringar för det år, under vilket de inbetalas. Skulle de avse det kommande året, skulle de mantalsuppgifter, som avgivas i slutet av ett år, ligga till grund för premierna för försäkringen under andra året därefter. Det kan befaras, att under tiden alltför många förändringar kunna uppstå. Enligt riks-försäkringsanstaltens mening skulle således premierna betalas vid slutet av det år, för vilket de gälla, eller alltså i stort sett i efterskott. I dessa fall bör någon avgiftsförhöjning beräknas, såsom riks-försäkringsanstalten tidigare under 15 § framhållit.

Det första årets kostnader för ersättningar från riks-försäkringsanstalten torde kunna bestridas av de premier, som, enligt vad ovan angivits, betalas i förskott.

Kommitténs förslag, att *statsverket skall förskjuta de avgifter, som icke på föreskrivet sätt blivit erlagda, tillstyrker riks-försäkringsanstalten*. Då riks-försäkringsanstalten icke, liksom enskilda försäkringsgivare, kan välja sina försäkringstagare och alltså ej heller kan såsom villkor för försäkring föreskriva förskotts-betalning, synes en dylik garanti av statsmedel vara oundgänglig, enär riks-försäkringsanstalten ej rättvisligen kan fördela de förluster, som uppkomma av ifrågasvarande anledning, på övriga försäkringstagare. Någon större utgift för statsverket torde ifrågasvarande garanti dock sannolikt ej medföra. I Holland, där det befunnits nödigt införa en liknande bestämmelse, har beloppet av de premier, som ej kunnat indrivras, uppgått till högst 30,000 gulden för år eller mindre än en procent av hela premiesumman.

Avgifterna för försäkringen skola enligt förslaget ingå till en *försäkringsfond*, som förvaltas enligt grunder, vilka bestämmas av Konung och Riksdag.

Då såsom riks-försäkringsanstalten har sig bekant, en särskild kommitté för närvarande är sysselsatt med utredning av frågan om förvaltningen av den allmänna pensionsfonden, och det sätt, varpå denna fråga blir löst, torde kunna vara av viss betydelse även för frågan om förvaltningen av riks-försäkringsanstaltens försäkringsfond, synes resultatet av nämnda kommittés arbete böra avvaktas, innan bestämmelse träffas rörande sistberörda fonds förvaltning. Riks-försäkringsanstalten vill dock redan nu framhålla vikten av att försäkringsfonden förvaltas så, att den i möjligaste mån kommer att tjäna den sociala olycksfalls-försäkringens ändamål samt vara till stöd för landets näringar. Liksom i Norge

böra medel från fonden mot betryggande säkerhet till viss del utlånas åt näringsidkare, som hava försäkring i riksförsäkringsanstalten, så att de medel, som hopbragts i främsta rummet av näringsidkarne, åter kunna få tjäna till att främja näringarnas utveckling. Vidare böra medel till någon viss del kunna utlånas till kommuner och möjligen även till välgörenhetsinrättningar för uppförande av sjukvårds- och andra dylika anstalter, varjämte riksförsäkringsanstalten med vederbörligt tillstånd skulle kunna få disponera någon mindre del av fonderna för uppförande därest sådant erfordras, av egna anstalter till behandling av olycksfallsskadade (t. ex. ortopediska anstalter m. m.)

För att ovannämnda ändamål skola vederbörligen tillgodoses, synes riksförsäkringsanstalten böra äga ett avgörande inflytande på frågor om placering av försäkringsfondens medel. Riksförsäkringsanstalten skulle därför för sin del anse lämpligast, att, därest postsparbanken fortfarande skall omhänderhava inkasseringen av riksförsäkringsanstaltens medel, utbetalningar m. m., fondförvaltningen ordnas på det sätt, att frågor om placering av medel avgöras av riksförsäkringsanstalten, förstärkt med 1 eller 2 medlemmar av postsparbankens styrelse samt 3 av Eders Kungl. Maj:t utsedda medlemmar, av vilka en skall vara finanssakkunnig samt en arbetsgivare och en arbetare. Den omedelbara förvaltningen av medlen, d. v. s. inköpandet av värdepapper, utlämnandet av lån, inkasseringar av räntor o. d., synes emellertid böra handhavas av postsparbanken. Det torde få erinras, att i Norge beslutar riksförsäkringsanstaltens styrelse i fråga om fondförvaltningen.

20 §.

Av ordalydelsen i andra punkten av denna § synes framgå, att kommittén företrädesvis haft sin uppmärksamhet riktad på de olycksfall, som äro av så svår beskaffenhet, att i varje fall den skadade genom olycksfallet berövas förmågan av självbestämning. Det är emellertid att märka, att dylika olycksfall endast utgöra ett jämförelsevis ringa fåtal. Med anledning härav och då det väl i allra första hand bör ligga i den skadades eget intresse att genom lämplig vård söka förebygga invaliditet eller så mycket som möjligt nedbringa olycksfallens verkningar, bör det enligt riksförsäkringsanstaltens förmenande först och främst *äläggas den skadade att, därest han sådant förmår, söka lämplig vård.* Likaledes är det ju klart, att läkare endast undantagsvis i anledning av ett olycksfall skall behöva »tillkallas», och att de ökade kostnader, som föranledas av läkarens besök hos den skadade, i flertalet fall kunna och böra undvikas.

I denna § av kommittéförslaget talas endast om vård och föreskrift av *läkare.* Härigenom kan lätt uppstå den uppfattning, att den skadade i allmänhet skall vårdas i sitt hem. Emellertid har vård å allmänt sjukhus eller därmed likartad inrättning såsom sjukstuga, vanförestalt och dylikt vunnit allt större tilltro och sökes av allmänheten i allt större utsträckning. Har ett olycksfall medfört svårare kroppsskada, torde den skadade i allmänhet icke annorstädes än å sådan inrättning, som nyss nämnts, kunna erhålla erforderlig vård, mången gång åtminstone icke utan sådana åtgärder, att vederbörande försäkringsinrättning icke därmed kan betungas. Vid lindrigare skador, och då den skadades intagande å sjukvårdsinrättning ej kan anses behöflig, torde, där sådant kan ske, den skadade erhålla lämplig skötsel på enklaste och billigaste sätt genom poliklinisk eller ambulans behandling å sjukhus eller sjukstuga, d. v. s. sådan behandling,

som å dylik inrättning lämnas patient, som ej är intagen därstädes. Särskilt i de större städerna är sådan behandling, som senast nämnts, och som i allmänhet lämnas kostnadsfritt, i fråga om olycksfallsskador den mest förekommande.

Då vård och behandling lämnas å sjukhus, sjukstuga eller liknande inrättning, behöver i allmänhet icke befaras, att denna vård eller behandling skall komma att fortsätta längre, än som är erforderligt. Kontrollen över de åtgärder och omkostnader, som en olycksfallsskada medfört — vilken kontroll i allt fall kommer att ställa stora krav såväl på den granskande som på den behandlande läkaren — kommer dessutom att i icke ringa grad underlättas. Och det torde med största skäl kunna antagas, att därigenom lämplig vård och behandling komma att lämnas den skadade för den jämförelsevis minsta kostnaden. Enligt riks-försäkringsanstaltens mening bör alltså på alla de platser, där sådant kan ske, det normala vara, att den skadade söker vård å allmänt sjukhus eller därmed likartad sjukvårdsinrättning eller ock poliklinisk eller ambulans behandling å sådan inrättning. Endast där detta ej lämpligen kan ske, eller där särskilda skäl — såsom t. ex. att läkare finnes anställd vid arbetsföretaget — därför tala, bör denna regel frångås. Det måste vidare anses vara av största vikt, att lagbestämmelserna så formuleras, att de giva ett tydligt stöd för sådana åtgärder, som, på samma gång de äro väl förenliga med den skadades rätt och intresse, kunna verka minskande på försäkrings- och förvaltningskostnaderna. Riks-försäkringsanstalten — som i förevarande avseende ansluter sig till ett av anstaltens överläkare avgivet yttrande — finner det därför vara nödvändigt, att det i denna § gives anvisning, och det i första hand, på vård och behandling å sjukhus. Därjämte torde böra iakttagas, vad riks-försäkringsanstalten i fråga om stadgandena i 6 § framhållit därom, att fall kunna förekomma, då varken sjukhusvård eller läkarbehandling lämpligen kunna erhållas.

Under åberopande av vad riks-försäkringsanstalten sålunda anført, får riks-försäkringsanstalten hemställa, att å andra punkten av 20 § måtte givas ungefärligen följande lydelse:

Den skadade är skyldig att, så vitt ske kan, ofördröjligen efter olycksfallet söka vård eller behandling å allmänt sjukhus eller därmed likartad sjukvårdsinrättning eller av läkare eller, där dylik vård eller behandling icke kan anses erforderlig eller icke utan oskäligen kostnad kan erhållas, annan lämplig vård, ävensom att underkasta sig vård eller behandling, som anvisas av försäkringsinrättningen, dess ombud, arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren.

21 §.

Bestämmelserna i 21 § av lagförslaget överensstämna i huvudsakliga delar med stadgandena i 12 § av 1901 års lag. Stadgandena i sist angivna § hava emellertid föranletts däray, att 1901 års lag föreskriver ersättningsmen ej försäkringsskyldighet och avse företrädesvis att för en genom olycksfall i arbete skadad arbetare möjliggöra att styrka sin rätt till ersättning. Helt annorlunda ställer sig naturligtvis frågan om sättet för olycksfallsanmälan avgivande, då — såsom genom lagförslaget skulle ske — obligatorisk försäkring är genomförd och en statsinstitution är ensam eller åtminstone huvudsaklig bärare av försäkringen. Det finnes naturligtvis under sådana förhållanden icke tillräcklig anledning att hos Konungens befallningshavande eller överståthållareämbetet förvara angivna olycks-

fallsanmälningar, och ej heller erfordras undersökning genom polismyndighetens försorg rörande olycksfallets uppkomstsätt och förlopp annat än i sådana särskilda undantagsfall, då en dylik undersökning av försäkringsinrättningen anses behöfelig. Det förefinnes alltså icke någon nödvändighet att låta olycksfallsanmälan passera genom polismyndighetens händer, och det är enligt riks-försäkringsanstaltens förmenande icke heller lämpligt. Det torde vara klart, att genom en sådan anordning dröjsmål med olycksfallsanmälan framkomst till försäkringsinrättningen skall förorsakas, särskilt i sådana fall då vederbörande polisman är bosatt på landsbygden. Likaledes torde det vara givet, dels att polismyndigheten i flertalet fall icke skall hava det intresse för saken, som kräves för att öva erforderlig tillsyn över att anmälningshandlingen är i fullständigt skick, dels ock att sådan myndighet ej alltid skall kunna bedöma, om komplettering av anmälan är behöfelig eller ej. Vad nu anförts om olycksfallsanmälningarnas försening m. m. till följd av deras insändande genom polismyndighet, har riks-försäkringsanstalten haft tillfälle att iakttaga under den första tiden av sin verksamhet, då anstalten för att minska besväret med olycksfallsanmälningarna för de arbetsgivare, som hade sina arbetare försäkrade i anstalten, hade ordnat det så, att avskrift av de till polismyndigheten inkomna anmälningarna rörande i riks-försäkringsanstalten försäkrade arbetare i allmänhet skulle av polismyndigheten översändas till anstalten. Även med en karenstid av 60 dagar visade sig nämligen detta anmälningssätt mindre tillfredsställande, så att riks-försäkringsanstalten mycket snart måste i allt större utsträckning förmå vederbörande arbetsgivare att direkt till anstalten i förekommande fall insända anmälan om inträffat olycksfall. När sedermera riks-försäkringsanstalten bemyndigades att från och med den 1 oktober 1904 teckna försäkring med rätt till ersättning jämväl under karenstiden, ansåg anstalten med stöd av den erfarenhet, som sålunda vunnits, det vara nödvändigt att i de särskilda villkoren för detta slag av försäkring stadga åläggande för arbetsgivaren att beträffande varje olycksfall, som drabbat hos honom anställd, i anstalten försäkrad arbetare, till riks-försäkringsanstalten insända anmälan enligt av anstalten fastställt formulär.

Då enligt lagförslaget med den förändring i avseende å karenstid, som av riks-försäkringsanstalten däri föreslagits, sjukpenning skall utgå redan från och med 4:de dagen efter olycksfallsdagen samt utbetalas för vecka, *anser anstalten det ovillkorligen vara nödvändigt, att det ålägges arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren att direkt till vederbörande försäkringsinrättning insända anmälan om inträffat olycksfall.* Olycksfallsanmälan, som för vinnande av enhetlighet beträffande olycksfallsstatistiken bör, även vid försäkring i arbetsgivarbolag, vara upprättad enligt formulär, fastställt av riks-försäkringsanstalten, bör insändas så fort ske kan, och synes det riks-försäkringsanstalten att hinder icke borde möta att bestämma tiden, inom vilken anmälan i regel skall avsändas, till senast dagen efter den dag, då arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren av den skadade eller eljest erhöi underrättelse om olycksfallet.

Enligt 1901 års lag — och så skulle också ske enligt lagförslaget — skall vid olycksfallsanmälan fogas intyg rörande olycksfallets påföljd, utfärdad av läkare eller, om läkarbetyg ej kan anskaffas, av präst eller tjänsteman eller kommunal förtroendeman. Ändamålet med ett dylikt intyg är att för den skadade möjliggöra att vid karenstidens utgång styrka, att den skada, för vilken han fordrar ersättning, uppkommit genom det 2 månader tidigare timade olycksfallet. Något dylikt intyg har riks-försäkringsanstalten för sin del icke fordrat och det har

heller icke under riks försäkringsanstaltens hittillsvarande verksamhet någonsin visat sig vara behöfligt. Emellertid måste, för att sjukpenning, därest dylik ersättning tillkommer den skadade, skall kunna i behörig tid utbetalas, till försäkringsinrättningen inkomma sådant intyg rörande den skadades tillstånd, som kan tjäna till ledning vid tillerkännandet av sjukpenning för närmaste tiden efter olycksfallet. *Ett sådant intyg kan emellertid icke utfärdas av annan än den läkare, som sköter den skadade eller, därest på sätt vid behandlingen av frågan om »läkarvård» här ovan berörts, läkarbehandling med hänsyn till kostnaderna icke kunnat anskaffas, av den person, som eljest vårdar den skadade.* Sådant intyg av präst, tjänsteman eller kommunal förtroendeman, som i 1901 års lag angives, har, så vitt riks försäkringsanstalten har sig bekant, vid tillämpningen av lagen icke förekommit eller ens ifrågasatts.

I fråga om tiden för utfärdandet av förevarande intyg skulle otvivelaktigt lämpligast vara, om detta kunde ske omedelbart efter den föreslagna karenstidens utgång d. v. s. å fjärde dagen efter olycksfallsdagen. Då emellertid ifråga om vissa skador den skadade ofta efter första behandlingen icke behöver inställa sig hos läkaren förrän efter förloppet av 8 dagar eller än längre tid, samt med hänsyn till den korta karenstiden och för att dessutom så mycket som möjligt minska det besvär, som förorsakas arbetsgivarne, torde lämpligen böra stadgas, *att intyget, så vitt ske kan, skall till försäkringsinrättningen insändas samtidigt med olycksfallsanmälan eller senast å tredje dagen efter den dag, å vilken olycksfallsanmälan senast skolat insändas.* Det synes nämligen med hänsyn till åtskilliga förekommande fall vara nödvändigt, att respittiden för intygets insändande är något längre, än vad som erfordras för olycksfallsanmälan ingivande. Med de tidsbestämningar, som sålunda föreslagits i fråga om olycksfallsanmälan och sjukpenningens intygs insändande till försäkringsinrättningen, bör i allmänhet, därest olycksfallet i behörig tid anmälts för arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren samt den skadades rätt till ersättning framgår av de insända handlingarna, sjukpenning komma denne till handa senast 8 dagar efter olycksfallsdagen, åtminstone för så vitt postbefordringen kan ske med tillbörlig snabbhet.

Har olycksfallet omedelbart eller inom den föreslagna karenstiden förorsakat döden, bör, på sätt av riks försäkringsanstalten hittills fordrats, i stället för sådant intyg, som nyss omförmälts, insändas *av pastor utfärdat dödsbevis*, uppdragande, såsom i dylika bevis skall ske, jämväl den i dödsattesten angivna dödsorsaken.

Det torde ligga i sakens natur, att det är den skadade, som det åligger att till försäkringsinrättningen insända läkarbetyg eller annan handling, som kan erfordras, för att ersättning skall kunna tillerkännas honom. Beträffande dödsbevis, därest olycksfallet inom karenstiden medfört döden, ävensom i andra fall det läkarbetyg eller motsvarande intyg, som efter olycksfallet först bör ingå till försäkringsinrättningen, synes dock lämpligast vara att — såsom vid karenstidsförsäkringarna i riks försäkringsanstalten i allmänhet nu sker — *sådan handling insändes av arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren.* Vid svårare skador är den skadade ofta urståndsatt att under första sjukdomstiden vidtaga någon som helst dylik åtgärd, och även i andra fall torde det, innan den skadade eller hans efterlevande kommit i förbindelse med försäkringsinrättningen och dess ombud, icke kunna påräknas, att ifrågavarande handling i behörig tid skall insändas. Det synes därför böra åläggas arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren att ombesörja detta, så mycket hellre som, beträffande läkarbetyg eller motsvarande intyg, genom detsamma

visas, att arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren verkligen fullgjort den honom åliggande skyldigheten att tillse, att den skadade efter olycksfallet kommit under behörig vård.

Vad slutligen angår ifrågavarande intygs innehåll, skall genom detsamma kunna erhållas de uppgifter, som varje försäkringsinrättning anser för sig erforderliga för sjukpennings tillerkännande. *Det bör alltså vara utfärdat å det formulär till läkarbetyg för sjukpennings utbekommande, som vederbörande försäkringsinrättning fastställt.*

Det blir givetvis en viktig uppgift för varje försäkringsinrättning att tillse, det formulär till olycksfallsanmälan och till läkarbetyg för sjukpennings utbekommande finnas tillgängliga för försäkringstagaren, så att icke av sådan anledning någon svårighet kan uppstå för fullgörandet av de skyldigheter, som enligt 21 § skulle åligga arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren.

Med stöd av vad sålunda anförts får riksförsäkringsanstalten hemställa, att å 21 § i lagförslaget måtte givas följande innehåll:

Har olycksfallet medfört eller kan det skäligen antagas medföra påföljd, som enligt 6 eller 7 § föranleder ersättning, skall det åligga arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren att ofördröjligen, och så vitt ske kan, senast dagen efter den dag, då han av den skadade eller eljest erhållit underrättelse om olycksfallet, därom till den försäkringsinrättning, i vilken den skadade enligt lagen är försäkrad, avsända skriftlig anmälan enligt formulär, som av riksförsäkringsanstalten fastställes.

Där så kan ske, skall samtidigt med denna olycksfallsanmälan eller senast å tredje dagen efter den dag, å vilken olycksfallsanmälan enligt vad ovan angivits sist skolat insändas, av arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren till försäkringsinrättningen avsändas, om olycksfallet medfört den skadades död, av pastor utfärdat dödsbevis och i annat fall intyg av läkare eller, där på sätt i 6 § sägs läkarbehandling icke kunnat erhållas, av den person, som har den skadade under sin vård, utfärdat å formulär, som av försäkringsinrättningen fastställes.

Där sådant av försäkringsinrättningen eller försäkringsrådet begäres, skall polismyndigheten i orten, så fort ske kan, hålla polisundersökning om olycksfallet och insända protokoll över undersökningen.

I sammanhang med behandlingen av denna § torde ock böra något beröras, huru de uppgifter rörande timade olycksfall, som erfordras för utarbetandet av den officiella olycksfallsstatistiken och för yrkesinspektionen, skola av arbetsgivarne lämnas, och i vad riktning således de bestämmelser skola gå, som skola träda i stället för stadgandena i kungörelsen angående anmälan om olycksfall den 31 december 1912.

Under förutsättning, att olycksfallsstatistikens utarbetande, på sätt riksförsäkringsanstalten ovan föreslagit, skall ske hos riksförsäkringsanstalten, erfordras för statistiken icke några som helst särskilda uppgifter eller handlingar från de arbetsgivare, som hava sina arbetare försäkrade i riksförsäkringsanstalten. Skall försäkring av nu förevarande art få tecknas jämväl i arbetsgivarbolag, bör arbetsgivare, som i dylikt bolag försäkrat sina arbetare, åläggas att samtidigt med översändandet till bolaget av anmälan rörande timat olycksfall, till riksförsäkringsanstalten insända enahanda anmälan. Läkarbetyg, efteranmälan eller dylikt erfordras däremot icke, då enligt 28 § de i sådant avseende behövliga uppgifterna böra kunna erhållas från vederbörande arbetsgivarbolag.

För yrkesinspektionen torde i olycksfallsanmälan icke krävas så utförliga uppgifter, åtminstone icke rörande den skadades avlöningsförhållanden o. d.,

som för ersättnings utbekommande är av nöden. Det synes därför enklast vara, att en särskild, för yrkesinspektionen avsedd olycksfallsanmälan avgives enligt formulär, fastställt av socialstyrelsen. Sådant formulär skulle kunna tryckas å andra hälften av samma pappersark, å vilket den för riksförsäkringsanstalten avsedda olycksfallsanmälan är tryckt, och skild från denna genom en perforerad linje, så att de båda anmälningarna lätt skulle kunna skiljas från varandra. De båda formulärens skulle då samtidigt ifyllas av arbetsgivaren och översändas till riksförsäkringsanstalten, som skulle fränskilja det för yrkesinspektionen avsedda och omedelbart insända detta till socialstyrelsen. Genom en sådan anordning torde otvivelaktigt vinnas större säkerhet, att yrkesinspektionen inom behörig tid erhåller kännedom om alla inträffade olycksfall, än om en för denna myndighet avsedd olycksfallsanmälan skulle särskilt för sig avgivas.

22 och 26 §§.

I likhet med kommittén anser riksförsäkringsanstalten lämpligt, att *sjöfarten* inbegripes under nu ifrågavarande olycksfallsförsäkringslag.

Kommittén har i förevarande paragrafer föreslagit vissa bestämmelser, som hava särskilt avseende på förhållandena inom *sjöfarten*. Det skulle kunna ifrågasättas, om ej i ett eller annat avseende ytterligare bestämmelser i ämnet kunna anses erforderliga, t. ex. i följande frågor: befogenhet för befälhavare, som äger del i fartyget, att medtagas i försäkringen; rätt för sjöman till ersättning vid olycksfall under försök att rädda människoliv ur sjönöd (jämför kungörelsen den 2 okt. 1908 om fiskarförsäkringen); rätt till ersättning vid vissa yrkesjukdomar, skörbjugg, beri-beri, m. fl.; tillsynen å skadade, som befinna sig utom riket; hemsändande av skadade sjömän; tiden från vilken ersättning skall utgå i de uti 25 § omförmälda fall; sättet för arbetsförtjänstens beräkning; utfärdandet av intyg, som enligt 21 § skall bifogas olycksfallsanmälan; skyldighet att i skeppsdagboken göra anteckning, när en sjöman blir arbetsförmögen till följd av olycksfall och när han återfår arbetsförmågan; skyldighet att jämte olycksfallsanmälan insända utdrag av skeppsdagboken.

Under arbetet med organisationen av den föreslagna nya försäkringen torde emellertid framgå, om och i vad mån bestämmelser i ovannämnda eller andra avseenden kunna vara behöfliga, och torde i sådant fall erforderliga tilläggsbestämmelser, avseende *sjöfarten*, kunna utfärdas.

Vad särskilt 22 § angår, torde, om riksförsäkringsanstaltens ändringsförslag beträffande 21 § bifalles, någon ändring i denna paragraf bliva nödvändig; anmälan hos *polismyndighet* skulle då ej förekomma.

Då tvekan kan råda om innebörden av uttrycket »*nödig undersökning*», bör det kanske utbytas mot »undersökning, om konsulatet finner sådan nödig».

24 §.

Bestämmelsen i gällande olycksfallslag, att ersättning ej utgår för skada, som den skadade genom *grov vårdslöshet* själv ådragit sig, har kommittén icke upptagit i sitt lagförslag.

Ifrågavarande bestämmelse har i praxis erhållit ganska inskränkt tillämpning. Härtill har väl bland annat bidragit, att bevisningen om, att *grov vårdslöshet* i

visst fall föreligger, är synnerligen svår att åstadkomma. Riksförsäkringsanstalten har i regel ansett grov vårdslöshet föreligga allenast i sådana fall, då en arbetare överträtt uttryckligt, vederbörligen upprätthållet förbud, som givits till förekommande av olycksfall, särskilt då arbetare under sådana förhållanden borttagit skyddsanordning. Därest särskilda omständigheter, såsom arbetarens ungdom, oförstånd eller dylikt förelegat, har dock även i dylika fall understundom ersättning beviljats. Denna riksförsäkringsanstaltens tillämpning av ifrågakvarande stadgande synes hava stöd i några av Kungl. Maj:ts givna domar. Exempelvis har Kungl. Maj:ts den 3 april 1912 fastställt utslag, varigenom en arbetare, som oaktat meddelat förbud och ehuru han på grund av erhållna varningar varit medveten om den fara, för vilken han utsatt sig, påbörjat arbete med målning av vissa stativ, som uppburo elektriska ledningar med påkopplad ström av livsfarlig spänning, ansetts själv genom grov vårdslöshet hava vållat sin genom beröring av ledningarna förorsakade död.

Riksförsäkringsanstalten anser i likhet med kommittén, att det *nuvarande stadgandet om förlust av rätt till ersättning vid grov vårdslöshet ej bör bibehållas*. Det kan emellertid enligt riksförsäkringsanstaltens mening med skäl ifrågasättas, huruvida ej i stället borde införas ett stadgande, som ansluter sig till den av riksförsäkringsanstalten ovan berörda praxis, d. v. s. att arbetare vid överträdelse av förbud av ovanberörda beskaffenhet skulle kunna förvägras ersättning. Vål äro de fall, då ersättning på sådan grund skulle komma att indragas, jämförelsevis fåtaliga, och det torde med visshet kunna antagas, att deras medtagande i försäkringen icke skulle förorsaka förhöjning i premien av nämnvärd betydelse. Men man kan dock hava anledning förmoda, att möjligheten till förlust av ersättning för sådana fall skulle kunna åtminstone i någon mån verka i den riktning, att arbetarne lärde sig med större noggrannhet ställa sig till efterrättelse givna ordningsföreskrifter. Dessutom kan det ej förnekas, att det synes i viss grad stötande för rättskänslan, att i nämnda fall ersättning utgår. Ur arbetsgivarnes synpunkt kan det göras gällande, att det icke är rimligt, att ersättning i ifrågakvarande fall utgår; och särskilt kan denna mening hava fog för sig, då arbetsgivare enligt 11 § själv står olycksfallsrisken. Å andra sidan måste det erkännas, att det, såsom i motiven till det danska förslaget till olycksfallslag anföres, ofta är ett i förhållande till den bevisligen föreliggande vårdslösheten orimligt strängt tillvägagångssätt att beröva den skadade hela ersättningen. Ännu mera betänkligt blir detta, när olycksfallet medfört döden, och man sålunda får taga hänsyn till den förolyckades efterlevande. I nämnda lagförslag har därför, efter mönster av den engelska och franska lagstiftningen, föreslagits att grov vårdslöshet, när arbetarförsäkringsrådet prövar skäligt bestämma, *kan* medföra förlust eller nedsättning av ersättning. I anslutning härtill och i viss överensstämmelse med bestämmelserna i 25 § skulle i 24 § (såsom ett särskilt stycke) kunna stadgas, att om *den skadade själv vållat olycksfallet genom wraktlåtenhet att ställa sig till efterrättelse av arbetsgivaren eller arbetsföreståndare givna och behörigen upprätthållna föreskrifter till förhindrande av olycksfall, må den i lagen stadgade ersättning indragas*.

Nedsättning av ersättning synes ej böra förekomma med anledning av svårigheten att kunna rättvist bedöma, i vilken grad detta bör ske.

Kommittén har likaledes föreslagit borttagande av den enligt *nuvarande* lag gällande inskränkingen, att livräntetagare, som undergår *frihetsstraff eller tvångsarbete*, ej skall äga rätt att under tiden uppbära livräntan.

Om än borttagandet av denna bestämmelse mången gång kan leda till stötande konsekvenser, finner sig riks försäkringsanstalten dock, med hänsyn bland annat till den synnerligen stora svårigheten att erhålla kontroll över att livränta i nämnda fall ej utgår, böra *tillstyrka förslaget*.

25 §.

Under åberopande av vad riks försäkringsanstalten anfört här ovan dels i fråga om läkarvård (allmänna motiveringen) dels ock under 20 §, får riks försäkringsanstalten hemställa, att första stycket av 25 § måtte förändras i sådan riktning, att den skadade tillkommande ersättning skall kunna skäligen nedsättas eller indragas, jämväl *därest han icke, på sätt honom enligt 20 § åligger, söker behörig vård*.

27 §.

Bestämmelserna i denna paragraf om utbyte av icke allenast livränta, utan även *sjukpenning* mot kapital torde knappast vara principiellt riktiga. Om all försäkring enligt lagen äger rum i riks försäkringsanstalten, torde stadgandena dock kunna bibehållas. I annat fall åter kan det vara att befara, att ej alltid skälig hänsyn kommer att tagas till den skadade.

33 §.

I tredje stycket torde — särskilt om de av riks försäkringsanstalten i avseende å 17 och 21 §§ framställda ändringsförslagen bifallas — böra efter ordet »riks försäkringsanstalten» tillfogas »eller försäkringsbolag, som i 4 § avses».

37 §.

Kommittén har tänkt sig, att lagen skulle träda i kraft den 1 juli 1917.

Riks försäkringsanstalten kan icke undgå att hysa vissa betänkligheter mot att denna omfattande försäkring skulle träda i verksamhet mitt under ett kalenderår. Med avseende å såväl riks försäkringsanstaltens statistik som de i anstalten gällande försäkringarna synas vissa olägenheter därav komma att uppstå. Dessutom skulle det första halva försäkringsåret komma att föranleda proportionsvis alltför höga omkostnader. Det torde ock få erinras om att anordnandet av denna omfattande försäkring måste kräva avsevärd tid, då, förutom allt annat organisationsarbete, före lagens ikraftträdande ej allenast ett register över samtliga försäkringspliktiga arbetsgivare i riket bör finnas upplagt, utan även, såvitt möjligt, provisoriska premier vara fastställda för dessa. Slutligen torde det vid den föreslagna tiden av året sannolikt möta viss svårighet att få lämplig ämbetslokal för riks försäkringsanstalten. Ur angivna synpunkter skulle det, enligt anstaltens mening, vara lämpligare, om lagen trädde i kraft den 1 januari 1918. Å andra sidan måste det ju anses vara av den allra största betydelse, att lagen träder i tillämpning, så snart ske kan, så att arbetarne utan dröjsmål kunna